

Mari Högestöl

KULTURMINNER REGISTRERT OG UTGRAVD I
FORBINDELSE MED UTBYGGING AV LOMEN
KRAFTVERK, VESTRE SLIDRE, OPPLAND

DEL 3

Oslo 1983

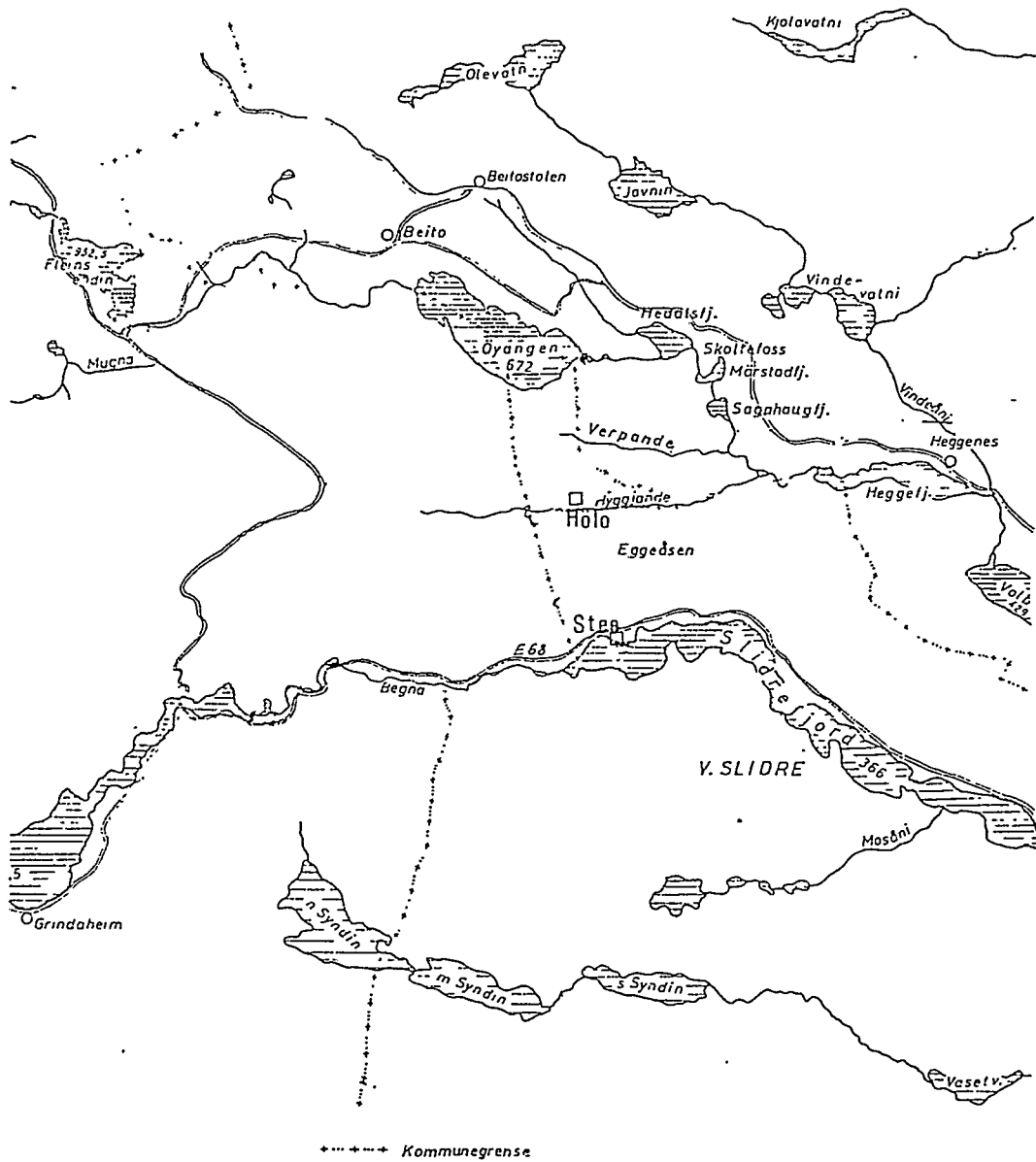
Mari Høgestøl

KULTURMINNER REGISTRERT OG UTGRAVD I
FORBINDELSE MED UTBYGGING AV LOMEN
KRAFTVERK, VESTRE SLIDRE, OPPLAND

DEL 3

Oslo 1983

Forsidebildet viser
tangen på Stee, ved
Slidrefjorden
(foto: E. Schaller).

Undersøkelsesområdet i regional sammenheng.

F O R O R D.

Bakgrunnen for denne innberetning finnes i følgende rapporter:

Pål Evensen, 1974: Innberetning om registreringer i områdene som berøres av det prosjekterte Lomen Kraftverk, V. Slidre K., Oppland.

Harald Jacobsen, 1981, del 1: Kulturminner registrert i forbindelse med utbygging av Lomen Kraftverk, Vestre Slidre, Oppland.

Mari Høgestøl og Harald Jacobsen, 1982, del 2: Kulturminner registrert og utgravd i forbindelse med utbygging av Lomen Kraftverk, Vestre Slidre, Oppland.

Denne rapport inneholder et resymé av tidligere registreringer og utgravninger, innberetninger om årets undersøkelser, samt en beskrivelse av den vegetasjonshistoriske utviklingen i utbyggingsområdene.

INNHOLD →

Innledning.....	side 6
Sammendrag av registreringene.....	side 7
Sammendrag av utgravningene.....	side 12
Kulturhistorisk sammendrag.....	side 34
Utgravningsrapporter.....	side 53
Reg nr. 30	side 54
Reg. nr. 37	side 68
Reg. nr. 38	side 74
Reg. nr. 43	side 76
Reg. nr. 44 Rapport v/ Birthe Weber	side 78
Reg. nr. 51	side 85
Vedlegg.....	side 87
Den pollenanalytiske undersøkelsen.	
Rapport v/ Helge Irgens Høeg	side 88
Plantegninger, profiltegninger.....	side 103
Vedartsbestemmelser.	
Rapport v/ Aud Simonsen	side 114
¹⁴ C - Dateringsrapporter.....	side 115
Jordprøveanalyser.	
Rapport v/ Leena Klaveness	side 116
Vedartsbestemmelser.	
Rapport v/ Leena Klaveness	side 117
Osteologiske bestemmelser.	
Rapport v/ Pirjo Lahtiperä	side 118
Fotos.....	side 120
Fotoliste.....	side 124
Tegnforklaring til profiler og plantegn... side 133	
Kart over tangen på Stee.....	side 134
Litteraturliste.....	side 136

INNLEDNING.

→
Undersøkelsene fant sted i tidsrommet 18/5 - 11/6, 1982.
Det ble tilsammen lagt ned 22 ukeverk i felten.

Deltakere var Brit Mæhlum (18/5 - 11/6), Mona Siw Strømme (18/5 - 11/6), Anne-Elisabeth Trøim (18/5 - 28/5), Ellen-Anne Pedersen (7.- 11/6) og Jørond Løken (7. - 11/6). Assistenter var Eva Schaller (18/-28/5) og Birthe Weber (1.- 11/6). Mari Høgestøl var utgravningsleder.

Tre områder vil i hovedsak bli berørt av utbyggingen: Øyangen (inntaksområde), Hyggjande (tverrslagsområde) og Lomen (uttaksområde - i Slidrefjorden).

Utgravningene ved Hyggjande ble avsluttet i 1981. Da de endelige utbyggingsplanene viste at kulturminnene registrert ved Øyangen ikke ville bli berørt, ble det ikke foretatt undersøkelser i dette området. Årets utgravninger var derfor begrenset til Stee, Lomen. Heller ikke i dette område vil hele det opprinnelig planlagte utbyggingsarealet bli forstyrret av anleggsvirksomheten. Av denne grunn er tre objekter ikke undersøkt, åtte er delvis utgravd, mens bare tre ble totalgravd.

→

SAMMENDRAG AV REGISTRERINGENE

SAMMENDRAG AV REGISTRERINGENE.

Tilsammen er det foretatt 51 registreringer (d.v.s. omlag 85 objekt) i forbindelse med utbyggingen av Lomen Kraftverk. Tre hovedområder vil bli berørt: Øyangen (inntaksområde), Hyggjande (Tverrslagsområde) og Lomen (uttaksområde i Slidrefjorden).

Kulturminnetypene fordelt seg på følgende måte mellom de tre områdene:

	Øyangen	Hyggjande	Lomen	Tilsammen
Jernvinneplass	4			4
Dyregrav	1 ?			1 ?
Steinpakning uviss funksjon	1			1
Groper m/kull	6	19	10	35
Bekkekværn		1		1
Vegfar		1		1
Tuft		7	3	10
Røys	1	4 fler enn 19		24
Gravminne		" "	7	7
Steingard			1	1
Tilsammen	13	32	40	85

Innledningsvis må det presiseres at størrelsen på det areal som blir berørt av utbygginger, antall alternativ samt mengder av tilfeldige registreringer utenfor utbyggingsarealene varierer mellom de tre områdene. De er derfor ikke sammenlignbare når det gjelder antall kulturminner.

Når det gjelder, fordelingen av kulturminnetyper mellom de tre områdene ble resultatet - ut fra områdenes økologiske forutsetninger - noenlunde som forventet.

Ved Øyangen

(vannflaten 672 m.o.h.) finnes i hovedsak skogs- og myrområder. I bekker og vannsig er jernutfellingen meget sterk.

Som det framgår av tabellen (s.8) ble det i dette området registrert jernvinneplasser, groper med trekull samt ei mulig dyregrav. Ei rydningsrøys ble funnet omlag 1 km fra vannkanten - i nærheten av en setervoll.

Svært mange av objektene er tilfeldige registreringer gjort på veg fra og til utbyggingsområdene. Antallet representerer derfor ikke den totale mengde kulturminner som antakelig finnes innenfor de kartblad hvor objektene er avmerket. Registeret av kulturminnetyper er derimot med stor sannsynlighet representativt.

Ved Hyggjande

(omlag 670 m.o.h.), som renner gjennom et øst - vestgående dalføre, finnes i dag såvel stølsdrift som fast gårdsbosetning. Gårdene ligger i sydvendte skråninger, mens stølene også finnes i de nordvendte.

Registreringene foregikk innenfor dyrket mark samt i skogs- og myrområder. Det ble derfor, som det framgår av tabellen (s.8), registrert et vidt spekter av kulturminnetyper. Men på trogs av bevisst leiting ble det ikke funnet jernvinneplasser. Kullgropene, myrområdene samt sterk jernutfelling i bekker og vannsig, skulle imidlertid tyde på at registreringene ikke har vært intensive nok.

Fra området (Skjelgården, 29/1) er det tidligere kommet inn et funn som antakelig stammer fra en branngrav under flat mark. Funnet (C 20307) som inneholder en syl og elleypilespisser er datert av B. Hougen til

folkevandringstid. Fra vikingetid (C 15004) finnes et funn som består av åtte pilespisser, kull og en hestetann. Grunneieren kunne ikke påvise funnstedene. Det ble heller ikke registrert øvrige gravminner. Årsaken kan være at registreringene i hovedsak foregikk i dalbunnen, langs Hyggjande, i områder hvor en tradisjonelt ikke finner denne type kulturminner. Det ble foretatt få registreringer utenfor de områder som var aktuelle for utbygging.

Selv om Øyangen og Hyggjande ligger på omlag samme høyde over havet, representerer de to ulike økologiske soner. Fordelingen av kulturminnetyper skulle også indikere dette. Hyggjandeområdet ligger i et dalføre, mens de registrerte områdene ved Øyangen ligger nordvendt ned mot vannet. Klimaet her er derfor hardere. 8. juni d.å., etter en fjorten dagers varmeperiode, fantes det for eksempel enkelte steder tele rett under torva.

Lomen

ved Slidrefjorden (vannflate 366 m.o.h.) er i dag et jordbruksområde.

Registreringene foregikk i hovedsak innenfor oppdyrkede eller tidligere oppdyrkede områder.

Det ble registrert gravhauger, rydningsrøyser, tufter samt groper med kull. (se tabell s.8). Disse gropene var mindre og grunnere enn de registrerte ved Hyggjande og Øyangen. Mens sistnevnte utvilsomt har vært nyttet til trekullframstilling for jernutvinning, var gropene i Lomen (1 - 2m i diameter) vanskelig å forstå funksjonen av før utgravningene tok til.

En del funn er tidligere innkommet fra området. Disse er avmerket på kart (se s.47).

Det ble foretatt få registreringer utenfor de områder som vil bli berørt av kraftutbyggingen.

Som det framgår av tabellen (s.8) ble det ved registreringen ikke funnet lokaliteter eller boplasser fra steinbrukende tid. Dette kan skyldes at strandsonen ved Øyangen er kraftig utvasket. Vannet er tidligere regulert opp 8 m. Langs Hyggjande er det få steder som naturlig peker seg ut som gunstige boplassområder. Langs elva er det dessuten endel myrete terreng, noe som vanskeliggjorde prøvestikking. Ved Slidrefjorden ble det også lett etter boplasser. Prøvestikkene var resultatløse. Dette kan muligens skyldes manglende intensiv leiting. Ved seinere utgravninger på Stee 28/2, Lomen, ble det i forbindelse med undersøkelser av to groper funnet funnførende kulturlag..

Konklusjonen er at registreringene foregikk i (og kraftutbyggingen berører) tre ulike økologiske soner. En pollensøyle (se rapport s.88) ble tatt fra hvert område for å få innsikt i den vegetasjonshistoriske bakgrunnen.

→

SAMMENDRAG AV UTGRAVNINGENE

SAMMENDRAG AV UTGRAVNINGENE.

Av de 51 registreringene (omlag 85 objekt) som ble gjort i forbindelse med utbyggingen av Lomen kraftverk, ble fjorten helt eller delvis undersøkt (reg. nr. 29, 30, 31, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 43, 44, 46 og 51). To av objektene viste seg å være naturdannelser (reg. nr. 46 og 51).

Tolv av undersøkelsene ble foretatt på Stee 28/2, Lomen, mens to foregikk på Hølo, 21/2, Hyggjande.

Fordelingen av undersøkte kulturminnetyper var følgende:

Trekullmilegeproper:	4 - 5
Kokegroper:	2
Groper med ukjent funksjon:	3
Mulig ildsted:	1
Røyser:	3
Boplassområde fra stein- brukende tid:	1
Kulturlag fra jernalder:	2
Aktivitetsslag fra middel- alder:	1 (2?)
Husmannsplass:	1

Kulturminnenes tidsspenn er fra bronsealder til 17-1800 tallet.

Problemstillinger og interesseområder før utgravningene startet.

Undersøkelser av groper med kull har inntil de siste åra vært gjenstand for få undersøkelser. Sammenligningsmaterialet for denne type kulturminner er derfor spinkelt. Det var følgelig av interesse å få belyst disse spørsmålene:

Gropenes form

Gropenes funksjon

Hvor mange ganger den enkelte grop har vært i bruk, dvs. antall brenninger

Om det fantes konstruksjoner i forbindelse med anleggelse eller bruk av gropa

Datering (mulighet til å ta ¹⁴C prøver)

Røysene på Hølo, 28/2, var sikre rydningsrøyser (reg.nr. 36 b,C). Hensikten med å undersøke disse var hovedsakelig for å få tatt ut ¹⁴-C og pollenprøver. Da det var tatt en pollensøyle like i nærheten kunne resultatene jmføres med den generelle vegetasjonsutviklingen i området. En kunne derved få et bedre bilde av ressursutnyttningen.

To av røysene (reg. nr. 43 og 45) på Stee, 28/2, hadde en beliggenhet og dels en form som det i utgangspunktet var vanskelig å forstå funksjonen av. Det ble derfor besluttet å undersøke ei (reg. nr. 43).

Formålet med å undersøke tufta (reg. nr. 44) på Stee, 28/2, var å få den funksjonsbestemt og datert. På forhånd hadde vi fått opplysninger om at det ikke fantes tradisjoner om den. Bilder av området tatt av NGO i 1915, samt kart (NGO) fra tidlig 1800-tall, viste ingen avbildning eller avmerking av tufta. Vi antok derfor at den muligens var førreformatorisk.

I forbindelse med utgravning av reg. nr. 30 (grop) i 1981, framkom det et funnførende kulturlag fra yngre bronsealder, samt aktivitetslag fra middelalderen. Årets undersøkelse hadde som hovedmålsetting å finne disse lagenes utstrekning.

Ved utgravning av reg. nr. 37. (grop) i 1981 ble det funnet et flintavslag. Hensikten med årets undersøkelse var derfor å klargjøre om det også her fantes et boplasslag fra steinbrukende tid.

Reg. nr. 29. →
Stee, 28/2, Vestre Slidre, Oppland.

Grop med kull (se rapport del 2, 1982).

Beskrivelse av objektet før utgravning.

Gropa hadde en noe ujamn form. Lengden var 2.0 m, største bredde 1.57 m og dybden 0.40 m.

Utgravningen.

For å få et sammenhengende snitt ble en lengdeprofil lagt gjennom gropa, og én halvdel ble gravd ut.

Da gropa var tømt, viste den seg å ha en tilnærmet rundoval form, 1.40 x 0.80 m (sistnevnte mål representerer omlag halvparten av gropa). Veggene var tilnærmet rette. Gropa var fylt med kull og var omlag 0.50 m dyp.

Undersøkelsen ga følgende resultat.

Gropa ble tolket som ei trekullmilegrop. På grunn av gropas størrelse har trekullet sannsynligvis ikke vært framstilt for jernutvinning. En mer nærliggende tolkning er derfor trekullproduksjon for smiing.

Gropa har med stor sannsynlighet vært i bruk to ganger. To kullag, atskilt av et opptil 0.20 m tykt sandlag, gikk ut fra gropa. Omlag midt i selve gropa fantes dessuten et tynt sandlag.

Spor av konstruksjoner i forbindelse med anleggelse og bruk av gropa ble ikke konstatert.

¹⁴C-prøven ga dateringen:

920[±]50 B.P. eller AD 1050[±]70 (T-4243).

Reg. nr. 30

Stee, 28/2, Vestre [→] Slidre, Oppland.

Grop med bruksfaser fra vikingtid og seinmiddelalder, kulturlag fra yngre bronsealder og seinmiddelalder.

Beskrivelse av objektet før utgravning.

Gropa var sirkulær med en omkrets på omlag 1,7 m, og dybde på omlag 0,2 m.

Utgravning av grop.

Gropa ble delt i fire kvadranter og to motstående ble gravd ut. Seinere ble den totalgravd. Formen var tilnærmet sirkulær med en omkrets på 1,6x1,3 m. Dybden var omlag 0,7 m. Det ble påvist tre kullag i gropa. Disse var atskilt av to bueformete sandlag som på det dypeste lå henholdsvis 0,3 og 0,5 m under nåværende markoverflate.

Undersøkelsen av gropa ga følgende resultat.

Eldste fase av gropa ble tolket som ei trekullmilegrop, mens yngste ble sett i sammenheng med middelalderlaget og tolket som et mulig ildsted.

Det ble ikke konstatert konstruksjoner i forbindelse med anleggene eller bruk av gropa. Sandlagene ble tolket dit hen at gropa hadde vært i bruk flere ganger. Dette ble bekræftet av ¹⁴C-prøvene som ga følgende dateringer:

Prøve fra dypeste lag:

850[±]60 BP eller AD 1130[±]90 (T-4244)

Prøve fra øverste lag:

470[±]60 BP eller AD 1415[±]35 (T-4744)

Utgravninger av kulturlaget fra yngre bronsealder (lag 9).

Laget var svart, fett og kullholdig, med en utbredelse på omlag 110 m² og en tykkelse på opptil 0,2m. Det ble ikke påvist konstruksjoner eller ildsteder, bare en del skjør-brent stein. Funnene var fåtallige: Det ble tilsammen funnet ni bearbejdede gjenstander, to mulige kjerner samt 22 avslag eller stykker med avslagsarr. Materialet er flint, kvartsitt, kvarts og bergkrystall. Enkelte av gjenstandene var overflateretusjerte, og de er derved de

yngste som er funnet i lavlandet med denne bearbeidings-
teknikken.. →

Det ble videre gjort tre funn av brente bein, ett av kalv og to av ubestemte pattedyr. Disse lå imidlertid høyt oppe i laget og kan derved stamme fra middelalderlaget. En pollenprøve fra laget inneholdt blant annet 1 pollenkorn av beiteindikatoren groblad (*Plantago major*), mens begge makrofossilprøvene var tomme.

Kullprøvene for ^{14}C -datering ga følgende resultat:

- 1) 2550 ± 80 BP eller 765 ± 105 BC (T-4245)
- 2) 1380 ± 70 BP " AD 605 ± 50 (T-4746)
- 3) 2770 ± 90 BP " 1010 ± 130 BC (T-4751)

Prøve nr. 2 ga en divergerende datering. Tolkningen er at dette skyldes en senere forstyrrelse av kulturlaget fra bronsealder.

Kulturlaget er trolig blitt dannet som et resultat av aktiviteter knyttet til fiske i Slidrefjorden.

Kulturlag fra middelalder (lag 5).

Gult til lys brunt sandlag som inneholdt trekullbiter. Utstrekningen var omlag 30 m^2 og tykkelsen fra 3-30 cm. Det ble ikke funnet gjenstander eller observert konstruksjoner eller ildsteder i laget.

En pollenprøve fra laget inneholdt bl.a. 0,4% pollen av beiteindikatoren smalkjempe (*Plantago lanceolata*).

Kullprøve for ^{14}C -datering ga følgende resultat:

- 400 ± 60 BP eller AD 1470 ± 50 (T-4745)

Kulturlag fra middelalder (lag 2)

Laget besto av trekullbiter, forkullede og ubrente trestykker samt humus. Flere av trestykkene var tildannete eller hadde merker etter øksehugg. Lagets utbredelse var omlag 56 m^2 og tykkelsen fra et par cm til opptil 1 m. I laget ble det funnet 15 g (39 fragment) med brente bein. Av disse ble tre bestemt som sau/geit, ett som kalv og ett som ubestemt fugl. De øvrige kunne ikke bestemmes nærmere enn ubestembare pattedyr.

Storparten av de ubrente trestykkene var av furu. En

pollenprøve fra laget inneholdt blant annet 0,5% pollen av beiteindikatoren groblad (Plantago major) og 1,5% bygg.

Tolkning av lag 5 og 2 må stå åpen:

Muligens er de dannet som et resultat av aktiviteter knyttet til fiske i Slidrefjorden. En annen forklaring kan være at laget er påfylt og er rester etter en sammenrast bygning som har stått der reg. nr. 44 (husmannsplas- sen) nå ligger.

Foruten torvlag, bleikjord og steril undergrunn ble det dokumentert ytterligere seks lag. Disse fantes rundt gropa og ble tolket som å være et resultat av anleggelse og tømning av denne.

Reg. nr. 31.

Stee, 28/2, Vēstre Slidre, Oppland.

Grop med kull (se rapport, del 2, 1982).

Beskrivelse av objektet før utgravning.

Gropa var tilnærmet sirkulær med en omkrets på 2 x 1.80 m. Dybden var 0.40 m.

Utgravningen.

Ei sjakt ble lagt gjennom gropa for å få et sammenhengende snitt, og én halvdel ble gravd ut. Det ble dessuten foretatt en utvidelse av utgravningsarealet for å følge et brent sandlag.

Da gropa var tømt viste den seg å være tilnærmet oval. Omkretsen var 1 x 0.60 m (sistnevnte mål representerer omlag halvparten av gropa). Videre var den omlag 0.40 m dyp og fylt med kull og kullblandet sand. Deler av brente stokker lå langs sidene og i bunnen av gropa.

Undersøkelsen ga følgende resultat.

Gropa ble tolket som trekullmilegrop. På grunn av gropas størrelse har trekullet sannsynligvis ikke vært framstilt for jernutvinning. En mer nærliggende tolkning er trekullframstilling for smiing.

Gropa har antakelig vært i bruk minst to ganger. Til støtte for denne tolkningen kan det nevnes at gropa ikke var skikkelig tømt, samtidig som det i området rundt gropa fantes nokså store mengder kull og brent sand. I en del av gropa så det dessuten ut som om det har skjedd en utvidelse, muligens i forbindelse med seinere bruk.

Det ble ikke konstatert konstruksjoner i forbindelse med anleggelse eller bruk av gropa.

14-C prøven ga dateringen:

320[±]60 B.P. eller AD 1540[±]90 (T-4247).

Reg. nr. 35, →
Hølo, 21/2, Vestre Slidre, Oppland.

Grop med kull (se rapport, del 2, 1982).

Beskrivelse av objektet før utgravning.

Gropa hadde en rund form med en diameter på 4.0 m, mens dybden var 1.0 m. Rundt gropa fantes en markert voll som var fra 1.5 til 1.75 m bred, og omlag 0.50 m høyere enn den utenforliggende markoverflaten.

Utgravningen.

En lengdeprofil ble lagt gjennom gropa, og én halvdel ble gravd ut. Til grovutgravningen ble det benyttet gravemaskin.

Gropa var anlagt på flat mark og skåret ned gjennom steril undergrunn til fjell. Formen var sirkulær også etter avtorving og tømning. Størrelsen var 3.40 x 1.80 m (sistnevnte mål representerer omlag halvparten av gropa.) Kullaget kom fram rett under nåværende markoverflate. Det fantes i gropa, vollene og fortsatte omlag 4 m utenfor gropa. Gropa var tømt slik at kullaget var tynnest midt i gropa, omlag 0.20 m, mens det i ytterkantene var opptil 1 m tykt. I ytterkanten av vollene fantes det steinansamlinger.

Undersøkelsen ga følgende resultat.

Gropa ble tolket som ei trekullmilegrop. Trekullet har sannsynligvis vært brukt til jernutvinning. Ut fra lagfølgen er det lite sannsynlig at gropa har vært i bruk flere ganger.

Steinansamlingene i ytterkanten av vollene kan ha hatt den funksjon å hindre ild i å spre seg utenfor gropa.

¹⁴C prøven ga dateringen: (

| 950[±]70 B.P. eller AD 1020[±]80 (T-4248).

Reg. nr. 36 a.

Hølo, 21/2, Vestre Slidre, Oppland.

Grop (se rapport 1982, del 2)

Beskrivelse av objektet før utgravning.

Gropa var rund med en diameter på 1.5 m og en dybde på 0.5 m.

Utgravningen.

Det ble lagt en profil gjennom gropa, og én halvdel ble gravd ut.

Etter avtorving og tømning viste gropa seg å være 1.80 x 0.80 m (sistnevnte mål representerer omlag halvparten av gropa), mens dybden var omlag 0.30 m. Lagfølgen i og utenfor gropa var svært komplisert. Et tynt kullag fantes henholdsvis på toppen og i bunnen av gropa.

Undersøkelsen ga følgende resultat.

Gropas funksjon må stå åpen. Tolkninger som trekullmile, avfalls-, eller kokegrop er samtlige lite sannsynlige.

Det ble ikke konstatert konstruksjoner i forbindelse med anleggelse eller bruk av gropa.

Det ble ikke sendt inn kullprøver for ¹⁴C datering.

Reg. nr. 36 b.

Hølo, 21/2, Vestre Slidre, Oppland.

Rydningsrøys (se rapport, 1982, del 2)

Beskrivelse av objekt før utgravning.

Røysa tegnet seg som en rundoval, lav forhøyning i terrenget. Målene var 2.5 x 1.5 m, og høyden over markoverflaten var 0.2 m.

Utgravningen.

Det ble lagt en profil gjennom røysa slik at halvparten kunne graves ut.

Røysa som inneholdt 2 - 3 lag med stein fra knyttnevestore til 0.40 x 0.20 x 0.20 m, var anlagt på et avsvidd område. Fra dette laget som bare var bevart hvor røysa hadde flere lag med stein, ble det tatt pollenprøver samt ¹⁴C-prøve.

Undersøkelsen ga følgende resultat.

Om røysa har funksjonell sammenheng med reg. nr. 36 a er usikkert. Den kan derimot med stor sannsynlighet sees som et resultat av et 10 x 15 m tidligere ryddet område, 10 m V for røysa. Det fantes ingen tradisjon om at området har vært brukt til slåtteteig.

¹⁴C-prøven ga resultat: Yngre enn AD 1450 (T-4249).

Pollenprøven ga følgende resultat: Prøven er noe yngre enn graninnvandringen. Høeg anslår alderen til ca. 700 B.P., men mener at røysa kan være yngre.

(Se rapport s.).

Reg. nr. 36 c. →

Hølo 21/2, Vestre Slidre, Oppland.

Rydningrøys (se rapport, 1982, del 2).

Beskrivelse av objektet før utgravning.

Røysa var rund med en diameter på 0.4 m. Høyden var 0.3 m i forhold til nåværende markoverflate.

Utgravningen.

Det ble lagt en profil gjennom røysa slik at halvparten kunne graves ut.

Utgravningen viste at røysa besto av 2 - 3 lag med stein, fra knyttnevestore til omlag 0.3 m i diameter. Under røysa fantes et 0.1 - 0.2 m tykt kullag.

Undersøkelsen ga følgende resultat.

Røysa som lå etpar meter S for et 10 x 15 m tidligere ryddet området tolkes som reg. nr. 36 b. Det ble ikke samlet inn prøver fra kullaget under røysa.

Reg. nr. 37 →
Stee, 28/2, Vestre Slidre, Oppland.

Grop med kull samt kulturlag fra førromersk jernalder til overgangen eldre/yngrer jernalder.

(se rapport 1982 del 2 og rapport s.68).

Beskrivelse av objektet før utgravning.

Gropa var rund med en diameter på 1.5 m og dybde på 0.3 m.

Utgravning av grop.

For å få et sammenhengende snitt ble det lagt en profil gjennom gropa slik at én halvdel kunne graves ut.

Seinere ble den totalgravd.

Gropa viste seg å være 1.35 x 1.30 m, og veggene var tilnærmet rette. Den var gjengrodd av et omlag 0.40 m tykt torv og rå humus lag. Under dette fantes et 0.10 m tykt kullag. Gropa lå i skrånende terreng. Største dybde var derfor omlag 0.50 m. Et 2.05 x 2.30 m stort kullag fantes rundt gropa.

Undersøkelsen av gropa ga følgende resultat.

Gropa ble tolket som ei trekullmilegrop, hvor trekullet sannsynligvis har vært brukt til smiing.

Det ble ikke konstatert flere brenninger i eller konstruksjoner i forbindelse med bruk eller anleggelse av gropa.

¹⁴C prøven ga dateringen 660[±]80 B.P. eller AD 1290[±]70 (T-4747).

Utgravning av kulturlaget.

Den ovenfornevnte gropa var skåret ned i og gjennom et 0.2-0.3 m tykt kulturlag. Lagets utbredelse var omlag 24 m² og 18.3 m² ble utgravd.

Ingen ildsteder eller konstruksjoner ble påvist innenfor det utgravde arealet. Endel skjørbrønt stein ble derimot funnet innenfor én del av "boplassområdet".

Innventaret var sparsomt: Ett slipt flintavslag, ett stykke kvarts med konveks retusj samt en kjerne av kvarts.

To kullprøver ble tatt ut for $^{14}\text{-C}$ datering. Disse ga følgende resultat:

2180 ± 130 B.P. eller 250 ± 180 BC (T-4748).

1370 ± 90 B.P. eller AD 600 ± 90 (T-4749).

Undersøkelsen av kulturlaget ga følgende resultat.

$^{14}\text{-C}$ prøvene ga divergerende dateringer med en tidsforskjell på minst 580 år utfra kalibrert alder.

Det er vanskelig å avgjøre hvorvidt dette skyldes bruk av området gjennom flere korte faser eller om en av prøvene er forurenset: Ved HVR av Slidrefjorden ligger deler av lokaliteten under vann. Konklusjonen kan derfor ikke trekkes lenger enn at det i eldre jernalder har foregått aktiviteter i området, noe som også understøttes av andre $^{14}\text{-C}$ dateringer (T-4750 og T-4752).

Dersom en legger den eldste dateringen til grunn kan steinartefaktene være samtidige med kulturlaget.

Alternativt er de løsfunn fra den tiden bronsealderboplassen (reg. nr. 30) ble benyttet.

Reg. nr. 38.

Stee, 28/2, Vestre Slidre, Oppland.

Grop med kull. (rapport s. 74)

Beskrivelse av objektet før utgraving.

Gropas omriss var noe uklart markert i terrenget. Målene ble tolket til 1.30 x 1.20 m, og dybden 0.3 m.

Utgravningen.

For å få et sammenhengende snitt ble det lagt en profil gjennom gropa og én halvdel ble gravd ut.

Utgravningen viste at over gropa lå et toflagslag, et kullholdig humuslag som antakelig er rester etter tidligere avsviing samt et bleikjordskikt. Da disse lagene var fjernet fikk en klarhet i gropas utstrekning.. Den var 1.10 x 0.40 m (sistnevnte mål representerer omlag halvparten av gropa) og dybden var 0.20 m. Fra kanten av gropa på nåværende markoverflate ned til steril undergrunn var dybden 0.70 m. Gropa var fylt med skjørbrent stein og kull/kullblandet jord. Sistnevnte lag fantes også utenfor gropa.

Undersøkelsen ga følgende resultat.

Gropa ble tolket som ei kokegrop. Da det fantes mye kull og kullblandet jord utenfor gropa, er det sannsynlig at den har vært i bruk flere ganger.

Reg. nr. 39. →

Stee, 28/2, Vestre Slidre Oppland.

Grop med kull.

(Se rapport 1982, del 2).

Beskrivelse av objektet før utgravning.

Gropa markerte seg i terrenget som et halvsirkelformet søkk. Lengden var omlag 1.50 m, bredden 0.90 m og dybden 0.80 m.

Utgravningen.

Under registreringen var en i tvil om objektet var en naturdannelse eller et kulturminne. Det ble derfor besluttet å grave ut halvdelen av gropa for å få avklart dette spørsmålet.

Utgravningen viste at gropa var omlag 0.60 x 0.40 m (siste mål representerer omlag halvparten av gropa) og 0.30 - 0.40 m dyp. Den var fylt med stein, noe var skjørbrent, og kullblandet sand.

Undersøkelsen ga følgende resultat.

Objektet ble tolket som et kulturminne. Da gropa var fylt med bl.a. skjørbrent stein, er det nærliggende å tolke den som ei kokegrop.

¹⁴C-prøve ble tatt d.å.. Denne ga dateringen:
1880[±]110 B.P. eller AD 105[±]95 (T-4752).

Reg. nr. 40.

Stee, 28/2, Vestre Slidre, Oppland.

Gjenfylt grop med kull

(se rapport 1982, del 2).

Beskrivelse av objektet før utgravning.

Gropa hadde en noe ujamn form. Største mål var 1.40 x 1.10 m, og dybden var 0.30 m.

Utgravningen.

Før utgravningen tok til var det uvisst hvilken kulturminnetype en sto overfor. Prøvestikk i gropa ga et tynt kullag 0.40 m under nåværende markoverflate. Det ble først lagt en profil gjennom gropa for å få et sammenhengende snitt. Gropa ble seinere totalgravd. Etter avtorvinga framkom en sirkelformet 0.02 - 0.04 m tykk kullstripe. Inenfor denne var det sand. Gropa var med andre ord gjenfylt. Da dette sandlaget var fjernet, viste veggene seg å være bueformet. Kullaget i bunnen samt nederste del av veggen i gropas sørlige del var dobbel, med andre ord to kullag med et sandlag imellom. Gropas største mål var 1.40 x 1.40 m og dybden var 0.45 m. Fra nåværende markoverflate ble dybden derved 0.85 m.

Undersøkelsen ga følgende resultat.

Gropas funksjon er uviss. Det er imidlertid mulig at den representerer ei godt tømt trekullmilegrop. De to kullagene i gropas sørlige del kan tyde på to bruksfaser. Det ble ikke konstatert noen form for konstruksjoner i forbindelse med bruk og anleggelse av gropa.

¹⁴-C prøven ga følgende resultat:

930[±]90 B.P. eller AD 1130[±]100 (T-4250)

Reg. nr. 41. →

Stee, 28/ 2, Vestre Slidre, Oppland.

Grop med kullblandet sand.

(se rapport, del 2, 1982).

Beskrivelse av objektet før utgravning.

Gropa hadde en noe ujamn form. Omkretsen var 1.10 x 0.90 m, og dybden var 0.20 m.

Utgravningen.

For å få et sammenhengende snitt ble det lagt en profil gjennom gropa, og én halvdel ble gravd ut.

Utstrekningen av gropa viste seg å være 1 x 0.60 m (sistnevnte mål representerer omlag halvparten av gropa) og største dybde 0.45 m. Fra nåværende marknivå ble dybden derved 0.65 m.

Gropa inneholdt kullblandet sand og noe rent trekull. Kullet var særlig konsentrert i bunnen og langs østveggen av gropa. Sistnevnte vegg var temmelig rett, mens den vestre og nordre var sterkt skrånende. Bunnflaten i gropa ble derved liten.

Undersøkelsen ga følgende resultat.

Gropas funksjon er uviss. Det ble ikke konstatert konstruksjoner i forbindelse med anleggelse eller bruk av gropa.

¹⁴-C prøven ga følgende resultat:

1070⁺110 B.P. eller AD 900⁺120 (T-4251)

Reg. nr. 43

Stee, 28/2, Vestre Slidre, Oppland.

Rydningrøys (se rapport s.76).

Beskrivelse av objektet før utgravning.

Før utgravningen tok til var det noe usikkert angående hvilken type røys en her sto ovenfor. Formen var tilnærmet oval, største diameter 2.50 m og høyden omlag 0.5 m. Videre besto den av 2-3 lag med stein og var delvis dekket av et opptil 0.30 m tykt moselag.

Utgravning.

Etter at moselaget var fjernet målte røysa 2.50 x 1.90 m. Terrenget hullet mot nord, slik at største høyde var 0.82 m (i N) og laveste 0.48 m (i S). Steinene som i hovedsak hadde en diameter mellom 0.20 og 0.50 m, var dels lagt inntil, dels over to jordfaste blokker. Under røysas sydøstlige del framkom et lag som besto av trekull og kullholdig jord. Dette viste seg å være en fortsettelse av kulturlaget (lag 9) tilhørende reg. nr. 30. Det ble tatt ut kullprøver for ¹⁴C datering samt en makrofossilprøve fra dette laget (se rapport reg. nr. 30 s.).

Resultat.

Røysa ble tolket som ei rydningrøys. Dateringen er usikker, men det er rimelig å se den i sammenheng med reg. nr. 44 - en husmannsplass fra 17-1800 tallet.

Gård: Stee,
Gnr/Bnr: 28/2
Kommune V. Slidre Fylke: Oppland.
Eier: Knut I. Magistad.

Kartreferanse: ØK: Lomen BS 073-5-1
Objektets art: Husmannsplass (se rapport s.78).

Beskrivelse av objektet før utgravning.

Tuftas sydlige del ble anslått til å være 2,5 x 2,5 m, avgrenset av store stein og med ei grop i midten. En omlag 12 m lang "steinmur" gikk utfor tuftas NV-hjørne langs en platåkant mot vest. "Steinmuren" ble tolket som fundament for vestveggen i et hus. Østsida var ikke synlig på markoverflata, men steiner under torva kunne tyde på fundamentet til en vegg.

Utgravning.

Det ble lagt en lengdeprofil i husets midtakse samt fire tverrprofiler. Lagene ble gravd stratigrafisk. Utgravningen viste at komplekset besto av to tufter, I (syd) og II (nord).

Resultat.

Tuft I som besto av ett rom med innvendige mål på 3 x 4 m, ble tolket som boligdel. I bygningens SV-del har det stått ei grue på omlag 1,5 x 1 m. Gropa midt i tufta viste seg å være en kjeller. Den målte omlag 2 x 1 m og var gravd ned i auren. Spor etter inngang ble ikke påvist, men på grunn av terrengforholdene bør den ha ligget i østre del av S- eller N-veggen. Bygningen har antakelig hatt tregulv og vært laftet.

Tuft II som besto av ett rom, med innvendige mål på 2,6 x 2,6 m, ble tolket som uthus. Som tuft I har bygningen sannsynligvis hatt tregulv og vært laftet.

I tuft I ble det ikke påvist kulturlag. Dette skyldes trolig utrasing av stein samt et stort rotvelt. Dette kan ha medført utvaskinger. I tuft II framkom et lag som må settes i forbindelse med bruken av bygningen.

Reg. nr. 44, Gård Stee, V. Slidre.

Det ble gjort funn i begge tuftene: jernfragment, beslag, spiker, glasskår, blylist, fajanse, kniv, gangjern samt en boltlås.

Begrunnelsen for å undersøke denne husmannsplassen kan leses av rapporten.

Det ble tatt prøver for 14-C dateringer fra et kullblandet humuslag (lag IV) for å undersøke om laget kunne settes i forbindelse med boplassen fra yngre bronsealder. Prøven ga imidlertid følgende datering: 1280 ± 60 B.P., d.v.s. AD 705 ± 85 (T-4753).

Reg. nr. 46.

Gård: Stæ,
Gnr/Brnr/ 28/2
Kommune : V. Slidre Fylke: Oppland
Eier: Knut I. Magistad.

Kartreferanse: ØK Lomen BS 073-5-1
Objektets art: Grop (se registreringsdel , 1982, del 2)

Prøvestikk viste at gropa var en naturdannelse.

Reg. nr. 51.

Objektets art: Naturdannelse (rapport s.86)

Før utgravningen tok til artet objektet seg som ei grunn grop med voll rundt. Ytre mål var 2.30 x 2.30 m, hvorav vollen utgjorde omlag 0.40 m. Dybden var 0.2 - 0.3 m.

Objektet viste seg å være en naturdannelse, antakelig et gjengrodd rotvelt.

KULTURHISTORISK SAMMENDRAG

KULTURHISTORISK SAMMENDRAG.

Utfra områdenes økologiske forutsetninger var fordelingen av kulturminnetyper mellom Lomen, Hyggjande og Øyangen noenlunde som forventet (se sammendrag av registreringene). Ved å sammenholde dette med kulturminnenes datering og den vegetasjonshistoriske utviklingen ser det ut til at en intensiv ressursutnyttning startet til forskjellige tider, med Lomen som den eldste og Øyangen som den yngste sonen.

Men før trådene blir samlet til et kulturhistorisk sammendrag, skal vi kort oppsummere hvilke resultat utgravningene av gropene har gitt.

Kullgropene.

Målsettingen med utgravningene besto i å belyse og å diskutere i hvilken grad det finnes en sammenheng mellom gropenes form, funksjon, antall brenninger i den enkelte grop, konstruksjoner og datering.

Gropenes form.

Reg. nr.	Planform.	Bunnens form.
29	oval	flat
30	sirkulær/oval	oval
31	oval	flat
35	sirkulær/oval	flat
36 a	oval	flat
37	oval	flat
38	oval	flat
39	sirkulær	flat
40	sirkulær/oval	flat/svakt oval
41	sirkulær/oval	spiss

Som det framgår av overstående er planformen i hovedsak oval eller langstrakt, sjeldnere direkte sirkulær. Derneft er formen på gropenes bunn i de fleste tilfeller tilnærmet flat.

Nylig har ulike aspekt ved kullgroper blitt tatt opp til diskusjon (Bloch Nakkerud 1983). På grunnlag av egne

utgravninger på Hovden i Setesdal, Aust-Agder og ved sammenligninger, med undersøkelser gjort i andre geografiske områder, finner han at ovenfornevnte utforming er den mest utbredte. Dette har sin bakgrunn i selve trekullframstillingsteknikken, noe som også kan belegges i skriftlige kilder fra nyere tid: Bunnen er flat fordi veden må legges parallelt i gropa. Men for at forkullingsprosessen skal nå ut i hjørnene bør disse være avrundete, derav den ovale eller noe langstrakte formen (Op. cit. 88-89).

Funksjon.

Fire av gropene kan med stor sannsynlighet knyttes til framstilling av trekull. Av disse må reg. nr. 35 (Hyggjande) sees i sammenheng med jernutvinning, mens trekullet fra reg. nr. 29, 31 og 37 (Stee) trolig har vært nyttet til smiing. Begrunnelsen for tolkningene består i at førstnevnte grop lå i et område med klare indikasjoner på jernvinne, samtidig som størrelsen (over 3m i diameter) viser at trekullproduksjonen har vært av et visst omfang. Da det går med ett kilo trekull for å redusere ett kilo jernmalm, er dette nærmest en forutsetning. De sistnevnte gropene lå derimot i et område uten spor etter jernvinne, samtidig som de var svært små (1-2m i diameter). Det finnes få skriftlige kilder om emnet, men størrelsen er i overensstemmelse med beskrivelser av trekullframstilling på Island fra nyere tid (Bloch Nakkerud 1983:88).

Fra reg. nr. 30 ble det som kjent tatt ut to kullprøver som ga datering til henholdsvis sein vikingtid/tidlig middelalder og sein middelalder. Når det gjelder den første fasen kan gropa muligens knyttes til trekullproduksjon. Siste fase faller imidlertid sammen med aktivitetslagene fra middelalder. Det er derfor trolig at gropa i denne fasen kan ha hatt funksjon som ildsted.

Da reg.nr. 38 og 39 (Stee) var fylt med kull og skjørbrønt stein, ble de tolket som kokegroper.

Reg.nr. 36a (Hyggjande), 40 og 41 (Stee), ble tolket som groper med uviss funksjon. Årsaken var dels form, dels lagfølgen, mens alle tre gropene hadde det til felles at de inneholdt svært lite kull.

Antall brenninger.

Ved å undersøke hvor mange ganger den enkelte grop har vært i bruk, burde det være mulig å anslå produksjonsmengden av trekull. Dette vil igjen kunne gi en indikasjon på intensiteten av ressursutnyttningen innenfor et geografisk område. Nå vil ikke dette bli undersøkt her, men med tanke på forskning omkring kullgroper generelt, bør slike element dokumenteres under utgravninger.

Sandlag el.l. som medfører flere atskilte kullag i, spor etter sekundær utvidelse av samt til en viss grad kullmengden utenfor gropene ble tolket som tegn på mer enn én bruksfase. Utfra disse kriteriene viste utgravingene at fem, dvs. omlag halvparten av gropene har vært gjenstand for mer enn en brenning.

Ovenstående kriterier ble sannsynliggjort ved å sammenholde lagfølgen (tre atskilte lag) og ^{14}C -dateringene fra reg. nr. 30. En prøve fra henholdsvis topp- og bunnlaget ga en tidsforskjell på 3-400 år.

Konstruksjoner.

Gropene ble gravd ut med det mål for øyet at konstruksjoner i forbindelse med anleggelse eller bruk av gropa skulle kunne dokumenteres. Vi tenkte oss her spor etter sjakter i forbindelse med tenning av milene og kanaler for regulering av lufttilførselen under brenningsprosessen.

Bortsett fra endel stein rundt den store kullgropa på Hølo, Hyggjande (reg. nr. 35) hvor hensikten antakelig har vært å hindre ilden i å spre seg, ble det ikke påvist noen former for konstruksjoner. Dette er i overensstemmelse med de resultat T. Bloch Nakkerud fikk ved sine undersøkelser av kullgropene på Hovden. En må derfor anta at tennings- og lufttilførselsprosedyre har vært utført slik at fysiske spor bare kan etterspores under spesielt gode bevaringsforhold.

Datering.

Reg.nr.	Datering (før nåtid)
29	920 [±] 50 B.P.
30	850 [±] 70 B.P. og 470 [±] 60 B.P.
31	320 [±] 60 B.P.
35	950 [±] 70 B.P.
36a	
37	660 [±] 80 B.P.
38	1520 [±] 100 B.P.
39	1880 [±] 110 B.P.
40	930 [±] 90 B.P.
41	1070 [±] 110 B.P.

Konklusjon om gropene.

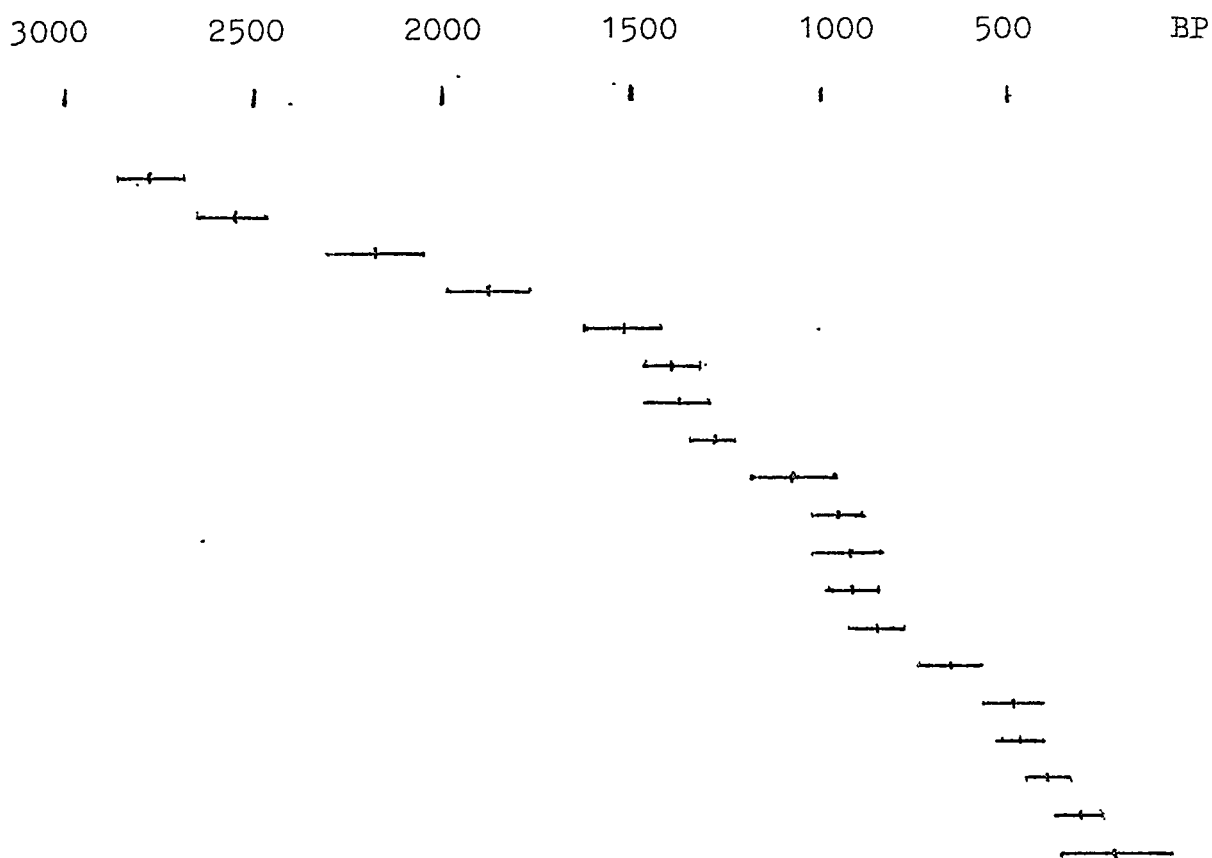
Som det har framgått av undersøkelsene er det ingen sammenheng mellom form, funksjon og antall brenninger i den enkelte grop og konstruksjoner ble ikke påvist i forbindelse med noen av gropene. Det finnes imidlertid en viss korrelasjon mellom funksjon og datering: Begge kokegropene er fra eldre jernalder, mens samtlige trekullmilegeproper med ett unntak nær (reg.nr.31) er datert til sein vikingtid/tidlig middelalder. De to daterte gropene med ukjent funksjon faller også inn i denne tidsbolken. Siste bruksfase er seinmiddelalder (topplag reg.nr.30) og seinmiddelalder/etterreformatorisk tid (reg.nr.31).

Kulturminner - datering - økologi.

De første innslag av en intensiv og kulturpåvirket ressursutnyttning ble påvist i pollensøylene fra Lomen (Hovi) og Hyggjande, henholdsvis fra omlag 4700 og 4290 B.P. (før nåtid): Det ble funnet mulige indikasjoner på husdyrhold. Forsøkene har imidlertid vært meget kortvarig og bare strukket seg over en hundreårsperiode.

For Lomens vedkommende går det nye 1500 år (3140 B.P.) før jordbruket blir gjenopptatt og denne gangen blir også korndyrking introdusert. Som skjemaet over ¹⁴C dateringene viser er dette ett par hundre år før den eldste dateringen av Stee boplassen.

Oversikt over ¹⁴C-dateringer fra undersøkelsene i Lomen:

Som det framgår av skjemaet har tangen på Stee vært kontinuerlig utnyttet fra omlag 16-1500 B.P. dvs. fra overgangen yngre romertid/folkevandringstid og fram til etterreformatorisk tid. Før denne tid finnes to til tre bruksfaser, hvor bronsealderboplassen er den eldste. Videre gå den ene kullprøven av kulturlaget ved vika en datering til førromersk jernalder, mens en av kokegropene ble datert til eldre romertid. Dateringene fra Hølo gir oss ikke et tilsvarende mønster, da disse bare utgjør en serie på to.

I det følgende skal vi ta for oss de utgravde kulturminnene i kronologisk rekkefølge og forsøke å se dem i sammenheng med sitt økologiske miljø og til en viss grad i forhold til andre funn og kulturminner i Valdres.

Bronsealder.

Utfra de økologiske betingelsene i de tre områdene som ble berørt av kraftutbyggingen, er det neppe overraskende at jordbruket med korndyrking først ble introdusert i Lomenområdet (se sammendrag av registreringene). Den vegetasjonshistoriske analysen har dessuten trukket det eldste jordbruket i Valdres ned i tid: Tidligere analyser fra Garbergåsen (Slidreåsen) viste indikasjoner på åkerbruk først i førromersk jernalder. Husdyrhold kan derimot ha vært drevet alt fra bronsealderen av.

En del bronsealderfunn stammer fra Valdres, men disse er i første rekke løsfunn. Av bronse har vi ei randlistøks (periode I) fra Lomen, V.Slidre, to celter fra Bø, Ul nes, N-Aurdal (periode II/III) samt det store depotfunnet fra Svenes, Ul nes, N-Aurdal (periode II) hvorfra det i dag finnes elleve spydspisser og en sigd (Johansen 1981). Disse bronsegjenstandene er alle fra eldre bronsealder, dvs. eldre enn Stee boplassen, men delvis samtidig med det eldste jordbruket. Forøvrig er det funnet et 20-talls løsfunn av seine flintdolker, seine skafthulløkser, rombiske økser og skaftfureøkser som trolig er fra bronsealder. Av faste fortidsminner finnes røyser og skålgropsteiner. Dateringen er imidlertid noe usikker, da disse kulturminnetypene også kan strekke seg ned i jernalderen (Slomann 1977).

Stee boplassen er med andre ord det første faglig utgravde kulturminnet fra bronsealder i Valdres. I det følgende vil jeg forsøke å forklare dens økonomiske bakgrunn.

Stee boplassens økonomiske bakgrunn.

Boplassen er som nevnt den første av sitt slag i Valdres. Den inngår i gruppen av såkalte åpne boplasser som forøvrig er den mest vanlige typen. Bare i få tilfeller er det funnet rester av huskonstruksjoner fra bronsealder i Syd-Norge (syd for Trøndelagsfylkene): Ved Normannslågen på Hardangervidda (Hordaland) finnes "hyttetuffer". Videre er det ved Fredrikstad (Østfold) utgravd to hus med dobbelt stolperække og på Oгна (Rogaland) er det undersøkt rester etter huskonstruksjoner (Magnus og Myhre 1976, Johansen 1981 og

Skjølsvold 1970). At rester etter hus er påtruffet i så få tilfeller skyldes vel i større grad den arkeologiske aktiviteten enn en reell gjenspeiling av den fortidige virkeligheten.

Når det gjelder Stee boplassen skulle mangelen på konstruksjoner eller ildsteder indikere at oppholdet har vært av en mindre permanent karakter. Boplassen må med andre ord ha vært brukt over et kortere tidsrom. Om dette har skjedd ved hyppige besøk eller sporadisk over lengre tid gir hverken ¹⁴C dateringene eller gjenstandsmaterialet opplysninger om.

Boplassens beliggenhet er som kjent nær Slidrefjorden. Fiske må derfor ha vært en av de viktigste økonomiske aktivitetene som har dannet grunnlaget for boplassen. Fisk har utvilsomt vært en viktig ressurs også i bronsealder og før reguleringen lå en av de beste fiskeplassene i den nordlige delen av Slidrefjorden rett vest for tangen på Stee.

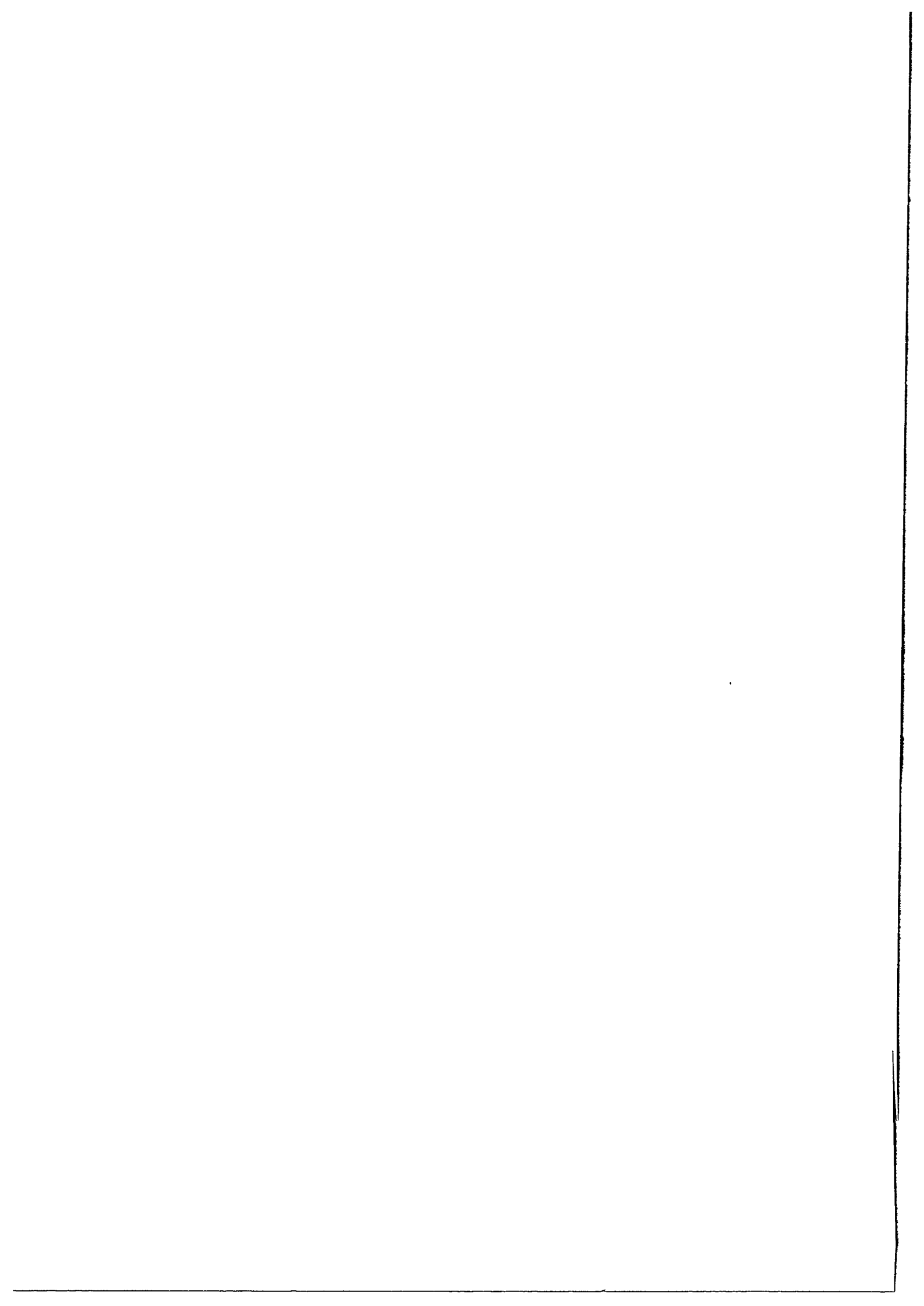
Hva kan så funnene fortelle om de økonomiske aktivitetene på boplassen? Det spinkle redskapsmaterialet besto av (pile)spisser og skrapere, dvs. gjenstander som primært kan knyttes til jakt og fangst. Dette står imidlertid ikke i et motsetningsforhold til at fiske har vært boplassens økonomiske basis. For det første er redskap knyttet til fiske dvs. fiskekroker, garn etc. av organisk dvs. forgjengelig materiale og kan derfor bare etterspores under spesielt gode bevaringsforhold. Dernest skulle det lave antallet artefakter i forhold til kulturlagets utbredelse (110m²) og tykkelse (opptil 20cm) tyde på at de er bragt til boplassen og ikke framstilt der. Dette kan understøttes av at det bare er funnet to mulige kjerner av kvarts. Med andre ord, selv om jakt og fangst skulle ha vært drevet fra boplassen, må dette ha skjedd i et begrenset omfang. Konklusjonen må derfor bli at selv om funnene ikke direkte støtter opp om antakelsen at fiske har vært boplassens ressursgrunnlag, motsier de heller ikke en slik tolkning.

For å gi et inntrykk av hvordan funnmaterialet på Stee står i forhold til andre boplasser i Syd-Norge og Syd-Skandinavia

vil jeg i det følgende gi en kort oppsummering av dette. Men først bør det nevnes at de flatehuggete spissene har en viss kronologisk interesse: De er antakelig de yngste som er funnet på lavlandet og de setter derved en foreløpig nedre grense for denne bearbeidingsteknikken (E. Schaller 1984).

Stee-boplassen er som kjent datert til yngre bronsealder. Indikerer så fraværet av bronse at de som har bebodd boplassen har vært veidefolk? Går vi tilbake til de tidlige nevnte huskonstruksjonene, er det bare den fra Fredrikstad hvor det er funnet bronse - ett fragment. Forøvrig er det foretatt undersøkelser av åpne boplasser samt i kulturlag fra hellere hvor dateringen er yngre bronsealder. I noen av disse finnes funn av bronser og/eller digelfragment. Men hovedsakelig består redskapsinventaret av stein - pile-spisser, skrapere, bor, kniver samt avslag og flekker med og uten retusj (Magnus og Myhre 1976, Martens 1973).

At artefaktene på boplassene fra yngre bronsealder hovedsaklig er av stein er ikke et særnorsk fenomen. I Danmark er det i seinere år gjort utgravninger av en rekke huslevninger fra yngre bronsealder. Dessverre er få skikkelig publisert, og i de mindre artiklene som er utgitt har forfatterne i første rekke beskrevet stolpehull og huskonstruksjoner. Men et visst inntrykk av redskapsinventaret kan en likevel få på grunnlag av enkelte av artiklene. Jeg har sjekket funnoversikten for fire av boplassene (Thrane 1971, Lomborg 1977, Berglund 1982, Davidsen 1982). På tre er det flint i store mengder, særlig avfall og avslag, men også en god del redskap - skrapere, bor og kniver. Videre finnes noen støpeformer, digler og bronser. Størparten av bronsene er for øvrig fragmenter og smågjenstander. Funnene på den fjerde boplassen består hovedsaklig av keramikk. Dermed har jeg gått gjennom litteraturen fra fire skånske boplasser (Strömberg 1982). I tillegg til avslag og avfall av flint er skrapere og bor de mest vanlige redskapstypene. Sett under ett er dessuten pilespisser og kniver representert. Bronser (svært få) er kjent fra to av boplassene, mens støpeformer og digler finnes på én. Videre finnes det

bare bronsegjenstander/fragment på ure og smeltedigler/støpeformer på fem av Göteborgs- og Bohusläns 23 utgravde bronsealdersboplasser. Stein er med andre ord det mest vanlige råstoffmaterialet.

Dette skulle indikere at ikke bare i Syd-Norge, men også i de sentrale jordbruksområder i Syd-Skandinavia er storparten av gjenstandsmaterialet av stein. Av denne grunn kan en ikke utfra gjenstandsmaterialet trekke den slutningen at fravær av metall er ensbetydende med veideøkonomi.

Fra omlag 3140 BP, dvs. mot slutten av eldre bronsealder, oppsto et noenlunde stabilt jordbruk med husdyrhold og dyrkning av bygg og hvete i Lomenområdet. Jordbruksøkonomien var med andre ord etablert omlag tre hundre år før den eldste dateringen av Stee-boplassen. (2770 \pm 90 BP.)

Jordbruk bør derved også vurderes som en økonomisk faktor. I kulturlaget ble det som kjent gjort tre funn av brente bein - ett av kalv og to fra ubestemte pattedyr. Funnene lå imidlertid høyt oppe i kulturlaget. I innberetningen er det derfor åpnet en mulighet for at de egentlig tilhørte middelalderlaget (lag 2). Men sett på bakgrunn at det til samme tid har vært drevet fedrift i området, kan funnene godt stamme fra bronsealderlaget. Jordprøvene som ble tatt ut fra kulturlaget var derimot tomme, dvs. de inneholdt ingen frø av spiselige vekster.

- Da det virker lite sannsynlig at en utenforstående gruppe har slått seg ned ved Slidrefjorden og utnyttet fiskeressursene samtidig som andre har drevet jordbruk i området rundt, burde det være rimelig å anta at jordbruk også har vært en del av økonomien for menneskene som har benyttet Stee-boplassen.

Diskusjonen angående den økonomiske basisen for boplassen på Stee har ført til følgende synspunkt:

- Mangelen på regulære ildsteder og konstruksjoner tyder på en lite permanent bosetning, uten at ^{14}C -dateringene og funnene kan gi opplysninger om oppholdene har vært hyppige over et kort - eller sporadisk over et lengre tidsrom.

- Belliggheten tyder på at fiske har vært grunnlaget for boplassen.
- Gjenstandsmaterialet tydet på jakt og fangst. Dette står imidlertid ikke i noe motsetningsforhold til oppfatningen om at fiske er ressursgrunnlaget for boplassen. For det første finnes det få gjenstander, dernest er redskap knyttet til fiske av forgjengelig materiale.
- Ut fra sammenligninger med andre boplasser i Syd-Norge og Syd-Skandinavia ble det sannsynliggjort at mangelen på bronse ikke nødvendigvis betyr at gruppen som utnyttet området var veidefolk.
- Det ble gjort funn av brente bein fra husdyr som kan stamme fra bronsealderlaget, men samtidig fantes det ikke spor av spiselige vekster i jordprøvene.
- Da jordbruket alt var etablert i flere hundre år før dannelsen av kulturlaget på Stee, bør denne ressursen sees som en del av økonomien. Det er lite sannsynlig at boplassen er brukt av mennesker som ikke har hatt "rettigheter" til området.

Sett under ett peker disse synspunktene i retning av at kulturlaget på Stee neppe kan kalles en boplass i vanlig forstand, men at den må sees som et resultat av ulike aktiviteter knyttet til fiske. Selve boplassenheten må derfor ligge et annet sted i området. En slik tolkning kan forklare fraværet av konstruksjoner og ildsteder, det spinkle redskapsinventaret samt at jordprøvene manglet spor av spiselige vekster.

En alminnelig oppfatning er at i bronsealder var jordbruksmetoden svedjebruk. For Lomenområdet kan dette muligens underbygges ved at det ble påvist flere nivå med trekull i pollensøylen. Ulempen med denne driftsformen er at jorda i løpet av få år blir utpint, og ikke før den økologiske balansen er gjenopprettet kan området tas i bruk. Dette fører til et labilt bosetningsmønster. En kan derved tenke seg at kulturlaget på Stee er dannet over et forholdsvis langt tidsrom, som et ledd i den totale ressursutnyttningen av området.

En innvending mot min tolkning av Stee-boplassen er at fiske ved Slidrefjorden kan ha vært drevet sesongmessig og uavhengig av utnyttingen av jordbruksressursene: Dette tror jeg imidlertid er mindre sannsynlig fordi økonomien da som opp til våre dager må ha vært av blandingskarakter, dvs. en har utnyttet alle tilgjengelige ressurser i det området en til enhver tid har oppholdt seg.

Tilslutt, på tre områder har undersøkelsene bragt oss nye kunnskaper om bronsealderen:

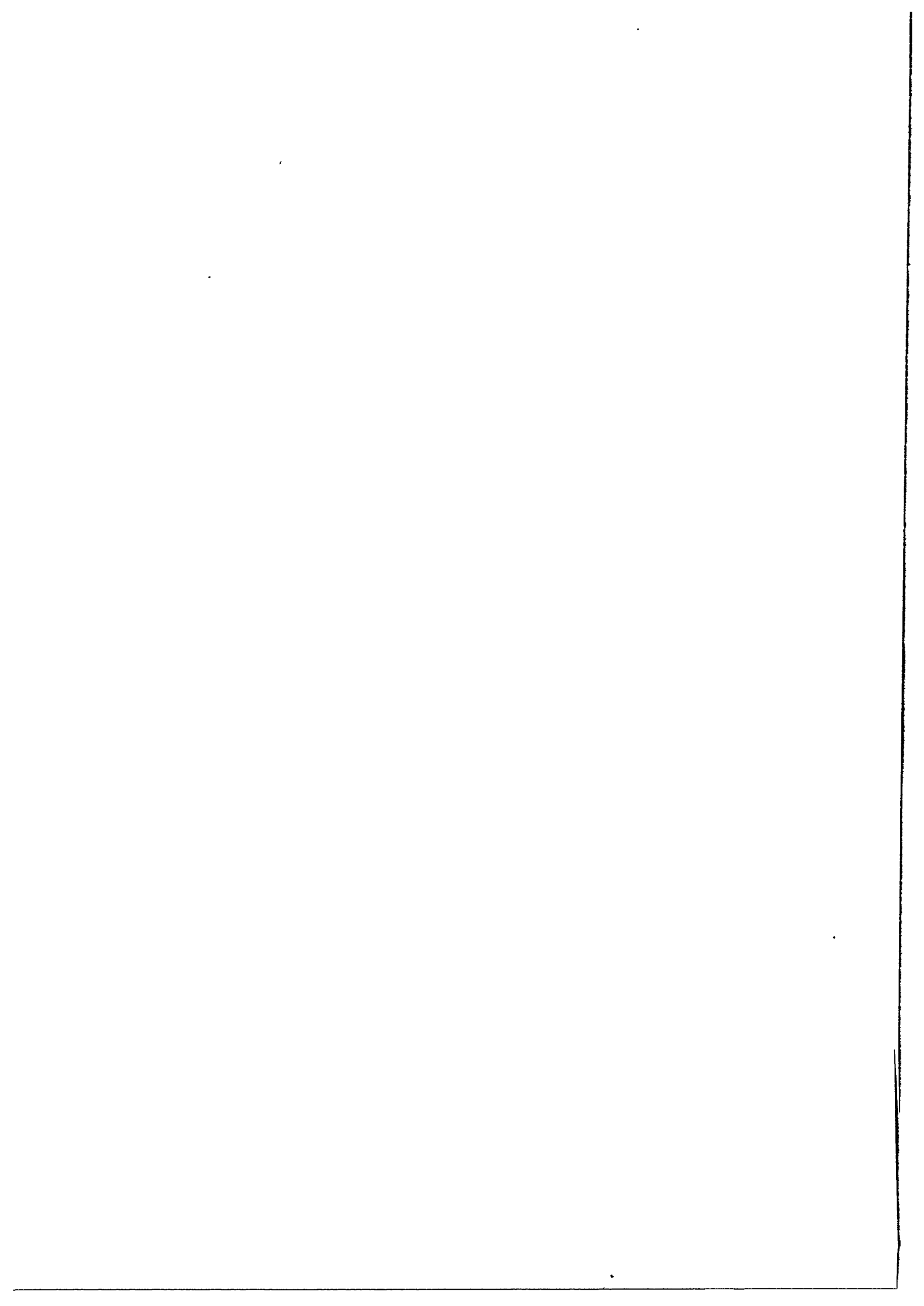
- 1) Dette er den første boplassen i Valdres fra bronsealder. Andre funn fra området er kun løs- og depotfunn.
- 2) Boplassen er videre viktig i en kronologisk sammenheng da de flatehuggete spissene antakelig er de yngste som er funnet på lavlandet, og de setter derved en foreløpig nedre grense for denne bearbeidingsteknikken.
- 3) Pollenanalysen viser korndyrking i Valdres allerede fra slutten av eldre bronsealder. Tidligere har analyser fra Gardbergåsen påvist korndyrking fra førromersk jernalder, men med husdyrhold noe lenger tilbake i tid.

Eldre jernalder.

Førromersk jernalder. 500 f.Kr. - Kr. f.

Pollensøylen fra Hovi kunne på grunn av forurensning dessverre ikke følges lenger ned i tid enn omlag 2500 BP, dvs. til overgangen mellom yngre bronsealder og førromersk jernalder. Det er imidlertid liten grunn til å tro at jordbruket ikke har fortsatt ned i tid. I løpet av perioden blir også Hyggjandområdet gjenopptatt: Foruten spor etter husdyrhold finnes pollen av artene bygg, hvete, havre og rug (omlag 2320 BP). Og som tidligere nevnt viste pollen-søylen fra Gardbergåsen at åkerbruket ble etablert der nettopp i denne perioden.

Fra Valdres kjennes imidlertid ~~fa~~ jernfunn fra den tidligste jernalderen. Men som pollenanalysene har vist skyldes ikke dette at områdene var ubebodde. Grunnen er nok at de arkeologiske kildene er sparsomme. Sett i forhold til

bronsealder blir gravskikken i denne perioden ytterligere forenklet og antallet offer/depotfunn blir betraktelig lavere.

De to kullprøvene som ble tatt fra kulturlaget i vika ved tangen på Stee ga en divergerende datering på minst 580 år utfra kalibrert alder. I innberetningen er dette problemet forsøkt diskutert (reg. nr. 37). Den eldste dateringen ga imidlertid førromersk jernalder, og dersom prøven virkelig daterer kulturlaget, har vi spor etter aktiviteter også fra denne perioden.

I laget ble det hverken påvist konstruksjonsspor eller ildsteder, bare en del skjorbrent stein. Heller ikke funnene som besto av ett slipt flintavslag, ett kvartsstykke med retusj samt en kjerne av kvarts, kan gi en forklaring på hvilke økonomiske aktiviteter som har vært drevet på stedet. Men utfra mangelen på konstruksjonsspor samt beliggenheten bør tolkningen være som for kulturlaget fra yngre bronsealder: Ikke en boplass i egentlig forstand, men et resultat av aktiviteter knyttet til fiske.

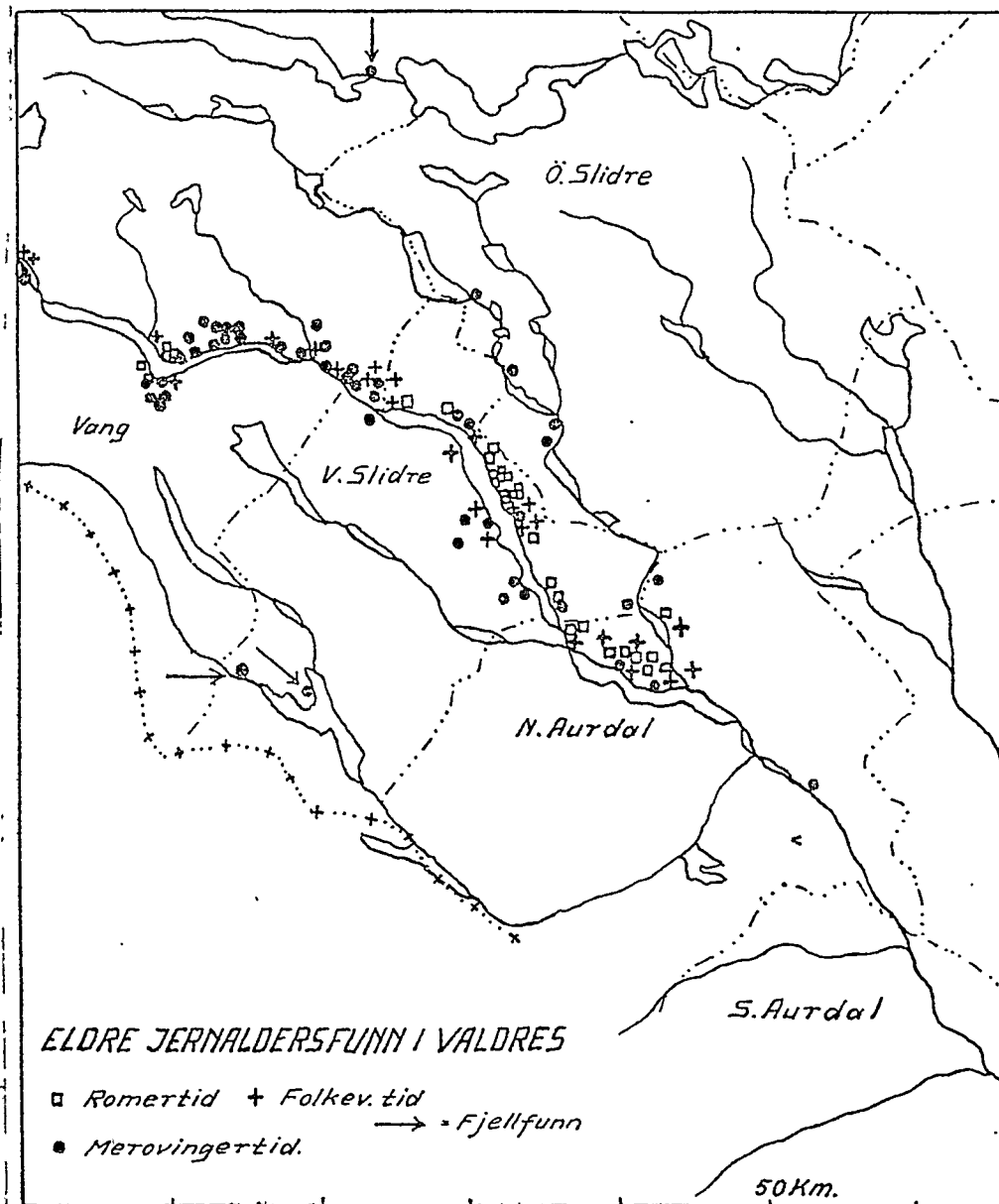
Til slutt vil jeg nevne at tilstedeværelsen av gjenstander av stein ikke motsier en datering til førromersk jernalder: På Stavnheim ved Egersund (Rogaland) er det undersøkt et ildsted (yngre bronsealder-førromersk jernalder 560[±]160 B.C.) som lå rett ved åpningspartiet til en noe yngre huskonstruksjon. En kniv av flint ble funnet i, mens en god del flint og keramikk fantes rundt ildstedet (Bårdsgård 1982). På den noe seinere daterte boplassen på Oгна (Rogaland) består likeledes funnene av flint og keramikk (Skjølsvold 1970). Videre viser også de åpne boplassene og hellerne at redskapsinventaret i liten grad er endret fra yngre bronsealder. Her finnes i første rekke skrapere, pilespisser samt bor og kniver. Fra Danmark er det dessuten undersøkt svære muslingedynger som i tillegg til muslinger inneholder bein av tamdyr, keramikk og flint. Redskapene av flint er grovt tilhugget og de har som regel bare bruksretusj. En del av dyngene er datert til priode I av førromersk jernalder, mens storparten er fra per. III/eldre romertid (Poulsen 1978).

Romertid - folkevandringstid. Kr.f. - 550/600 e.Kr.

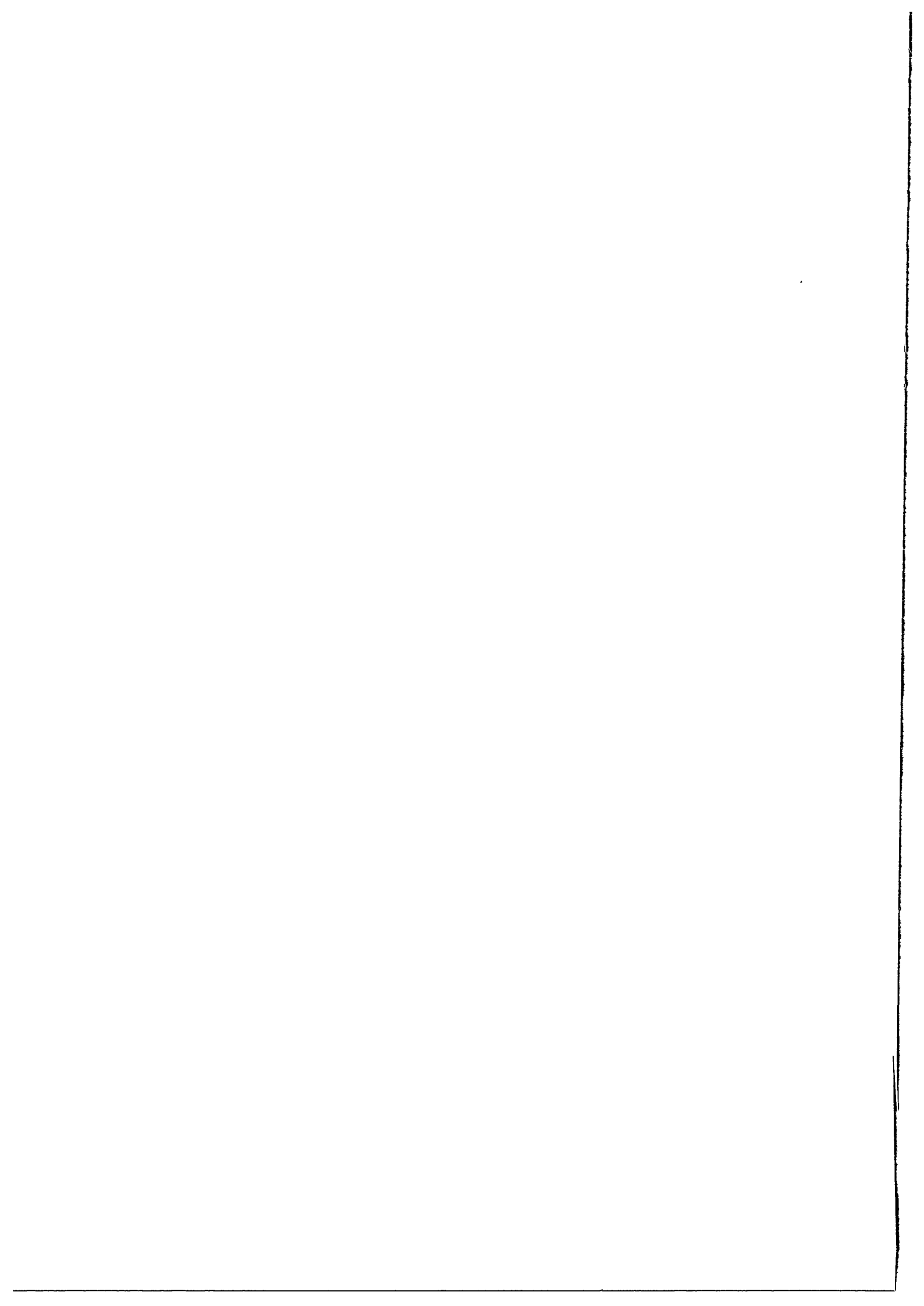
Pollenanalysen fra Hyggjande viser at jordbruket har fortsatt ned i romertid/folkevandringstid, og selv om diagrammet fra Lomen er forstyrret etter 2500 BP, er det grunn til å tro at jordbruksressursene fortsatt har vært utnyttet også i dette området.

Også fra eldre romertid er det meget få gravfunn fra Valdres.

Men som pollenanalysene har vist ligger årsaken i det arkeologiske kildetilfanget og ikke i at områdene var ubebodde.

(Kartet er hentet fra Hougen 1958.)

I yngre romertid/folkevandringstid skjer imidlertid en "funnekspløsjon", og³ som det fremgår av kartet på foregående side er det en konsentrasjon i kommunene N-Auraal, Vestre Slidre og Vang. Fra vårt undersøkelsesområde finnes det gravfunn fra såvel Lomen som Hyggjande. Tidligere er dette oppfattet som et landnåm (Hougen 1958:124). Teorien må imidlertid, på bakgrunn av de vegetasjonshistoriske analysene, modereres noe: Det har tross alt vært drevet jordbruk i området i 1200-1300 år før funnøkningen satte inn. Men at det har vært et visst press på ressursene, som et resultat av en befolkningsøkning, er muligens gjenspeilt ved at tangen på Stee har vært kontinuerlig utnyttet nettopp fra yngre romertid/folkevandringstid.

Av fire prøver fra eldre jernalder er en datert til eldre romertid (kokegrop), mens tre ga datering fra yngre romertid/folkevandringstid. Den yngste dateringen av kulturlaget ved vika faller inn i sistnevnte tidsperiode, og dersom prøven virkelig tidfester laget bør det settes i funksjonell sammenheng med den samtidige kokegrop som lå like ved. Utfra tidligere tolkninger av kulturlaget bør de derfor settes i sammenheng med fiske i Slidrefjorden.

Den tredje prøven var den som ga en divergerende datering av bronsealderlaget. Vi vet derfor ikke hva den daterer, men den kan i hverfall gi en indikasjon på bruk av tangen på Stee.

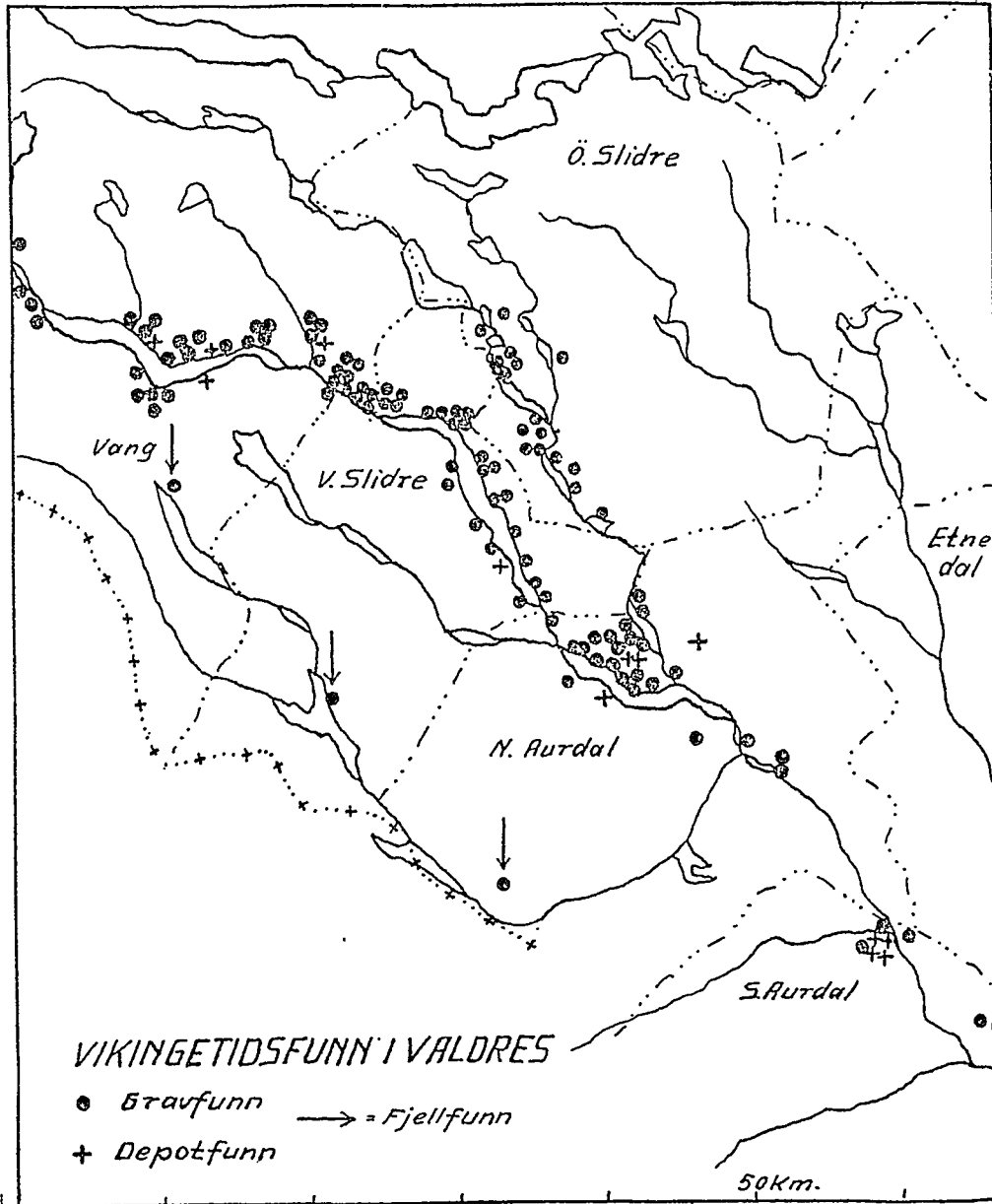
I eldre jernalder har bosetningen blitt stabil. Og fra vårt område gir hverken kulturminnene, dateringene eller den vegetasjonshistoriske analysen indikasjoner på en intensiv utnyttning av utmarksressursene.

Yngre jernalder - tidlig middelalder. 600 - 11/1200 e.Kr.

Mot slutten av denne perioden finnes spor av korndyrking i den mest marginale sonen, nemlig ved Øyangen. Omlag 760 BP ble det gjort et forsøk på dyrking av hvete. Fasen var imidlertid kortvarig og opphørte omlag 150 år etter.

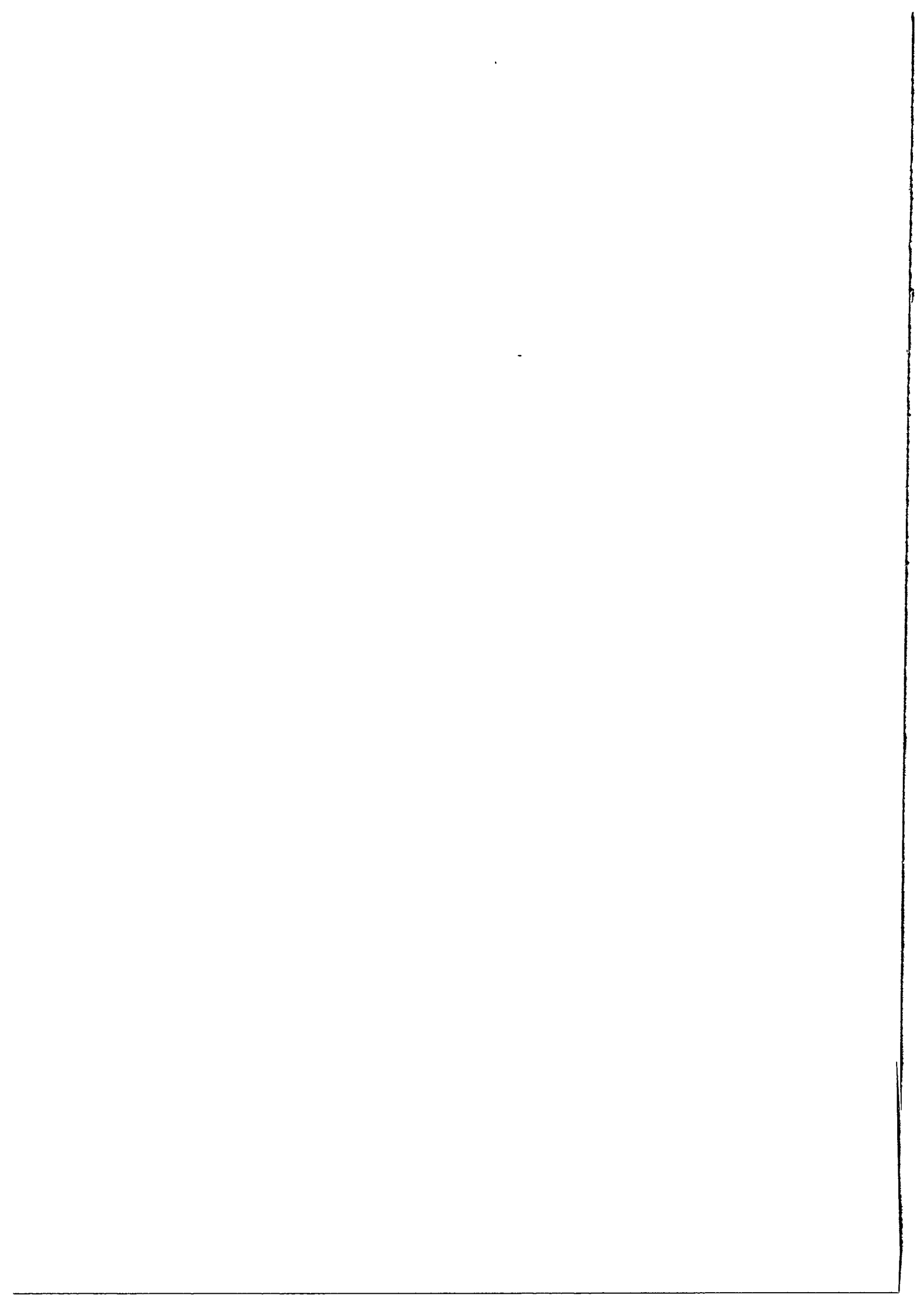
Hougen har kalt merovingertiden den andre store landnåms-

fasen i Valdres, og han postulerer en fortsatt utvidelse av bosetningsområdet i vikingtid (Hougen 1958:141ff). Og fra vårt område finnes gravfunn fra såvel Lomen som fra Hyggjande.

(Kartet er hentet fra Hougen 1958.)

I hvilken grad det er riktig å kalle funnekspansjonen et landnåm skal vi ikke ta opp til diskusjon her, men utmarksressursene ble ihverfall utnyttet i større grad enn tidligere. Jernvinne har antakelig vært en svært viktig ressurs i denne sammenheng.

Kullgropa ved Hyggjande ble tolket dithen at kullet har vært nyttet i jernutvinningsprosessen. Selv om det ikke ble funnet jernvinneanlegg under registreringene, fantes det flere indikasjoner: I området finnes flere store myrer, jernutfellingen er sterk, samtidig som det ble registrert mange store kullgroper. Utnyttningen av Hyggjande-området i denne perioden har derfor trolig vært en kombinasjon av jordbruk og jernvinne. Og som nevnt i registreringsdelen finner vi det samme mønstret i dag - en blanding av fast gårdsbosetning og stølsdrift.

Ved Øyangen ble det registrert flere jernvinneanlegg, en mengde kullgroper samtidig som det mot slutten av perioden ble påvist en kort jordbruksfase. Hverken den vegetasjonshistoriske analysen eller kulturminnetypene gir inntrykk av at området i særlig grad har vært i bruk tidligere.

Bare en liten del av området ble registrert. Vi kan derfor ikke anslå omfanget av jernproduksjonen, men bare nevne at på nordsiden av Øyangen - i Beito-området - er det også registrert store mengder anlegg.

Selv om ingen av jernvinneanleggene er utgravd, og bare ei av kullgropene er datert, har jeg postulert alderen til yngre jernalder/tidlig middelalder. Dette fordi teknikken med å utvinne jern først ble alment utbredt i yngre jernalder. Derrest har anleggene en formlikhet med de fra Hovden i Setesdal og Møsstrond i Telemark.

Under registreringene ble det ikke funnet spor etter jernvinne i Lomenområdet. Trekullet fra de små gropene på Stee er derfor satt i sammenheng med det siste leddet i jernutvinningsprosessen - nemlig tilsmiing av det ferdige produktet. Det er derfor rimelig å tenke seg at menneskene fra Lomenområdet har utnyttet utmarksressursene ved Øyangen og muligens også Hyggjande-området.

Til slutt, - under husmannsplassen på Stee (reg.nr. 44) framkom et svart og kullholdig humuslag (kulturlag). Det ble imidlertid ikke gjort videre undersøkelser av laget som ga en datering til tidlig yngre jernalder.

Innefor vårt undersøkelsesområde har det økonomiske grunnlaget antakelig vært basert på en kombinasjon av jordbruk og jernvinne, hvor jernet antakelig har skapt det økonomiske overskuddet som er gjenspeilt i gravenes rikholdige utstyr.

Middelalder og etter-reformatorisk tid (1200 -)

Den vegetasjonshistoriske analysen viste at jordbruket opphørte i de to mest sårbare sonene, Hyggjande og Øyangen, ved omlag 1350 e.Kr. (svartedauen): I sistnevnte område for godt, mens det i førstnevnte siden har blitt gjenopptatt.

Fra denne perioden har vi et spinkelt arkeologisk sammenligningsgrunnlag, noe som medfører at tolkningen av de utgravde kulturminnene blir problematisk. Middelalderarkeologisk forskning har hittil konsentrert seg om byer og stavkirker, og undersøkelser av middelalderen på landsbygda er derfor bare i sin startfase.

Av de utgravde kulturminnene er siste bruksfase i gropa og lagene 2 og 5, reg nr. 30, fra sikker middelalder. Rydningsrøysa på Hølo og trekullmlegropa, reg. nr. 31, ligger på overgangen seinmiddelalder/etter-reformatorisk tid, mens husmannsplassen og muligens rydningsrøys, reg. nr. 43, er fra 17-1800-tallet.

I middelalderlagene ble det ikke påtruffet konstruksjoner eller ildsteder og det besto av sand/humus, trekullbiter, tilslåtte trestykker samt bein av husdyr. Dernest ble eldste bruksfase i gropa sett i sammenheng med lagene, og den ble derfor tolket som et mulig ildsted. I innberetningen ble det videre gjort rede for hvorfor lagene neppe kunne være rester av et hus. Det mest nærliggende er derfor å se laget i sammenheng med aktiviteter knyttet til fiske i Slidrefjorden. Slike aktiviteter kan for eksempel være framstilling av båtdeler, tørking av garn, røyking av fisk og muligens kan de også være rester etter bearbeiding av kjøtt (jfr. ayrebeina). På grunn av lagets noe løse konsistens er det også mulig at det er påfylt. Teoretisk sett kan det da stamme fra en bygning som muligens har stått på plataet der reg. nr. 44 nå ligger. Samtlige tolkninger er imidlertid beheftet med usikkerhet og de må derfor stå åpne.

Siste bruksfase av tangen på Stee er husmannsplassen og rydningssporen⁴ rundt denne. Sett i forhold til dyrkingspotensialet ligger plassen svært marginalt til. Nylig har vi fått bekreftet antakelsen om at den har vært i bruk i svært kort tid. Den ble ryddet mot slutten av 1700-tallet og er sikkert nedlagt i 1865. Forøvrig het husmannen Jesper Olsen. Han var fattig og "Nyder Almisse av Sognet" og er beskrevet som en "uroleg og kanskje noko mislykka sjel". (Brev av 10.10.83 fra A. Beitrusten, Slidre, til Birthe Weber, Oslo.)

Konklusjon.

Registreringene, utgravningene samt den vegetasjonshistoriske analysen har gitt et nytt og variert bilde av forhistorien i deler av Valdres. Jordbruksutviklingen er i større grad klarlagt, og en har registrert og undersøkt en større variasjon av kulturminner knyttet til økonomiske aktiviteter og ressursutnytting.

→

UTGRAVNINGSRAPPORTER

Reg. nr. 30.

Gård: Stee
Gnr/brnr.: 28/2
Kommune: Vestre Slidre Fylke: Oppland
Eier: Knut I. Magistad.

Kartreferanse: ØK: Lomen BS - 073 - 5 - 1.
Objektets art: Kulturlag fra bronsealder, kullgrop med
bruksfaser fra vikingtid og seinmiddelalder
samt "kulturlag" fra sistnevnte periode.

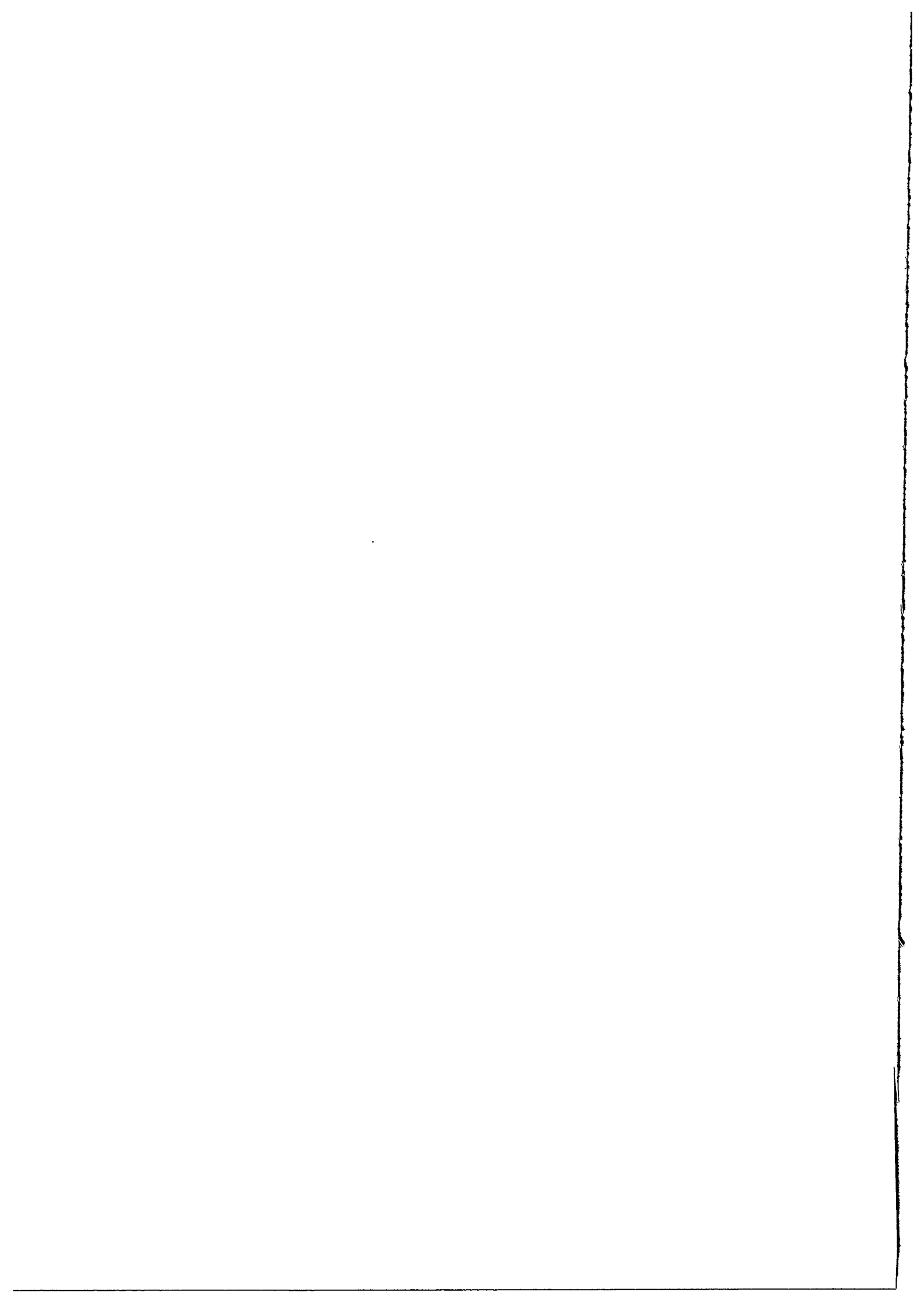
Fotos: L 2666, neg.nr. 5, 22 - 27, 29 - 30
L 2667, " " 0, 12 - 13
L 2682, " " 0, 4, 8 - 14
L 2685 " " 58 - 62
L 2686, " " 2 - 6
L 2708, " " 0 - 1.

Bakgrunn for undersøkelsen og problemstillinger.

Utgravning av reg. nr. 30, registrert som kullgrop, ble påbegynt i 1981 (se rapport del 2, 1982). Resultatene fra begge års undersøkelser vil bli slått sammen og presentert under ett i denne innberetning.

Før utgravningen tok til var vi ikke klar over at undersøkelsen ville komme til å berøre levninger utover den registrerte kullgropa. Da funnfrekvensen i kulturlagene dessuten var lav, ble det gravd bort omlag 5 - 6m² før vi ble oppmerksom på forholdet. Artefakter og konstruksjoner kan derfor ha blitt fjernet før en bevisst dokumentasjon tok til. Utgravningsmetoden som i utgangpunktet hadde til hensikt å belyse problemstillinger knyttet til kullgroper, ble derfor delvis lagt om. Det ble opprettet flere profiler, og utgravningsområdet ble utvidet slik at en kunne få en avgrensning av kulturlagene. Fjorårets gravning ble imidlertid avsluttet før dette var avklart. Begrunnelsen for å fortsette undersøkelsene i år var følgende:

1. På grunn av lav funnfrekvens og ingen spor av konstruksjoner var det usikkert om de sentrale deler av kulturlaget (fett og kull-holdig) fra yngre bronsealder var påtruffet.

2. Middellalderlagene består av et gulbrunt sand- og et mørk-brunt sand/humuslag, begge iblandet trekullbiter. I sistnevnte fantes også ubrente trestykker hvorav enkelte var tildannet. Under fjorårets undersøkelse fikk en ikke klarhet i hvilke aktiviteter som har forårsaket dannelsen av disse lagene, eller deres utstrekning.
3. Å belyse problemstillingene knyttet til groper med kull.
(se s.13)

Beskrivelse av utgravningsområdet.

Boplassområdet ligger i en V-formet forsenkning i landskapet. Mot øst stiger terrenget forholdsvis bratt med en vinkel på ca. 30 - 35°. Det er ca. 13 m opp til plataet der reg.nr. 29, 40, 41, 44, 46 og 51 ligger. Høydeforskjellen mellom forsenkningen og plataet er omlag 5 m. Også mot vest stiger landskapet bratt opp mot en grusrygg som utgjør ytterste del av tangen der storparten av kulturminnene i området ligger. Skrenten er omlag 15 m, vinkelen omlag 40°, og høydeforskjellen mellom forsenkningen og ryggen er omlag 8 m. Mot nord skråner landskapet og forsenkningen ned mot en U-formet vik, hvor reg. nr. 37 og 38 ligger. Mellom reg. nr. 30 og 37/38 finnes røyse reg. nr. 42 og 43. Sistnevnte ligger i forsenkningen, mens reg. nr. 42 er plassert i den østlige skråningen. Mot syd ender området i en bratt skrent som går rett ned i Slidrefjorden.

Målesystem, utgravningsmetode.

Det ble opprettet et målesystem 100x/100y. X-aksen er orientert nord-syd, med stigende verdier mot nord. Y-aksen er orientert øst-vest med stigende verdier mot øst. 100x/100y ligger nordøst i utgravningsarealet.

Tilsammen ble det opprettet en lengde- og tre tverrprofiler. Lengdeprofilens utstrekning er: 91.2-100.2x/96.5y og 100.40-111x/97y. Årsaken til at profilen ble flyttet 0.50m mot øst var røtter og trær. Profilens totale lengde er derved 19.8 m. De tre tverrprofilene har følgende koordinater: 93.5x/94-98.4y, 97x/92-99y og 100.20x/97-103y.

Som det vil framgå av beskrivelser og plantegninger, ligger målesystemet noe asymetrisk i forhold til hele m². Dette skyldes at utgangspunktet var å undersøke ei kullgrop. Målesystemet ble derfor lagt opp og tilpasset terrenget. På grunn av lav funnfrekvens fant vi det ikke nødvendig å endre det.

Lagene ble utgravd stratigrafisk. Under fjorårets undersøkelse ble massene tørrsoldet, i år vannsoldet.

Utgravd areal.

I utgangspunktet ble det opprettet to profiler: En hovedprofil 91.20 - 97x/96.3 - 96.5y og en tverrprofil 93.50 - 93.70x/94 - 98.4y. Profilkorset ble liggende i gropas vestlige del. Fire motstående ruter ble så gravd ut.

Rute 1: 93.70 - 97x/96.30y, 93.70 - 97x/94 - 94.25y. Seinere ble ruta utvidet fra 96 - 97x/92 - 94.25y.

Rute 2: 91.20 - 93.5x/96.5y, 91.2 - 93.5x/94y.

Rute 3: 91.2 - 93.5x/96.5y, 91.2 - 93.5x/98 - 98.4y.

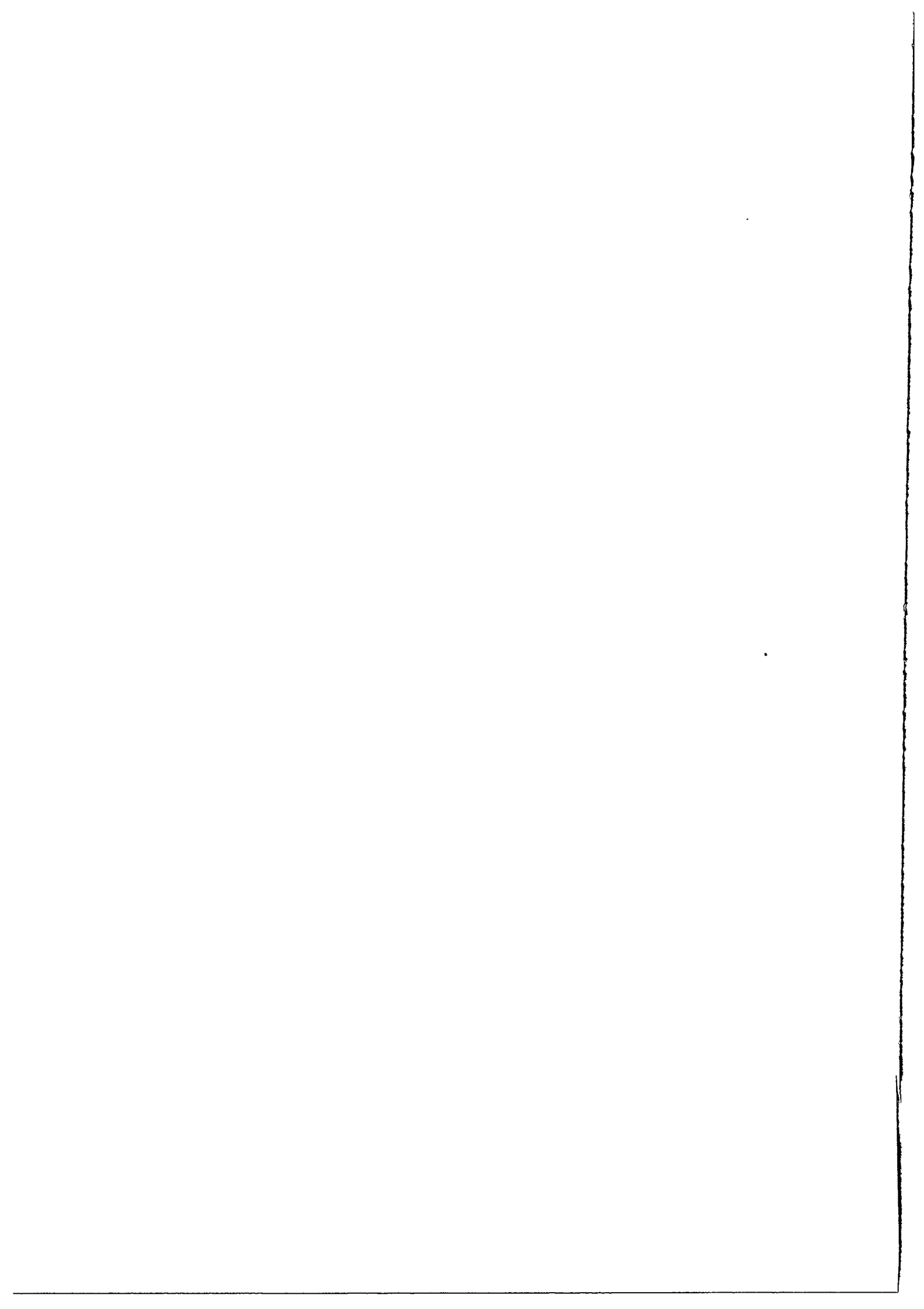
Rute 4: 93.7 - 97x/96.5y, 93.7 - 97x/98.4 - 99 y.

Rute 5 ligger nord for rute 4. Mellom disse ble det lagt en 0.20m tykk profilvegg, 97 - 97.2x
97.20 - 100.20x/96.5 - 99y.

Rute 6 ligger øst for rute 4 og 5. Det ble lagt en 0.30m tykk profilvegg, 99 - 90.30y fra 96.20 - 99.20x. Veggen mangler mellom 99.20 - 100.20x/99y. Rute 6 kan beskrives som tre sjakter: En øst-vest-gående: 99.20 - 100.20x/99 - 103y og to nord - syd-gående: 96.20 - 100.20x/99.30 - 100.30y og 97.20 - 100.20x/100.30 - 101.30y.

Nord for rute 5 ble det lagt en 0.20 m tykk profilvegg, og ut fra denne en nordgående sjakt: 100.40 - 111x, 97 - 98y.

For å undersøke om kulturlagene på reg. nr. 30 og 37 var sammenhengende, ble det i fjor gravd ut fire prøveruter: 100.20 - 101.20x/97.15 - 98.15y, 102.35 - 103.35x/97.32 - 98.32y, 107.45 - 108.45x/97.50 - 98.50y og 117.5 - 118.5x

Reg. nr. 30 (forts.)

97 - 98y. I år ble det lagt ut to prøveruter for å få en avgrensning av kulturlagene: 100.20 - 101.20x/94.5 - 95.5y og 101.5 - 102.5x/ 101.5 - 102.5y. Sistnevnte ruter ligger noe skjevt i forhold til målesystemet.

Tilsammen ble det utgravd omlag 61 m². I tillegg ble det tatt 21 prøvestikk på omlag 0.50 x 0.50 m.

Lagfølge.

(Lagnummerering er noe endret fra fjorårets rapport).

Lag 1. Torvlag.

Lag 2. Kull - humuslag.

Laget består av trekullbiter, forkullede og ubrente trestykker samt humus. Flere av trestykkene var tildannet eller hadde merker etter øksehugg. Tykkelsen på laget varierte fra noen få cm ved ytterkanten av dets avgrensning og opptil 1 m mot sentrum. Laget var spesielt tykt i rute 5's sydvestlige del. I et område på 1 x 1 m var laget det eneste mellom torva og steril undergrunn. Midt i laget lå det her en stor stein, og under denne fantes en kraftig horisont med trekull (se profiltegning). Laget manglet i området over gropa. Med utgangspunkt i det utgravde arealet er koordinatene for lagets avgrensning følgende: 91.20x/94.40y, 93.5x/95y, 95.5x/94.4y, 97x/94y, 107x/97y, 100.2x/98.5y, 98.2x/100y, 92.75x/98.40y, 91.2x/97y. På grunnlag av prøverutene utenfor det utgravde arealet kan en anslå lagets utbredelse til å være omlag 56 m².

~~Foruten~~ to bearbeidede trestykker samt flere med spor av øksehugg, ble det funnet 15 g (39 fragm.) brente bein. Det ble ikke observert noen former for konstruksjoner.

Resultat av prøvetaking.

Av 53 analyserte stk. ubrent tre er 50 av furu, to av gran, mens ett ikke kan bestemmes nærmere enn nåletre. (Rapport ved L. Paulssen 1982 og L. Klaveness 1983).

Funn av br⁴ente bein ble hovedsakelig gjort i rute 4 og 5. Storparten kunne bare karakteriseres som ubestembare pattedyr. Tre av funnene ble bestemt som sau/geit, to som henholdsvis kalv og ubestemt fugl. (Rapport ved P. Lahtiperä 1983).

Pollenprøve 13A tatt ved 95x/96.5y inneholdt blandt annet 13% pollen av gran, 0.5% groblad (plantago major) og 1.5% bygg. (Rapport ved H.I. Høeg 1983).

Kullprøve for ¹⁴C-datering tatt ved 96.6x/96.5y, omlag 30 cm under nåværende markoverflate, ga følgende resultat: 490 ± 80 B.P. eller AD 1400 ± 40 (T 4246).

Med unntak av lag 9 (bronsealder) dekker lag 2 de øvrige lagene i utgravningsområdet. Lagfølgen er imidlertid ulik i de forskjellige rutene, og den er tildels komplisert, særlig rundt gropa. Hovedlagene beskrives derfor først.

Lag 5.

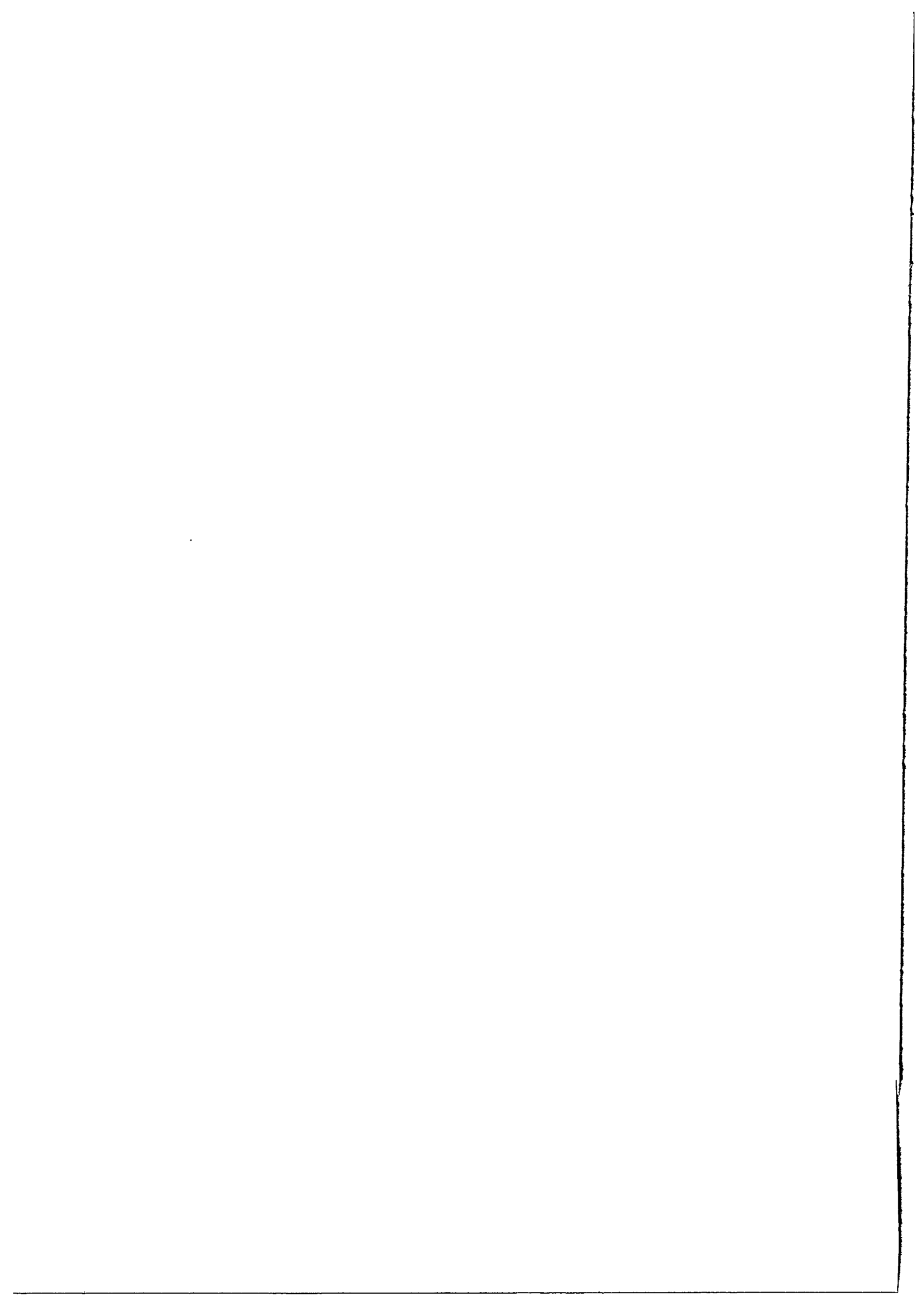
Gult til lys brunt sandlag som inneholder trekullbiter, fra 3 - 20 cm tykt. Laget ligger under lag 2, men har mer begrenset utstrekning. Det fantes innenfor det utgravde arealet. Utbredelsen har følgende koordinater: 91.75x/96.5y, 92.25x/96y, 92.75x/96.5y, 93.5x/97.70y, 95.5x/97.90y, 95.80x/97y, 95.25x/96.5y, 97x/94y, 100.80x/97y, 100.20x/97.25y, 99.20x/99.75y, 97.20x/98.5y, 96.70x/98.80y, 92.80x/98.25y.

Samlet dekket lag 5 omlag 30 m². Det ble ikke funnet gjenstander eller observert konstruksjoner i laget.

Resultat fra analyser.

Pollenprøven (13B) tatt ved 95.30x/96.5y inneholdt blandt annet 0.4% pollen av gran, 87% furu og 0.4% smalkjempe (plantago lanceolata) (Rapport ved H. I. Høeg 1983).

Kullprøve for ¹⁴C-datering tatt ved 96.6x/96.5y omlag 50 cm under nåværende markoverflate, ga følgende

resultat: 400 ± 60 B.P., AD 1470 ± 50 (T 4745).

Lag 9.

Laget består av sort, feit jord med små trekullbiter. Det lå dels under lag 2, 5 og 1. Tykkelsen varierte fra et par cm i ytterkantene til omlag 20 cm i rute 4 og den sydlige og vestlige delen av rute 5. Kulturlaget var sammenhengende med unntak av den nevnte m^2 ved 98x/96.5y og fra 99.2 - 100.2x/99 - 102y framkom det dessuten flekkvis.

Innenfor utgravd areal er koordinatene for lagets utbredelse følgende: 91.2x/94.25y, 93x/95.5y, 92.75x/96.5y, 93.5x/98.40y, 94.20x/96.5y, 95x/94.15y, 96x/93.5y, 97x/93y, 104x/97 - 98y, 109x/98y, 108.80x/100.50y, 100.20x/102y, 99.20x/101.80y.

På grunnlag av prøverutene utenfor utgravd areal kan en anslå lag 9 til å dekke omlag $110 m^2$.

Funnfrekvensen var som tidligere nevnt lav, men antall artefakter var flest der laget var tykkest. Det ble tilsammen funnet ni bearbejdede gjenstander av flint, kvartsitt, kvarts og bergkrystall, to mulige kjerner av kvarts samt 22 avslag eller stykker med avslagsarr av flint samt ovenfornevnte bergarter. Det ble videre funnet brente bein tre steder. Disse lå imidlertid høyt oppe i kulturlaget, og kan derfor muligens stamme fra lag 2 (se forøvrig funnliste og plantegning over funnfordeling). Det ble ikke observert spor etter konstruksjoner under utgravningen. Men i området rundt 97.3 - 98x/98 - 99y ble det funnet endel ildskjørnet stein. Enkelte står igjen i profilen. Det ble videre konstatert svak ildpåvirkning på de to flyttblokkene som danner basis for rydningsrøysa reg. nr. 43.

Under lag 9 framkom en steinpakning som ved nærmere undersøkelse viste seg å være en naturlig moreneavsetning: Steinene ligger direkte på eller i steril

undergrunn. Prøverutene samt den nordgående sjakt viste dessuten at den strakk seg utenfor lag 9's utbredelse.

Resultat fra analyser.

Av de tre funnene med brente bein er ett av kalv og to av ubestembare pattedyr (rapport ved P. Lahtiperä 1983).

Pollenprøve (13E) tatt ved 95x/96,5 y inneholdt blandt annet 44% pollen av bjerk, 9% av furu, 45% av or og 0.8% (1 pollenkorn) av groblad (Plantago major). (Rapport ved H.I. Høeg 1983)

To makrofossil (jordprøver) ble tatt ut ved 97x/97.5y og ved 108.80x/98.20y, d.v.s. i kulturlaget mellom flyttblokkene som dannet basis for rydningsrøys, reg. nr. 43. Begge prøvene var tomme (Rapport ved L. Klavenæss 1983).

Tre kullprøver for ^{14}C -analyser ga følgende resultat:

1. Prøve ved 96.6x/96.5y, 70 cm under nåværende markoverflate: 2550 ± 80 B.P. eller 765 ± 105 B.C. (T4245).
2. 97x/97y, 50 cm under nåværende markoverflate: 1380 ± 70 B.P. eller AD 605 \pm 50 (T 4746).
3. 108.60x/98.20y omlag 40 cm under nåværende markoverflate: 2770 ± 90 BP eller 1010 ± 130 BC (T 4751)

Lag 4.

I rute 2 og 3 fantes følgende lag under lag 2:

- 4a. Ved 92x/96.5y framkom et omlag 1 x 1m stort område med gulbrun sand og grus. Laget var på det tykkeste 20 cm, men ble tynnere ut mot kantene.

I rute 4 fantes følgende lag under lag 2:

- 4b. Grått sandlag, 2 - 15 cm tykt.

Pollenprøve (13D) ved 95x/96.5y inneholdt blandt annet 54% bjerk, 24% furu, 19% or og 0.2% gran (rapport ved H.I. Høeg 1983).

- 4c. Gulbrunt sandlag omlag 5 cm tykt.

Reg. nr. 30 (forts.)

Lagene 4 b^a og c fantes over og i området rundt ei stor jordfast blokk ved 95 - 96x/96.5 - 97y.

Lag 3.

I gropa kan det sees tre kullag atskilt av to sandlag. Ut fra øverste kullag går lag 3. Laget, som er 2 - 4 cm tykt, fantes i deler av rute 1, 2, 3 og 4. Bortsett fra mot vest hadde laget et par meters utstrekning rundt gropa. Laget lå dels under lag 2 (i sydligste del), dels under lag 4a og 4c.

Lag 6.

Under lag 3 fantes nok et sandlag; lys gulbrunt og fra 3 - 4 til 30 cm. tykt. Utbredelsen er fra 91.20 - 95.5x. Langs y-aksen er utstrekningen ikke nøyaktig dokumentert, men antakelig fra omlag 95.5 til 97.5y. Laget manglet over gropa. Pollenprøve (I3C) tatt ved 95x/96.5y, var tom. (Rapport ved H.I.Høeg 1983).

Lag 7.

Brent sandlag fra 3 - 30 cm tykt. Innenfor utgravd areal var lagets utbredelse fra omlag 93.5 - 94.5x/94 - 95.2y.

Lag 8.

Bleikjord.

Lag 10.

Steril undergrunn.

Utgravning av kullgropa.

Kullgropa ble totalgravd. Formen var tilnærmet sirkulær med en omkrets på 1.60 x 1.30 m (92.8 - 93.40x/96 - 97.30y.) Dybden var omlag 0.70 m.

Det ble påvist tre kullag i gropa. Disse var atskilt av to bueformede sandlag som på det dypeste lå henholdsvis 0.30 og 0.50 m under nåværende markoverflate. For å undersøke om kullagene indikerte ulike bruksfaser ble det tatt to ¹⁴C prøver fra bunn og topplag.

Reg. nr. 30. (forts.)

Kullprøve tatt ved 93.75x/96.5y, omlag 0.60 m dypt, ga følgende datering: 850 ± 70 B.P. eller AD 1130 ± 90 (T 4244).

Kullprøve tatt ved 93.20x/96.5y, omlag 0.20 m dypt, ga følgende datering: 470 ± 60 B.P. eller AD 1415 ± 35 (T 4744).

Dateringene støttet antakelsen om at gropa har flere, og minst to bruksfaser.

I bunnlaget ble det dessuten tatt ut en makrofossilprøve (jordprøve). Denne ble analysert av K. Griffin, Universitetet i Oslo. Prøven viste seg å være tom. Årsaken til dette kan være at prøven ble tatt sentralt i gropa. Det er derfor en sjanse for at frøene kan ha blitt brent opp. En prøve fra utkanten kunne muligens ha gitt et mer positivt resultat.

Det ble ikke påvist konstruksjoner i forbindelse med anleggelse eller bruk av gropa.

På bakgrunn av gropas oppbygning synes det rimelig å tolke den første fasen som trekullmilegrop, den andre som ildsted.

Tolkning og vurdering av lagene.

Lagene 3, 4a, b og c, 6 og 7 er trolig blitt dannet i forbindelse med anlegg og bruk av gropa. For det første er de sentrert rundt denne, dernest ligger de over det eldste laget (lag 9) og under kull/humuslaget (lag 2) som er tilnærmet samtidig med yngste bruksfase av kullgropa. Lag 6 kan tolkes som oppkastet masse i forbindelse med anleggelse av gropa, d.v.s. steril undergrunn. At laget var pollentomt skulle understøtte dette. Lag 3 har trolig blitt dannet i forbindelse med tømning av gropa under siste bruksfase. De øvrige lagene kan vanskelig forklares mer eksakt enn ovenstående tolkning.

¹⁴C dateringene viser at lag 2 og 5 er tilnærmet samtidige og at de må ha blitt dannet innenfor et forholdsvis kort tidsrom. Det er imidlertid vanskelig å forstå hvordan lagene er blitt dannet. En mulighet er at de kan være rester av en nedbrent/sammenrast huskonstruksjon. Utfra lag 2's utbredelse ville den da ha vært omlag 12 - 14 m lang og et par meter bred. Tolkningen virker imidlertid urimelig, da det som nevnt under

lagbeskrivelsen ikke ble påvist noen former for vegger eller stolpehu11. De burde ha vært tilstede i en såpass stor bygning. Dernest er de utbrente og forkullede trestykkene hovedsakelig for små og flisete til å kunne stamme fra nedbrente, sammenraste vegger og tak. Videre er det ut fra plasseringen vanskelig å forstå hvilken funksjon en bygning skulle ha hatt her. Det kan neppe ha vært ei utløe, da det ikke finnes slåttemark rundt. Da området dessuten ligger 25 - 30 m fra Slidrefjorden, kan det heller ikke ha vært et naust. Å tenke seg bygningen som en funksjonell del av Stee-gårdene virker òg urimelig. Gårdene har sannsynligvis hatt samme plassering i seinmiddelalder som i dag: Nedre Stee ligger omlag 250 m fra reg. nr. 30. Tangen er dessuten et marginalt område, noe anleggelsen av husmannsplassen (reg. nr. 44) skulle tyde på.

Mest sannsynlig er det derfor å se dannelsen av lagene i sammenheng med økonomiske aktiviteter knyttet til utnyttelsen av Slidrefjorden. Tolkningene kan imidlertid ikke fastslås med sikkerhet. Jeg vil derfor diskutere disse under den kulturhistoriske vurderingen av resultatene framkommet ved Lomen utgravningene (se s.34).

Avslutningsvis vil jeg påpeke en svakhet ved utgravningen av lag 2. Prøveinnsamlingen av forkullede og ubrente trestykker ble foretatt tilfeldig. Utvalget burde ha blitt foretatt ut fra spørsmål som for eksempel i hvilken grad trestykkene er tilskåret eller tilhugget med kniv, øks o.s.v.. Med andre ord en vurdering av materialet og en mer bevisst utvelgelse. Dette hadde muligens lettet tolkningsspørsmålene.

Som det har framgått av ¹⁴C-dateringene har to av prøvene fra lag 9 - T 4245 og T 4751 - omlag sammenfallende datering: overgang eldre/ynge til yngre bronsealder, mens en prøve T 4746 er datert til overgang eldre/ynge jernalder. Funn og pollenprøve støtter opp om de to eldste dateringer. På tross av at alle de tre prøvene ble tatt i vel avgrenset lag i klar kontekst, har den yngste daterte prøven likevel inneholdt materiale som har gitt en divergerende datering. Med hensyn til den yngste dateringen, er det verd å merke seg at den korresponderer med hele tre prøver (T 4749, T 4750, T 4753)

Reg. nr. 30 (forts).

fra tangen på Stee. Dette kan bety at den aktivitet som har foregått på overgangen eldre/yngrer jernalder kan ha forstyrret laget der nevnte prøve ble tatt ut, selv om det ikke ble observert nedgravninger e.l..

Som tidligere nevnt var kulturlaget fra bronsealder i hovedsak sammenhengende, forholdsvis tykt (opptil 20 cm), og det dekket et omlag 110 m² stort areal. Under hvor lang tid området har vært i bruk, og om det har vært nyttet sesongvis eller sammenhengende, kan vanskelig diskuteres ut fra de få funnene som ble gjort. De to troverdige ¹⁴C dateringene ga resultatene 1140 - 880 B.C. og 870 - 660 B.C. Ytterpunktene viser med andre ord at området kan ha vært nyttet under en svært kort tid, eller over et tidsrom på omlag 500 år.

Boplassen ga få funn, noe som er karakteristisk for boplasser fra sein steinbrukende tid. Selv om det statistiske materialet er svakt, er det likevel verd å merke seg at det finnes forholdsvis mange bearbejdede artefakter i forhold til avfallsmaterialet. Derneft ga makrofossilprøvene ingen spor av spiselige vekster, og det ble ikke påvist konstruksjoner eller regulære ildsteder. Materialet er for spinkelt til å kunne gi entydig informasjon om boplassens funksjon og økonomiske forutsetning. I utgangspunktet er det flere tolkningsmuligheter:

Boplassens beliggenhet skulle tyde på at utnyttelsen av Sidrefjorden, d.v.s. fiske, er den primære bakgrunnen for boplassen.

Gjenstandsmaterialet, d.v.s. spisser og skrapere, peker mer i retning av jakt og fangst.

Det osteologiske materialet, samt resultatene av pollensøylen tatt ved Hovi (se s.88) kan indikere at jordbruk ihvertfall kan ha utgjort en del av økonomien.

Boplassens økonomiske bakgrunn kan selvsagt også være en kombinasjon av ovenfornevnte muligheter.

Reg. nr: 3 0 (forts.)

→

For å kunne vurdere tolkningene må boplassen sees i en litt større geografisk sammenheng. Dette vil bli gjort i den kulturhistoriske vurderingen av resultatene fra Lomen-utgravningene (s.34).

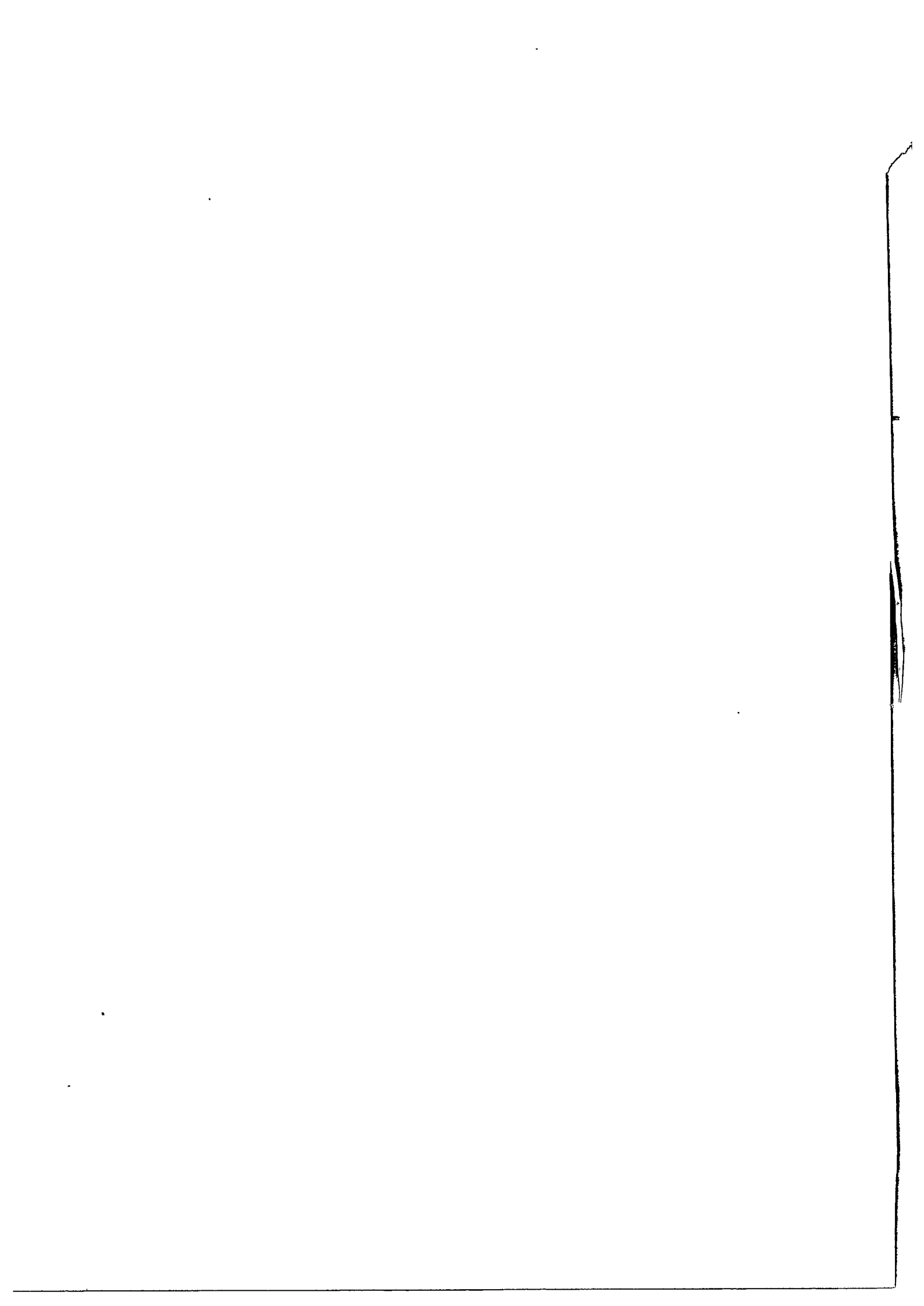
Reg. nr. 30.

Gård: Stee
Gnr/Brnr: 28/2
Kommune: V. Slidre, Fylke: Oppland
Eier: Knut I. Magistad.

FUNNLISTE:

Lag 9 (yngre bronsealder)

- a) Overflateretusjert triangulær spiss med konveks basis eller forarbeid til en sådan, kvartsitt. L: 2,5cm, br.:1,7cm.
- b) Overflateretusjert avslag, spiss eller forarbeid til spiss, odden avbrukket, kvartsitt. L: 2,1cm, br:1,6cm.
- c) Avslag med sirkulær retusj, flint L: 2,6cm, br: 2,2cm.
- d) Stykke med konveks retusj, kvarts L: 2,5cm, br.: 1,7cm.
- e) Rektangulært stykke, slipt på ene bredside, kvartsitt L: 8,7cm, br: 2,1 cm.
- f) Flekke med bruksspor, flint, L: 3,2 cm, br: 1,4cm.
- g) Avslag med bruksspor, kvartsitt, L: 2,4cm, br: 1,9cm.
- h) Kjerne med bruksspor, kvarts, L: 1,6cm, br: 1 cm.
- i) Stykke med bruksretusj(?) bergkrystall, L: 3,2cm, br: 1,5cm.
- k) 2 kjerner (?) kvarts, L: 2cm, br: 1cm, L: 1,5cm. br:1,2cm.
- l) 4 avslag, hvorav 3 er brent, flint.
- m) 4 avslag, kvartsitt.
- n) Avslag, kvarts,
- o) 2 avslag, bergkrystall
- p) 6 stk. med avslagsarr, kvarts
- q) 5 stk. med avslagsarr, bergkrystall
- r) Brente bein, ca. 11,5 g (3 funn).

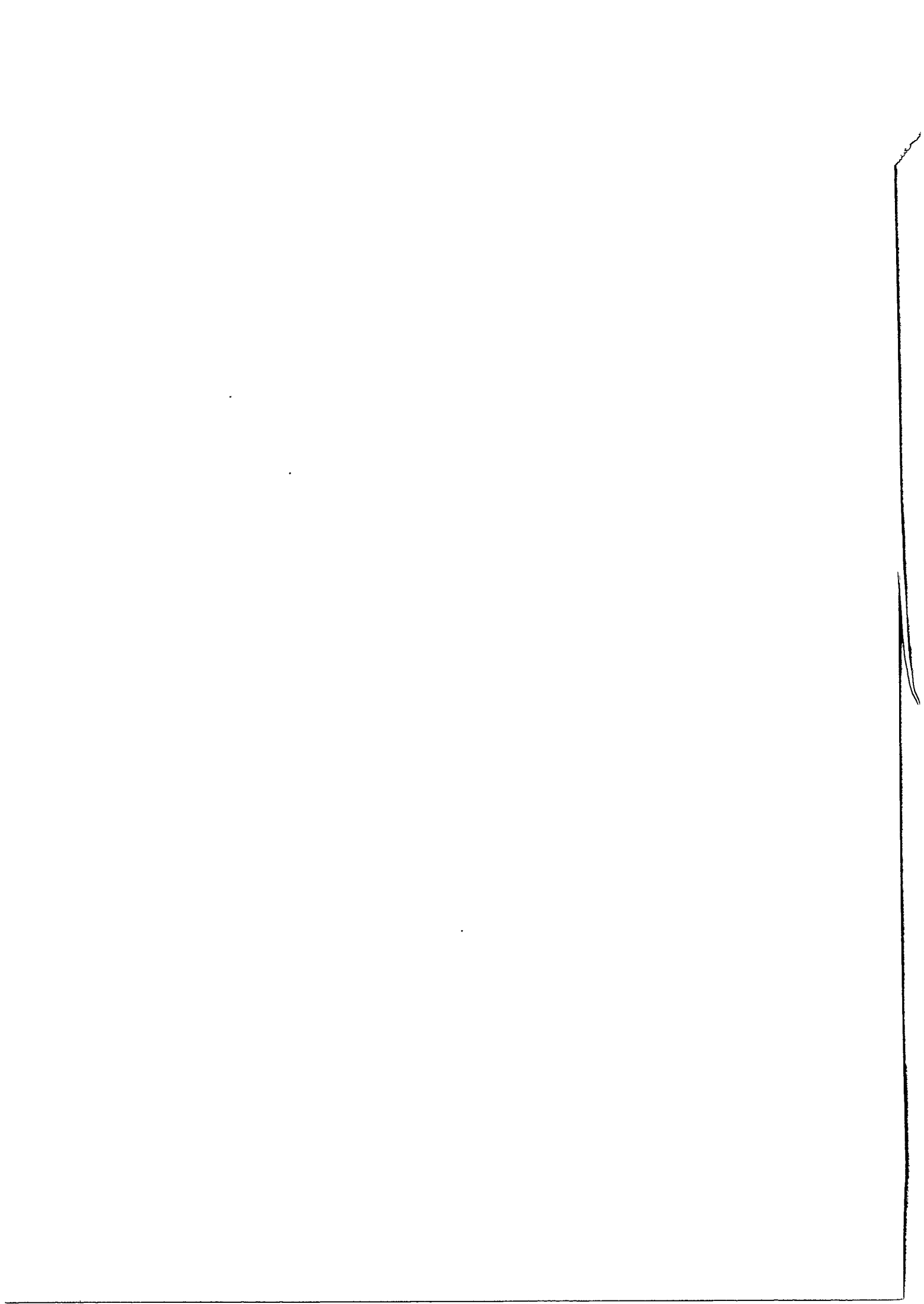

Reg. nr. 30, gård Stee, V. Slidre.

FUNNLISTE. →

Lag 2, (middelalder)

- s) Brente bein, ca. 10,5 g (9 funn)
- t) 8 kullprøver
6 pollenprøver
2 makrofossilprøver.

Reg.nr. 37

Gård: Stee

Gnr/bnr.: 28/2

Kommune: V. Slidre Fylke: Oppland

Eier: Knut J. Magistad

Kartreferanse: ØK Lomen BS 073-5-1

Objektets art: Grop med kull samt kulturlag fra førromersk jernalder til overgang eldre/ynge jernalder.

Foto: L 2666 neg.nr. 37
L 2682 neg. nr. 1
L 2682 neg. nr. 88, 8-10
L 2815 neg. nr. 20
L 2816 neg. nr. 0, 2, 4
L 2823 neg. nr. 0-10, 12-22, 24-26
L 2827 neg. nr. 52-70

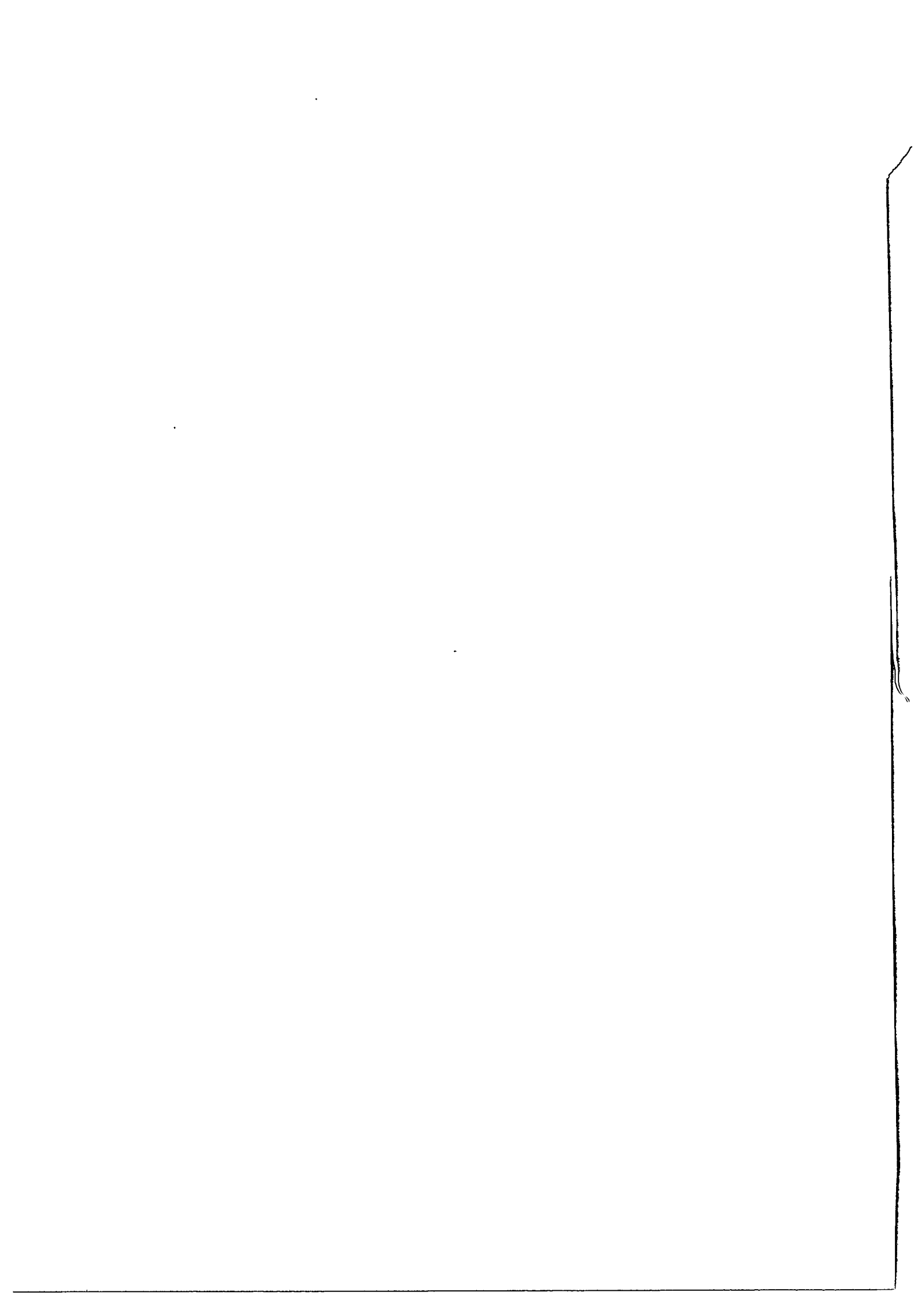
Bakgrunn for undersøkelsen og problemstillinger.

Utgravningen av reg.nr. 37 ble påbegynt i 1981 (rapport 1981, del 2). Resultatene fra begge års undersøkelser vil bli slått sammen og presentert under ett i denne innberetningen.

Formålet med undersøkelsen var å grave ut ei kullgrop. Det ble imidlertid ganske raskt påtruffet et brunsort, fett lag iblandet kullbiter (kulturlag), som neppe kunne ha blitt dannet som et resultat av aktiviteter knyttet til kullgropa. I laget ble det funnet et flintavslag med slipespor.

Av tidsmessige årsaker ble verken gropa eller kulturlaget ferdiggravd sesongen 1981. Begrunnelsen for å fortsette undersøkelsene var derfor følgende:

1. Datering og avgrensning av kulturlaget.
2. Belyse problemstillinger i forbindelse med kullgroper (s.13).

Beskrivelse av utgravingsarealet.

Reg.nr. 37 ligger i bunnen av vika NNV for reg.nr. 30. Ved HVR av Slidrefjorden ligger deler av lokaliteten under vann.

Målesystem, utgravd areal, utgravingsmetode.

Målesystemet fra fjorårets utgraving er opprettholdt, men dessverre ble retningene feil referert i fjorårets rapport. Målesystemet vil derfor bli gjentatt her:

Utgangspunktet er 100x/100y med x-aksen orientert N-S og med stigende verdier mot N. Y-aksen ligger i retning Ø-V med stigende verdier mot Ø. En N-S-gående profil ble lagt gjennom gropa, og i første omgang skulle den V-lige delen graves ut.

Undersøkelsen fortsatte i det påbegynte arealet: 100 - 103.15 x/98 - 100 y. I tillegg foretok vi en utvidelse på 2 m² mot V: 100-101x/97-98y og 102-103x/97-98y. Fra 100-103x/100y ble det lagt en 0.30 m tykk profilvegg mot Ø og undersøkelsen omfattet ytterligere 6 m²: 100-103x/100.30-102.30y. Deretter ble det gravd ut tre prøveruter på tilsammen 4 m² N, Ø og S for ovenfornevnte areal: 98-99x/100.30-101.30y, 104-105x/99-100y og 102-104x/103.30-104.30y. Tilsammen var utgravingsarealet på 18.3 m².

Lagene ble gravd ut stratigrafisk. I fjor tørrsoldet vi massene, i år ble de vannsoldet.

Lagfølge.

(Lagnummereringen er noe endret fra fjorårets rapport).

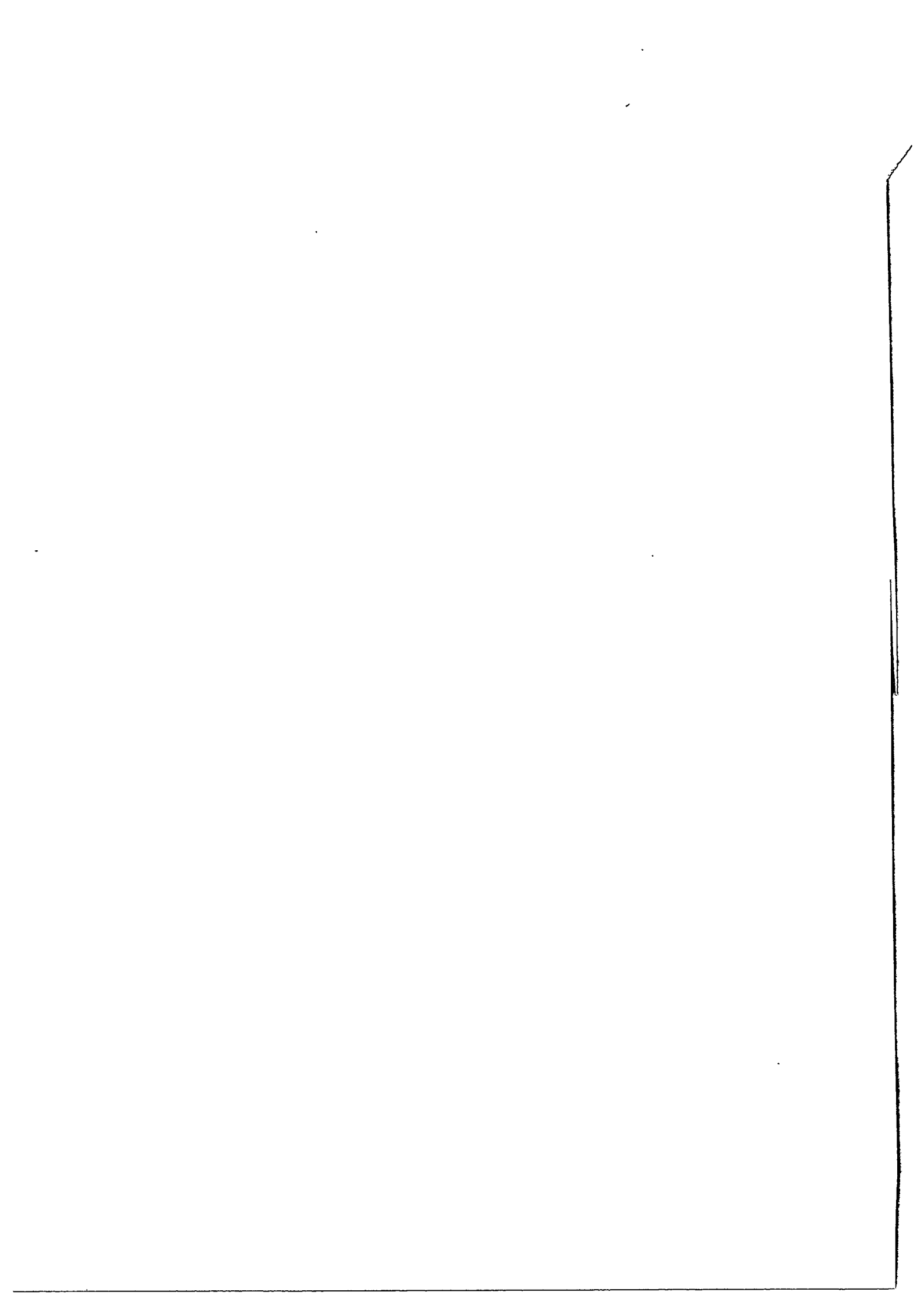
Lag 1: Torvlag 5-30 cm tykt.

Lag 2: Rå humus, 2-20 cm tykt.

Laget består av mørkbrun/svart jord.

Lag 3: Kullholdig humuslag, 2-3 cm tykt.

Laget finnes i hele det utgravde arealet, bortsett fra i den N-ligste delen, samt i området V for gropa.

Lag 4: Bleikjord, 3-20 cm tykt.

Laget finnes under lag 3 og/eller lag 5.

Lag 5: Kulturlag, 2-10 cm tykt.

Mørkbrun til svart, feit kullholdig jord.

Kulturlaget ble ikke totalgravd. Ytterpunktene for dets utstrekning innenfor utgravd areal er følgende:

100x/99y, 101x/97y, 102x/97.20y, 103x/97.45y,
104x/94.15y, 104.35x/100y, 103.5x/103.30y, 102.75x/
104.20y, 102x/104y, 100.75x/102.30y, 100x/101.50y,
99x/101.30y, 98.50x/100.80y, 99x/100.30y.

Mellom disse koordinatene er det trukket en linje som viser lagets antatte utbredelse (se plantegning).

Dersom rekonstruksjonsforslaget medfører riktighet, er kulturlagets utstrekning omlag 24 m^2 .

Det ble ikke observert noen former for konstruksjoner i boplasslaget. Innenfor utgravingsarealet fantes det riktignok en del stein, nærmest lik en steinpakning. Men da steinene lå i og rett på steril undergrunn, og kulturlaget kun fantes over og mellom steinene, må pakningen være en naturdannelse. Lignende steinansamlinger finnes på reg.nr. 30, samt i området mellom disse to boplassene.

Ved omlag 102.5-103x/102.30y ble det imidlertid funnet en del ildskjærnet stein som lå i og dels over og under kulturlaget.

Følgende gjenstander ble funnet:

Avslag av flint med slipespor (102.50x/99.10y).

Stykke av kvarts med konveks retusj (?) (102-103x/100-101y).

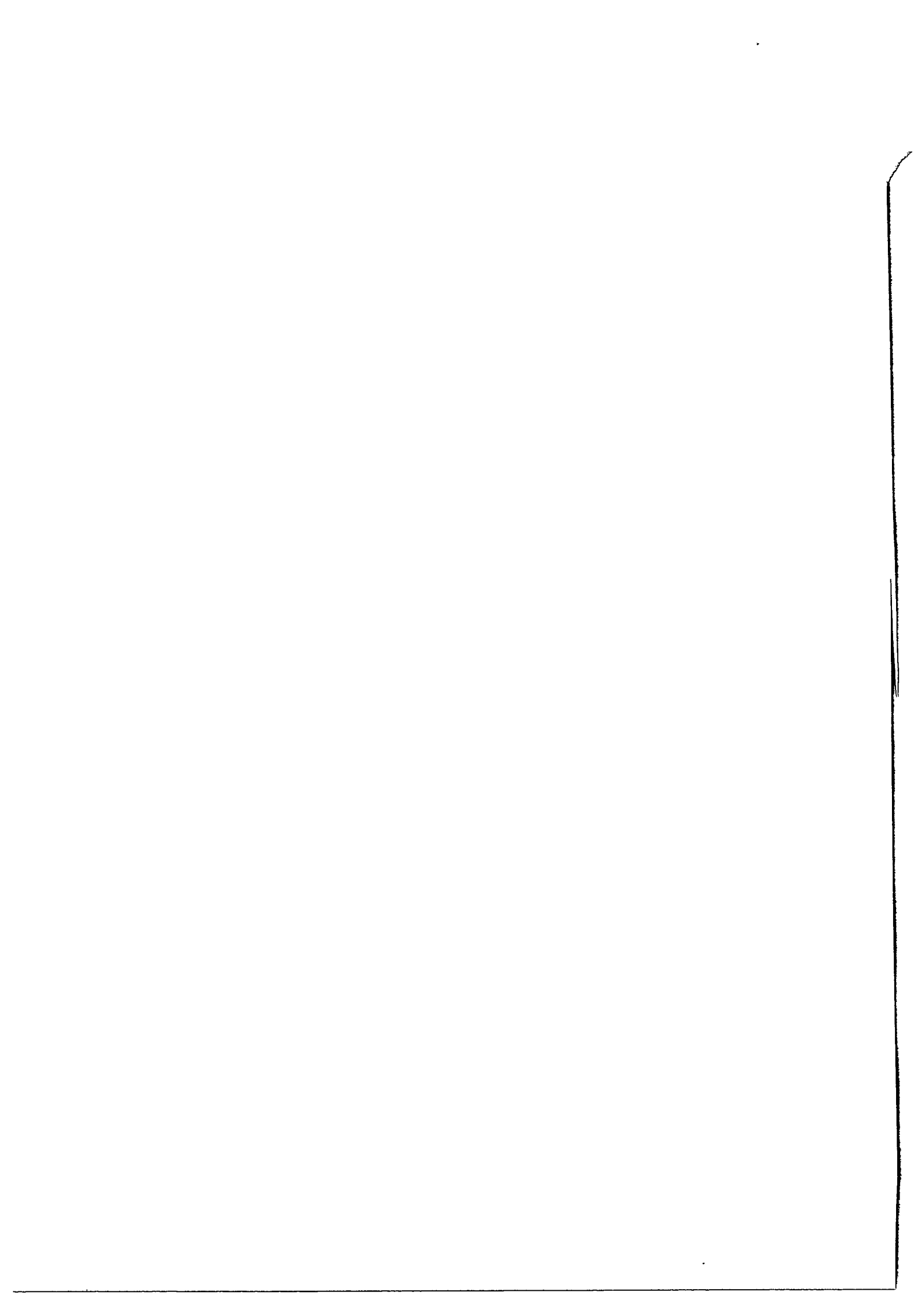
Kjerne av kvarts (100-101x/98-98.3y).

Det ble tatt ut prøver for ^{14}C -datering:

Prøve tatt ved 100x/99.30 y, omlag 25 cm under nåværende markoverflate ga følgende datering: 2180 ± 130 BP eller 250 ± 180 BC (T-4748).

Prøve tatt ved 103.05x/103.3y, omlag 23 cm under nåværende markoverflate ga følgende datering: 1370 ± 90 BP eller AD 600 ± 90 (T-4749).

Lag 6: Gulbrun sand, opptil 25 cm tykk.

Laget finnes kun SV for gropa.

Lag 7: Grop og kullag.

Gropa har vært gravd ned gjennom lag 3 og 5. Den var gjengrodd med et omlag 40 cm tykt torv- og humuslag. Under dette laget fremkom et omlag 10 cm tykt kullag. Utstrekningen var nærmest sirkulær i forhold til gropa, men med størst utbredelse mot V.

Koordinatene var fra 100.50-102.55x til 98.30-100.30y, dvs. omlag 2.05 x 2.30 m.

Gropa som lå i hellende terreng fantes innenfor koordinatene 101-102.35x/99.55-100.55y. Største mål var med andre ord 1.35 x 1.30 m, mens dybden var omlag 40 cm. Utgravningen viste videre at veggene i gropa var tilnærmet rette.

Kullprøve for ^{14}C -datering som ble tatt ved 101.60x/100y i bunnen av gropa, eller omlag 40 cm under nåværende markoverflate, ga følgende datering: 660 $^{\pm}$ 80 BP eller AD 1290 $^{\pm}$ 70 (T-4747).

Tolking og vurdering av lagfølgen.

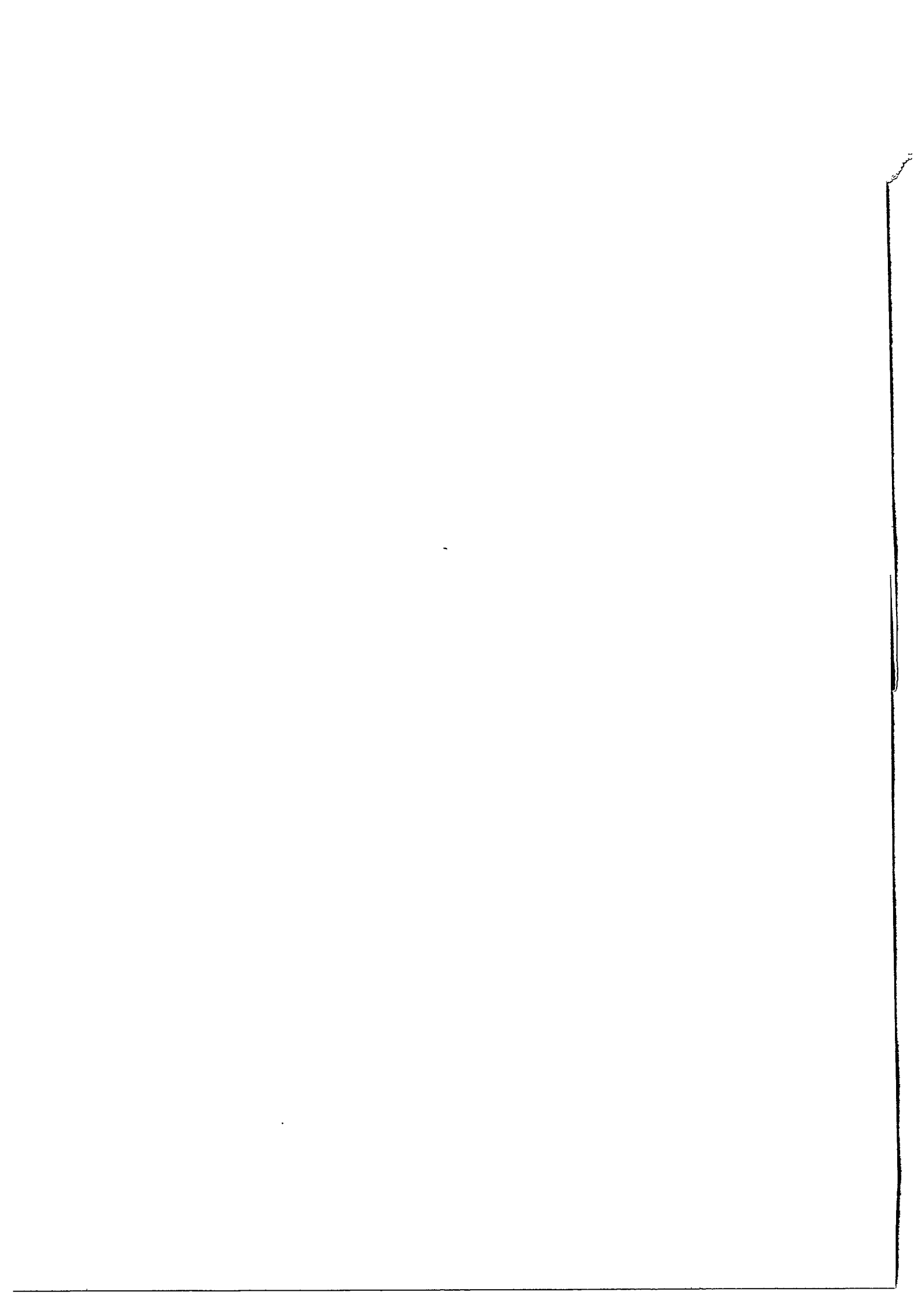
Lagene 1, 2, 4 og 8 er naturlig dannet og vil derfor ikke kommenteres ytterligere. I lagene 1-4 fantes det stedvis slam. Årsaken er at ved HVR av Slidrefjorden ligger deler av utgravingsarealet under vann.

Lag 3 tolkes som rester etter avsviing/skogbrann. Over store deler av tangen på Stee finnes dette laget rett under torva/matjordslaget.

Selv om lag 5 virket sammenhengende og prøvematerialet ble tatt ut av profilen i klar kontekst ga de to ^{14}C -prøvene divergerende dateringer, og med en tidsforskjell på minst 580 år ut fra kalibrert alder.

Dette kan tolkes på ulike måter:

1. Prøven som ga den eldste dateringen er tatt ut i et område som ligger så høyt at vannstanden ved HVR av Slidrefjorden neppe har stått over det. En kan dermed anse denne dateringen som korrekt. Den andre prøven, som ble tatt ut i et lavere nivå, er derimot med stor sannsynlighet forurenset. Da det dessuten finnes mange boplasser fra førromersk jernalder med steinartefakter f.eks. fra Femunden, Lærdal og Norrland samt fra

muslingdynger i Danmark, kan gjenstandene være samtidige med kulturlaget.

2. Det kan også tenkes at laget er et resultat av flere korte bruksfaser, men at disse ikke lar seg etterspore i lagfølgen. Tolkningen kan underbygges med at steinartefaktene ble funnet nærmere det eldste daterte området enn det yngste. Videre kan en merke seg at yngste bruksperiode ga omlag samme datering som reg.nr. 38, ei kullgrop. De kan dermed ha funksjonell sammenheng med hverandre.

3. Usikkerhetsfaktorene er imidlertid store når det gjelder begge tolkingsforslagene. Konklusjonen må derfor bli at også i eldre jernalder har det foregått aktiviteter i området, noe som understøttes av reg.nr. 39, ei kokegrop som har gitt datering 1880^{+110} BP eller AD 105^{+95} (T-4752). Steinartefaktene kan enten være samtidig med kulturlaget eller tilfeldig innblandet. Muligens er de løsfunn fra den tiden bronsealderboplassen (reg.nr. 30) ble benyttet.

Lag 6 representerer en nedskjæring i forbindelse med anleggelse av gropa. At et brudd med lag 3 eller 5 faller sammen med tilstedeværelsen av lag 6 skulle understøtte denne tolkingen. Dette innebærer at både lag 3 og 5 må være eldre enn anleggelsen av gropa. Når det gjelder lag 5 er dette i samsvar med ^{14}C -dateringen. Nedgravningen kan også etterspores i undergrunnen utenfor gropa.

På grunn av gropas begrensede størrelse (1.35 x 1.30 m), har trekullframstillingen neppe vært beregnet for jernutvinning, men snarere for smiing. Kullagets utbredelse rundt gropa representerer sannsynligvis rester etter brenning og tømning, men mer enn én brenning kunne likevel ikke etterspores. Det ble heller ikke observert konstruksjoner i forbindelse med bruk eller anleggelse av gropa.

^{14}C -prøven som ga dateringen 660^{+80} BP eller AD 1240^{+70} viste at gropa inngår i rekka av kullgroper fra sein vikingtid/middelalder.

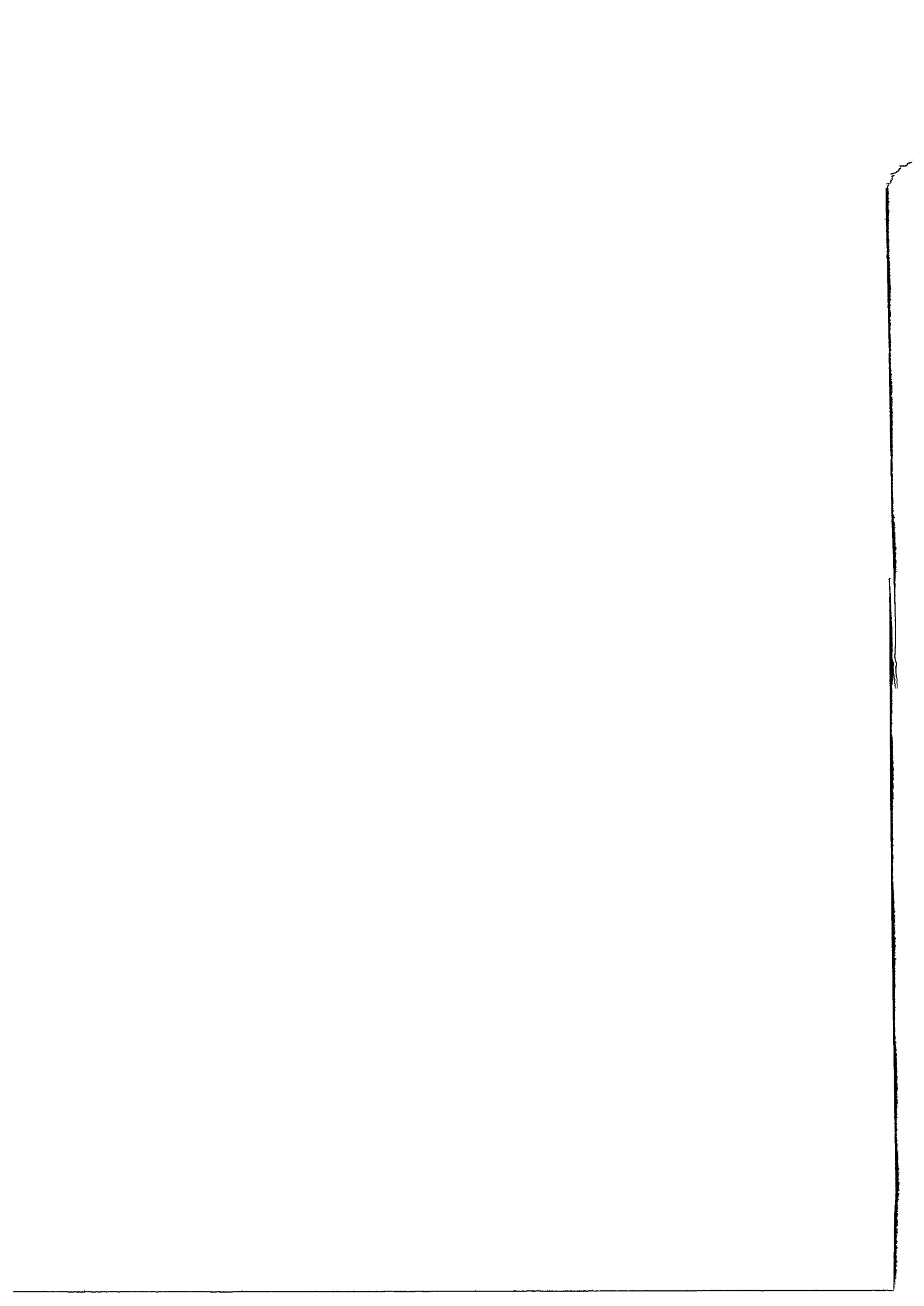
Reg. nr. 37.

Gård: Stee.
Gnr/Brnr: 28/2
Kommune: V. Slidre Fylke: Oppland.
Eier: Knut I. Magistad.

FUNNLISTE

Lag 5, (jernalder)

- a) Avslag, slipt, flint, L: 3,1cm, br: 1,7cm.
- b) Stykke med konveks retusj (?), kvarts, L: 1,9cm,
br: 1,4cm.
- c) Kjerne, kvarts, L: 2cm, br: 1cm,
- d) 3 kullprøver.

Reg. nr. 38.

Gård: Stee
Gnr/Brnr: 28/2
Kommune: V. Slidre, Fylke: Oppland
Eier: Knut I. Magistad.

Kartreferanse: ØK: Lomen BS 073-5-1
Objektets art: Grop med kull (kokegrop).
Foto før utgravning: L 2827 neg.nr. 0,2,4.

Beskrivelse av objektet før utgravning:

Gropa hadde en noe ujevn form samtidig som markeringer på markoverflaten stedvis var noe uklar. Utfra en tolkning av gropas omriss var største mål 1.30x1.20 m, dybden 0.3 m.

Beskrivelse av utgravningsområdet:

Gropa lå i hellende terreng ved foten av en vestvendt skråning omlag 8 m fra Slidrefjorden og 5-6 m fra gropa i reg. nr. 37.

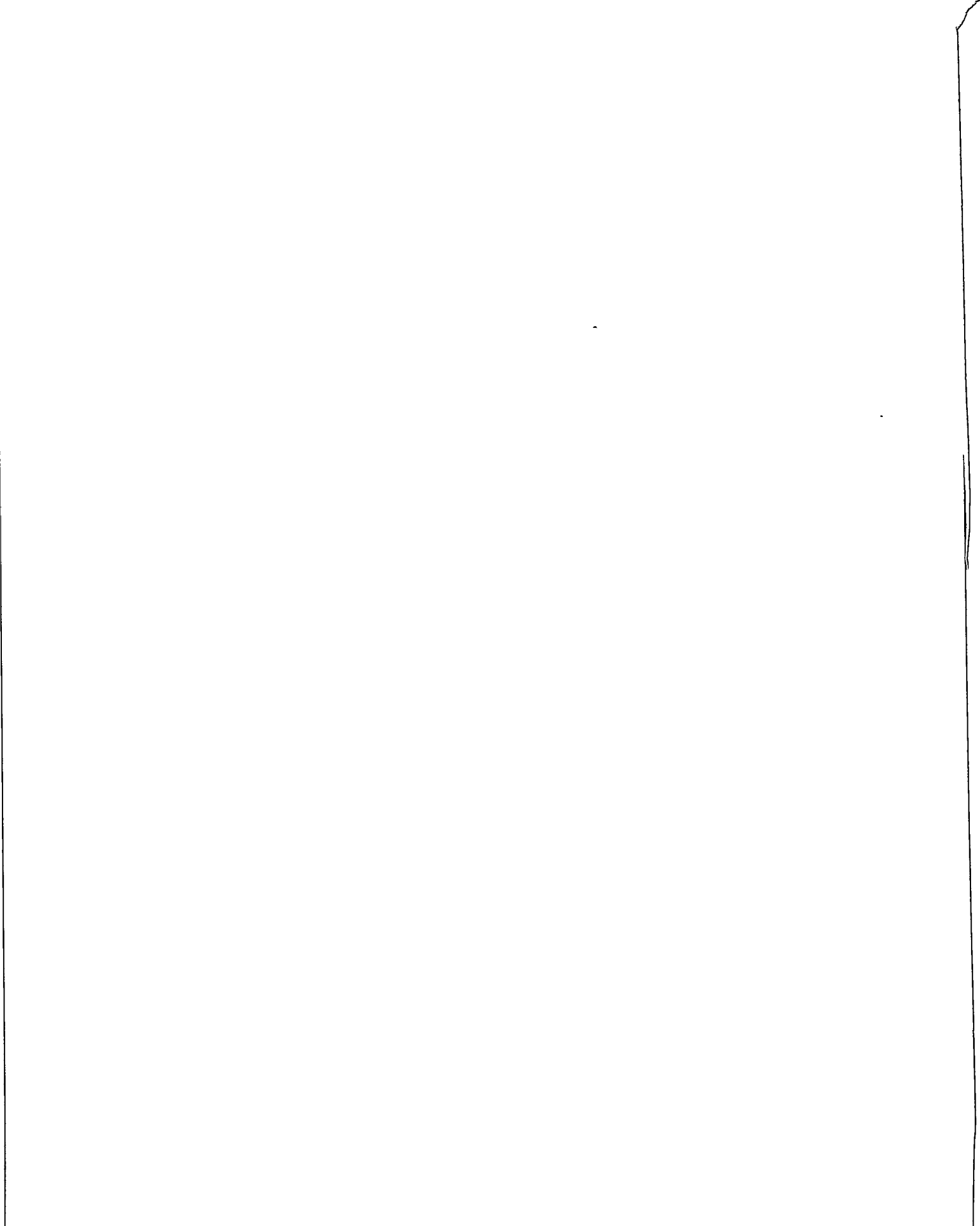
Problemstilling:

Prøvestikk i gropa ga et kullholdig jordlag, dvs trekullbitene var svært små. Det kunne derfor være sams med lag 3 i reg. nr. 37, dvs et kullag som finnes over store deler av tangen på Stee og som antakelig er rester etter skogbrann/avsviing. Da gropas markering på markoverflaten dessuten var ujevn og stedvis uklar, kunne gropa være et rotvelt. Hovedhensikten med undersøkelsen var derfor å få avklart om gropa representerte en naturdannelse eller var et kulturminne.

Målesystem, utgravningsmåte:

Objektet fikk felles målesystem med reg. nr. 37. Gropas utstrekning fantes innenfor verdiene 99.10-100.40x, 105.3-106.5y.

Det ble lagt en profil gjennom gropa i retning øst-vest og den sydlige delen av gropa ble gravd ut. På grunn av ei jordfast blokk ved 105.3 y, kunne profilen bare trekkes ut fra gropa mot øst.

Beskrivelse av utgravningen:

Lagene ble utgravd stratigrafisk.

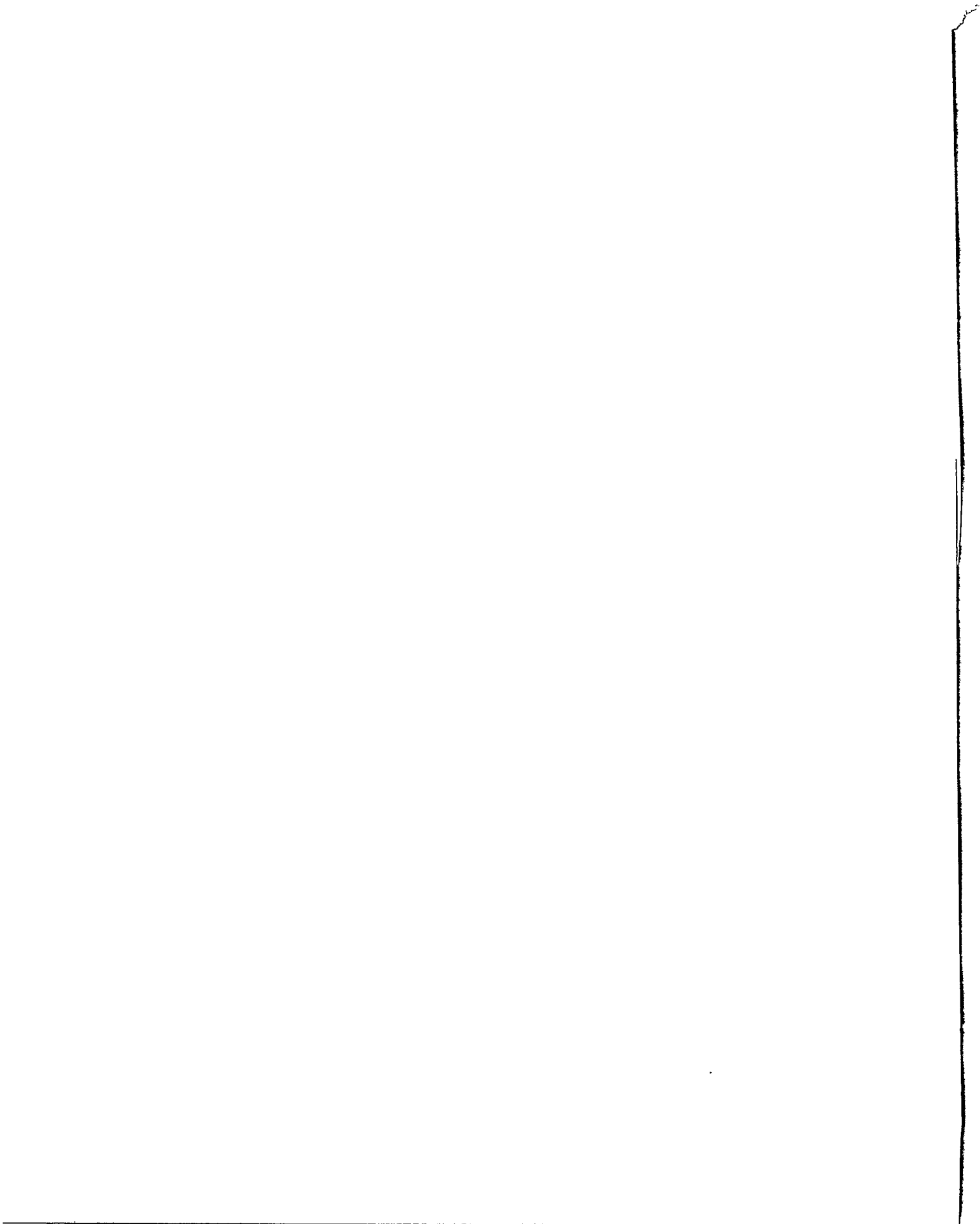
- Lag 1: Torvlag opptil 12 cm tykt
- Lag 2: Kullholdig humuslag, 4-16 cm. tykt. Lag som besto av humus, kullstøv og små trekullbiter var svart/mørk brunt
- Lag 3: Bleikjordslag, 3-8 cm tykt.
- Lag 4: Kullag/gropa.
Laget som var opptil 10 cm tykt utenfor selve gropa besto av kullblandet humus og trekullbiter. Det fantes innenfor hele det utgravde arealet med unntak av den østligste delen. I sydvest (omlag 98,2-97.7x, 105,3-106 y) var det svært mye rent trekull.

Utgravning av gropa:

Gropas utstrekning og form ble ikke klarlagt før lag 3 var fjernet. Den viste seg å ha en oval form. Målene var 1.10x0.40 m (sistnevnte mål representerer omlag halvparten av gropa) og fantes innenfor verdiene 99.6-100x, 105.3-106.40 y. Dybden under nåværende markoverflate var omlag 0.40 m, mens gropas egentlige dybde, dvs kullaget i selve gropa var omlag 0.20 m. Gropa var fylt med skjørbrent stein.

Resultat:

Den store mengden av trekull utenfor selve gropa viser at den har vært i bruk mer enn én gang. Da gropa var fylt med skjørbrent stein, er det videre rimelig å tolke den som ei kokegrop. 14-C prøven ga dateringer 1520 ± 100 BP / AD 455 ± 135 (T-4750)

Reg. nr. 43.

Gård: Stee[→]
Gnr/brnr: 28/2
Kommune: V. Slidre, Fylke: Oppland.
Eier: Knut I. Magistad

Kartreferanse: ØK: Lomen BS-073-5-1.
Objektets art: Røys
Foto før utgravning: L 2827 neg.nr. 18,20,22,24,26,28.

Beskrivelse av objektet før utgravning:

Røysa hadde en tilnærmet oval form. Største diameter og høyde var henholdsvis 2.50 og 0.80 m. Den var delvis dekket av et opptil 0,30 m tykt torv/moselag.

Beskrivelse av utgravningsområdet:

Røysa lå i en tilnærmet V-formet forsenkning i landskapet, 15-16 m N for gropa i reg.nr. 30.

Problemstilling:

Før utgravningen tok til var det noe uklart hvilken kulturminnetype en sto overfor. Mest rimelig var det å tolke objektet som ei rydningsrøys og å sette den i en funksjonell sammenheng med reg.nr. 44 - en husmannsplass fra 17-1800-tallet.

Til tross for en noe uvanlig beliggenhet kunne det samtidig ikke utelukkes at røysa representerte et gravanlegg. Den hadde en jevn form, var klart avgrenset og steinene var noenlunde jamnstore.

Utgravningens hovedformål var derfor å avklare kulturminnetypen

Målesystem, utgravningsmåte:

Røysa fikk felles målesystem med reg. nr. 30 og den lå innenfor verdiene 107.65-110.18x, 96.95-98.90 y.

For å få et sammenhengende snitt gjennom røysa, ble det trukket en 4.4 m lang lengdeprofil i retning NS. Røysas østlige del

ble undersøkt først. Omlag 9 m² ble utgravd for å kunne dokumentere utbredelsen av eventuelle lag i og/eller ved røysa. Utgravningsarealet lå innenfor verdiene 106.6-111x, 98-99y og 107-110x, 99-100,5y. Deretter ble røysas vestlige del fjernet. Arealet utenfor røysa mot V var alt undersøkt i forbindelse med utgravninger av reg.nr. 30.

Beskrivelse av utgravningen:

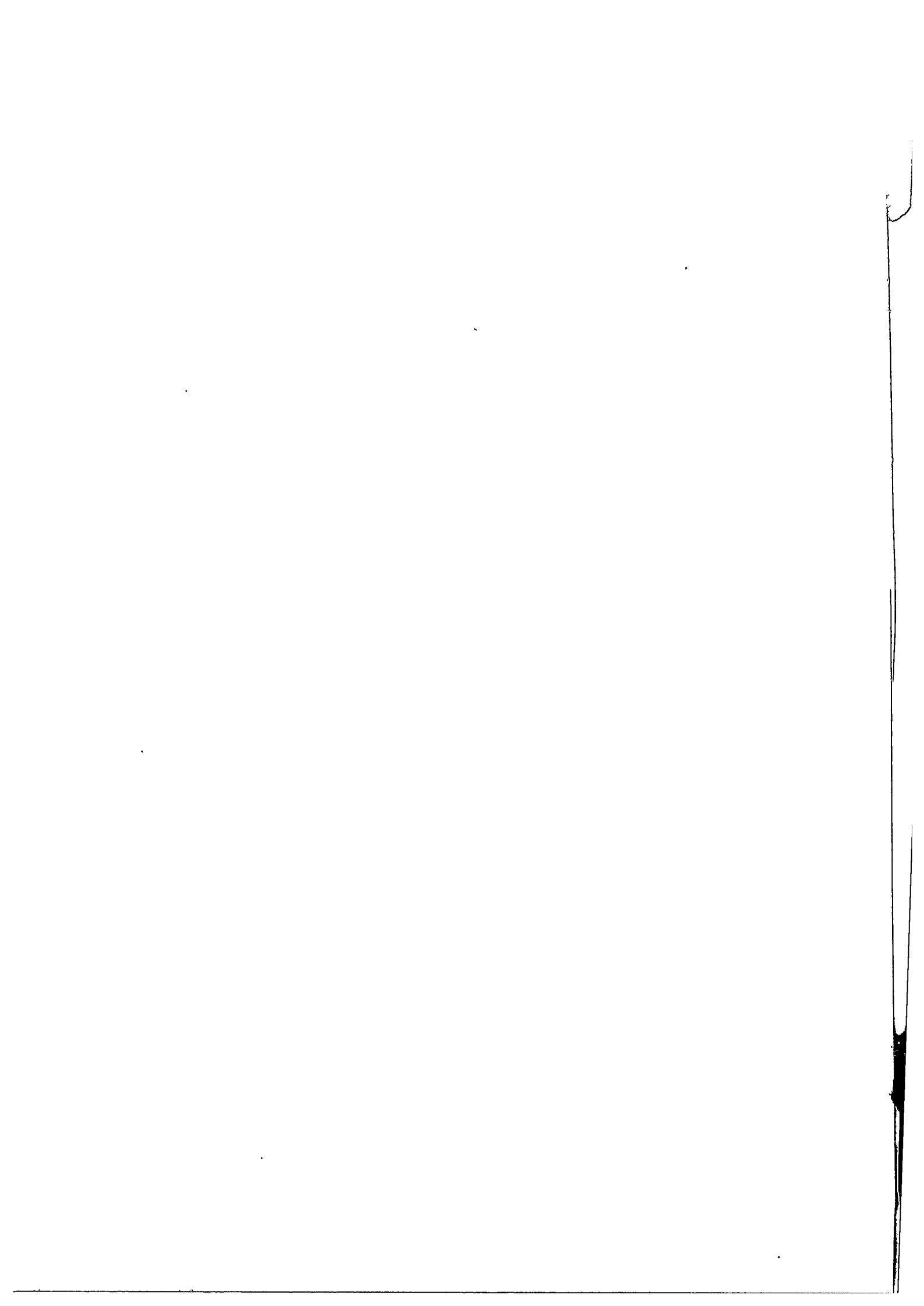
Røysa ble målt til 2.53x1.95 m. Terrenget hullet mot N slik at største høyde var 0.84 m (i N) mens laveste var 0.48 m (i S).

Som tidligere nevnt ble røysas østlige del undersøkt først. Tverrsnittet viste at røysa var jordfri. Den besto videre av 1-3 lag med stein: De fleste var mellom 0.2 og 0.5 m i diameter. Steinene var lagt delvis inntil, men særlig oppå en stor jordfast flyttblokk (se plantegninger og L. 2827 neg.nr. 40,42,44,46,48, 50).

I utgravningsarealets og delvis under røysas vestlige del framkom et svart, fett kullholdig lag. Dette viste seg å være en fortsettelse av kulturlaget (lag 9) i reg. nr. 30.

Resultat:

Utgravningen underbygde en tolkning av objektet som rydningsrøys. Da den var jord-(og kull-)fri kunne det ikke samles inn prøver for datering. Det ble heller ikke observert spor etter gammel markoverflate under røysa. Antakelig er laget utvasket. Dette utelukket uttak av pollenprøver for en bakre datering. Det er likevel grunn til å tro at røysa (og de øvrige røysene på tangen) har en funksjonell sammenheng med husmannsplassen (reg.nr. 44). Arealet rundt røysa egner seg imidlertid dårlig til dyrking. Rett under torva (eller under kulturlagene) ligger et tettpakket lag med stein. Oppdyrkingen må derfor ha funnet sted i den omlag 13 m lange vestvendte skråning mellom husmannsplassen og røysa. Prøvestikking her viste at jorda var tilnærmet steinfri.

UTGRAVNING AV HUSTUFT R 44, STEE 28/2, LOMEN S, VESTRE SLIDRE K,
P. og S, OPPLAND. →

Juni 1982

Birthe Weber.

Undersøkelsen ble utført i tiden 1-12. juni 1982 med følgende deltagere: Stud. Ellen Haavaldsen, Jørånd Løken, Brit Mæhlum, Ellen Anne Pedersen, Mona Strømme og mag. art. Birthe Weber, med stud. mag.art. Mari Høgestøl som leder.

Beliggenhet og terreng.

Tufta ligger på en odde i kanten av et nord-syd-gående platå, ca. 400 m S for husene på Stee. Terrenget stiger øst og syd-øst for platået, mot syd og vest skråner det sterkt nedover.

Reg. nr. 40 og 41 ligger på samme platå, mens reg.nr. 30 og 43 ligger i bunnen av skråningen mot vest (M. Høgestøl og H. Jacobsen 1982:17)

Vegetasjonen omkring tufta er granskog med bunnvegetasjon av i hovedsak blåbærlyng. En del grantrær og et par osp vokste i tufta. Under registreringen i 1981 ble tuftas størrelse anslått til ca. 2,5x2,5 m med en "steinmur" på ca. 12 m fra tuftas nord-vestre hjørne langs platåkanten mot vest.

Vest for tufta nede i skråningen ligger reg.nr.42 som trolig er en rydningsrøys. Skråningen sydover fra denne i et område av ca. 30 m nord-syd og ca. 15 m øst-vest skiller seg fra det øvrige ved å være bare sparsomt bevokst med gran og med en bunnvegetasjon som består av et tett teppe av smylebunke med enkelte lave einerbusker. Dette kan være en indikasjon på gammelt dyrket område og kan trolig sees i sammenheng med bruken av tufta.

Tufta før utgravning.

Ved en befaring 11.5.82 ble det slått fast at tuftas totale lengde kunne være ca. 12-14 m idet "steinmuren" som ble registrert i 1981 ble antatt å være vest-veggen i et hus. Ingen sammenraste murrester men enkelte steiner under torven kunne mulig danne ø-vegg.

Helt i nord lå store stein i dagen, disse ble antatt å være den nordre avgrensning av tufta, men det var usikkert. I den søndre delen som var den opprinnelige registrerte tufta, besto syd- og vestveggen av store mengder utrast stein som delvis var dekket av mose. I vest kunne man se den opprinnelige oppmurte veggen innimellom steinene (Fig.1). En svær rotvelt hadde trolig forårsaket meget av denne utrasingen. De øvrige veggsteinene i denne delen var overgrodd med torv og mose, og var mindre tydelige, men dannet en voll omkring en tydelig forsenkning eller grop omtrent midt i tufta.

Denne sørlige delen lå i et noe høyere nivå enn den nordre som syntes å ha et temmelig plant gulvnivå.

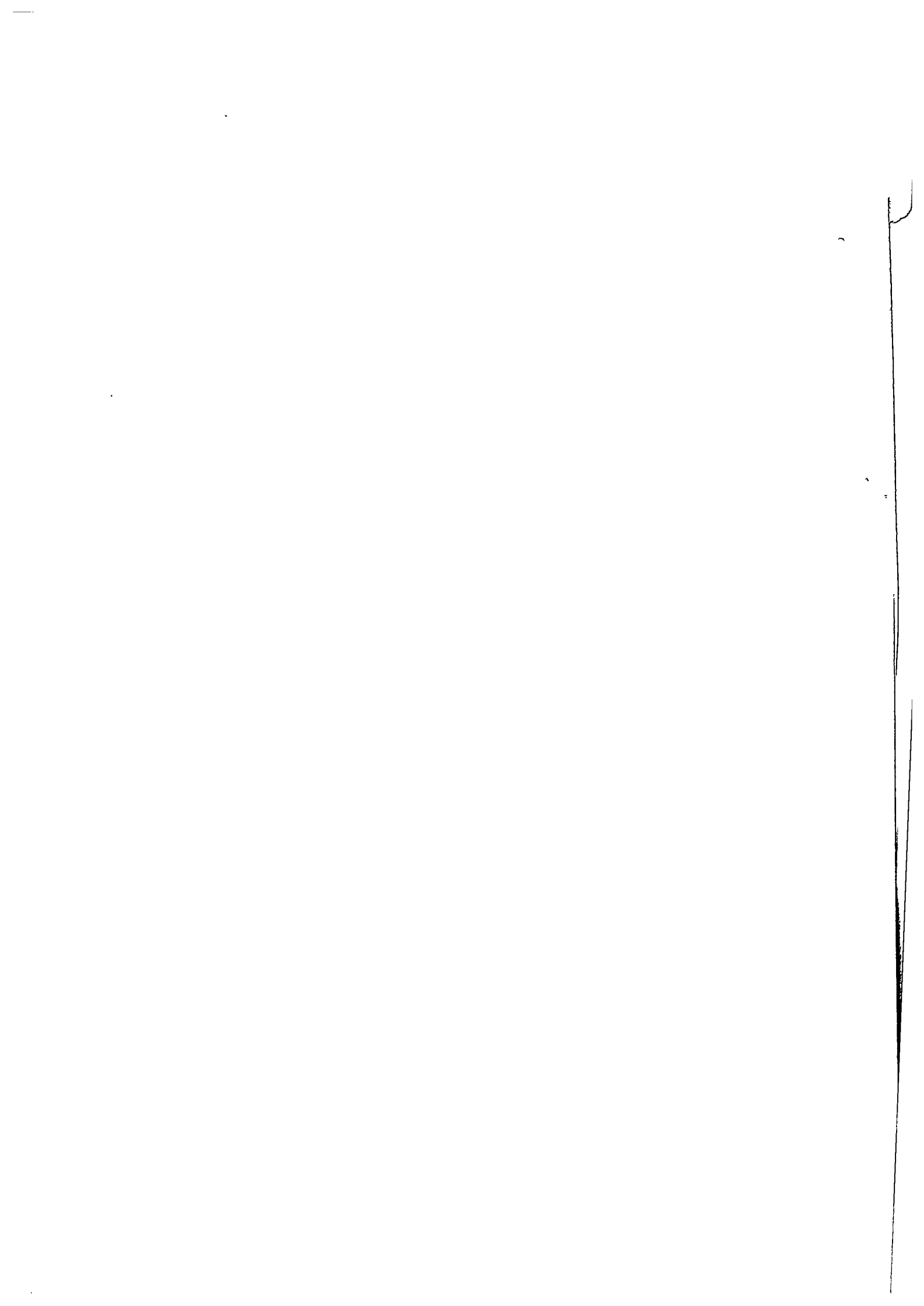
Målesystem

Gravningen ble lagt opp med en langsgående basislinje, (lengdeprofil) i husets midtakse; 100x ble lagt litt utenfor tufta i N med stigende verdier mot S. Det ble lagt 4 tverrprofiler: nr. 1 ved 103x og nr. 2 ved 105x, begge gjennom vestmuren og flaten med torvdekte stein i øst som ble antatt å være i østveggen. Nr. 3. ved 107x gikk i skråningen N for nordre veggvoll i den opprinnelig registrerte tufta og nr. 4 ved 109x gikk tvers igjennom denne. Alle mål er angitt langs basis og med stigende og synkende y-verdier fra 100y, h.h.v. V og Ø for denne. Alle funn ble målt inn. Sjaktene begynner i N ved 100,5x, V-sjaktens bredde er 3 m inntil 107x, videre mot S er den nærmere 4 m p.g.a. utrasingen. Ø-sjakten er 2 m bred inntil 107x, videre er den mellom 2,5 og 3 m, noe vekslende p.g.a. stigende terreng mot Ø.

V for basis er sjakten totalt 13 m lang, mot Ø 12 m.

Området etter opprensning under torven.

Det ble klart at antagelsen om en forlengelse av tufta var berettiget. En N-S-gående steinrekke i østre sjakt og parallelt med vestmuren kom tydelig frem. Veggavslutningene mot N syntes på begge sider å være omkring 102x. De store jordfaste steinene med steinsamlingene som er nevnt tidligere kan vanskelig settes i forbindelse med fundamentstein og må ha ligget utenfor tufta. Området på N-siden av tverr-

profilen 107x, mellom 105,8x og 106,8x var oppfylldt av tildels store, flate skrifrig stein, særlig i vestre sjakt. På grunn av terrengets helling mot N og steinenes karakter, ble det antatt at disse kunne ha rast ned fra området sønnenfor. Videre var vestre sjakt, mellom 107x og 109x oppfylldt med stein. Det øverste laget har bestått av tildels store skiferheller opptil 15 cm tykke. Det var tydelig at to eller flere av disse har hørt sammen og er sprukket senere. Dette hjørnet har vært en grue eller peis med skifer som bunnheller. Mellom skiferhellene kunne sees tildels store runde kampesteiner som har dannet peisfundamentet. (Fig.2)

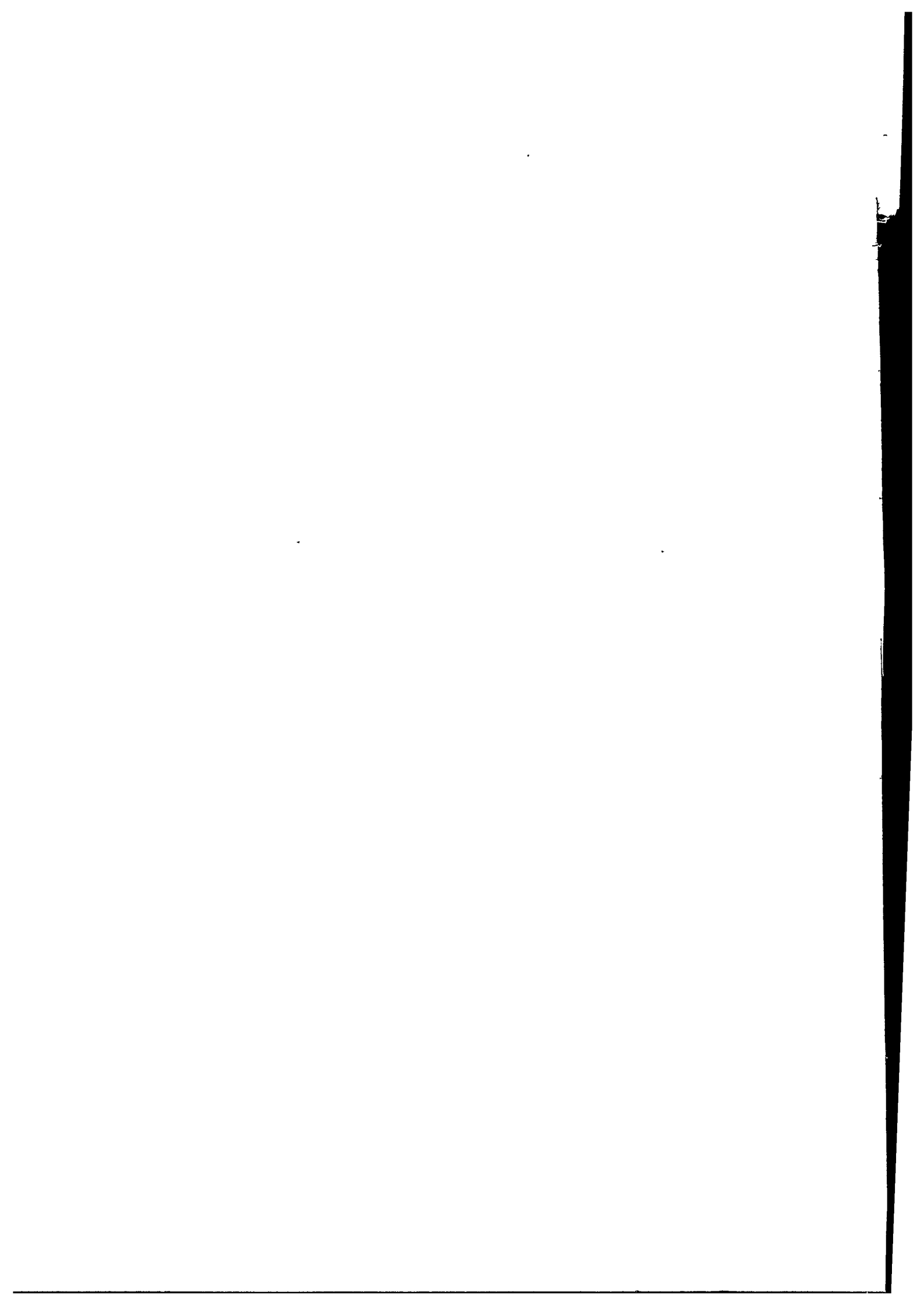
Deler av peismuren og eventuelt deler av pipen har rast ut mot N og V.

Deler av S, og hele Ø-veggen i denne søndre delen kan følges ved steinrekker og to parallelle steinrekker mellom 107 og 107,8x / 198y ble antatt å ha med en nordvegg å gjøre. Der ble på dette tidspunkt sansynlig at vi hadde med to bygninger å gjøre, Tuft I i S med peis, Tuft II nord for denne i et noe lavere terrengnivå.

Den videre graving.

Stein som med sikkerhet kunne sies å ha rast ut mellom disse to tuftene ble fjernet for å få klarhet i spørsmålet om N-vegg i tuft I og S-vegg i tuft II. Også mindre stein som var brukt som foring i syllsteinsrekkene i begge tufter ble fjernet. N-veggen i tuft I kom klart frem ved den ytre av de parallelle steinrekkene nevnt over, og som fortsatte i vestre sjakt ved en steinrekke langs N-siden av peisen (Tegn. II). Store stein markerte hjørnene i Tuft II hvor også syllsteinene i Ø og V vegg ble klare.

Tuft I har en utstrekning NS mellom 107,2x og 111x og ØV mellom 98y og omkring 102,6y. Innvendig måler den ca. 3 m NS og oppimot 4 m ØV utenfor peisen som kan ha vært ca 1x1,5 m. Bygningen har hatt et rom og har trolig vært laftet. Det er ikke spor etter inngang som på grunn av terrengforholdene må ha ligget i den østre delen av enten S eller N-veggen. Resten av S-veggen og V-veggen ligger mot sterkt hellende terreng og i Ø stiger terrenget. Området S for gruen er helt ødelagt av rotvelten og det er uklart hva all steinen som sees på Tegn. I mellom gruesteinene og S-veggen har tjent til. De kan for en stor del ha vært fylt opp på

innsiden av veggmuren mot V men er blitt sprengt til side av rota, eller lagt opp som underlag for guly. Forsenkningen i den Ø delen av tufta var helt fylt med stein som tydelig hadde rast ned og inn. Disse ble etterhvert fjernet uten at det kom tydelig frem hvorledes en oppbygging i for-dypningen hadde vært gjort. Dette har trolig vært en kjeller som har vært gravet ned i auren og i bunnen har det vært lagt flate stein. Sideveggene har vært kantsatt med den nedraste steinen.

I kjelleren ble det gjort funn av to bryner innimellom nedraste stein og en kniv på bunnhellene. Utstrekningen på for-dypningen var ca. 2 m NS og mellom 1,60 og 1,70 m ØV. Selve kjellerrommet har trolig vært mindre, dybden på kjelleren har vært mellom 0,80 m og 1 m.

Tegn. II viser steinene som med sikkerhet kan sies å ha dannet grunnlag for veggene i begge tufter. Raden med flate stein innenfor N veggflukt i tuft I er vanskelig å forklare. De ligger i nivå med veggsteinene og kan ha dannet grunnlag for gulvbord.

Tuft II har en utstrekning NS mellom 102x og 105,6x og ØV mellom 98,6y og 102y. Indre mål har vært ca. 2,6x2,6 m. Veggene har vært fundamentert på store hjørnestein. Mellom hjørnesteinene i både Ø- og V-vegg ligger en rad med syllstein. Både N og S vegg mangler disse. Tufta mangler ildsted og er tolket som uthus. Større, oppstikkende stein i undergrunnen gjør det sannsynlig at den har hatt guly. Det hadde ellers vært vanskelig å ferdes der inne.

Det var gravet en fordypning i området 103 x/100y. På tegningen av lengdeprofilen sees at det er et brudd i lagfølgen her. Da ingen observasjoner kunne gjøres og heller ikke noe ble funnet er gropas funksjon ukjent. Denne bygningen har også trolig vært laftet og det er usikkert hvor inngangen kan ha ligget.

Lagfølgen

Lagene er ovenfra benevnt: lag I= torv, lag II= svart kullholdig jordlag, lag III=grønngul sandholdig, noe seigt, lag IV=jordlag med trekull, lag V=bleikjord og lag VIsteril sand/grus. Et svart, noe kullholdig humuslag (lag II)

kunne følges over store deler av området under torven. Dette laget er observert i forbindelse med graving av flere objekter i området. (Høgestøl, M.1982). Det så ut som syllsteinen var lagt på dette laget, men den markoverflaten som disse ble lagt på har trolig i tidens løp blitt utjevnet og går nå i ett med det nevnte lag II.

I Tuft I var det ikke kulturlag igjen. Utvaskinger etter de store utrasinger i kjellerområdet og rotvelten er årsak til dette og at huset ganske sikkert har hatt tregulv. Bare omkring syllsteinrekkene i østre sjakt i tufta kunne det graves lagvis. Her viste det seg at det svarte lag (lag II) kunne følges fra under steinrekken i NØ hjørnet og over i et meget tykt (opptil 10 cm) kulturholdig jordlag (lag IV) rundt den store jordfaste steinen som sees på tegn. I

107x/98y 106,2x/99 y

Dette laget kan tydeligst sees i lengdeprofilen mellom 103x og 106x og i tverrprofilen ved 105x/100y-105x/97y, som tre-kullag over steril bakke.

Lag III kan stort sett bare følges i utstrekningen av tuft II og må være avsatt under bruken av denne. Selv om bygningen har vært et uthus med gulv, vil noe gjødsel og annet avfall komme under gulvbordene idet disse i slike bygninger oftest ikke var tette.

Tolkning av anlegget.

Ingen steder ser det ut til at det har vært gravet eller planert før byggingen av husene. Syllsteinene har vært lagt direkte på markoverflaten og utjevningen har vært foretatt med mindre stein. I det sterkt hellende terrenget i S og V for tuft I har det vært nødvendig med oppbygging av en høyere grunnmur. Her ble bare de steinene fjernet som var nødvendige for forståelsen av veggflukten. De øverste hellene i peisen ble også fjernet for om mulig å finne kullrester, men alle spor var vasket bort.

Det ble funnet noen skår av grønlig vindusglass, likeledes en fint smidd boltlås av sen type. Denne ble funnet ved 103x/100,2y i kanten til nedgravningen, og kan ha vært brukt i en dør i tuft II.

Handwritten mark or signature at the top right corner.

Eier og bruker av Stee 28/2, Kurt Magistad, som ved registrering i 1981 ikke kunne fortelle noe om området, husket i år at hans bestefar, f. 1845, hadde fortalt at der hadde ligget en husmannsplass på stedet. Tuftene skriver seg da også trolig fra denne. Dette kan være forklaringen på at det overhodet ikke fantes spor av veggvirket eller taket. Ved fraflytting av en husmannsplass hadde husmannen rett til å flytte, ev. selge husene. Det virket som om den nederste steinen i NV hjørnet av tuft I ikke var tilstrekkelig til en muret pipe. I det den skifrige steinen ikke fins i områdene i nærheten men må hentes annet steds fra, er det mulig at slike heller brukt i pipa er fjernet ved fraflytting.

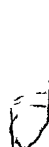

FUNNLISTE

Hustuft R 44, Stee 28/2, Lomen s., Vestre Slidre k.og pdg,
Oppland.

C 1-17

1. Boltlås, 1.6,7 cm, uten nøkkel. Overgang lag IV/lag VI. 103x/100,2y. Funn nr. 21.
2. Gangjern, 1.9 cm, b.1,5cm, m.spiker 1.ca.6 cm, gjennom et hull, brukket v.neste hull, avst.6 cm. Lag III,103x/98y, funn nr. 22.
3. kniv, 1.11,5 cm. tange 1.5,5 cm. I kjeller, 109,4x/99,5y. funn nr. 11.
4. Ukjent S-formet jernkrok m.ring, 1.ca. 3 cm, Lag II, 104x/98,4y, funn nr. 6.
5. Spiker, 1.6,5 cm. På lag IV, 103x/100,3y, funn nr. 7.
6. Spiker, 1.4,5 cm, brukket. Lag IV, 102,6x/99,4y, funn nr.9.
7. Ukjent beslag av jern, 1.4,7 cm, b.1,6 cm, avrundete hjørner, hull i en ende. Lag IV 104x/99,65y, funn nr.4.
8. Ukjent beslag, kobberholdig legering, 1.5,5cm, b.1,3 cm t 0,1cm. Midt på hver ende stikker det ut en kvadratisk tapp, 1.0,3cm. Omrotet lag i kjeller, 109x/101y. Funn nr. 16.
9. Blylist, 1.8,3cm, b. 1cm, trolig fra vindu. Lag I, 104x/101,5y. Funn nr. 23.
10. Ukj. jern, 5 biter, st.l. 3 cm. Lag IV, 103,5x/99,4y. Funn nr. 5.
11. Bryne, del, 1. 15.5cm, b.3,2 cm.Lag II, 105x/98,15y. Funn nr. 1.
12. Bryne, del, 1. 13 cm, b.3cm. I kjeller, 109,35x. Funn nr.12.
13. Bryne, del 1.8 cm, b.2,3 cm. I kjeller 109,75 x. Funn nr. 17.
14. Bryne, del, 1. 9,5 cm. b.2,7 cm. Lag usikkert 108x/98,5y. Funn nr. 19.
15. Ukjent fajanse, 5 biter, st.l. 1,7 cm. hvit glassur m/ blå dekor. Lag IV, bunnen.103,5x/99,15y. Funn nr. 10.
16. Vindusglass, 14 biter, st.l.4,5 cm, b.3,4 cm. Grønlig. 105,5x/100y og 105x/98,15y. Rett under torven. Funn nr. 2 og 3.
17. Ukjent kvartsitt, tilslått?. Under torv, 108x/99y. Funn nr. 14.

UNIVERSITETETS
OLDSAKSAMLING
FREDERIKS GATE 2
OSLO 1

Gårds/bruksnavn Stee	
G.nr./br.nr. Gnr. 28, br.nr. 2	
Kommune V. Slidre	Fylke Oppland
Sogn	Prestegjeld
Eier/bruker, adr. Knut I. Magistad.	
Gjelder: Grunn grop med voll. Registrering, reg.nr. 51.	
Flyfoto	Kartref. ØK Lomen BS 073-5-1 Målestokk 1:5000 UTM.32 VMN 938777
Innber./rapport/reg. ved: Mari Høgestøl	Dato

Reg.nr.: R.51.

Fornminnets art: Grunn grop med voll.

Foto: Film L. 2827 neg.nr. 6, 8, 10, 12, 14, 16.

Forhold til utbyg-
ningsplan: Vil muligens bli bevart av steintippområdet
ved Slidrefjorden.

Terrengets art: Objektet ligger i nordkanten av samme plata
som reg.nr. 29. Fra objektet går en 1.5 m
bratt skrent mot øst.

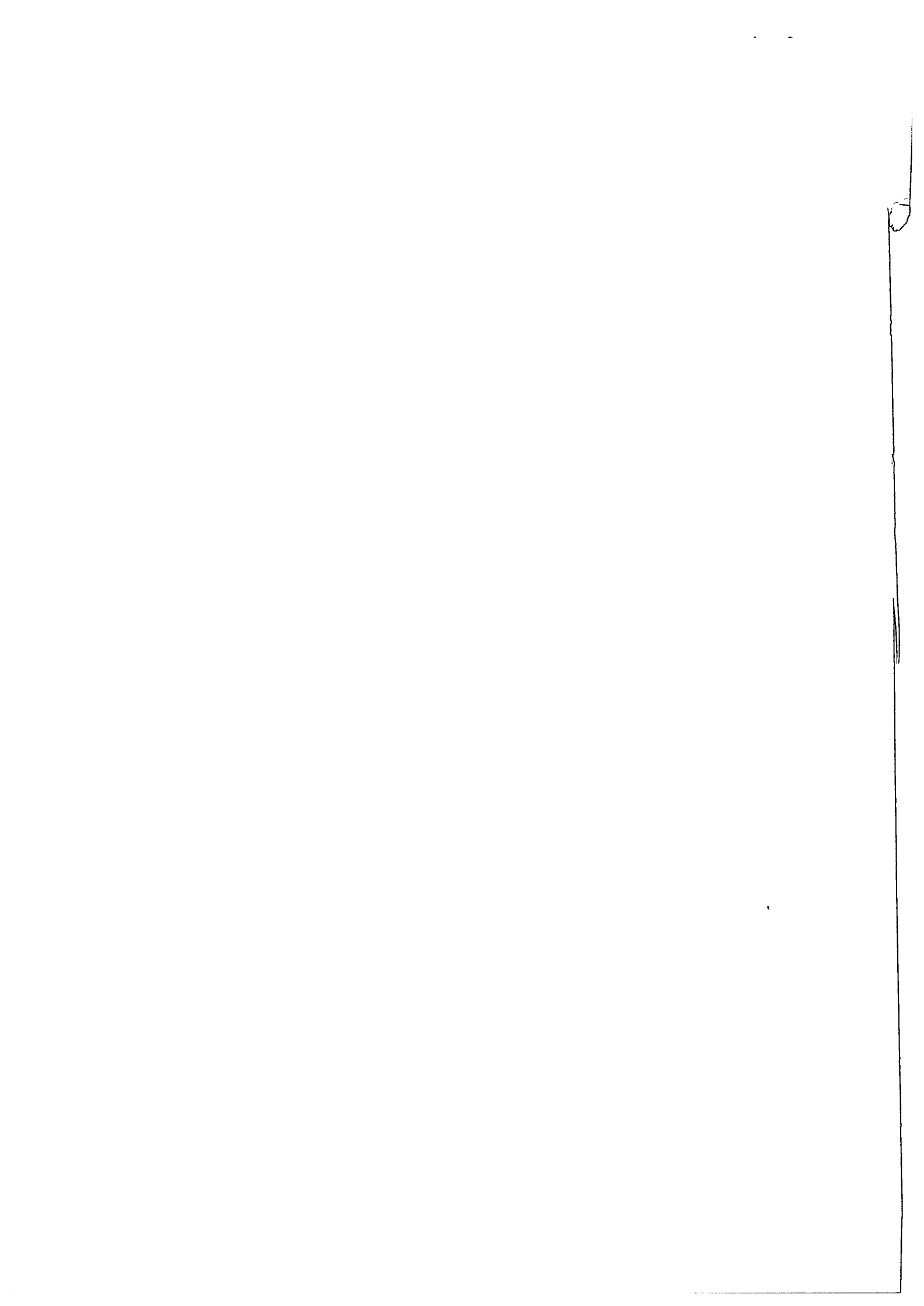
Orienterings-
oppgave: Objektet ligger ca. 17 m NNV for reg.nr. 29.

Beskrivelse: Objektet arter seg som ei grunn grop. Ytre
mål er =.20 x 2.50 m hvorav vollen utgjør 0.40m.
Dybden er 0.2 - 0.3 m.

Tradisjon: Ingen

Konklusjon: Det er noe usikkert om gropa er et kulturminne
eller en naturdannelse. En utgravning vil
avklare dette.

Mari Høgestøl.

Reg. nr. 51.

Gård: Stee
Gnr/Brnr/ 28/2
Kommune: V. Slidre Fylke: Oppland.
Eier: Knut I. Magistad.

Kartreferanse: ØK: Lomen BS 073-5-1 Målestokk 1: 5000
UTM. 32 VMN 938777

Objektets art: Grunn grop med voll.

Utgravning av reg.nr. 51.

Det ble mål ut ei 4.5 m lang og 1.5 m bred øst/vestgående sjakt. En fikk derved to parallelle profiler gjennom vollene og ett snitt gjennom gropa.

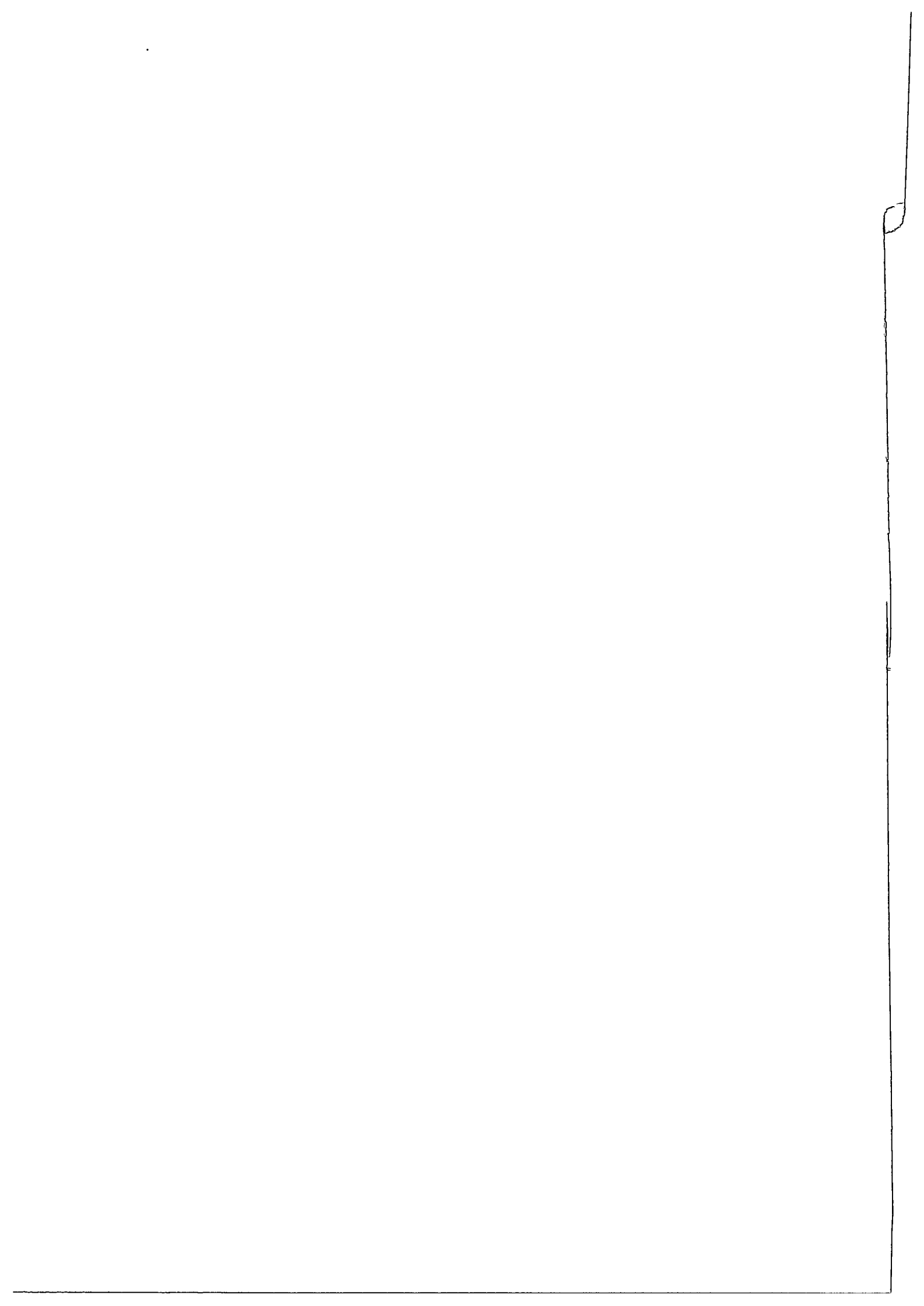
Utgangspunktet for målesystemet var 100 x /100y, med stigende x-verdier mot nord og stigende y-verdier mot øst. Det utgravde arealet ble liggende innenfor verdiene 98.5 - 100x, 100 - 104.5y, mens objektet fantes innenfor 98 - 100,6x, 100,80 - 103,10y.

Resultat.

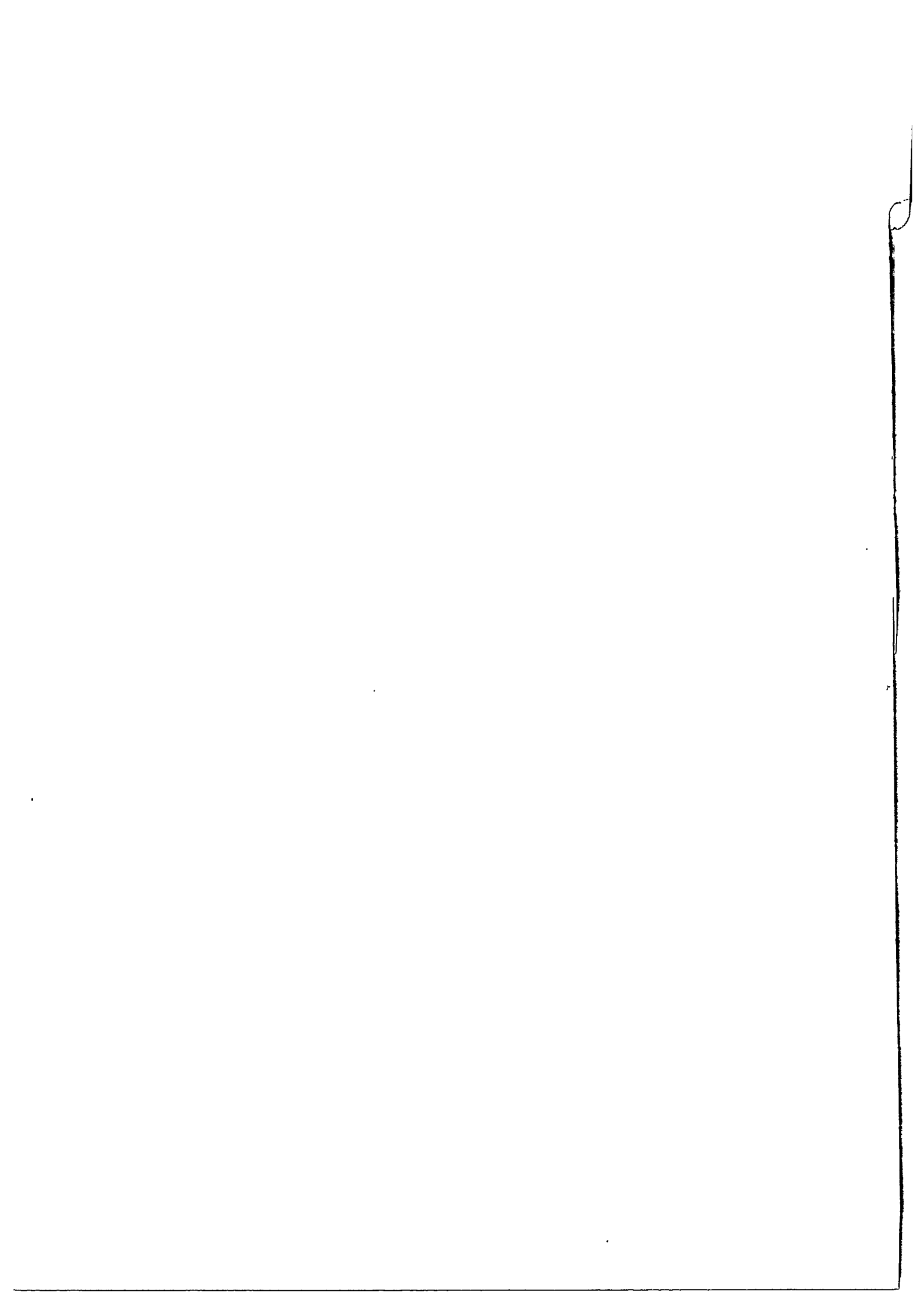
Omlag 0.25 m under nåværende marknivå fantes et kull/humuslag med en begrenset utstrekning: 1.20 x 0.70m, samtidig som det bare var 0.02m tykt. I sjaktas nordvestre del fantes spor av det samme laget: 0.45 x 0.3m i omkrets og 0.05m tykt (se plantegning).

Konklusjon.

Utgravningen viste at objektet var en naturdannelse. Gropa er sannsynligvis et gjengrodd rotvelt, mens kull/humuslaget er rester etter røtter.

VEDLEGG

RAPPORT OVER DEN POLLENANALYTISKE UNDERSØKELSEN
I VESTRE SLIDRE 1981/1982. Av Helge Irgens Høeg.

→
Feltarbeid.

Følgende prøveserier er innsamlet og analysert:

1: Hovi, på jordet mellom Texaco stasjonen og kirken, 50 m NV for kirken, 50 m SV for låven på Nedre Hovi og 100 m Ø for bensinstasjonen. Det var en oppdyrket myr hvor topplagene var omrotet og ødelagt for et pollenanalytisk formål. Prøvene ble innsamlet med russerbor ved at vi spadde oss ned 75 cm av gangen. Prøveserien er innsamlet 26/8-77.

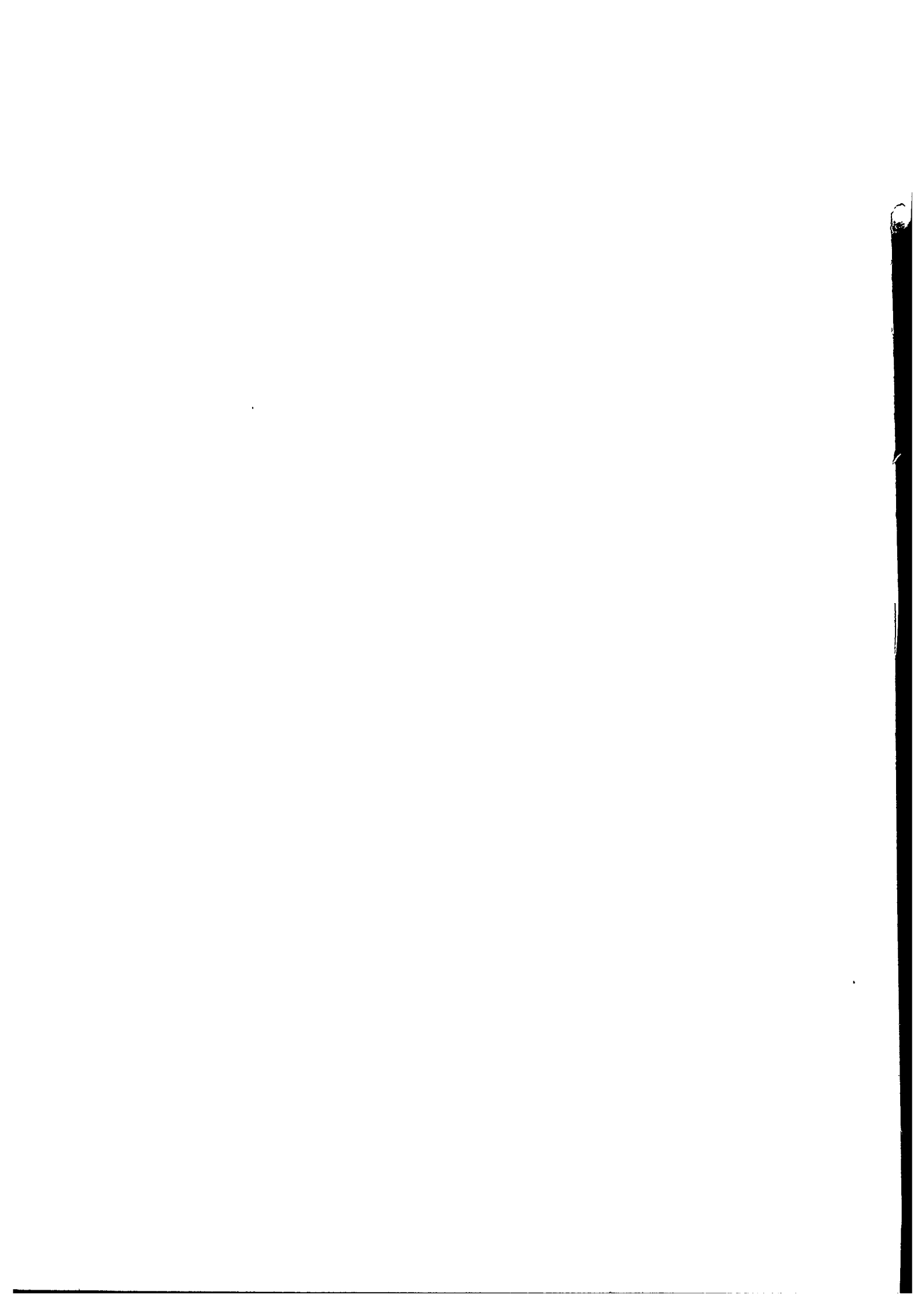
2: Myr ved Hyggjande, serie 2. Det var en liten myr ca. 50 m x 100 m. Skogen rundt besto av gran (Picea) med innslag av litt bjerk (Betula). Myren ligger på gårdsnr. 24/2, 678 m.o.h.. Prøveserien er innsamlet 12/6-81.

3: Myr ved Øyangen. Det var en liten myrflekk, ca. 10 m x 10 m.. Skogen rundt besto av gran med innslag av litt bjerk. Høyden over havet er ca. 720 m.. Ved innsamlingen så vi et tydelig trekullag 38 cm. under overflaten. Prøveserien er innsamlet 12/6-81.

Hovi.

Prøveserien er analysert fra 25 cm. til 280 cm.. 29 prøver er analysert. Under analysearbeidet fremgikk det klart at nivå 210 cm var forurenset. Denne prøvens innhold av bl.a. bygg (Hordeum) og hvete (Triticum) må man se bort fra.

Prøveserien begynner etter or (Alnus) innvandringen. Or innvandret antagelig noe før 8000 år B.P. (før 1950), og bunnen er derfor yngre enn dette. Serien slutter før gran (Picea) innvandringen. Graninnvandringen til Gardbergområdet antas å ha skjedd ca. 1000 år B.P. (Høeg 1975). Innvandringen til Øyangslie er datert til 730 ± 100 år B.P. (T-4710). Før selve innvandringen har

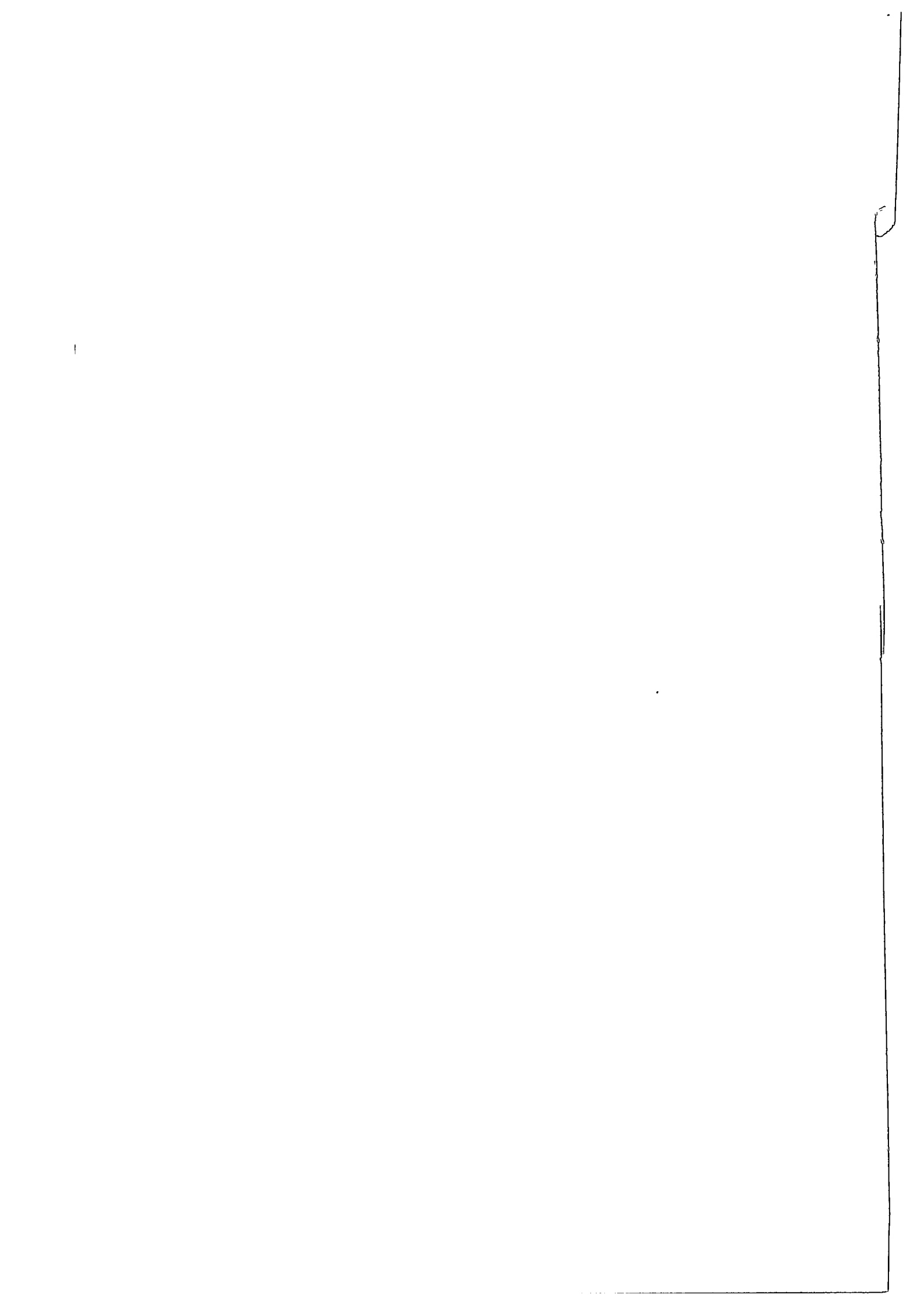
det gjerne vært en tid med 0,1 - 1% granpollen i prøvene. Dette kalles granhalen. I diagrammet fra Hyggjån̄de er det granhale tilbake til 2320 ± 110 år B.P. (T-4713). Da det i diagrammet fra Hovi heller ikke er noen granhale øverst i diagrammet, antar jeg at hele subatlantisk tid mangler. Toppen av diagrammet antas derfor å representere ca. 2500 år B.P..

2 nivåer fra denne prøveserien er ¹⁴C-datert. Nivå 60 cm, er datert til 3140 ± 100 år B.P. (T-4715), nivå 140 cm. er datert til 4910 ± 110 år B.P. (T-4716). Utover ¹⁴C-dateringene er det få holdepunkter for datering.

Prøveserien består av torvmose (Sphagnum) fra 260 cm og opp. Fra 280 cm. til 260 cm er det gytje. Man må anta at torven og gytjen kan ha vokst med varierende hastighet. Man kan likevel få visse holdepunkter for alderen på et nivå ved å interpolere mellom daterte nivåer. Antar man at bunnen er 8000 år B.P. og toppen 2500 år B.P., får man en tilveksthastighet på 22,1 år/cm. fra 280 cm. til 140 cm., 22,1 år/cm. fra 140 cm. til 60 cm. og 18,3 år/cm. fra 60 cm. til 25 cm.. Dette tyder på en svært ensartet tilvekst i myren, og at interpolering kan gi en tilnærmet riktig alder.

Det har antagelig vært åpent tjern på stedet opp til 260 cm.. I kanten har det vokst gress (Poaceae) og starr (Carex), og på den fuktige bredden or (Alnus). Orekrattet ble noe fortrenget av bjerk ved 235 cm.. Ved 210 cm. er også furu (Pinus) kommet inn på området i større mengde. Mengden av furu økte på bekostning av bjerk. Ved ca. 55 cm. blir skogen mer åpen. Særlig gress og lyng (Ericales, Calluna) øker. Dette kan være forårsaket av jordbruk.

Det første spor av jordbruk sees ved 130 cm.. Her var det et pollenkorn av smalkjempe (Plantago lanceolata). Selv om man alltid skal være forsiktig med å trekke konklusjoner på grunnlag av 1 pollenkorn, har tidligere undersøkelser vist at det første labile jordbruket ofte fremkommer på denne

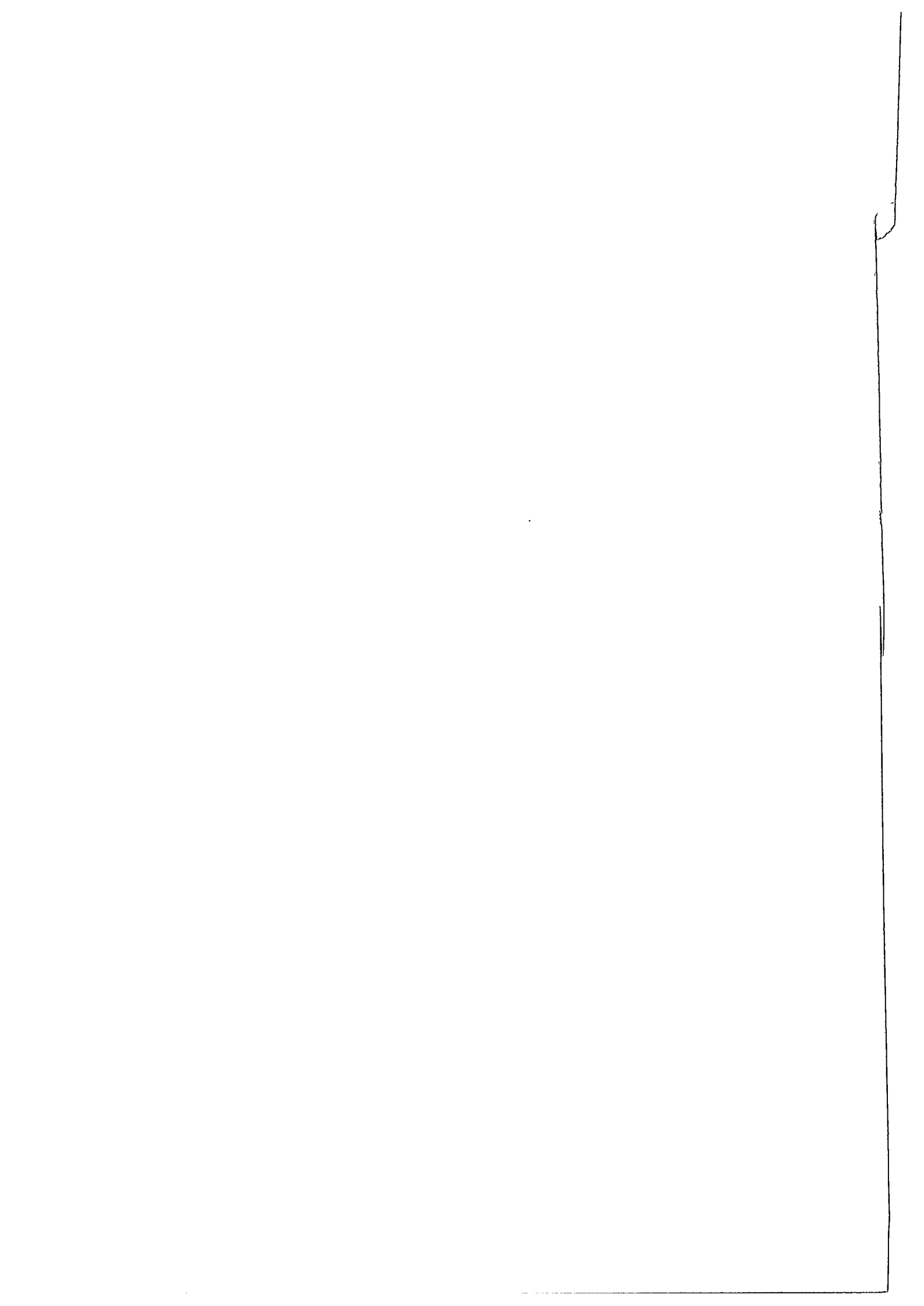
måten. I nivået 140 cm., datert til 4910 ± 110 år B.P., var det spor av trekull. Trekull kan også ofte settes i forbindelse med jordbruk, noe som understøtter tanken om at en jordbruksfase er representert i nivåene 140 cm. til 130 cm.. 130 cm. nivået får ved interpolering en alder på ca. 4700 år B.P..

Ved 55 cm. blir det mer pollen av gress og lyng. Dette kan i seg selv tyde på at en ny jordbruksfase er begynt. Også her støttes dette av at det ble funnet trekull i prøvene fra 60 cm., 50 cm., 40 cm. og 25 cm.. Ved 40 cm. var det pollen av bygg, og ved 25 cm. var det pollen av bygg og hvete. Nivået 60 cm. er datert til 3140 ± 100 år B.P. Det eldste jordbruket ved Gardberg er antatt å ha startet ca. 3500 år B.P. Korndyrkingen ved 40 cm. er anslått til ca. 2800 år B.P., omtrent samtidig med intensivering av jordbruket rundt Gardberg.

Hyggjande.

Prøveserien er analysert fra 0 cm. til 208 cm. 31 prøver er analysert. Også denne prøveserien begynner etter or-innvandringen. Bunnen er derfor også her mindre enn 8000 år gammel. Prøveserien går frem mot i dag. 2 nivåer er ^{14}C -datert. Nivå 150 cm. er datert til 4290 ± 110 år B.P. (T-4714) og nivå 55 cm. er datert til 2320 ± 110 år B.P. (T-4713). Granen innvandret ved 40 cm.. Graninnvandringen er datert i myren ved Øyangen til 760 år B.P.. Med stor grad av sannsynlighet kan denne dateringen overføres. Nivå 40 cm. er 700 til 800 år gammel.

Denne prøveserien består også av torv, men her er det en starr og gress torv. Tilveksten av torven er, iallfall tilsynelatende, variabel. Ser man på tilveksten ovenfra, er den fra 0 cm. til 40 cm. 19 år/cm., fra 40 cm. til 55 cm. er den 104 år/cm., fra 55 cm. til 150 cm. er den 20,7 år/cm. og fra 150 cm. til 208 cm. er tilveksten ukjent. Er bunnen 8000 år, blir tilveksten 64 år/cm.. Antar man omvendt at tilveksten har vært mer som i perioden over, og setter den til 20,7 år/cm., kan

man også regne omvendt og finne at bunnen bare er ca. 5500 år gammel. Kanskje er dette en riktigere alder på bunnen. Lagene fra 55 cm. til 40 cm. skiller seg ikke ut i pollensammensetning, bare i tilveksthastighet. Den er bare 1/5 av i tiden før og etter. Dette burde ført til at disse prøvene inneholdt 5 ganger så meget pollen/cm.³ prøve som prøvene over og under. Polleninholdet/cm.³ prøve er regnet ut for alle de analyserte prøvene uten at et slikt utslag kan sees. Dette kan tyde på at det en gang før 760 år B.P. er fjernet ca. 60 cm. torv.

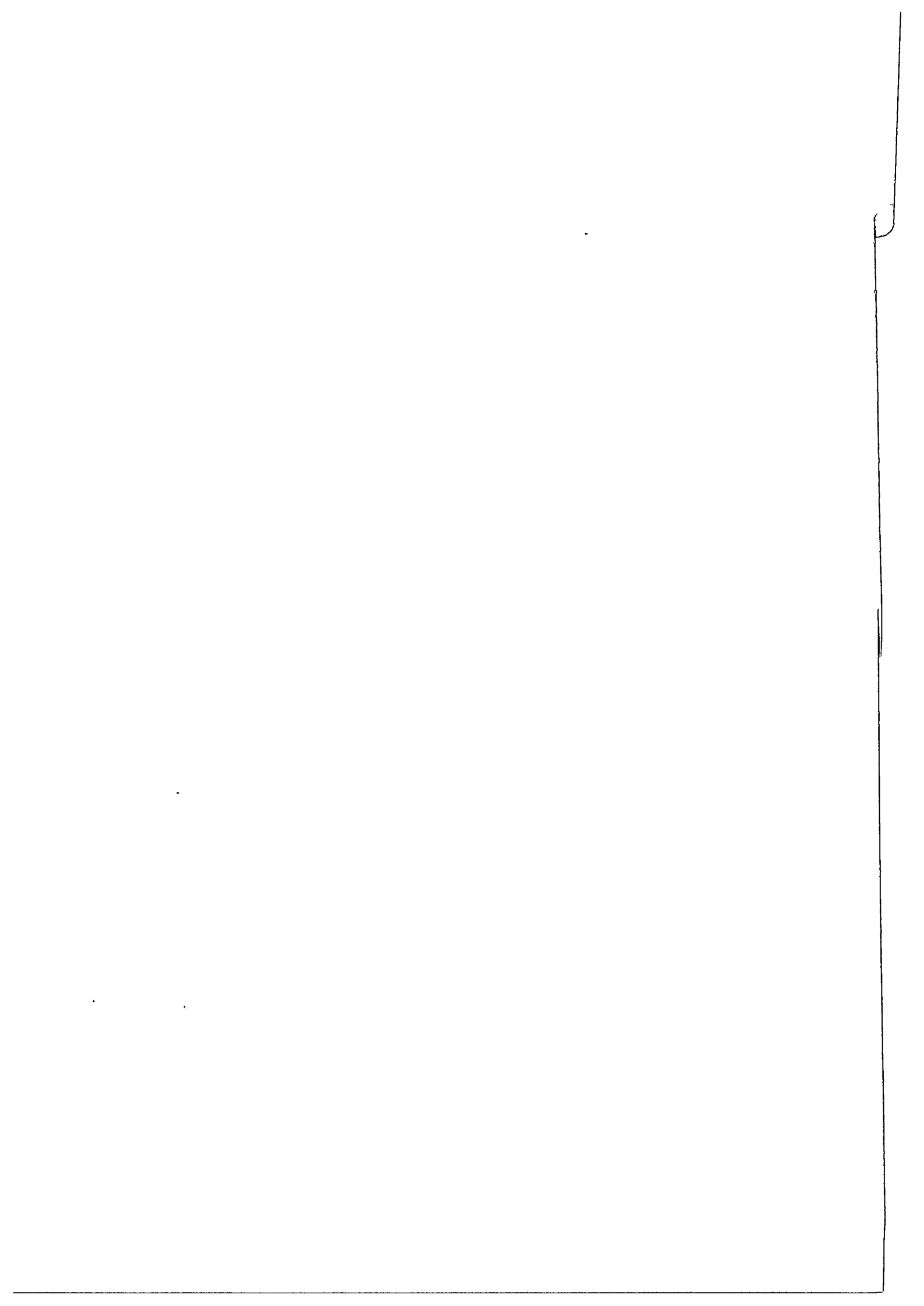
Heller ikke under 150 cm. er det noen signifikant økning i polleninnhold/cm.³prøve, noe som tyder på at alderen på bunnlaget antagelig er nærmere 5500 år B.P. enn 8000 år B.P..

I den nederste delen av diagrammet er or det dominerende treslaget. Det har antagelig vært orekratt med bregner (Dryopteris, Dryopteris linnaeana) som undervegetasjon på myren opp mot 160 cm.. Herfra blir starr og senere også gress dominerende som undervegetasjon. fra 140 cm. overtar furu som det dominerende treslaget inntil granen overtar ved 35 cm..

Det første jordbruket sees ved 150 cm., 4290 ± 110 år B.P.. Her er det 1 pollenkorn av smalkjempe. Dette pollenkornet representerer det første jordbruket ved Hyggjande. Ved 145 cm. var det litt silt i prøven. Jordbruksfasen kan derfor omfatte ca. 5 cm. av prøveserien, eller ca. 100 år. Denne jordbruksfasen er således ikke samtidig med jordbruket ved Hovi.

Videre er det ikke spor etter jordbruk før ved 55 cm. 2320 ± 110 år B.P.. Her kommer neste pollenkorn av smalkjempe. Samtidig øker mengden av pollen fra vier (Salix), ener (Juniperus) og diverse urter. Det er kornpollen ved 40 cm. og 30 cm.. Ved 20 cm., ca. 400 år B.P. er det ikke spor etter kultur. Ved 10 cm. og 0 cm. er det igjen spor etter jordbruk.

Fra dateringene og den antatte tilveksthastigheten antas det å ha vært jordbruk i området

fra ca. 2300 år B.P. til 600 år B.P. eller ca. 1350 år e.Kr.. Etter et opphold begynte jordbruket igjen, antagelig for mindre enn 300 år siden.

Det var bare trekull i prøven fra 10 cm.. Som nevnt under Hovi, kan trekull ofte settes i forbindelse med jordbruk. Trekull kan også være forårsaket av naturlig skogbrann forårsaket av f.eks. lynnedslag.

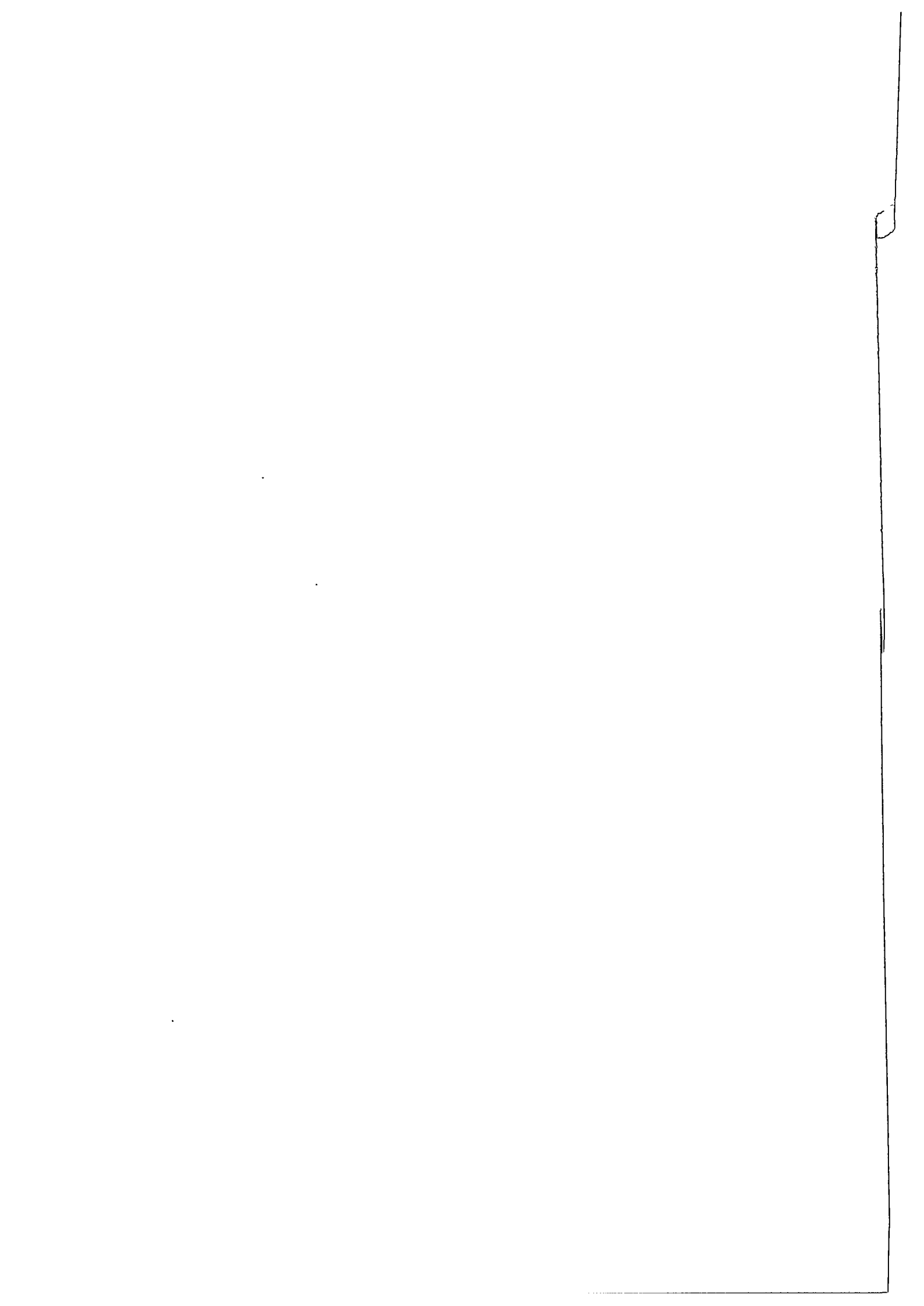
Undersøkelsen i Vestre Slidre og en tilsvarende undersøkelse i Hovden i Bykle tyder på at trekullbrenning for bruk til jernfremstilling ikke har forårsaket trekull i myrene. Trekullbrenning har foregått i lukkede miler med liten lufttilgang og ufullstendig forbrenning. Hydrogen og oksygen forlater trevirket i form av vanddamp. Karbonet blir igjen i form av trekull.

Myr ved Øyangen.

Prøveserien er analysert fra 0 til 80 cm.. 13 prøver er analysert. 3 prøver er ^{14}C -datert. Nivå 80 - 75 cm. er datert ^{til} 4910 \pm 110 år B.P. (T-4712), 35 cm. er datert til 1660 \pm 100 år B.P. (T-4711) og 25 cm. er datert til 730 \pm 100 år B.P. (T-4710).

Som ved Hyggjande, har det vokst or med bregner som undervegetasjon i den første tiden som er representert i prøveserien. Allerede ved 70 cm. blir bjerk og furu de dominerende treslagene frem til granen overtok ved 20 cm.. 40% vierpollen ved 10 cm. kan skyldes at vierkratt har inntatt et tidligere åpent område, men skyldes mest sannsynlig at en tilfeldig selje eller vier har stått like ved borepunktet den gangen. Pollenknappene er falt rett ned etter blomstringen, og en slik er kommet med under prepareringen.

I denne myren er det også varierende tilveksthastighet. Den er 72,2 år/cm. fra 80 til 35 cm., 90 år/cm. fra 35 til 25 cm. og 30,4 år/cm. fra 25 til 0 cm.. Også her er det merkverdig liten tilvekst mellom 1660 og 760 år B.P., uten at en tilsvarende økning i polleninnhold/cm.³prøve kan sees.

Kanskje det også her er fjernet 15 - 20 cm. torv en gang før 760 år B.P. (= ca. 1200 år e.Kr.)?

Spor av jordbruk sees bare ved 25 cm. og 20 cm.. Her er det pollen av hvete samt trekull. Dette er et opplagt dyrkningsforsøk, om enn i liten målestokk. Dette skjer samtidig med graninnvandringen, og begynnelsen er datert til 760 år B.P.. Det er ikke spor etter jordbruk videre oppover.

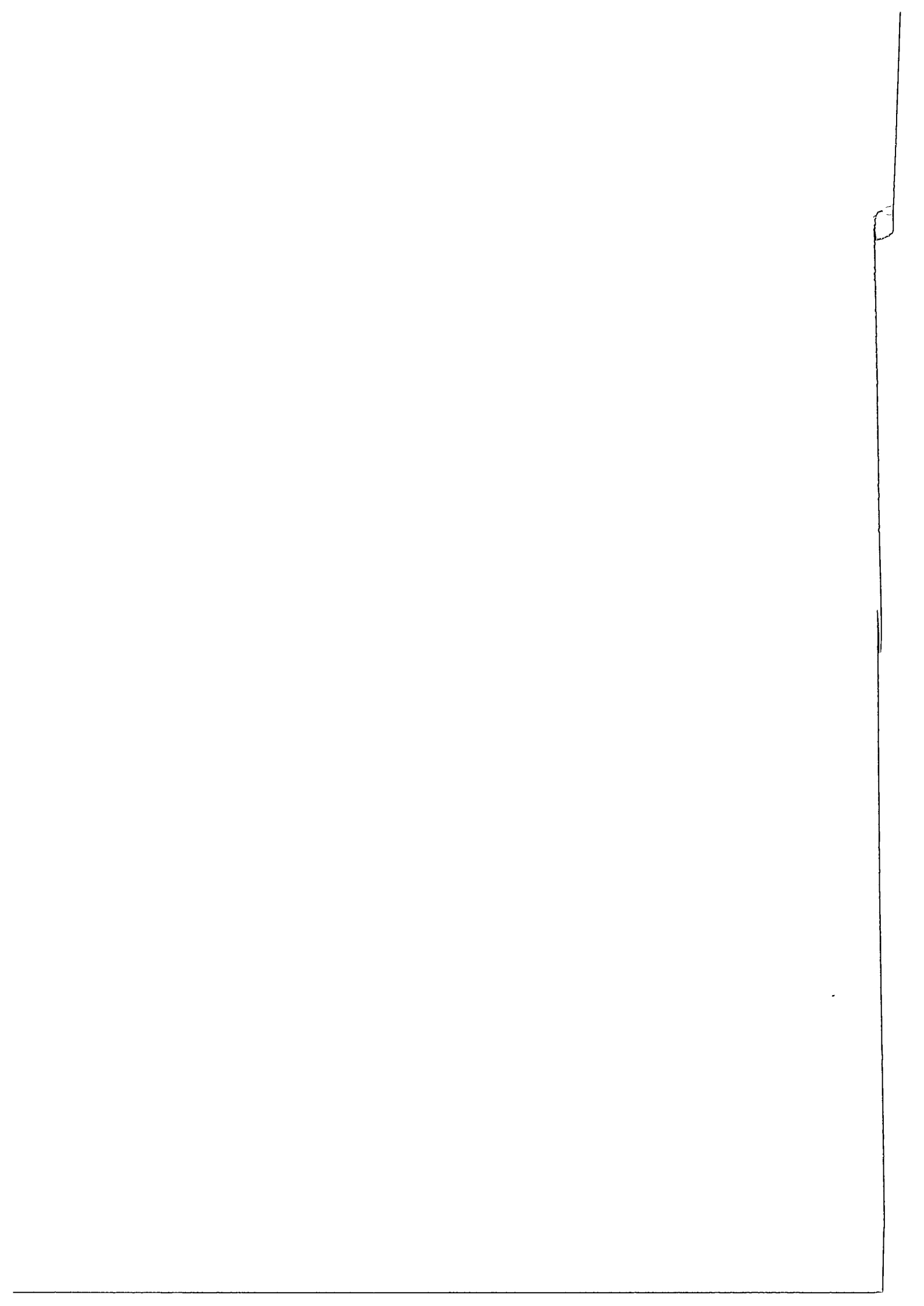
Ved 38 cm., 1660 ± 100 år B.P., var det et trekulllag. Det kan ikke gis noen sikker forklaring på dette laget. De 3 mulighetene: skogbrann, jordbruk og trekullfremstilling, må stå åpne. Erfaringsmessig er jordbruk den mest sannsynlige forklaringen, men det er ikke funnet pollen som indikerer jordbruk. Alderen er kanskje også i høyeste laget for trekullbrenning. Trekulllaget kan representere en naturlig eller påsatt skogbrann hvor også noe av torven er brent opp. Dette kan være en årsak til at det har vært så liten tilveksthastighet under 25 cm..

Konklusjon.

Fra de 3 analyserte prøveseriene, og ved å sammenligne pollendiagrammene med diagrammene fra Gardbergområdet, kan man trekke ut en del opplysninger om vegetasjonen og livet i det undersøkte området i tidligere tider.

Ingen av prøveseriene går tilbake til orinnvandringen. Seriene gir derfor bare opplysninger om maksimalt de siste 8000 år. I denne tiden har skogen vesentlig bestått av bjerk og furu. På fuktige steder har det vokst or, antagelig gråor (Alnus incana) For 700 - 800 år siden innvandret granen. Den ble raskt det dominerende treslaget. Når granen så raskt kunne overta, kan det skyldes at den har forekommet i små mengder i området fra noe tidligere og så har kunnet vokse opp i områder hvor skogen var blitt åpnet av mennesker i forbindelse med jordbruk eller trekullbrenning.

I tillegg til disse treslagene har det vokst noe hassel (Corylus) og alm (Ulmus), iallfall

i tiden før jordbruket begynte, men bare i små mengder.

Pollenanalysen viser at det har vært drevet jordbruk i området. Det er spor etter flere jordbruksfaser.

Det eldste jordbruket sees ved Hovi. I et nivå, datert til 4910 ± 110 år B.P. var det trekull. 10 cm. over, interpolert til ca. 4700 år B.P., var det pollen av smalkjempe. Begge nivåene tyder på menneskelig aktivitet, og iallfall det øverste på husdyrhold. Dette har antagelig bare vært et kortvarig forsøk på jordbruk. Det har kanskje vart i ca. 100 år.

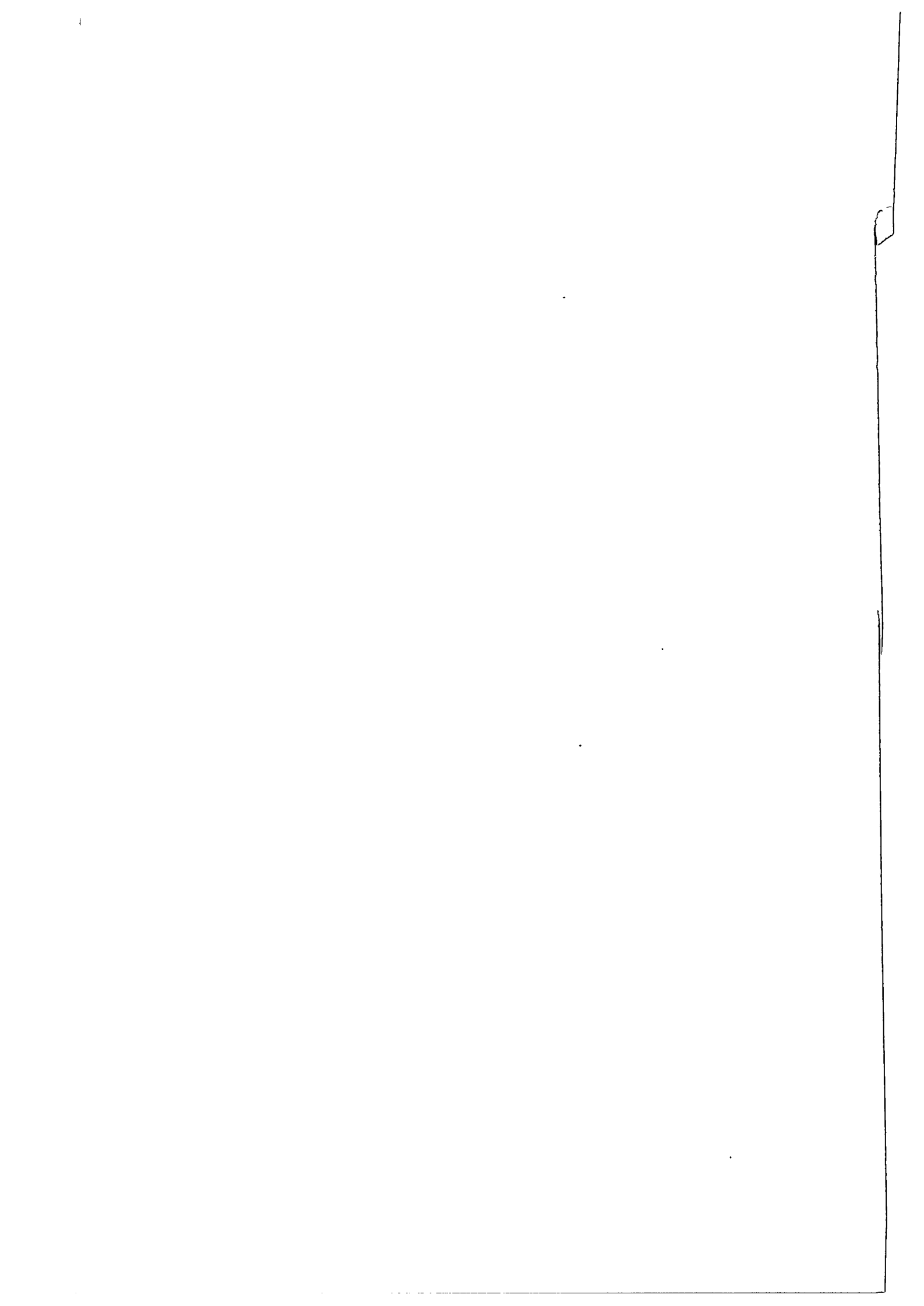
Også ved Hyggjande er det spor etter en kortvarig fase med husdyrhold. Den er datert til 4290 ± 110 år B.P.. I dette nivået var det pollen av smalkjempe. 5 cm. høyere opp var det silt i prøven. Også dette kan ha vært en periode på ca. 100 år.

Så går det nærmere 1000 år før det igjen sees spor etter jordbruk. Ved Hovi begynte en ny jordbruksfase ca. 3140 år B.P. Denne gangen er det et mer stabilt jordbruk hvor det også ble forsøkt med korndyrking - bygg og hvete. Prøveserien fra Hovi stopper dessverre ca. 2500 år B.P..

Ved Hyggjande er det ikke jordbruk igjen før ca. 2320 år B.P.. Denne gangen er det også korn- dyrking. Det sees pollen både av bygg, hvete, havre og rug. Dette jordbruket varte antagelig frem til Svartedauen, ca. 1350 år e.Kr.. Det resente jordbruket begynte for 200 - 300 år siden.

Også ved Øyangen sees en kortvarig jordbruksfase. Den begynte ca. 760 år B.P. og varte ca. 150 år til ca. 600 år B.P. (= 1350 år e.Kr..)

Sammenligner vi disse dataene med det vi vet om jordbruket i Telemark og Agder, er det en påfallende overensstemmelse. Svært mange steder er det en kortvarig jordbruksfase, datert til 4800 til 4500 år B.P. (Høeg & Mikkelsen 1979). Denne setter jeg i forbindelse med et fuktigere klima (bl.a. Lamb 1977) og antagelig nedsatte muligheter for jakt. (Høeg 1982).

En ny kort- eller langvarig jordbruksfase begynte ca. 4300 - 4200 år B.P.. Denne setter jeg i forbindelse med en neste fuktig periode (Lamb 1977, Høeg 1982).

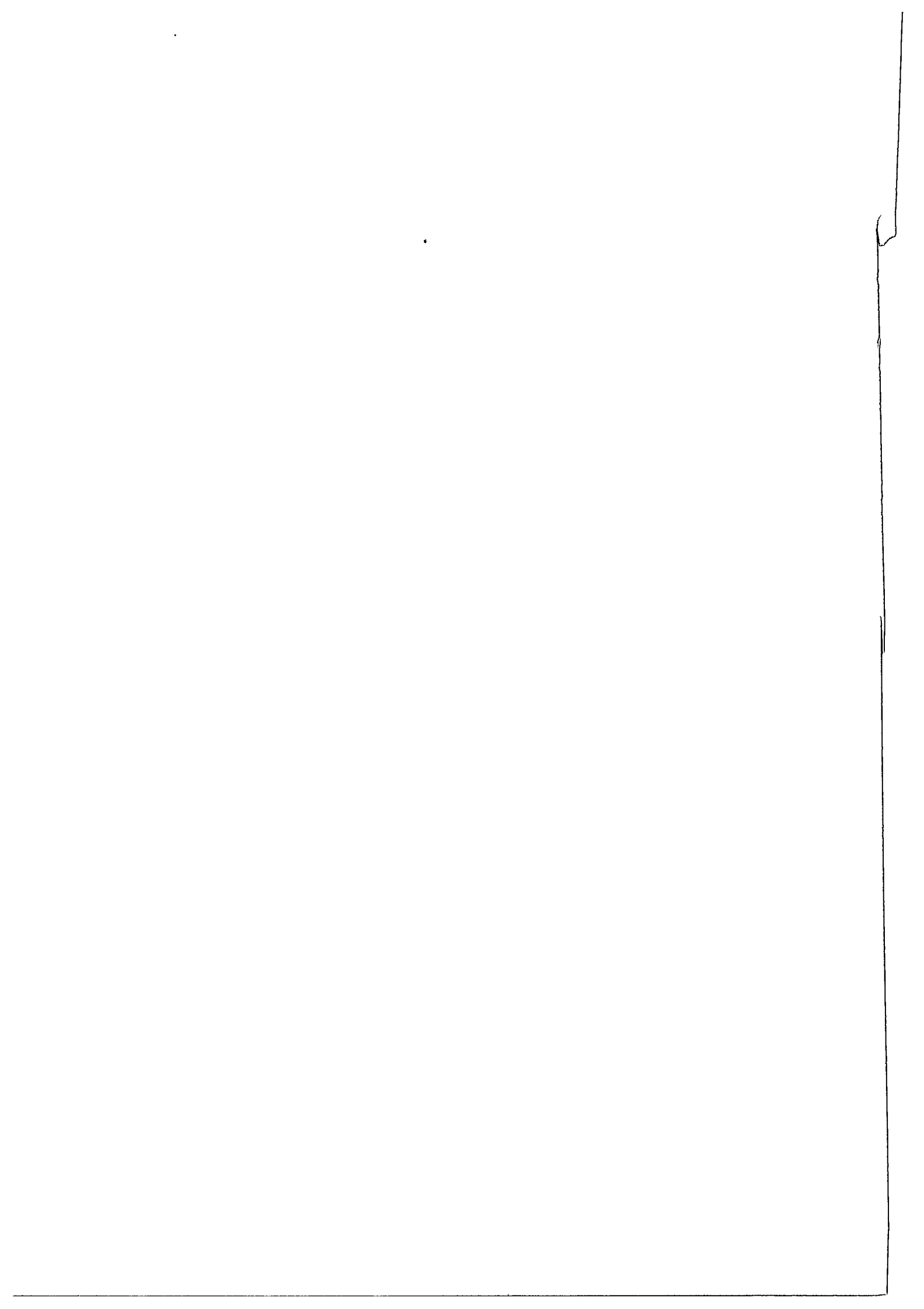
Også 3200 år B.P. er et magisk årstall når det gjelder jordbruk. Fra dette tidspunkt er det spor etter jordbruk omtrent overalt.

Om begynnelsen på jordbruksfaser er forårsaket av tider med dårlig jaktlykke, kan opphøret av jordbruket ha flere årsaker, f.eks. at jaktlykken igjen er blitt bedre. Dette gjelder antagelig de eldste jordbruksfasene. Opp mot nyere tid kan også pest være en årsak. Svartedauen er velkjent. I mange pollendiagram er det et opphold i jordbruket eller en nedgang i intensiteten, som kan passe med tiden 1350 - 1600 år e.Kr.. I enkelte diagram er det også et opphold rundt 600 år e.Kr.. Det kan være nærliggende å tenke på den Justinianske pest (Gräslund 1973, Høeg 1980, Magnus & Myhre 1976). Det er også et opphold i jordbruket enkelte steder ca. 200 år f.Kr.. Kan det ha vært en pest da også?

En bakgrunn for denne undersøkelsen var trekullbrenning og jernfremstilling i vikingetid og tidlig middelalder. Som nevnt under beskrivelsen av pollendiagrammet fra Hyggjande, kan ikke trekullbrenning påvises ved at det blir trekull i myrene. Man må prøve å tenke seg hvordan trekullbrenningen har foregått.

Trærne, vesentlig bjerketrær, er blitt hugget. Utbyttet av trekull blir størst hvis man i en mile bruker ved av en art, f.eks. bjerk, og noenlunde samme størrelse på kubbene. Er det stort og smått om hverandre, vil de minste stykkene brenne helt opp før de største er blitt til trekull. Det samme er tilfelle hvis ved med forskjellig forkulingshastighet brukes.

Hvis man regner med at trekullbrennerne i vikingetid og tidlig middelalder var fagfolk, bør de ha lagt merke til dette. Trekullbrenningen kan

da vesentlig ha gått ut over bjerkeskogen. Antagelig har bare trær med et visst minstemål blitt hugget. Unge trær, med en diameter på opp til f.eks. 5 cm., er blitt stående igjen. Disse kan allerede være pollenproduserende.

Prøveseriene er blitt analysert med stort sett 5 eller 10 cm. mellom de analyserte prøvene, d.v.s. 100 - 200 år. Småbjerke og rotskudd kan ha blitt pollenproduserende mange ganger på denne tiden.

Tidsrommet med trekullbrenning er bare representert i prøveseriene fra Hyggjande og Øyangen. Begge steder er det muligheter for at det er blitt fjernet torv i det aktuelle tidsrommet, slik at tiden for trekullbrenning faktisk ikke, eller bare i liten grad, er representert i diagrammene. Det ser imidlertid ikke ut til at brenningen i særlig grad har influert på pollenproduksjonen. Virksomheten kan imidlertid ha vært medvirkende til at granen så brått kunne få overtaket.

Datering av boplasslag ved hjelp av pollenanalyse.

Rundt en boplass er det helt spesielle forhold, og disse er forskjellige fra forholdene rundt en myr. Pollenedfallet blir derfor forskjellig på de 2 stedene. Innvandring av et nytt plante- slag, f.eks. gran, vil imidlertid gi seg utslag samtidig. Boplasser er derfor spesielt vanskelige å datere ved hjelp av pollenanalyse.

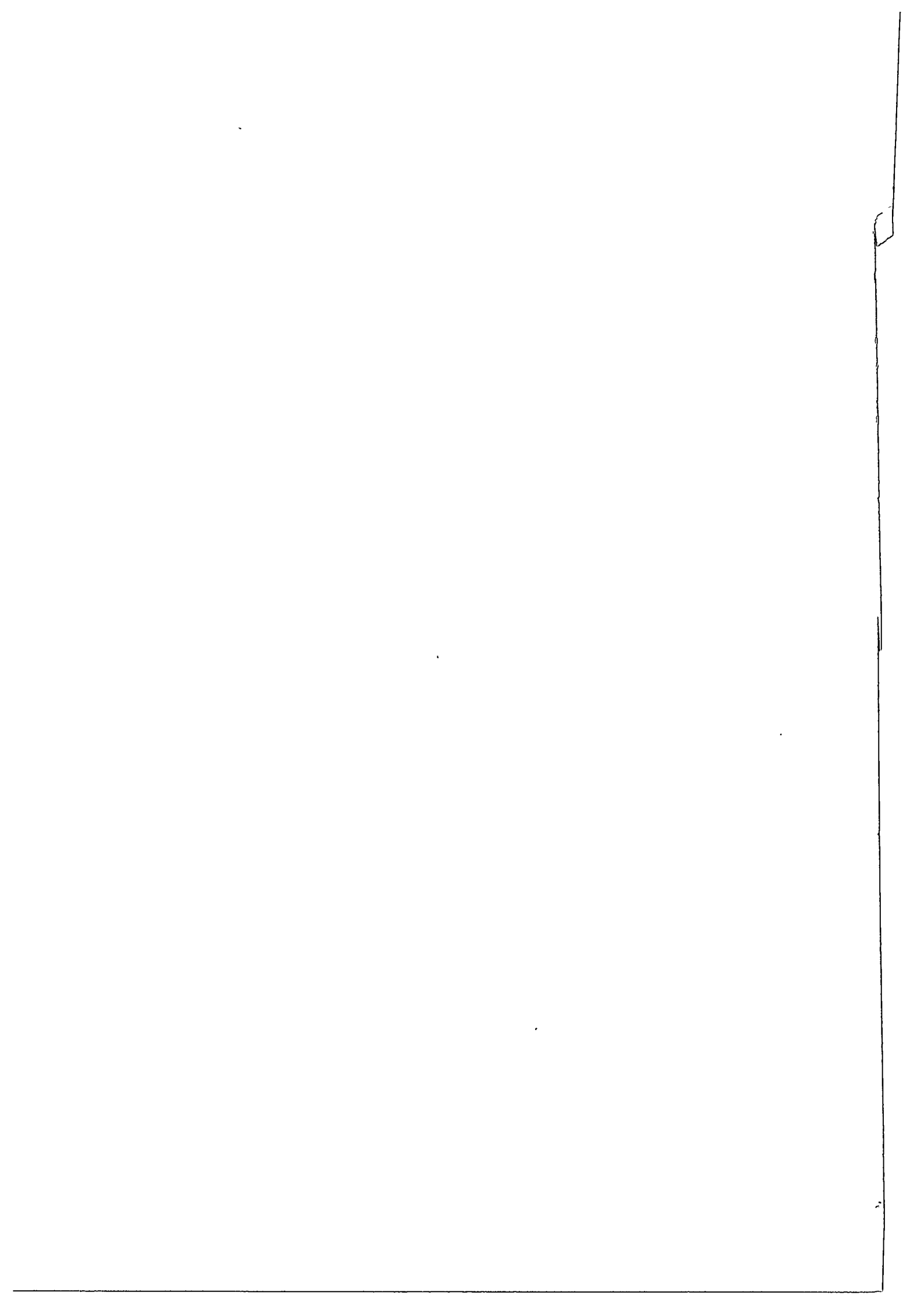
1. Hølo 21/2. Reg. 36B, Rydningsrøys lag 3, tynt kullag, 98 x/89, 5y. 12/9-81.

Prøven inneholdt bl.a. 9% pollen av gran. Prøven er yngre enn gran innvandringen, men det er vanskelig å si hvor meget yngre. Ut fra pollen- diagrammet fra Hyggjande, vil jeg anta at prøven er noe yngre enn innvandringen, men ikke meget. Jeg har anslått alderen til ca. 700 år B.P., men røysen kan også være yngre.

2. Stee 28/1. Reg. 30, 95x/96, 5y. 23/9-81.

13A. Kull/humuslag. Prøven inneholdt bl.a.

13% pollen av gran, 0,5% groblad (Plantago major)

og 1,5% bygg. Prøven inneholdt litt mer granpollen enn prøven fra Hølo. Laget er samtidig med eller litt yngre enn røysen ved Hølo.

13B. Kullholdig sandlag. Prøven inneholdt bl.a. 0,4% pollen av gran, 87% furu og 0,4% smalkjempe. Prøven er eldre enn graninnvandringen. Normalt er det iallfall noe granhale før innvandringen. Prøven er mest sannsynlig 2500 - 800 år gammel. Hele intervallet er omtrent like sannsynlig.

13C. Gulbrunt sandlag. Pollentom. Udaterbar.

13D. Grått sandlag. Prøven inneholdt bl.a. 54% bjerk, 24% furu, 19% or og 0,2% gran. Prøven kan være fra tidligst på granhalen, ca. 2500 år B.P., selv om 1/2 granpollen er i minste laget til å påstå at man er på granhalen. Fjerntransport er også en mulighet. Prøven kan da være eldre.

13E. Kulturlag. Prøven inneholdt bl.a. 44% pollen av bjerk, 9% av furu, 45% pollen av or og 0,8% (1 pollenkorn) av groblad. Vi er mest sannsynlig innenfor en av de jordbruksfasene som er beskrevet tidligere. Prøven er mest sannsynlig enten fra ca. 3200 år B.P., 4300 år B.P. eller fra ca. 4700 år B.P..

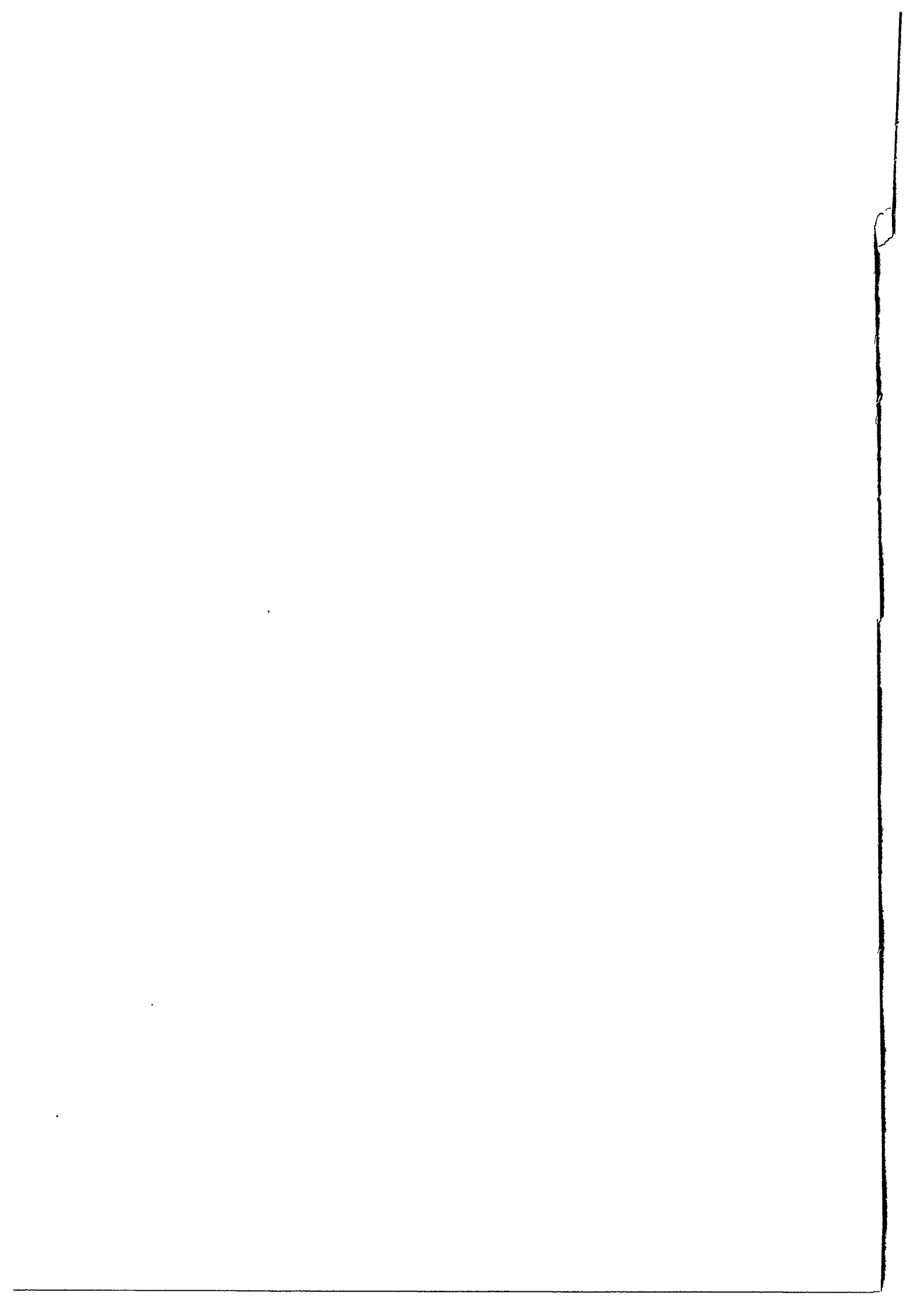
13F. Blekjord. Pollentom. Udaterbar.

Litteratur.

Gräslund, B. 1973: Äring, näring, pest och salt. Tor 1972 - 1973, No. 15, p. 274 - 293.

Høeg, H. 1975: En pollenanalytisk undersøkelse i Slidreåsen i Vestre Slidre. Viking 1974, p. 137 - 160.

" 1980: En pollenanalytisk undersøkelse i Storgamafeltet, Nissedal. SNSF-rapport, 57/80, 45 pp.

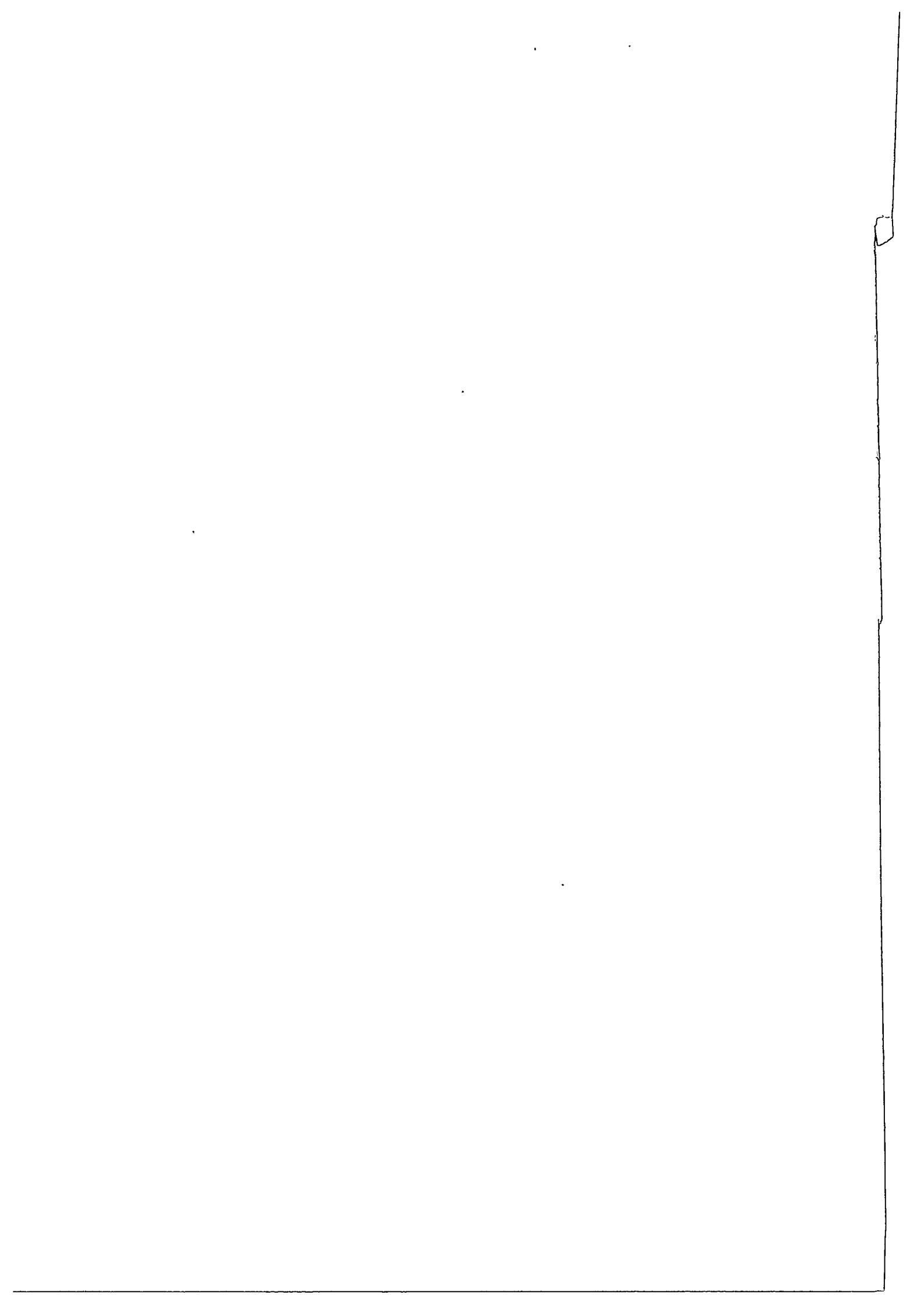
Høeg, H.: 1982: Introduksjon av jordbruk i Øst-Norge. I: Introduksjon av jordbruk i Norden. Det Norske Videnskaps-Akademi, p. 143 - 151.

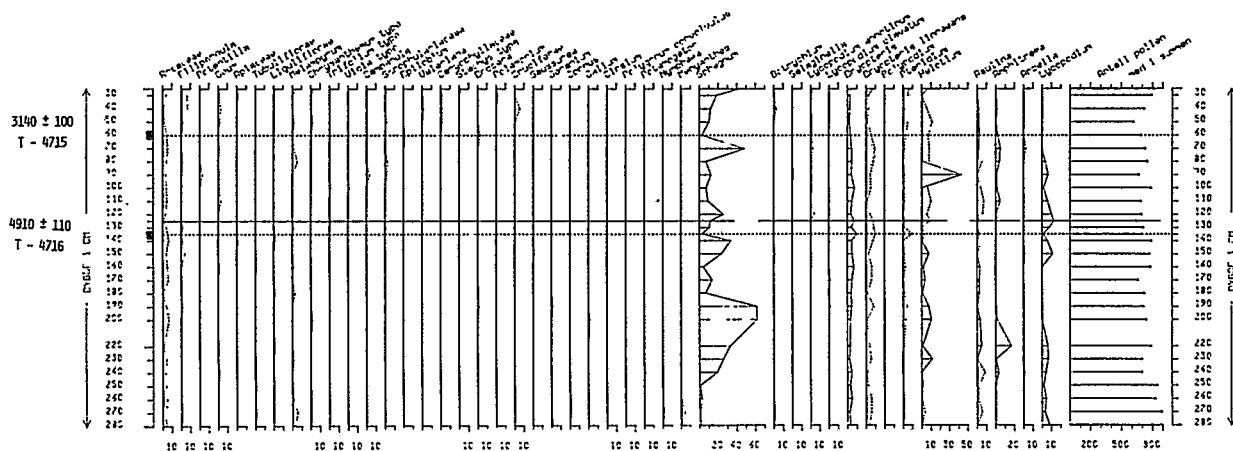
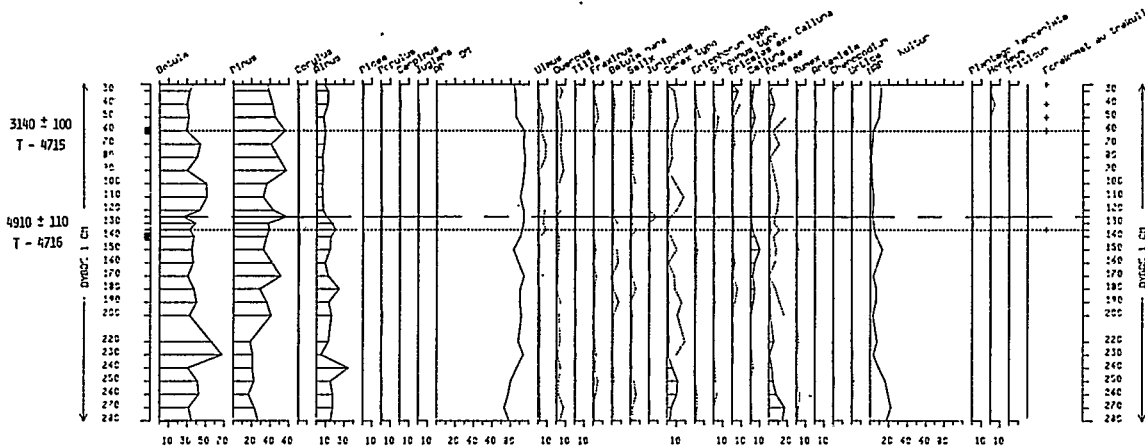
Høeg, H. & Mikkelsen, E. 1979: På sporet av det eldste jordbruket i Telemark. I: Fortiden i søkelyset. Laboratoriet for Radiologisk Datering, Trondheim.

Lamb, H.H. 1977: Climate: Present, Past and Future. 2, Climatic history and the future. 835 pp.

Magnus, B. & Myhre, B. 1976: Forhistorien (til ca. 800) fra jegergrupper til høvding-samfunn. Norges historie, Bind 1. Cappelen.

Helge Ingeri Høy.

Prosent-pollendiagram fra Hovi.

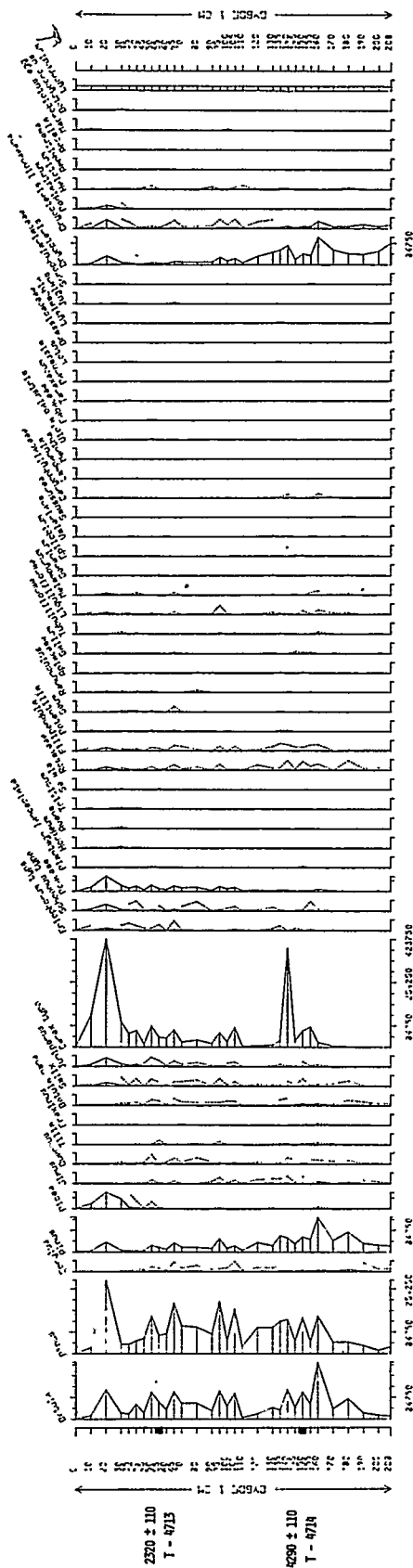
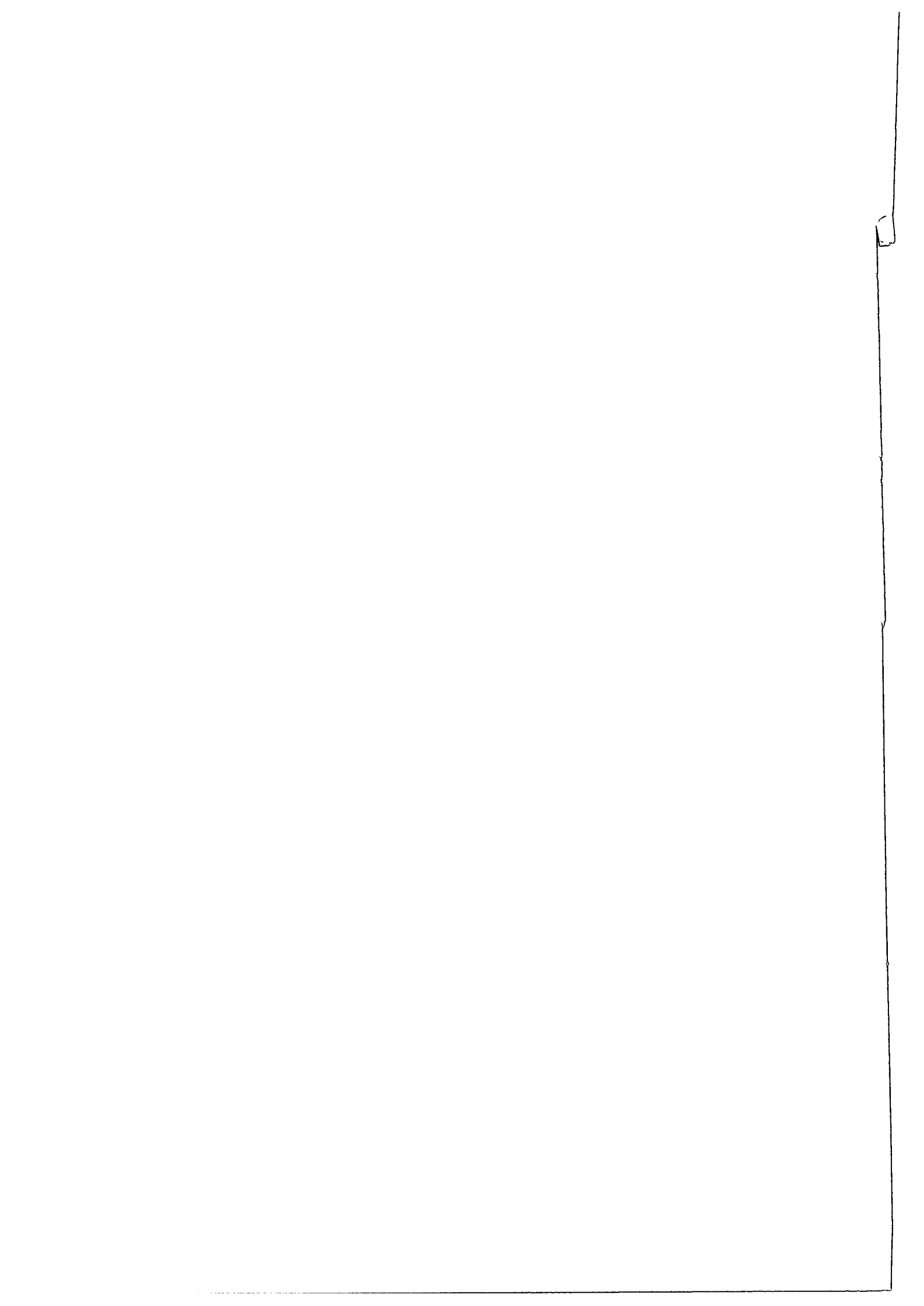
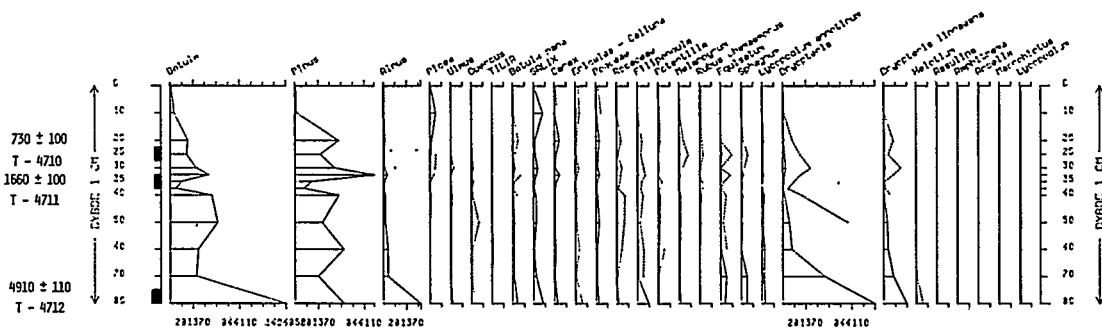
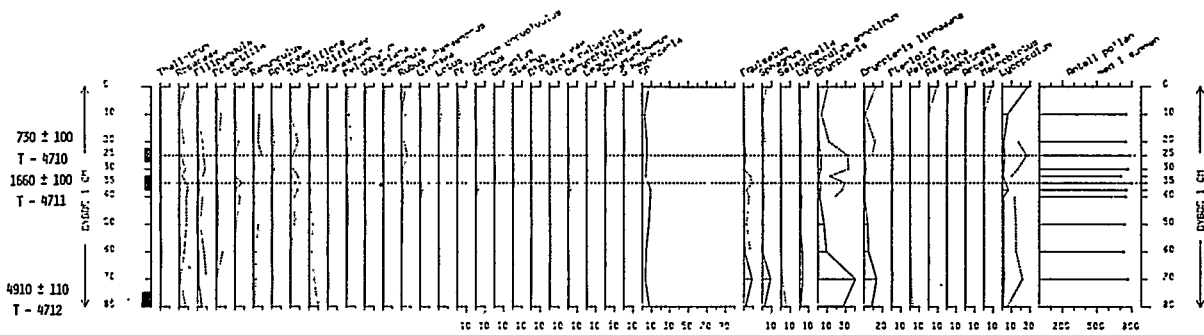
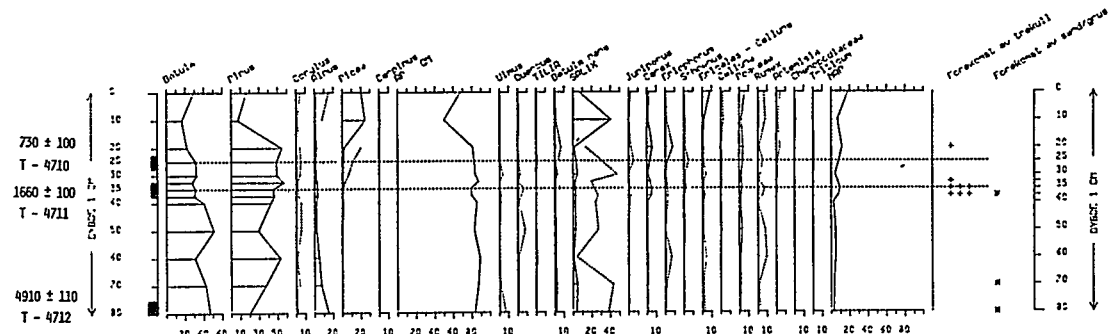
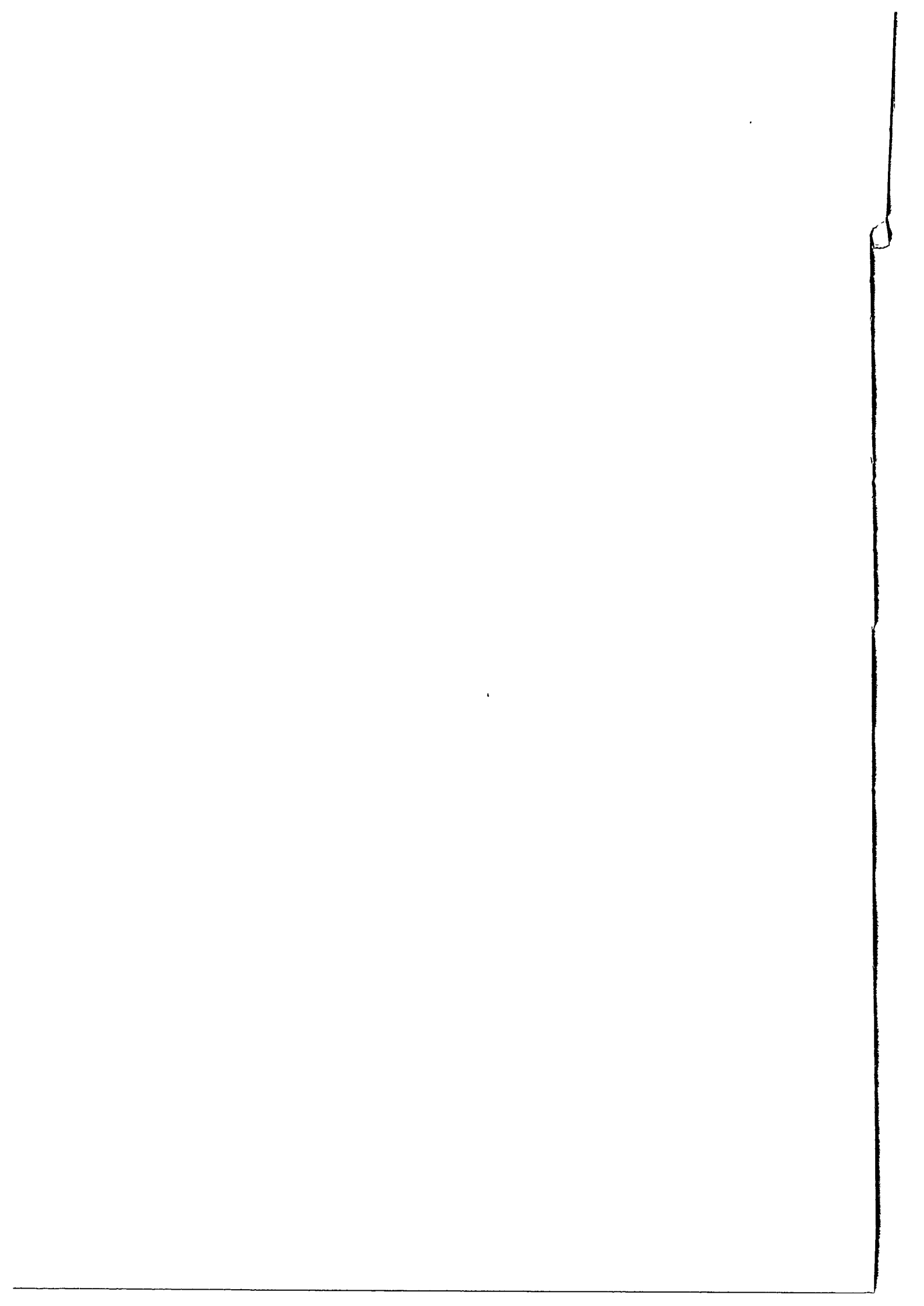

Diagram for polleninnhold/cm³ fra Hyggjande.

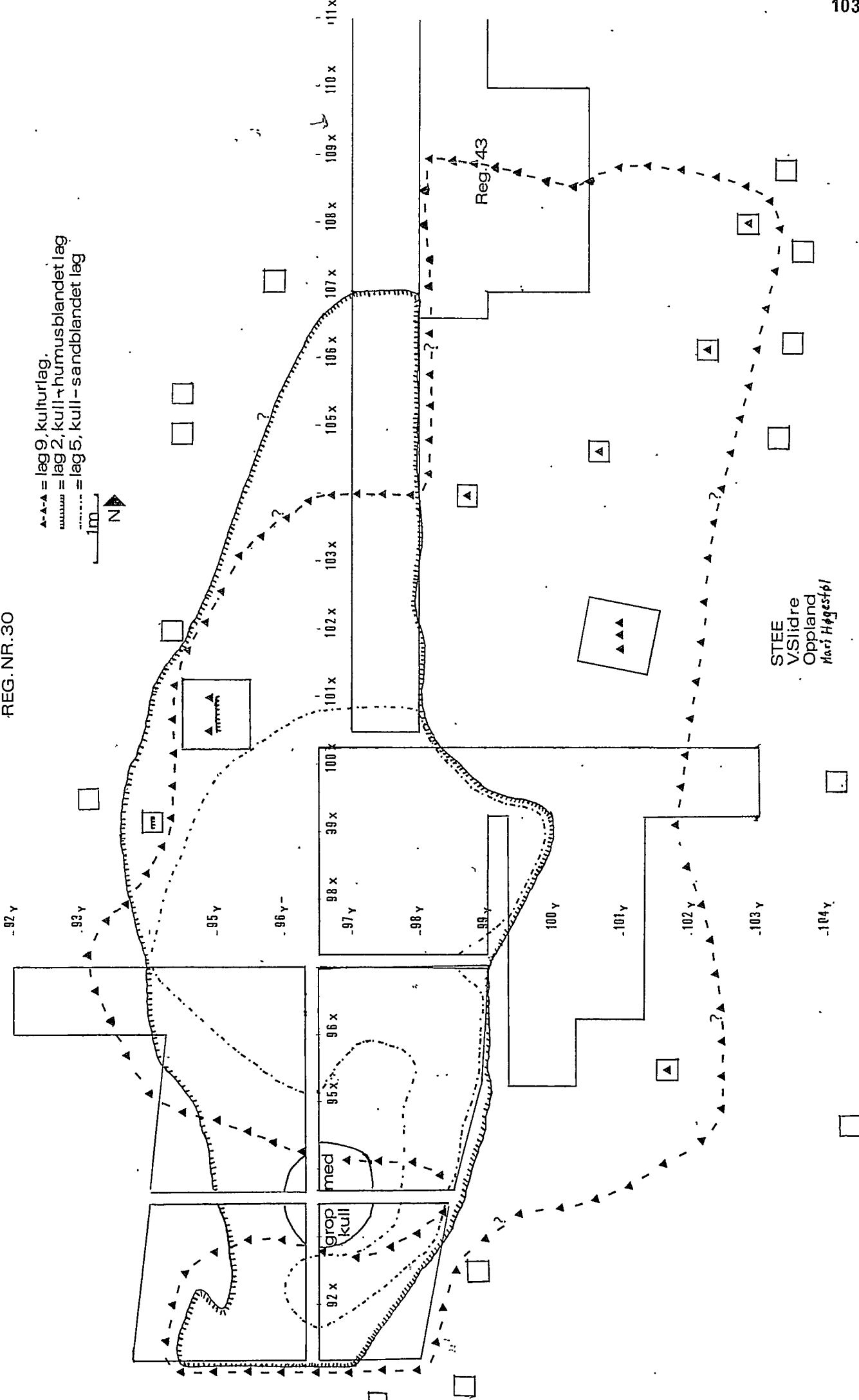
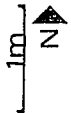

Prosent-pollendiagram og diagram for polleninnhold/cm³ myr ved Øyangen.

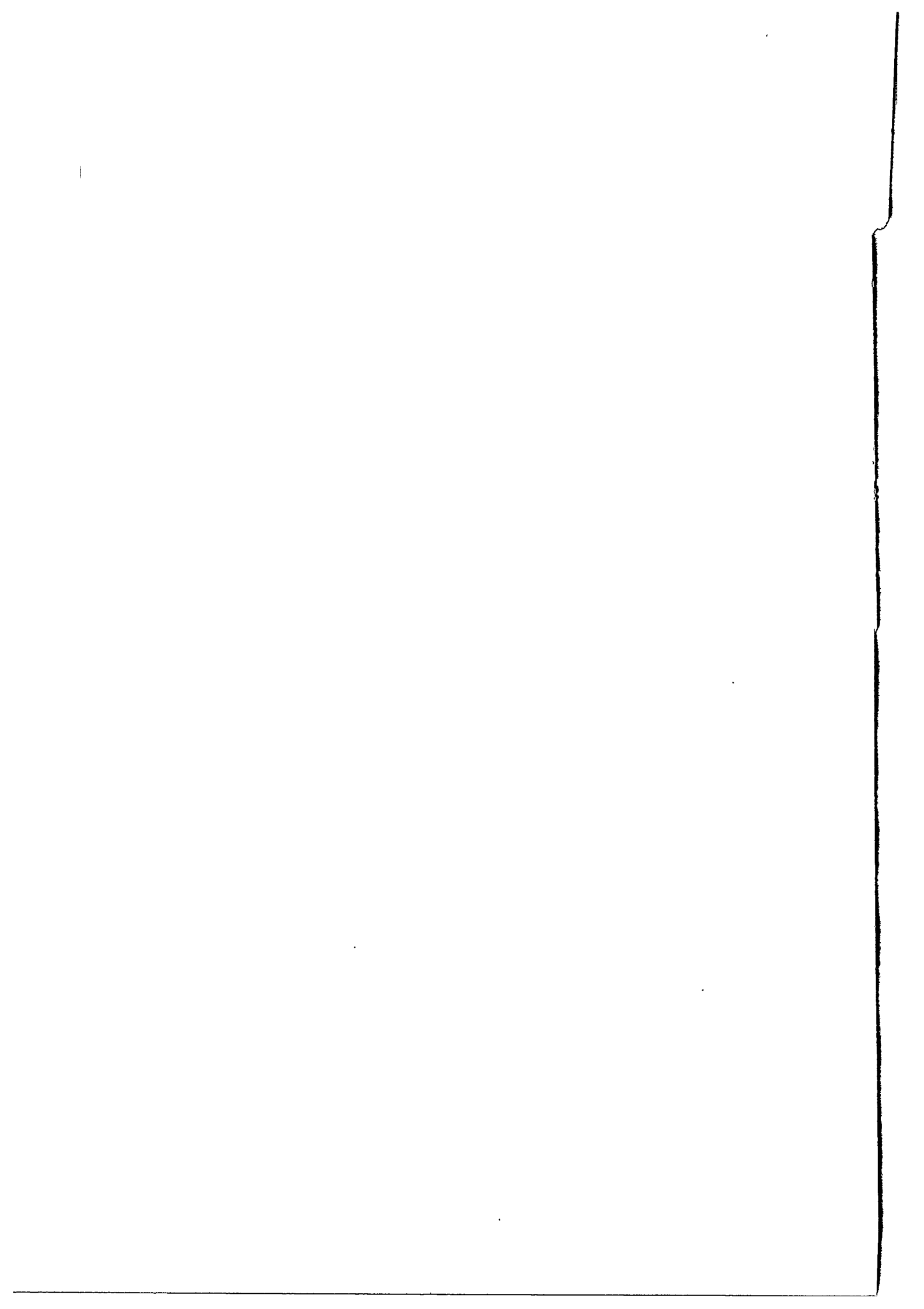

REG. NR. 30

▲-▲-▲ = lag 9, kulturlag.
 ▒▒▒▒▒ = lag 2, kull + humusblandet lag
 - - - - - = lag 5, kull - sandblandet lag

STEE
 V. Slidre
 Oppland
 Mari Høgestøl

REG. NR. 30

funntutbredelse

lag 9 — 765 ± 105 B.C.

92y

93

94

95

96

100

99

98

97

96

95

94

93

92

92x

med

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

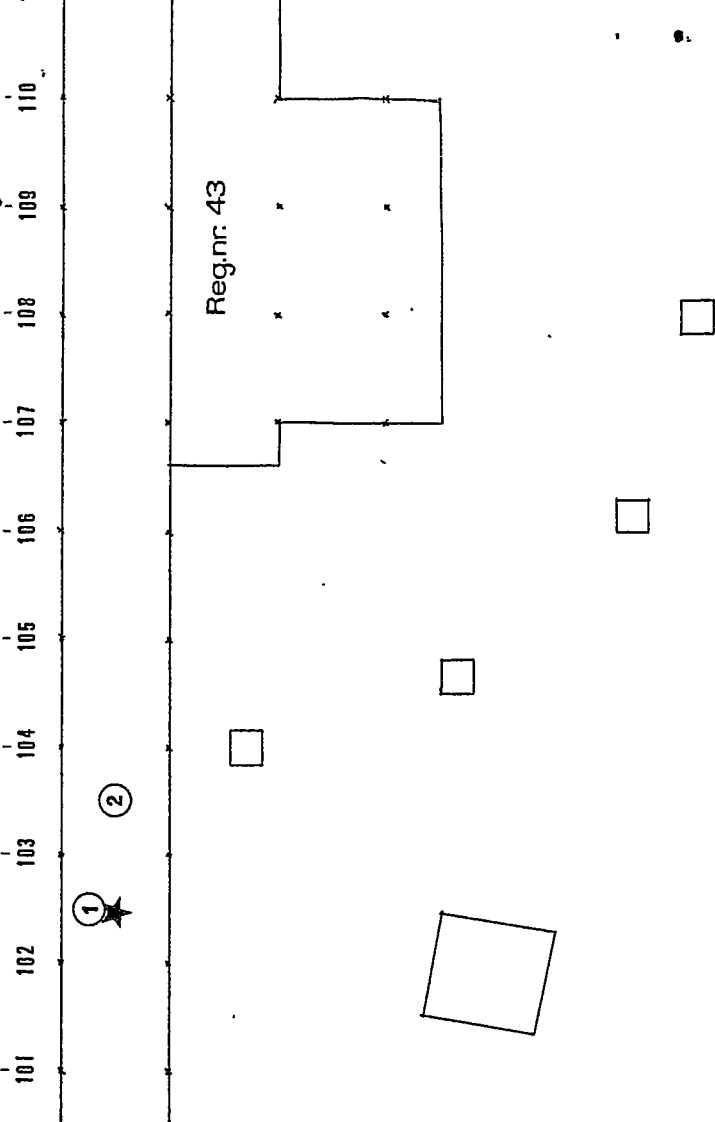
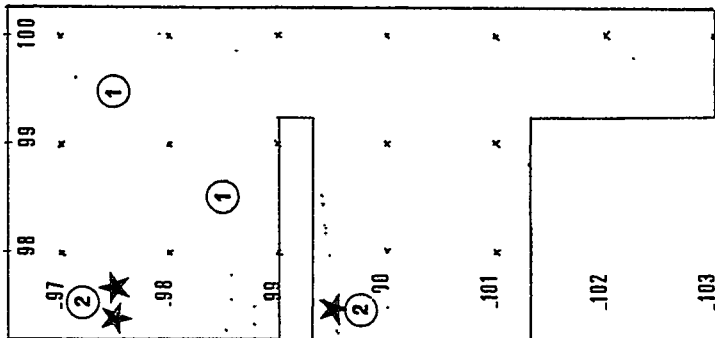
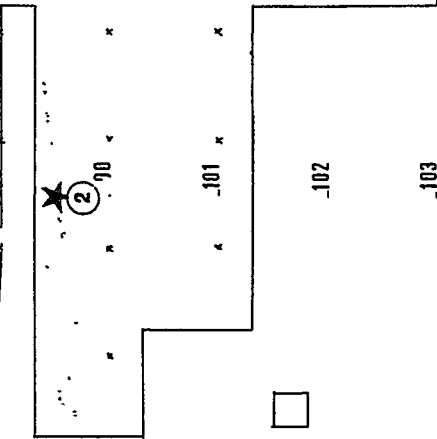
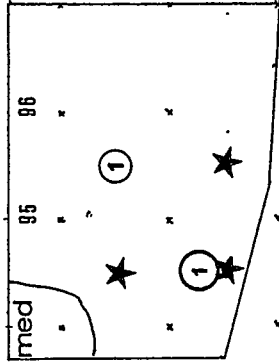
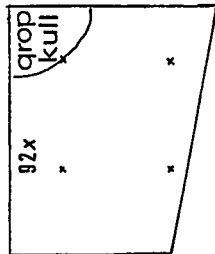
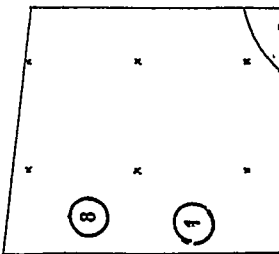
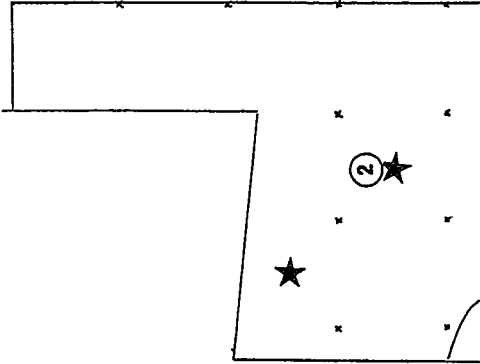
109

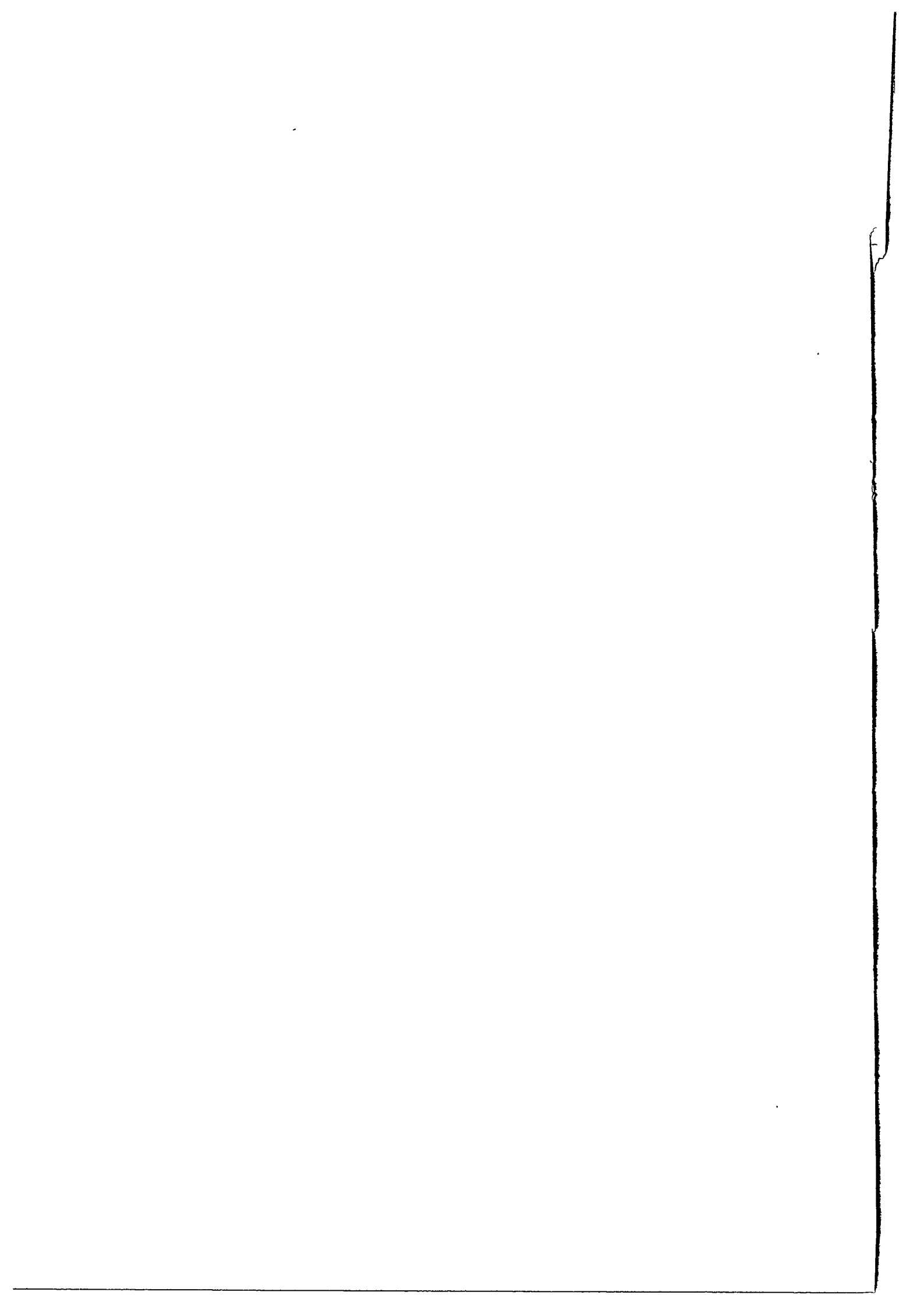
110

Reg. nr. 43

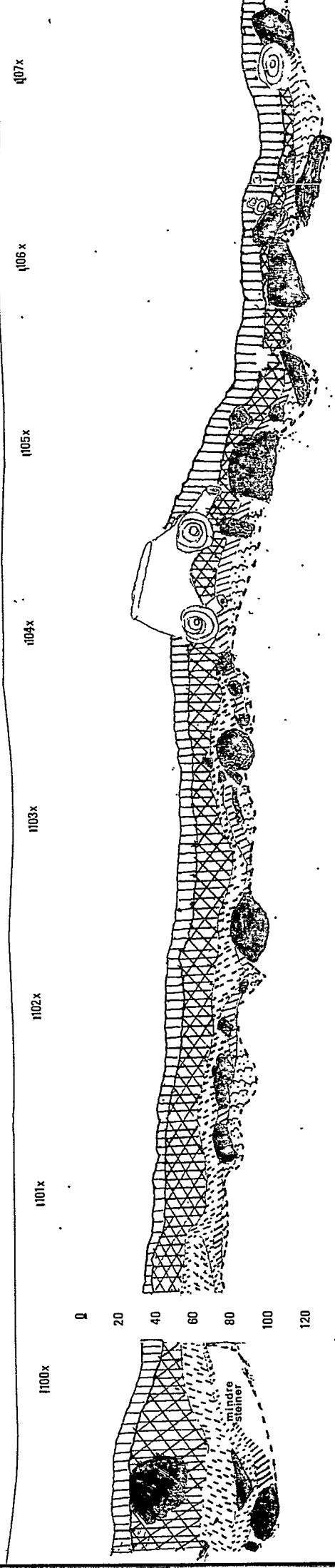
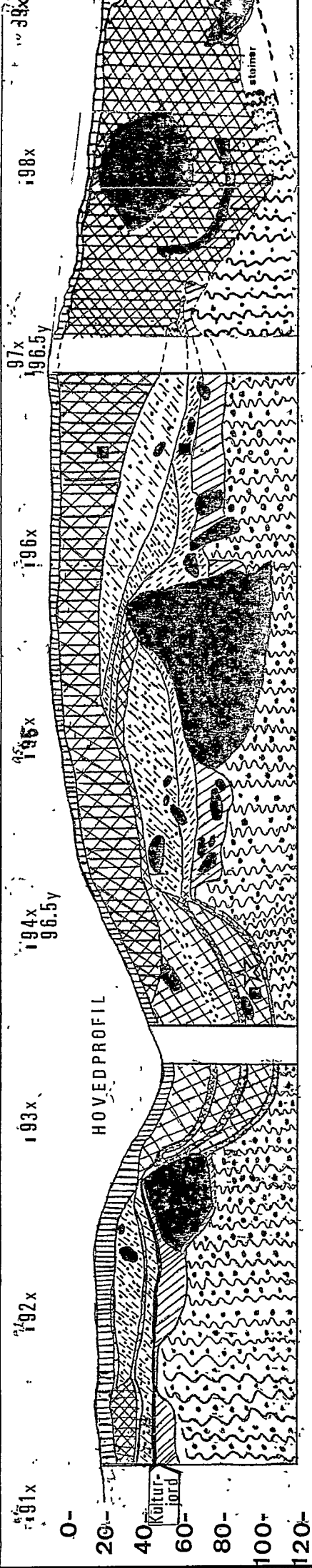
STEE
V. Slidre
Oppland
Mart. Høegstøl

☆ = GRENNE
○ = FVSLAG

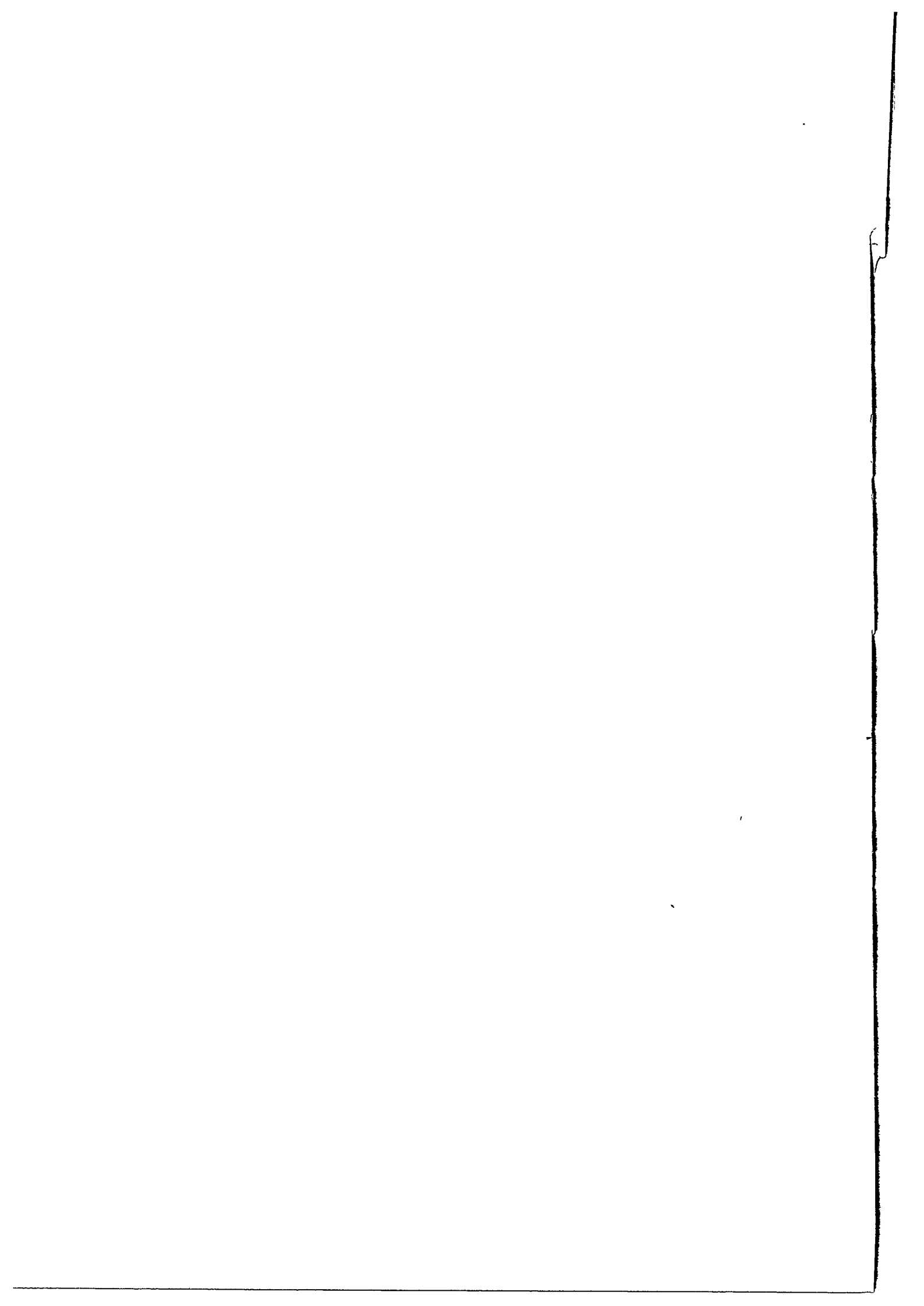

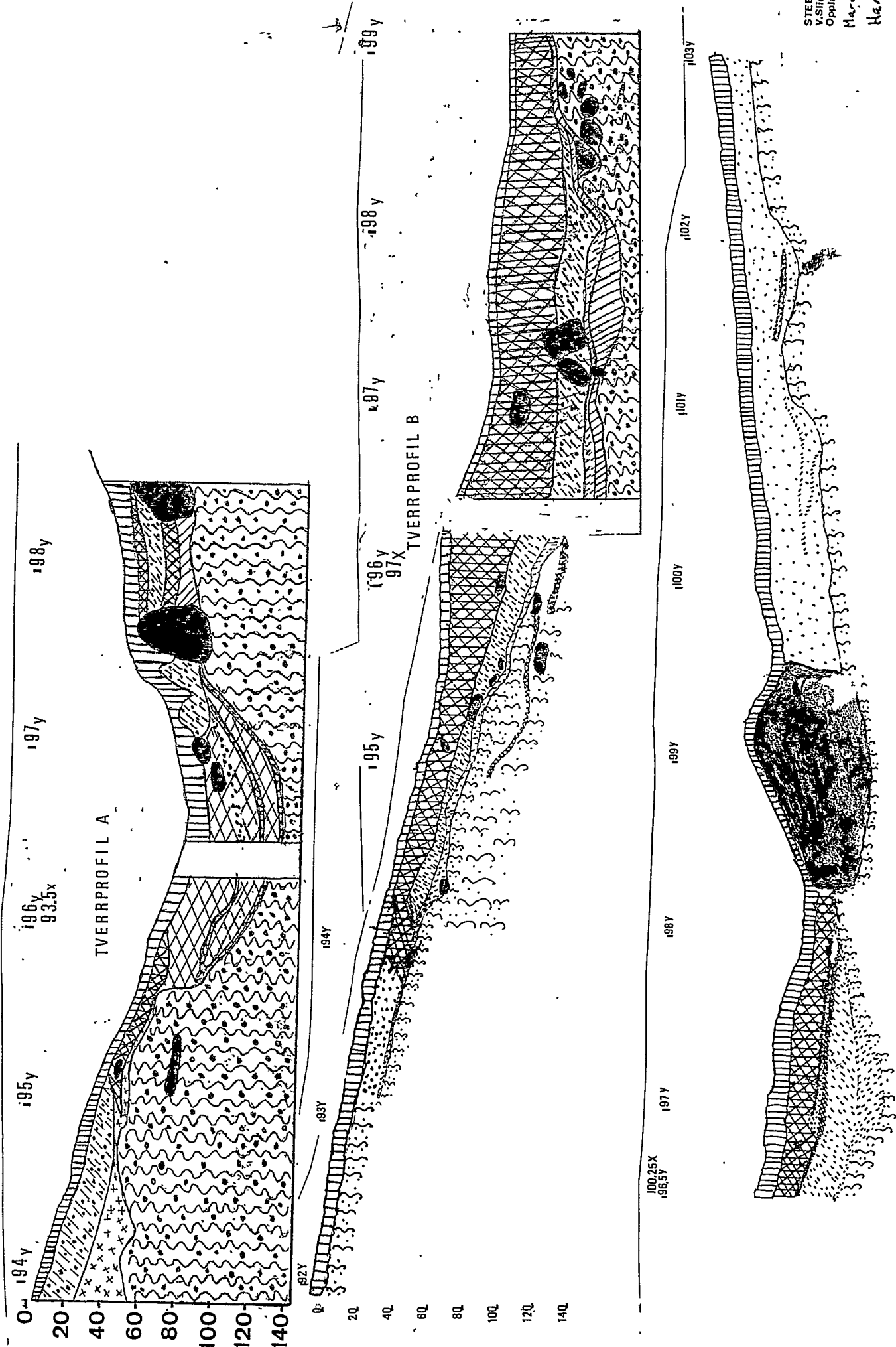
Reg.nr. 30

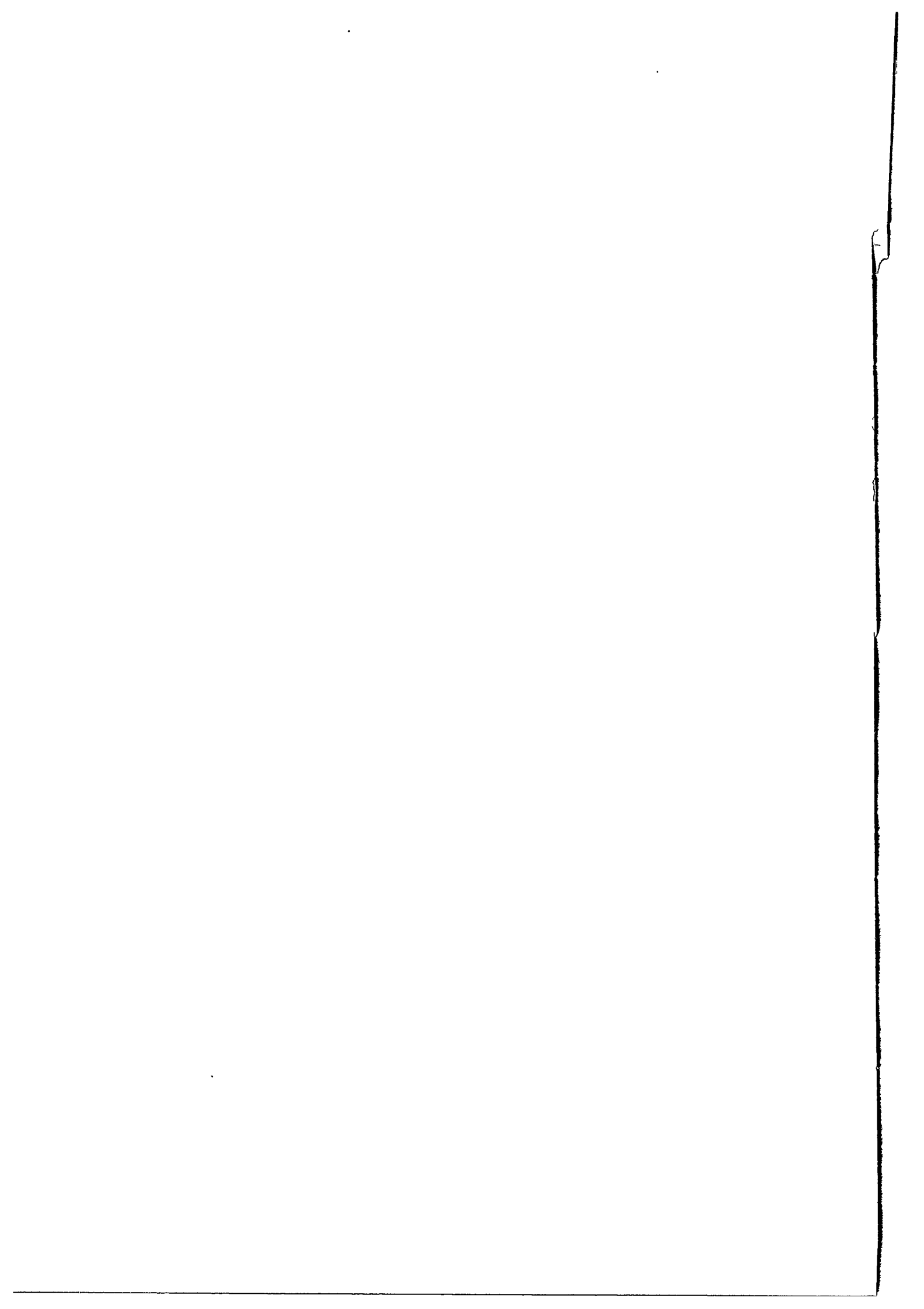
STEE
V. Slidre
Oppland
Mari Hagestad
Harold Jacobsen
Eva Scheller

Reg.nr. 30

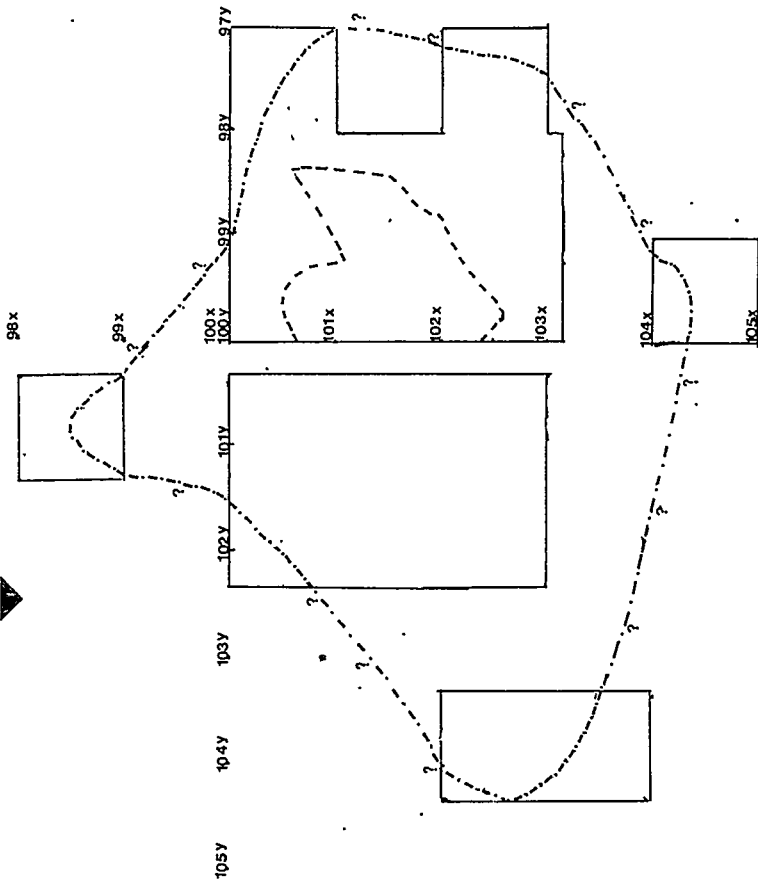
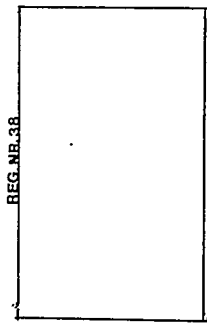
STEE
V. Stidre
Oppland
Mar. Heggestad
Harald Jacobsen

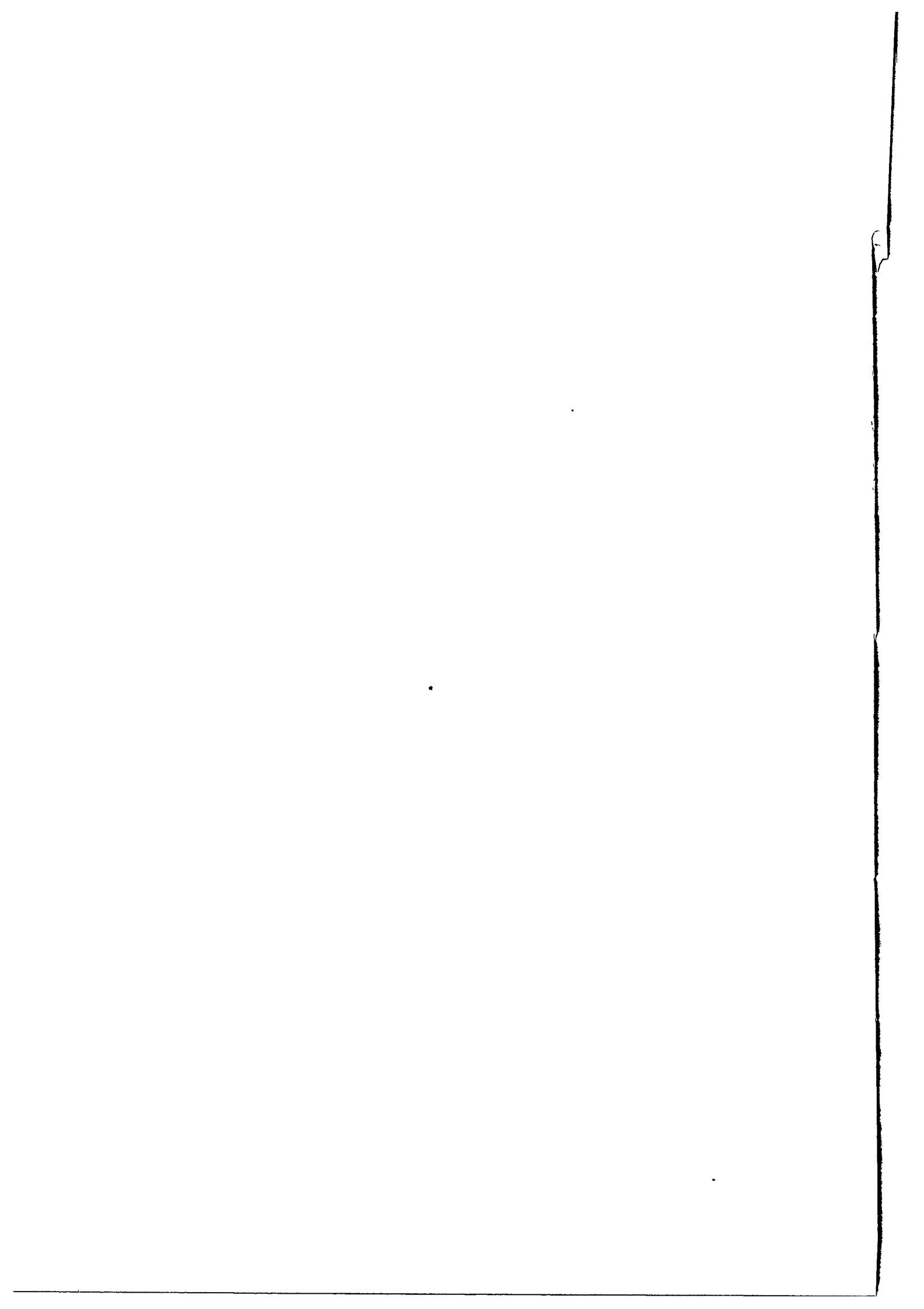
Reg. nr. 37

ÚTGRAVD AREAL

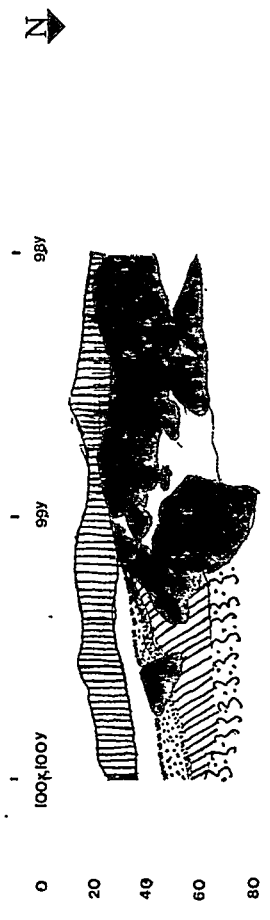
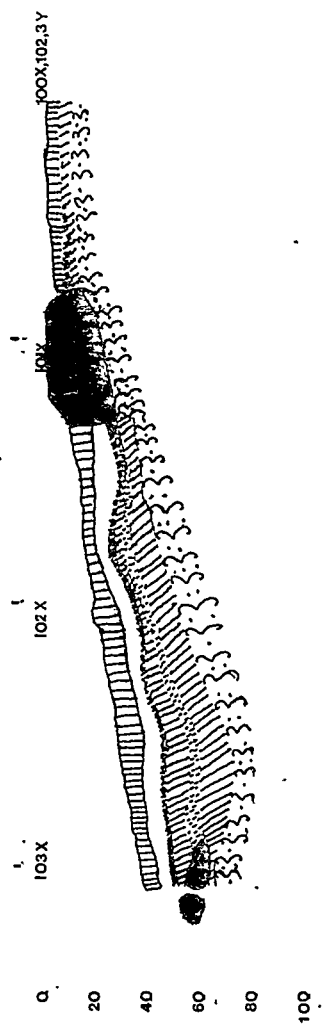
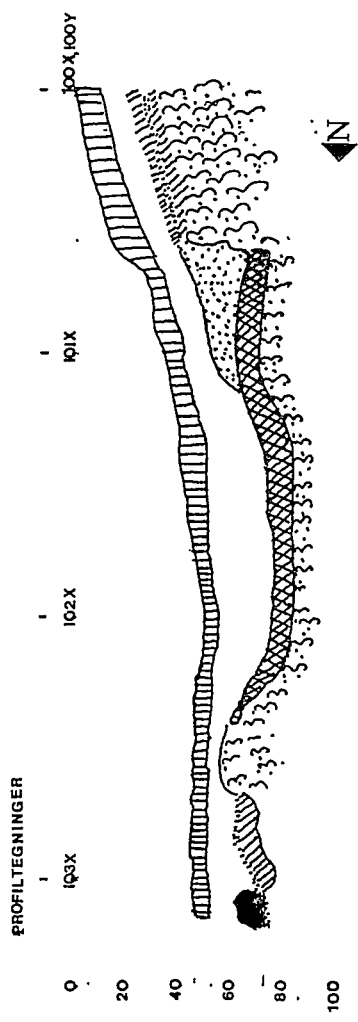
--- = KULTURLAG
- - - = KULLAG.

STEE
V. Stidre
Oppland
Hvostel

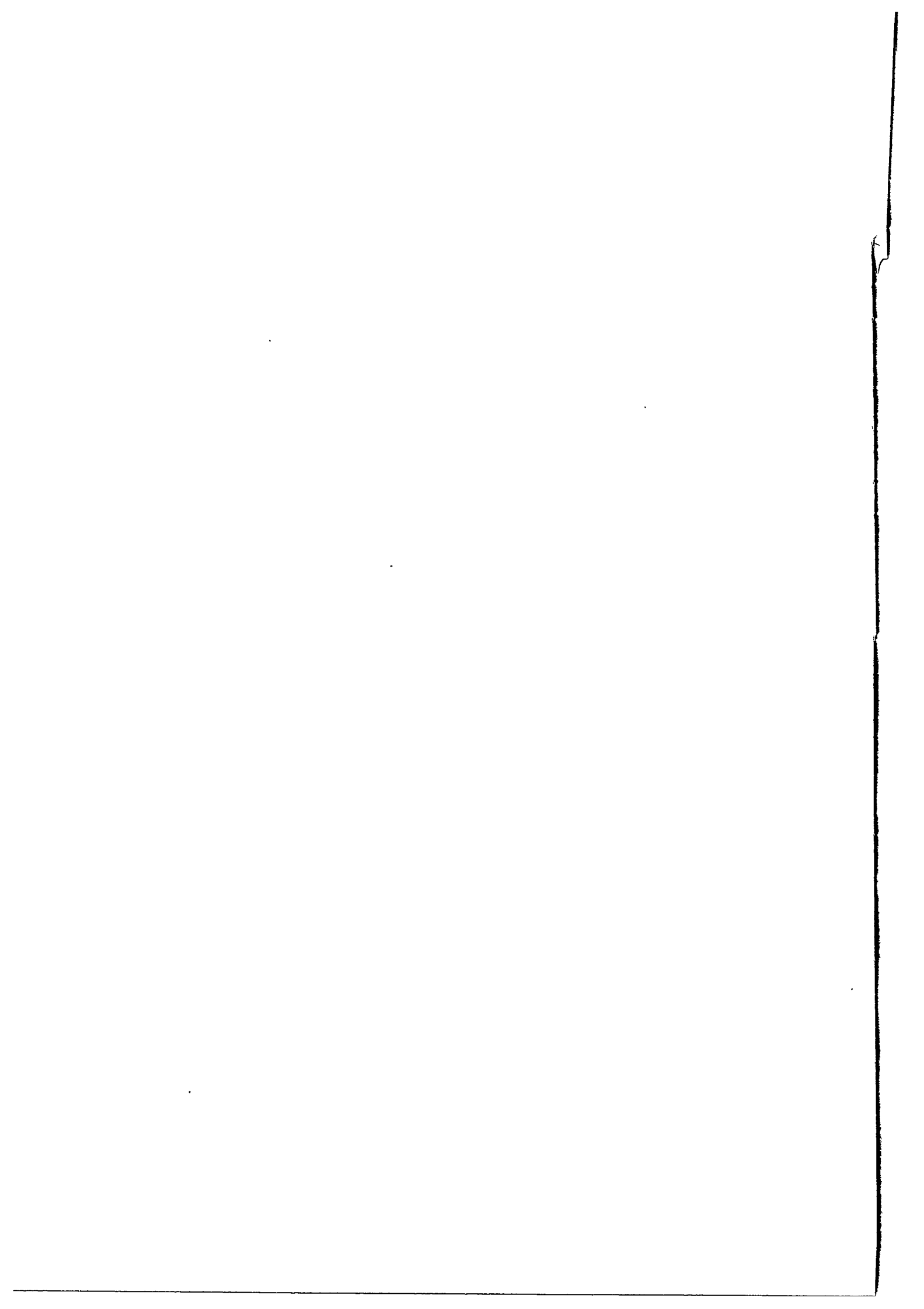
Reg.nr. 37

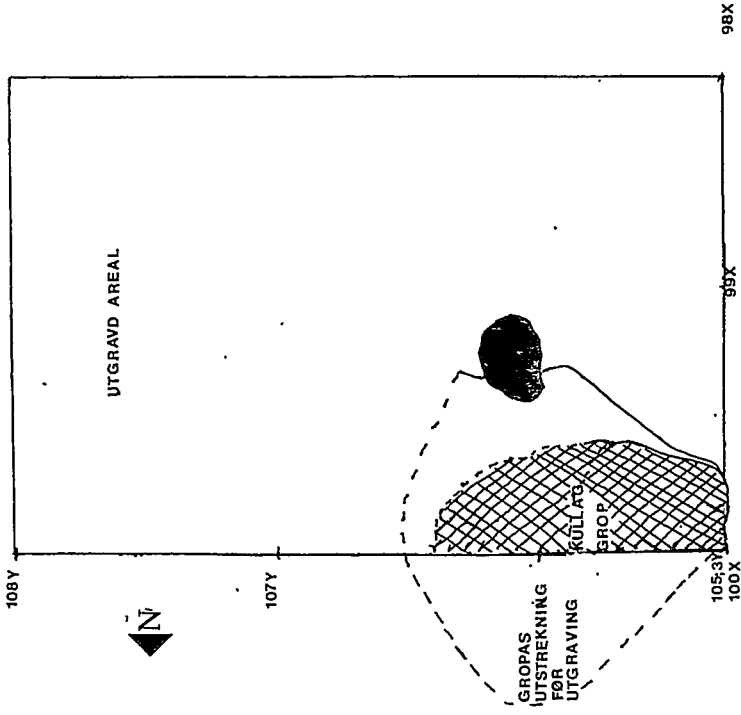
STEE
VSlidre
Oppland

M. Hegstad

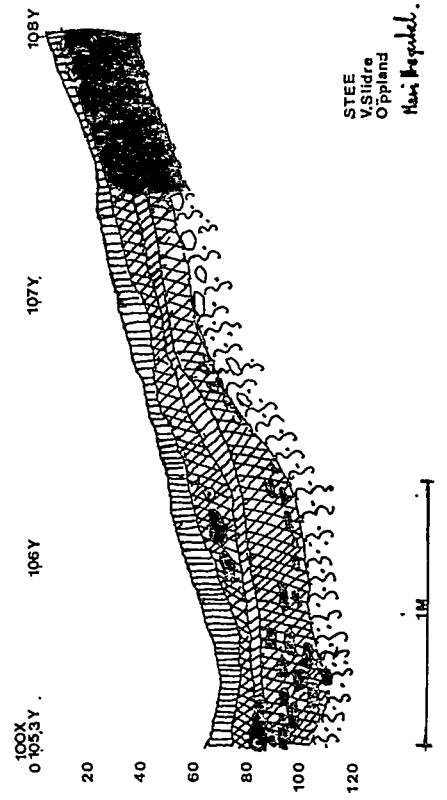
1M

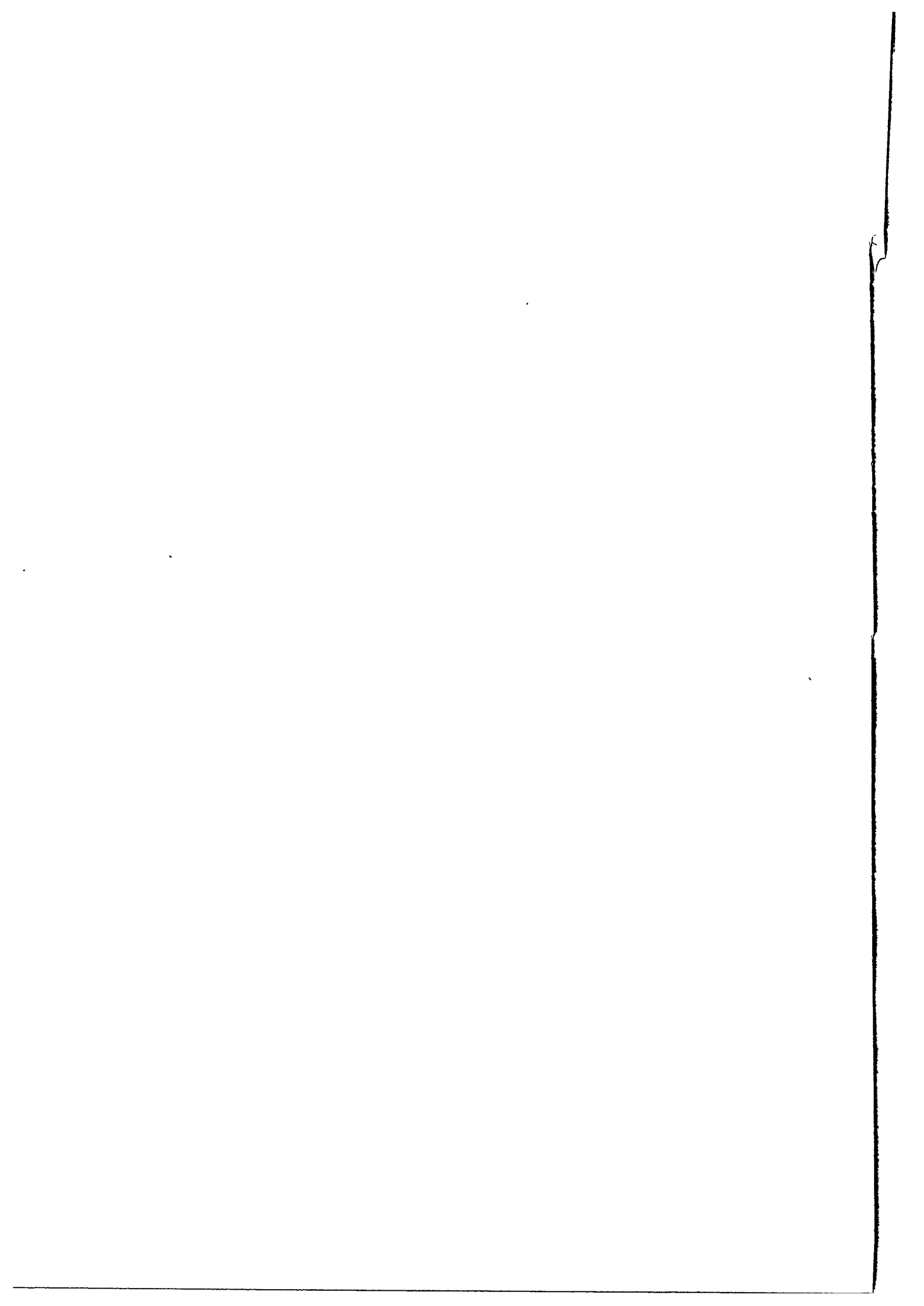

Regnr. 38

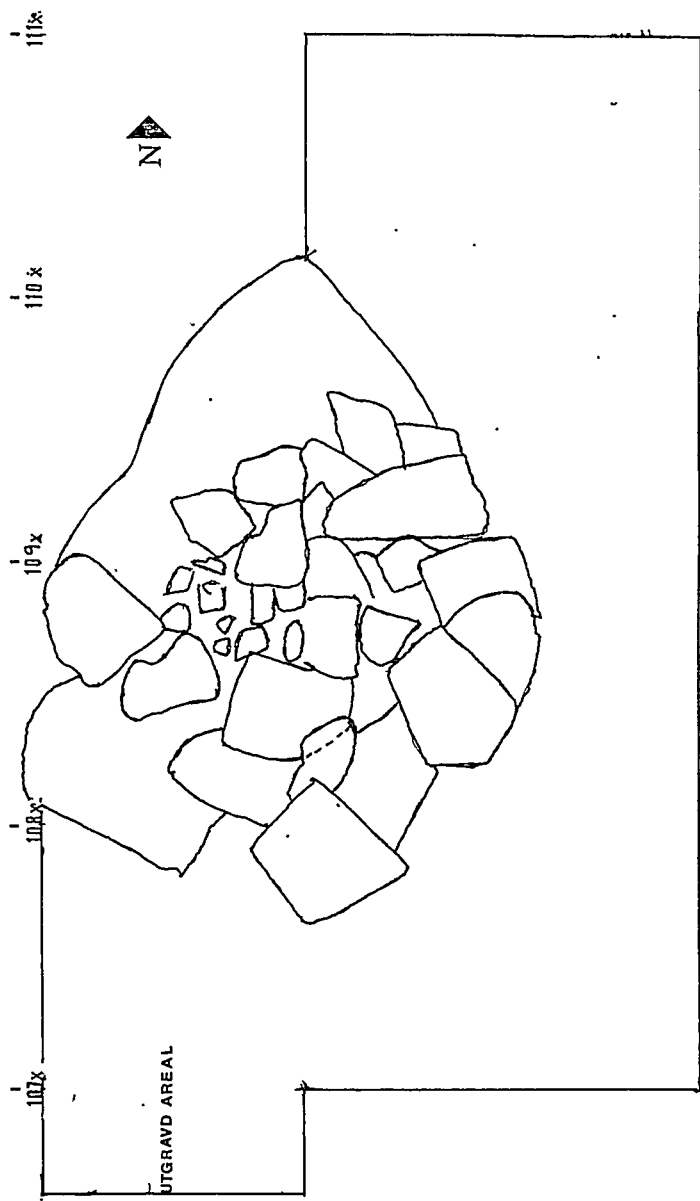

PROFILTEGNING

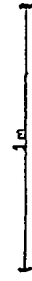

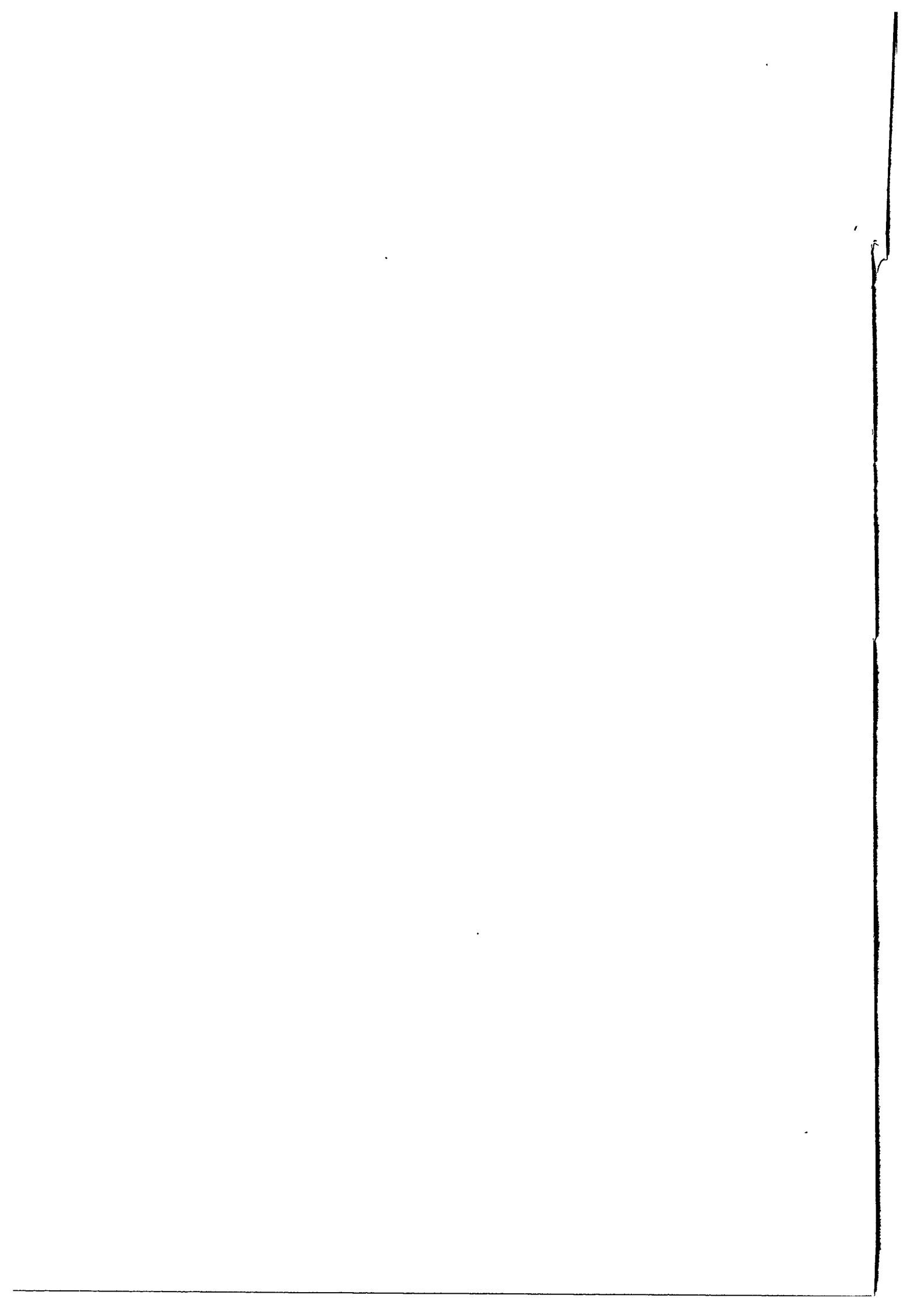

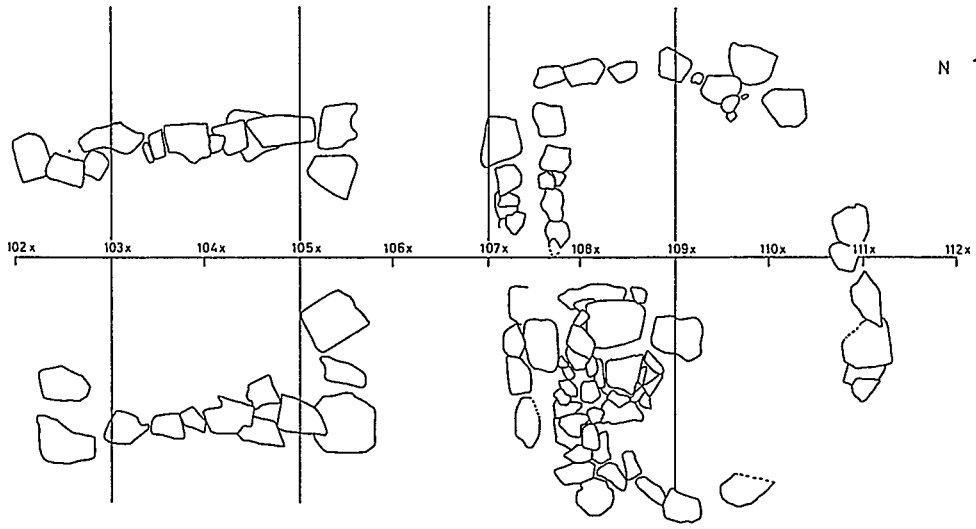
Reg nr. 43

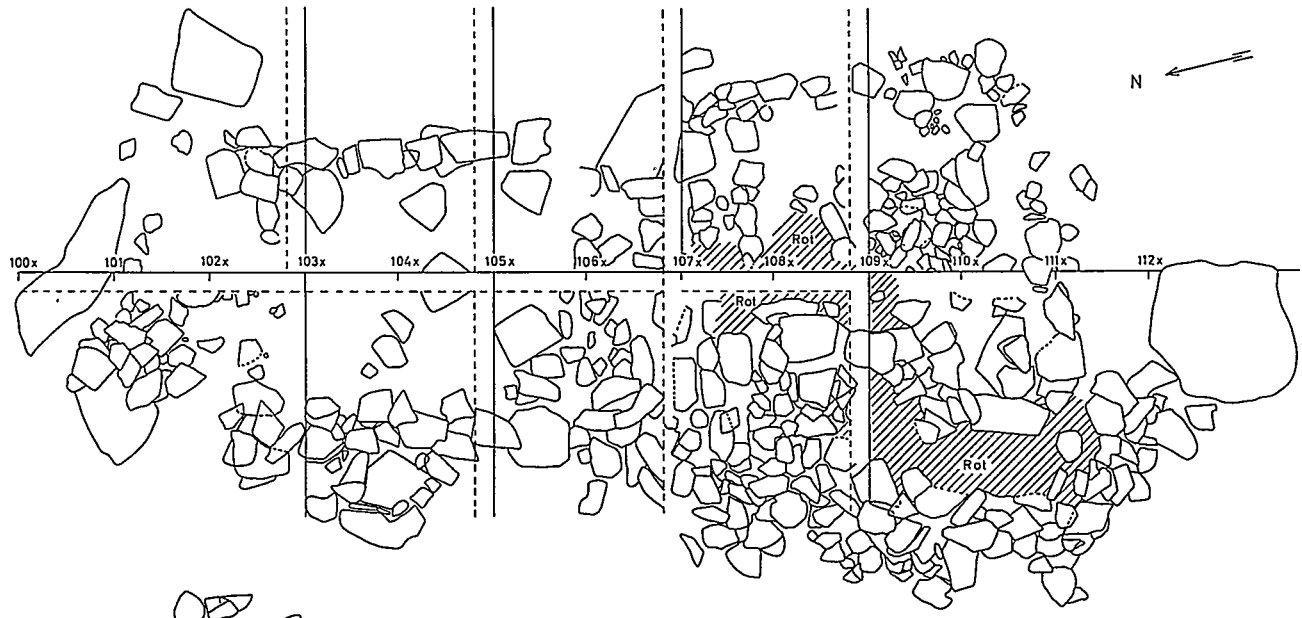
STEE
 VS lide
 Oppland
 Mari Hospital

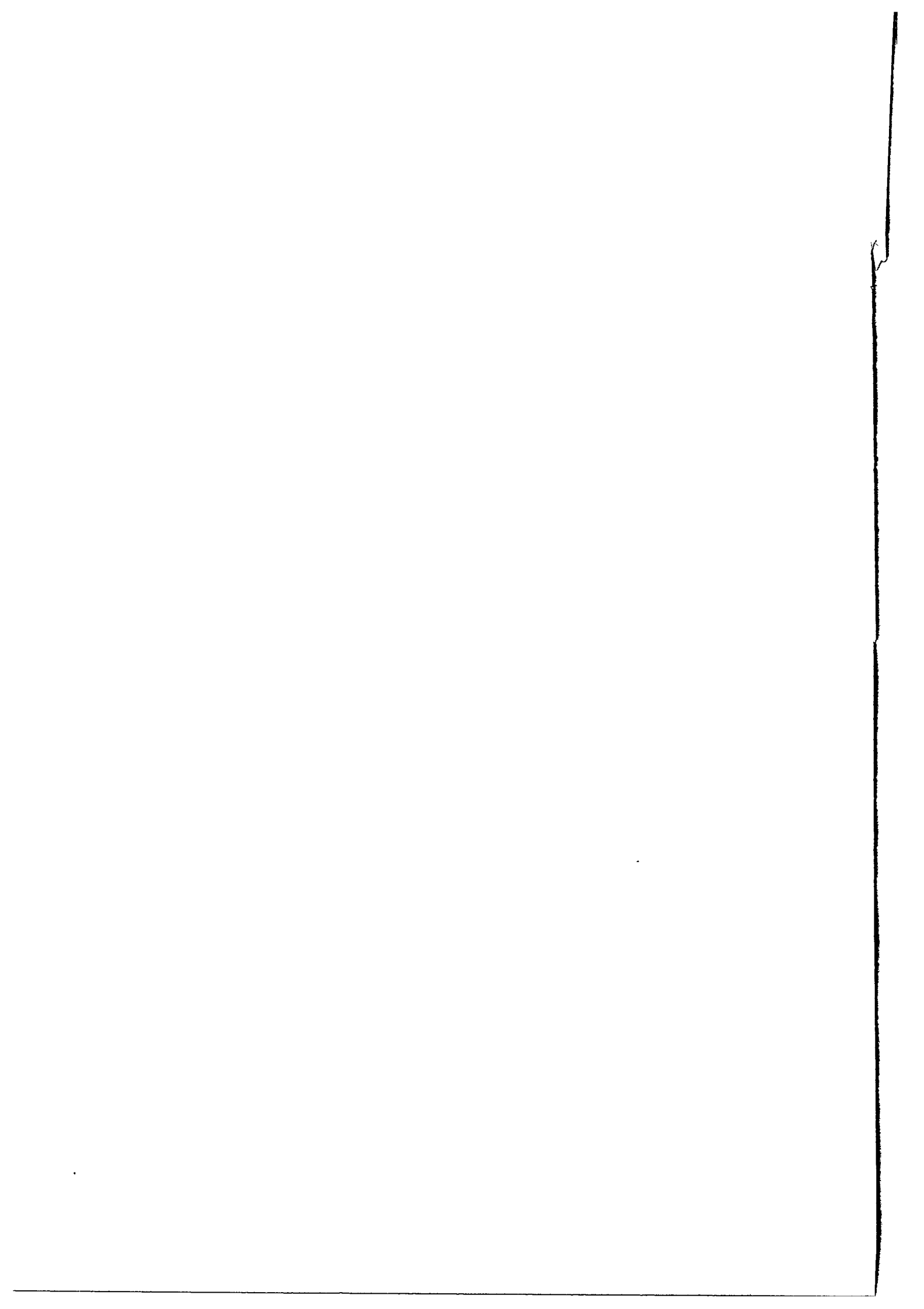

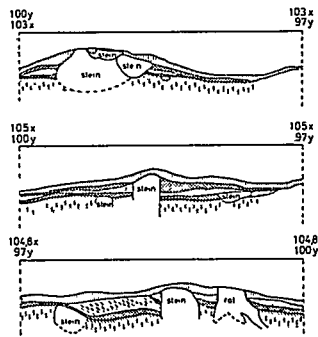
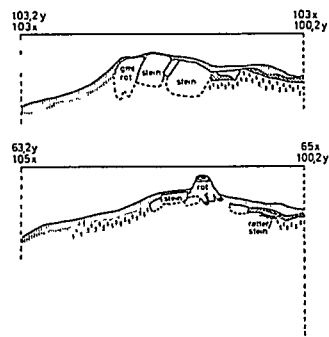
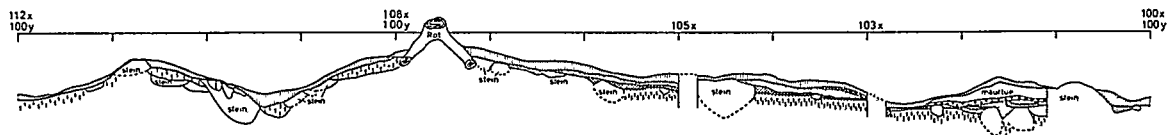

PLAN OVER HUSTUFT R44
 LOMEN, V.SLIDRE K., OPPLAND
 TEGNET AV MARI HØGESTØL JUNI 1982
 M 1 20

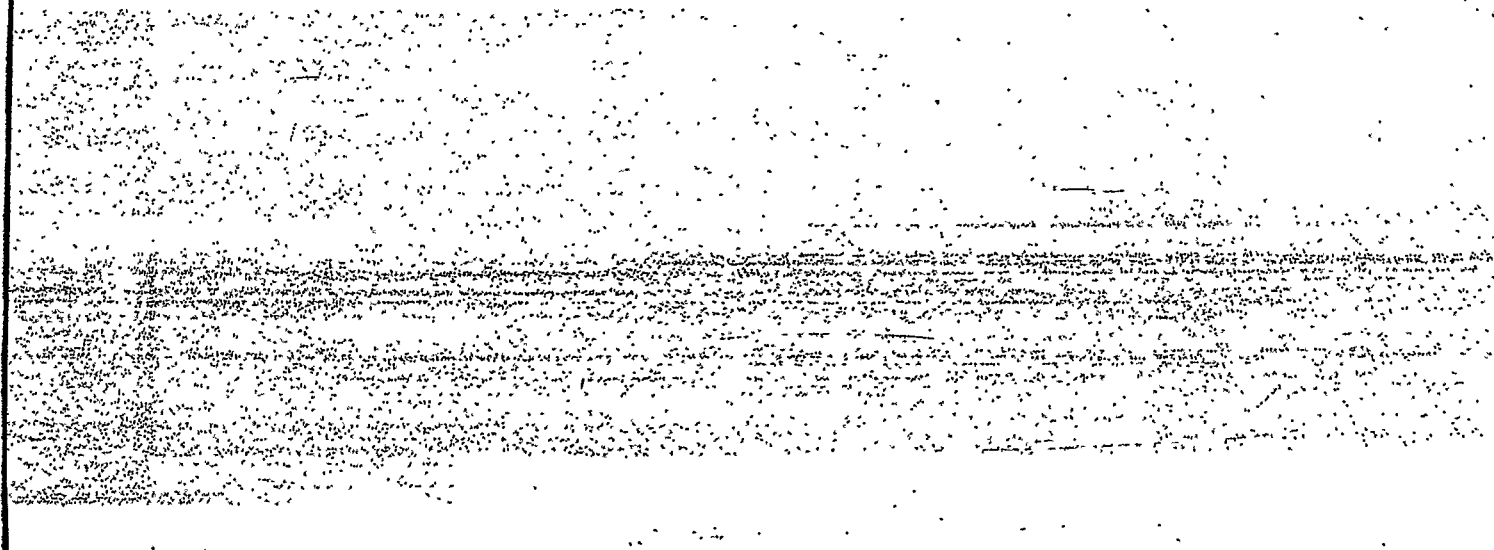
PLAN OVER HUSTUFT R44
 LOMEN, V.SLIDRE K., OPPLAND
 TEGNET AV MARI HØGESTØL JUNI 1982
 M 1 20

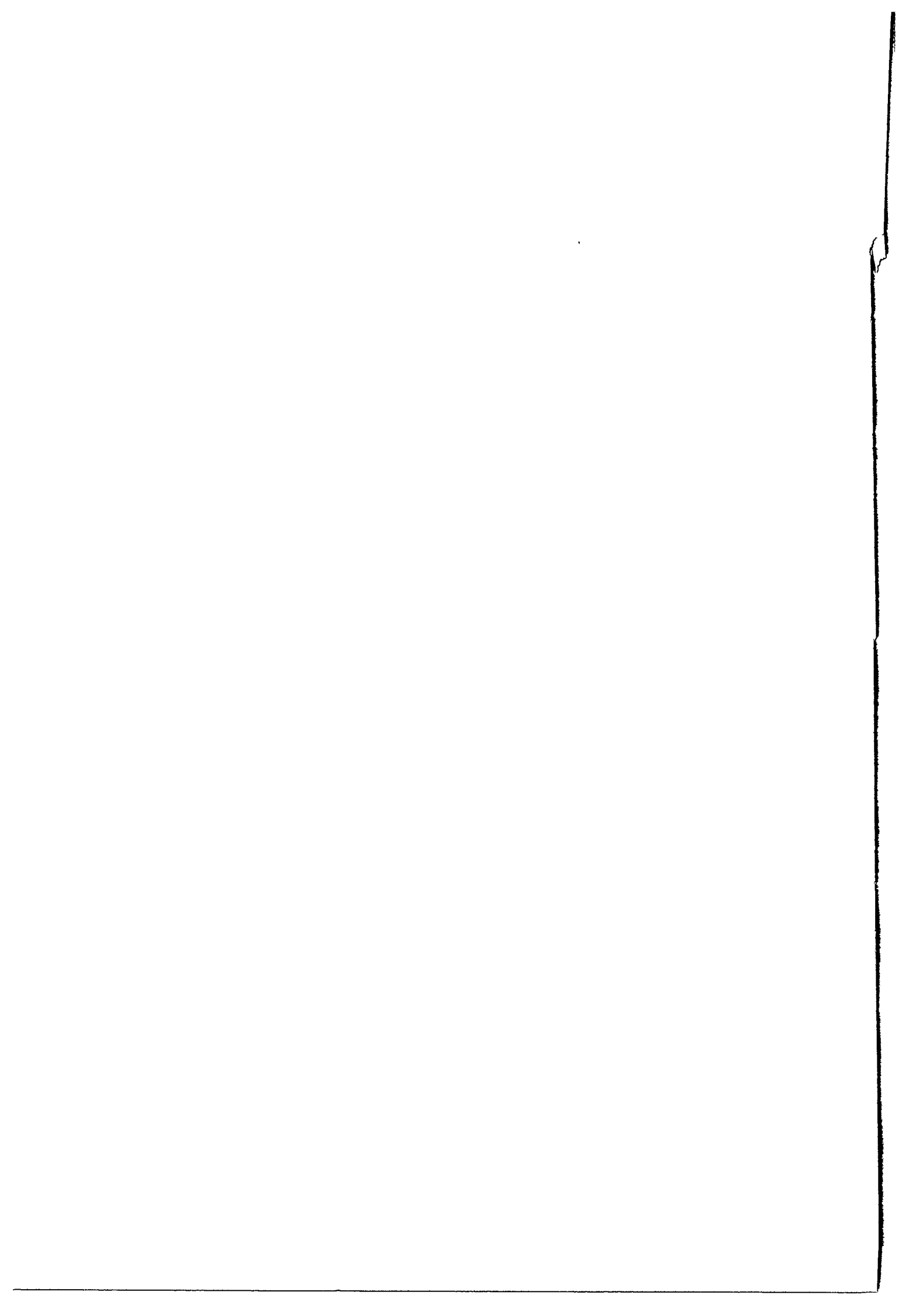

PROFILER OVER HUSTUFT R 44
LOMEN, V. SLIDRE K., OPPLAND.
TEGNET AV MONA STRØHME JUNI 1982
M 1 20

- TORV/HUMUS
- KOMBINASJON AV SAND OG KULTURJORD
- TREKULL
- GAMMEL MARKOVERFLATE
- BLEIKJORD
- STERIL

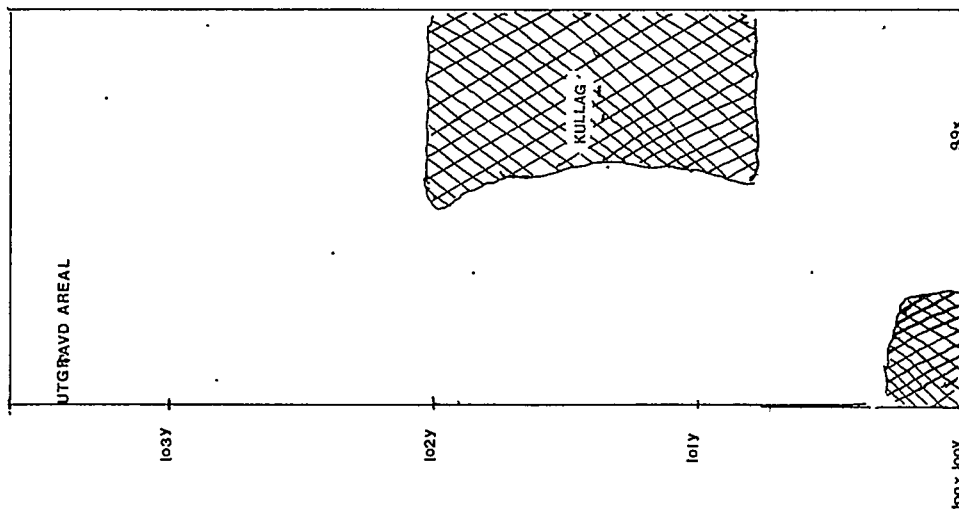

Reg.nr. 51
NATURDANNELSE

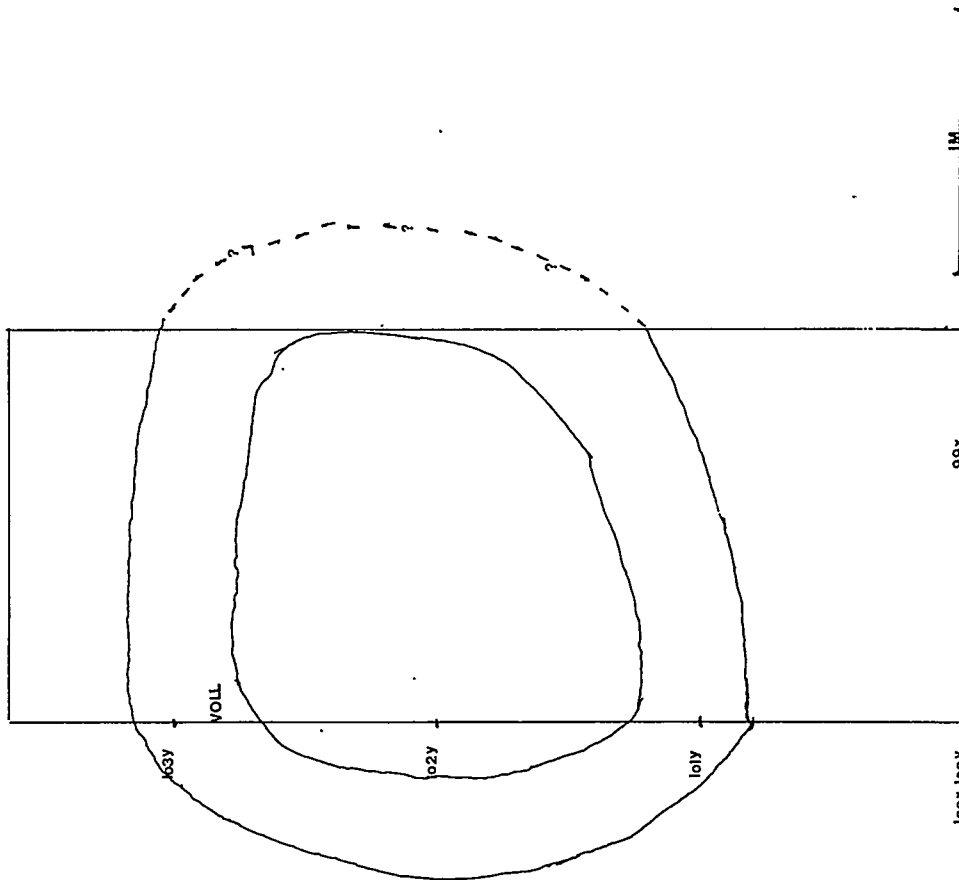

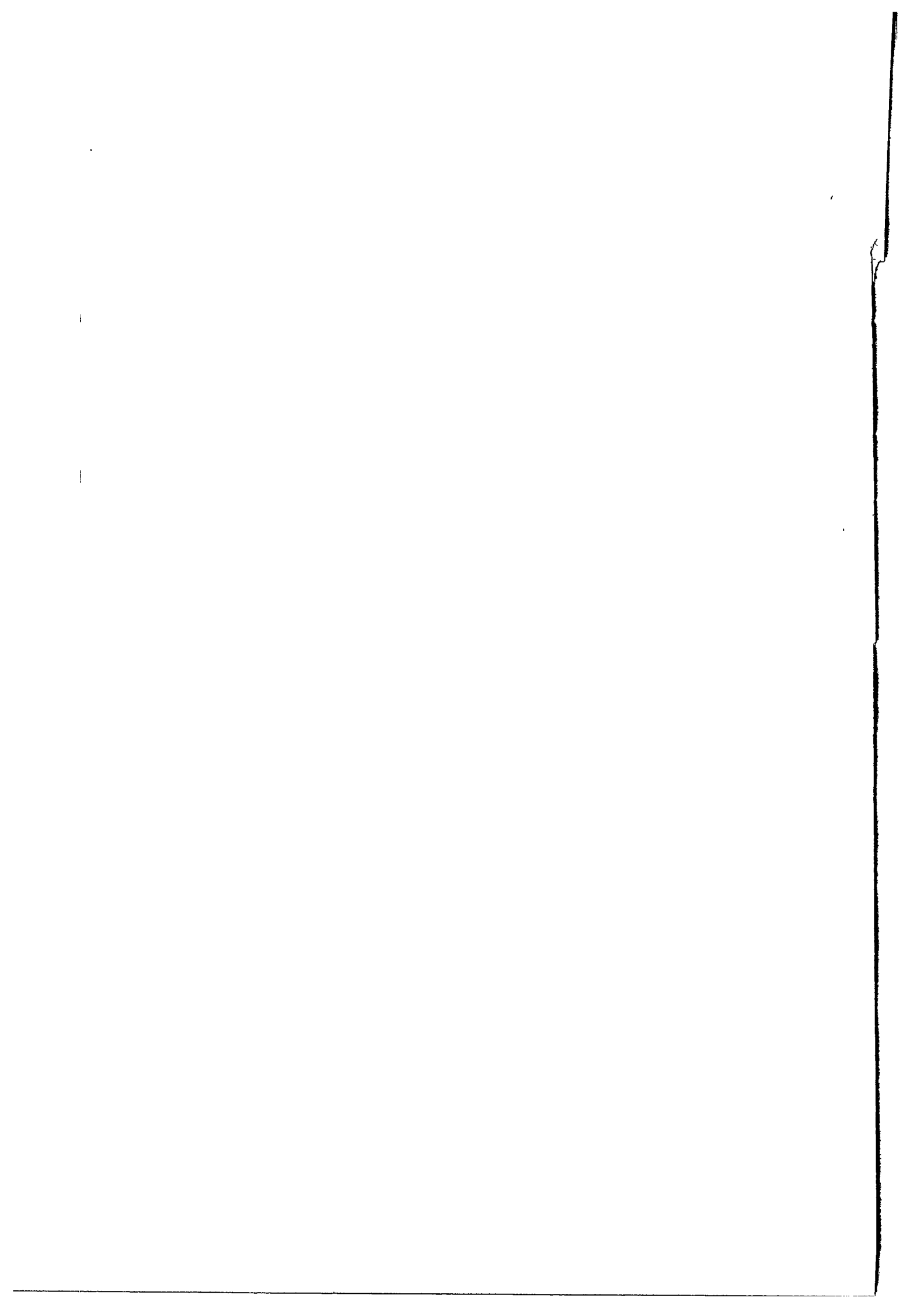
UTBREDELSE AV KULLAG

STEE
Västtra
Öppland
Härr. Högskol.

OBJEKTET FÖR UTGRAVING

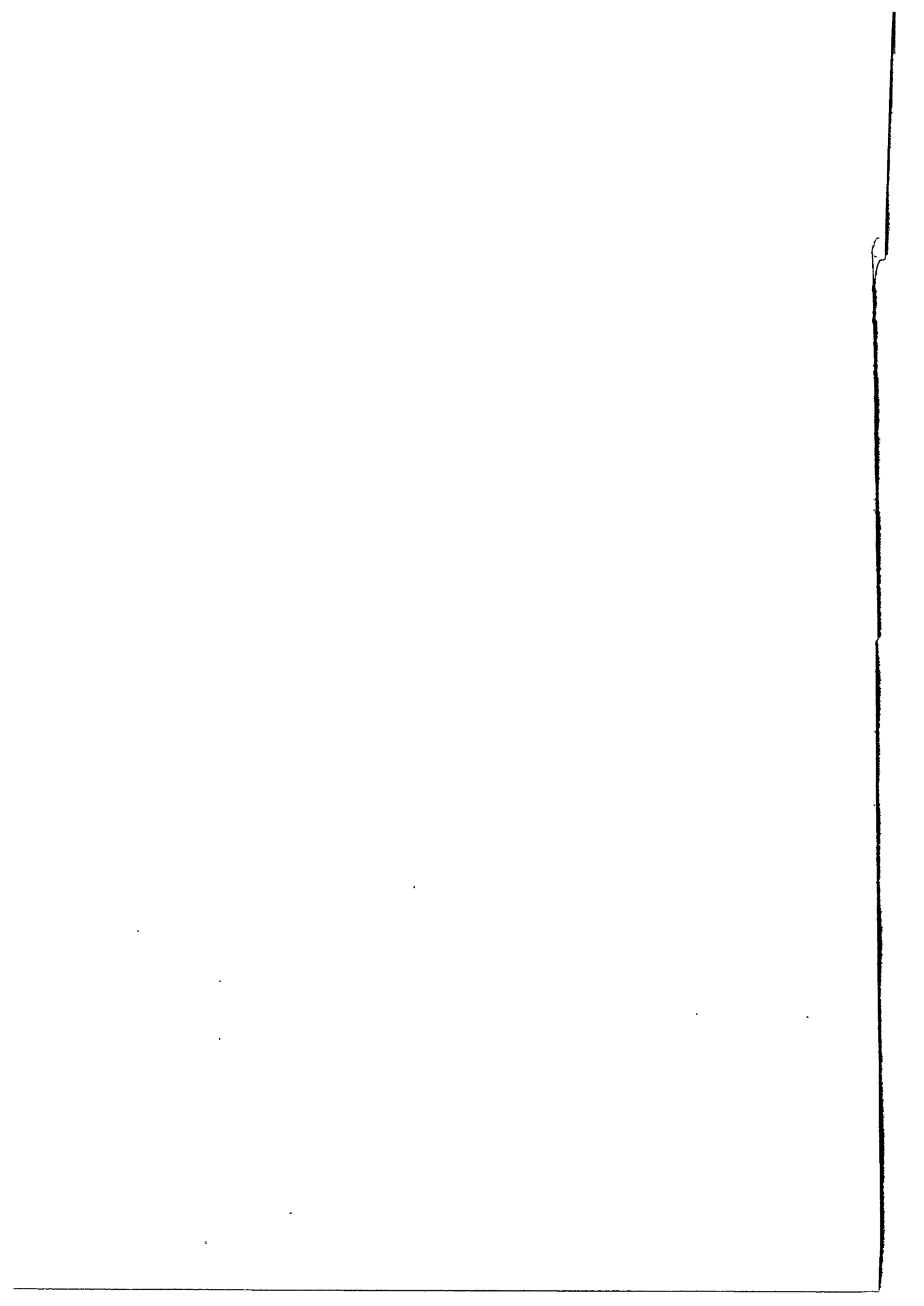

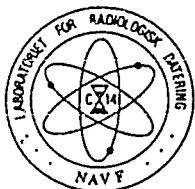

VEDARTSBESTEMMELSER
av Aud Simonsen.

10 stk. er plukket ut fra hver prøve. I de tilfeller hvor det er store biter er disse benyttet, ellers er utvelgelsen tilfeldig.

- Prøve 1: 4 stk. selje (type), 6 stk. furu
" 2: 10 stk. furu
" 3: 10 stk. furu
" 4: 6 stk. furu, 4 stk. bjørk/or
" 5: 7 stk. furu, 2 stk. selje (type) 1 stk. bjørk
" 6: 7 stk. furu (så få og små stykker at jeg ikke bestemte flere).
" 7: 6 stk. furu, 4 stk. bjørk
" 8: 10 stk. furu
" 9: 10 stk. bjørk (eller bjørk/or
" 10: 10 stk. furu.

LABORATORIET FOR RADIOLOGISK DATERING

Adr.: Fysikkseksjonen, 7034 Trondheim - NTH

D A T E R I N G S R A P P O R T

Oppdragsgiver: Wencke Slomann
Universitetets Oldsaksamling
Oslo

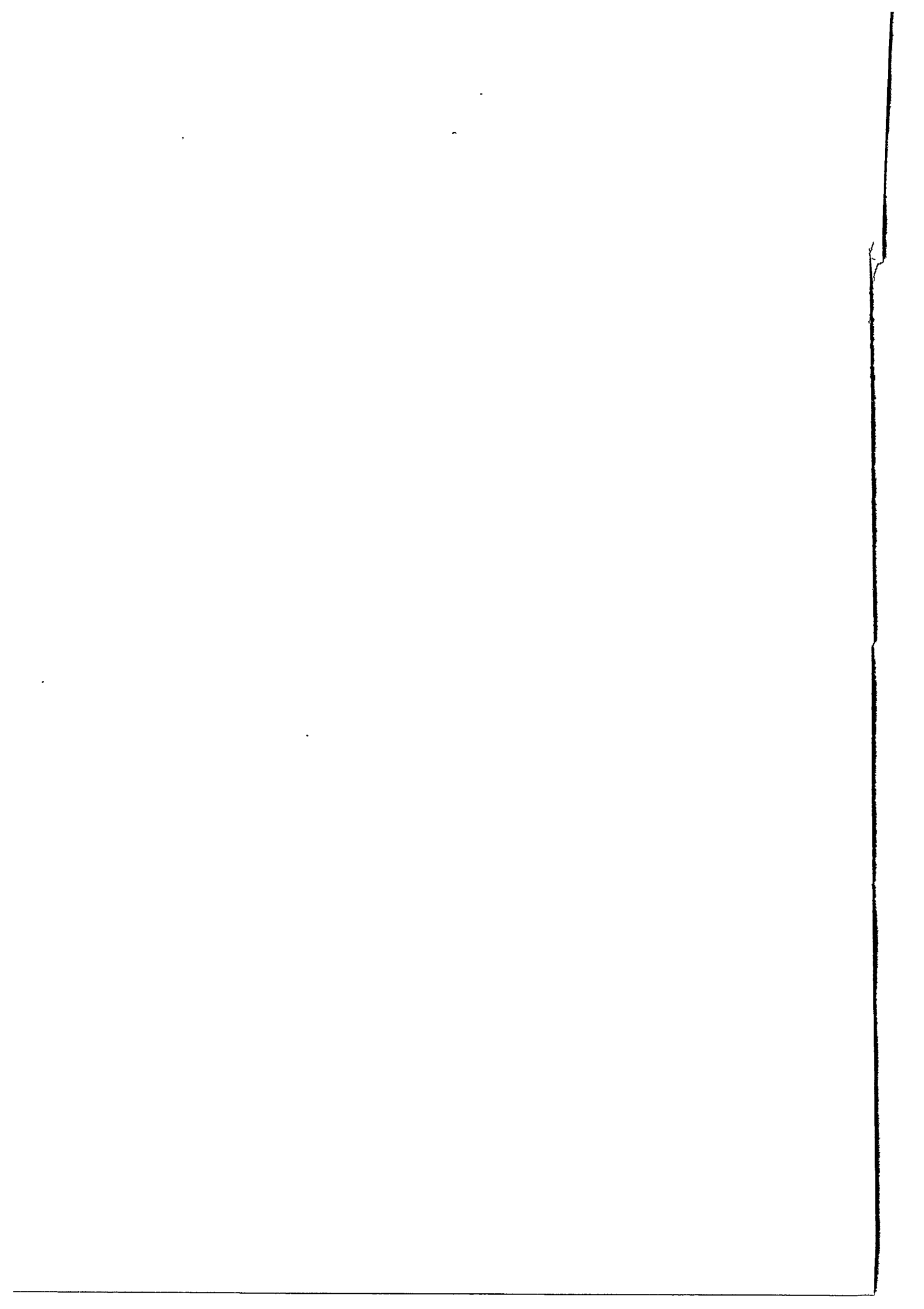
Lab. ref.	Oppdragsgivers ref.	Materiale	Forbe-handl	Datert del	¹⁴ C alder før nåtid	Kalibrert alder (MASCA)	δ ¹³ C ‰
	<u>DF 1333</u>						
T-4744	Nr. 1 Stee 28/2 Vestre Slidre, Oppland	Tre- kull	I	2,2g	470± 60	AD1415±35	-21
T-4745	Nr. 2	"	"	3,2g	400± 60	AD1470±50	
T-4746	Nr. 3	"	"	6,0g	1380± 70	AD <u>605</u> ±65	
T-4747	Nr. 4	"	"	4,0g	660± 80	AD1290±70	
T-4748	Nr. 5	"	"	1,0g	2180±130	250±180BC	
T-4749	Nr. 6	"	"	3,7g	1370± 90	AD 600±90	
T-4750	Nr. 7	"	"	3,3g	1520±100	AD 455±135	
T-4751	Nr. 8	"	"	3,6g	2770± 90	1010±130BC	
T-4752	Nr. 9	"	"	1,2g	1880±110	AD 105±95	
T-4753	Nr. 10	"	"	7,7g	1280± 60	AD 705±85	
	*) Ikke målt						

Dato: 26. september 1983

Laboratoriet for Radiologisk Datering

Steinar Gulliksen
Steinar Gulliksen

Reidar Nydal
Reidar Nydal

JORDPRØVEANALYSER,
STEE, 28/2, V. SLIDRE, OPPLAND,
av Leena Klaveness.

Analyse av tre jordprøver.

100 cm³ av prøven ble løst opp i svak KOH-løsning (ca. 2%) siktet gjennom 3 sikter 1.0, 0.5 og 0.2 maskevidde. Fraksjonene 2 mm, 1 - 2 mm og 0.5 - 1 mm er analysert under stereolupe. Fraksjonen 0.2 - 0.5 mm er kontrollert, men ikke fullstendig analysert.

Resultater:

Prøve R 43 inneholdt grus, noe sand, rottråder, noe trekull og fin detritus. Prøven inneholdt noen fruktlegemer av soppen *Coenococcum geophilum*.

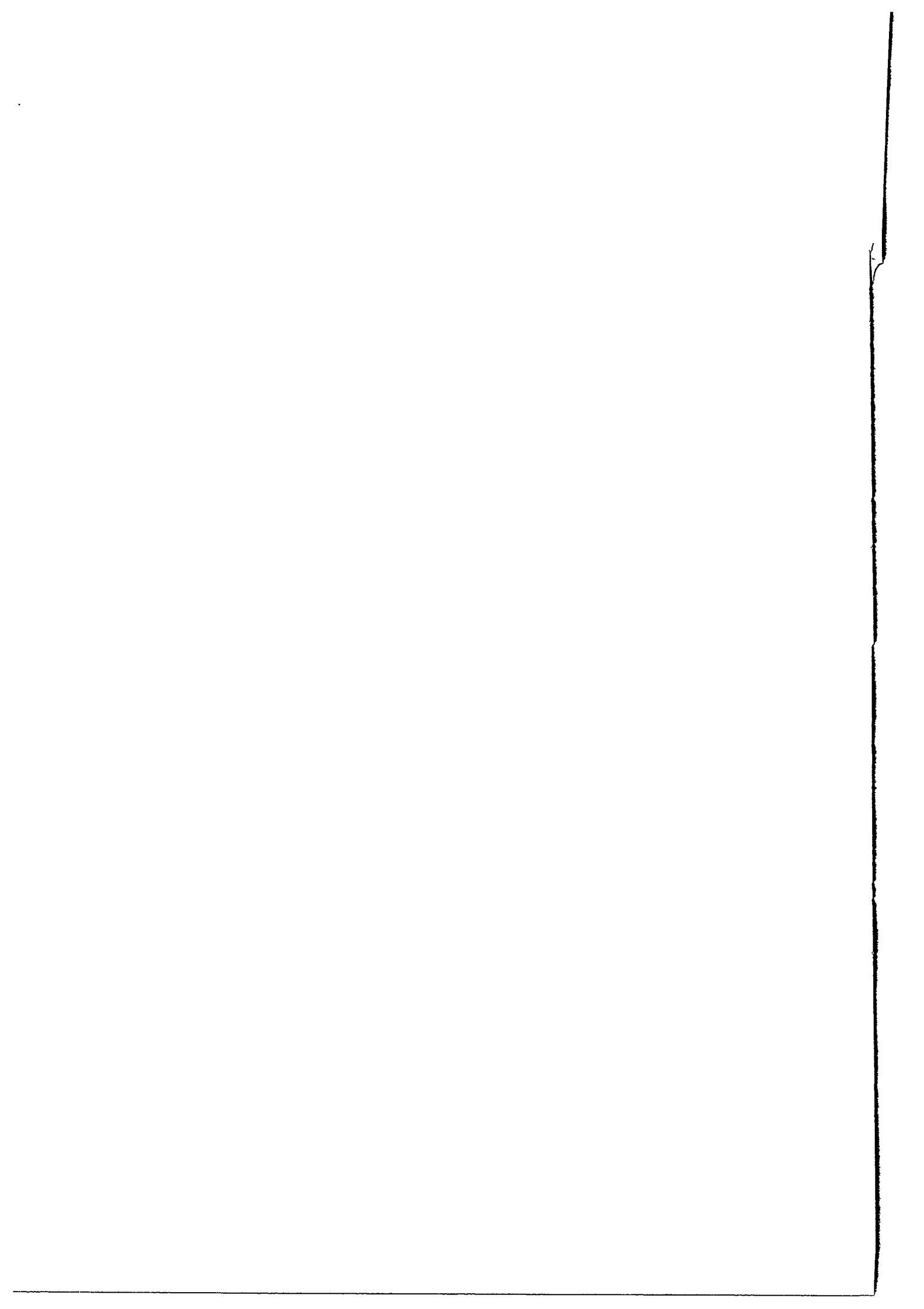
Prøve R 38 inneholdt mye trekull, grus og fin sand, samt noen rottråder. Det var en god del fruktlegemer av soppen *Coenococcum geophilum*. Prøven inneholdt resente insektdeler (av bille).

Prøve R 30 inneholdt grus, fin sand, trekullbiter, kullfragmenter og fin detritus. Rikelig av fruktlegemer av soppen *Coenococcum geophilum*.

Generelle resultater av prøvene:

Vanskelig å si noe om resultatene, da organisk materiale ikke er bevart. Oksyderende miljø.

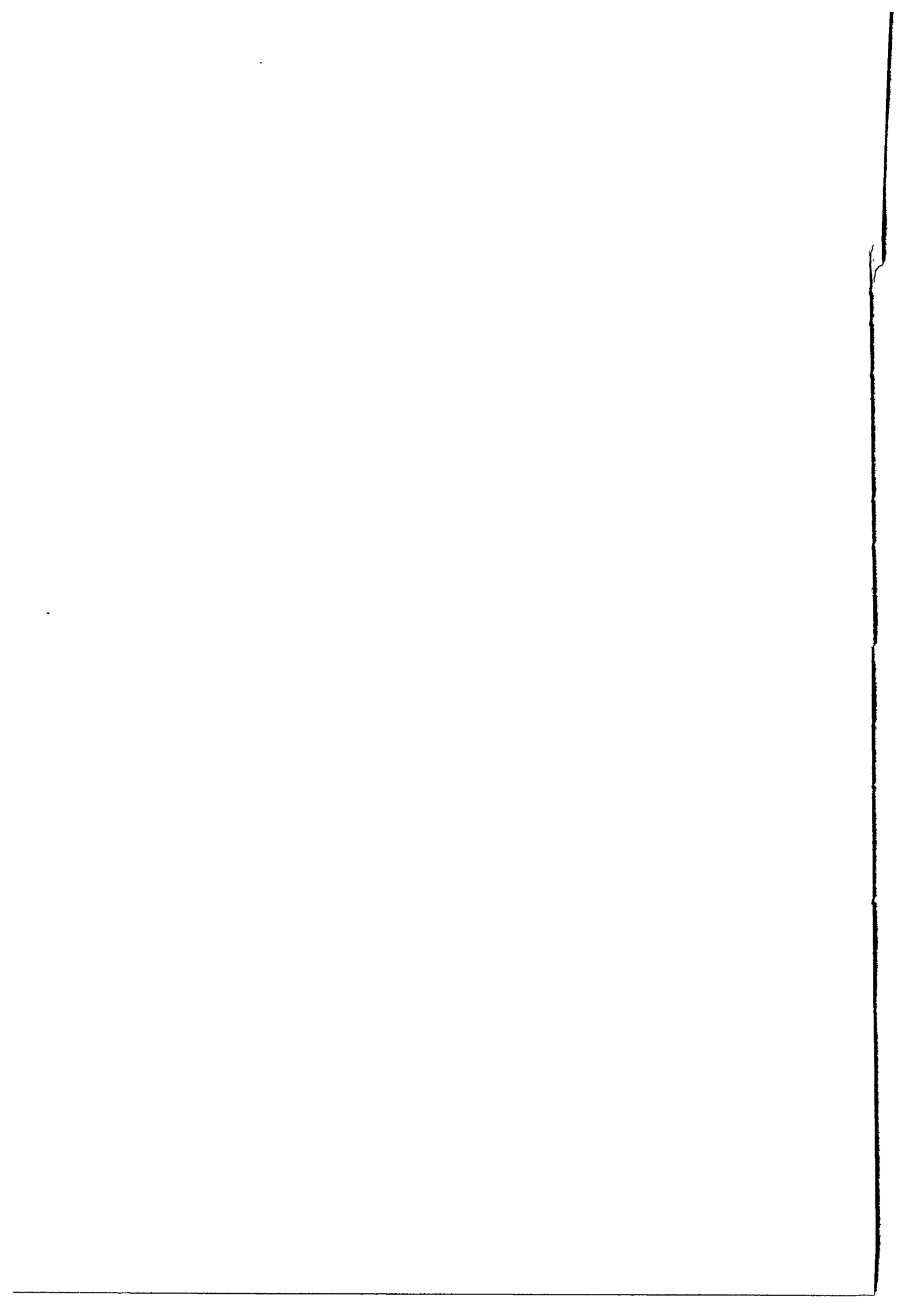
Soppen *Coenococcum geophilum* opptrer vanligvis i trekullrik jord. Fruktlegemer dannes på et jordmycelium. De små svarte sporelignende fruktlegemer er homologe med fruktlegemer som vi plukker, f.eks. kantareller, men de er ikke spiselige!

VEDANATOMISKE BESTEMMELSER
STEE, 28/2, V. SLIDRE, OPPLAND,
av Leena Klaveness.

Treprøver fra lag 2 er vedanatomisk bestemt juli -
august 1982. Fem trestykker har blitt snittet
og bestemt:

1 stk.	99x-99.25	96.5y-98y	= Pinus (furu)
1 stk.	99.25-100-25x	99-100y	= Pinus (furu)
1 stk.	107x/97y	(trestykke med spor av øks?)=	Pinus (furu)
2 stk.	102-103x/97-98y		= Pinus (furu).

Osteologiske bestemmelser ved Pirjo Lahtiperä.

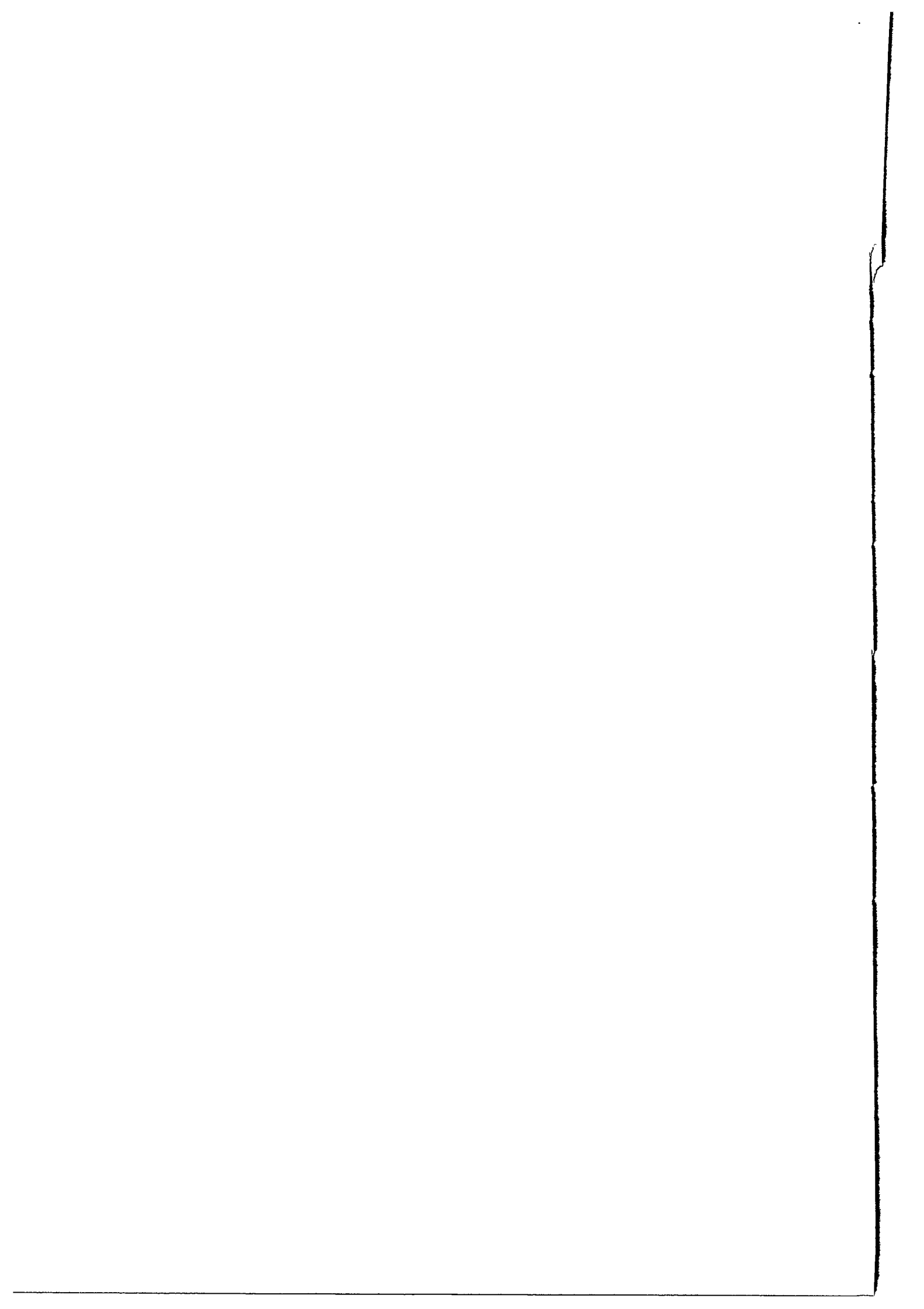
Stee 28/2 Lomen, V.Slidre, Oppland. J.S.662.

Reg.nr. 30: kulturlag 14 C-datering 765[±] 105 BC (T 4245)

1. .96/97x96/96.3y
1 f. >0,5 g. Ubestemt pattedyr.
2. 101/102x97/98 y
1 f. > 0,5 g. Ubestemt pattedyr.
3. 101/102 x 97/98 y
6 f. 10,5 g. Bos taurus: Dens molaris 6 g.

Reg.nr.30 kullblandet humuslag = Lag 2 14 C-datering 1400[±] 40 AD

1. 95 x 96 y
1 f. 0,5 g. Cranium av et eller annet dyr (indre del av frontale)
2. 96 x 96 y
1 f. 1,5 g. Ovis aries/Capra hircus: Calcaneus fui dx
3. 97 x 96,3 y
1 f. 2.5 g. Bos taurus: Pars petrosa
4. 97/98 x 97/98 y.
1 f. > 0,5 g. Ubestemt pattedyr
5. 97/98 x 101/102 y
12 f. 0,5 g. AVES: Art ubestembart Radius distal (mege slitt) samt 2 f. ubestemt fugl. Resten ubestemte pattedyr.
6. 98/98,5 x 97/98 y
4 f. 1,5 g. Ubestemte pattedyr.
7. 98/99x96,5/97 y
1 f. > 0,5 g. Ubestemte pattedyr.
8. 98/99 x 97/98 y
5 f. 1,5 g. Ubestemte pattedyr.
9. 99/99,2 x 96,5/98y
3 f. 1,5 g. Ubestemte pattedyr.

10. 99.25/100.25x96.5/98 y.

7 f. 4 g Ovis aries/Capra hircus: Cranium 1 f. Os radiale dx 1. Ubestemte pattedyr 5 f.

11. 102.20x97.10y

1 f. 0,5 g. Ovis aries/Capra hircus: Vertebrae cervicales 1 f.

Reg.nr.44: Hus tuft (Husmannsplass fra 1700-1800-tallet)

1.102x100 y lag I

1 ubrent fr. 27 g. Bos taurus (kalv) Femur diaphysis.

2.108,5x98.5 y mellom lag III og IV

1 ubrent fr. 27,5 g. Bos taurus: Mandibula

3.108.2x101.2 y. 5 ubrente fr. 16 g. Bos taurus:

Vertebrae thoracic ae 1 f. Vert. caudales 1 f. Dens molaris 1 f. Costae 1 f. Radius diaphysis 1 f.

8 ubrente fr. 22.5 g. :Ovis aries/Capra hircus: Vertebrae thoracicae 2 f Costae 2 f. Scapula 2 f. Femur distal leph sin 1 Astragalus dx 1 (Capra hircus?)

1 ubrent fr. 2 g. Lepus timidus: Radius fuc sin 1.

4.109/11/x 100/101 y. 9 fr. brente bein 0,5 g. Ubestemte pattedyr.

Forkortninger:

fuc = fusion complete ulike deler komplett sammanväxt.

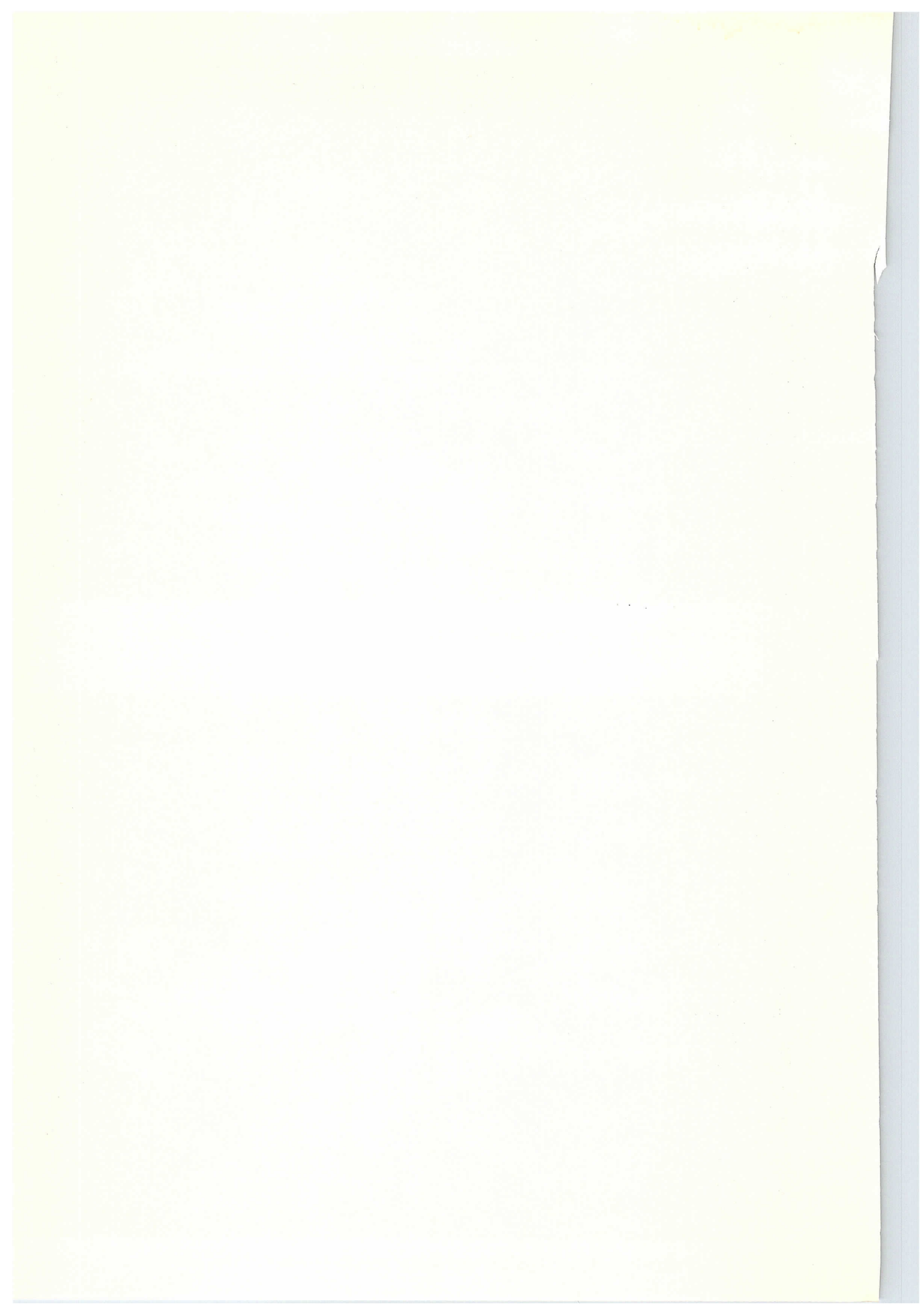
fui = fusion incomplete = sammanväxt er på gång, men ikke helt ferdig.

Bilde nr. 1. Reg.nr. 30. Boplass fra yngre bronsealder under utgravning.

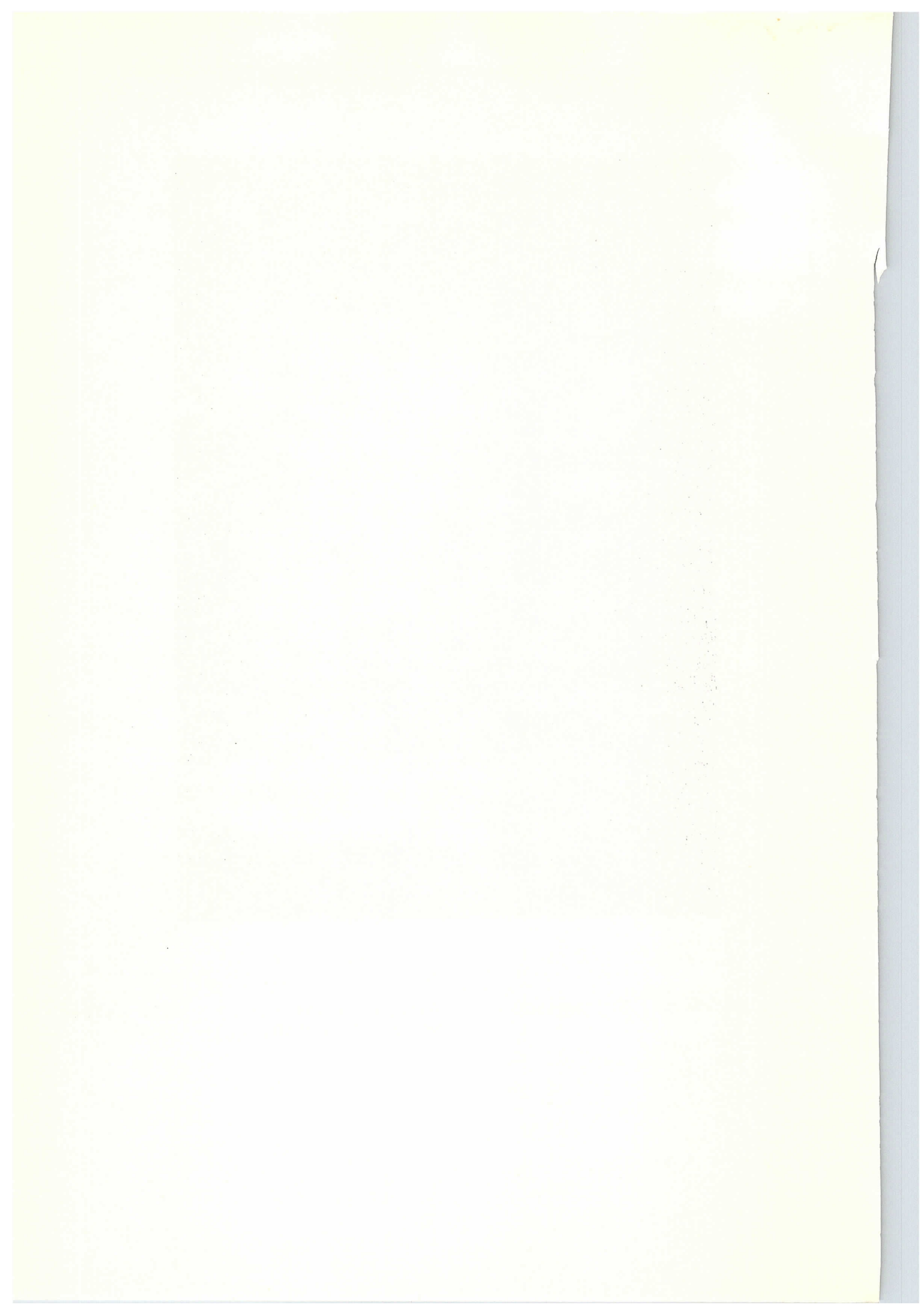

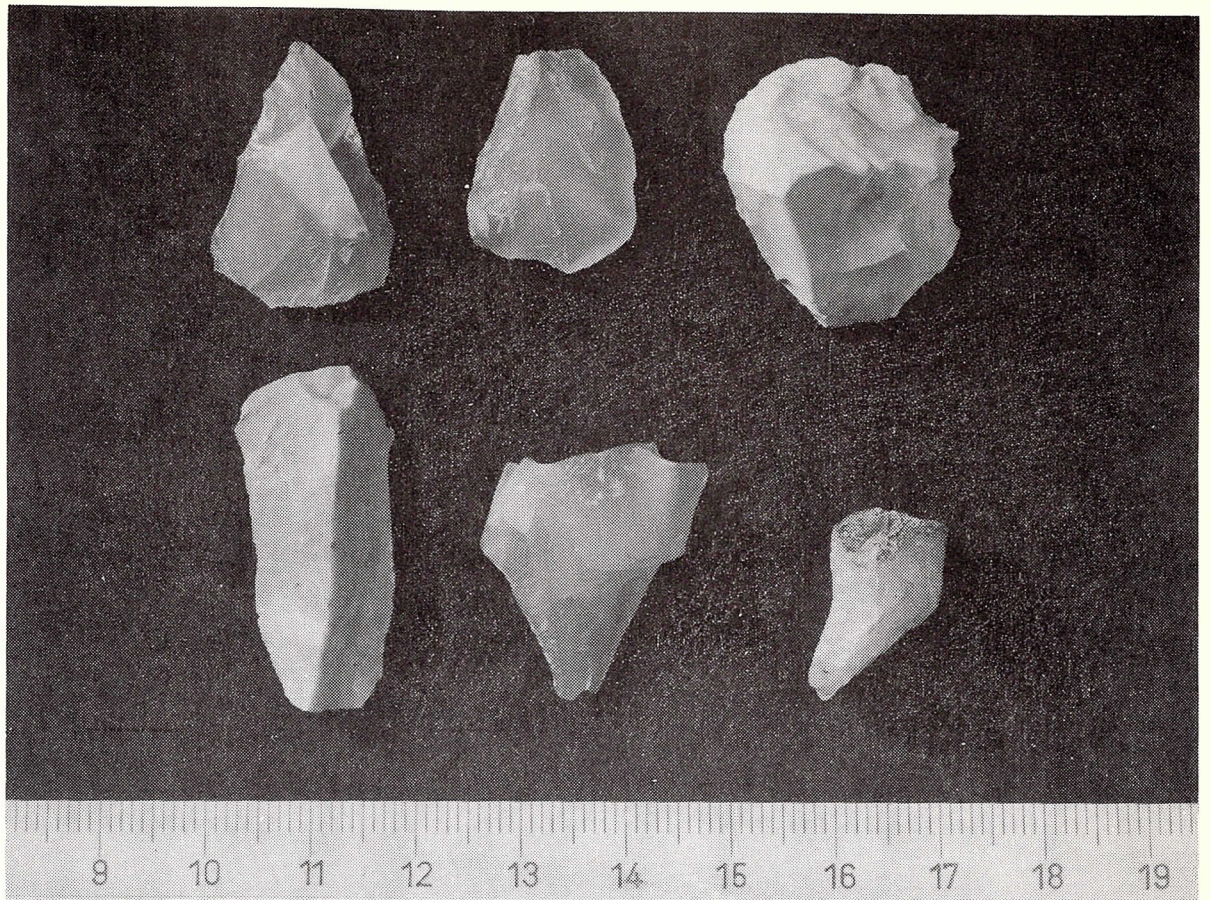
Bilde nr. 2. Reg.nr. 43. Rydningsrøysa er avtorvet.

Bilde nr. 3. Reg.nr. 44. Husmannsplass fra 17 - 1800 tallet under utgravning.

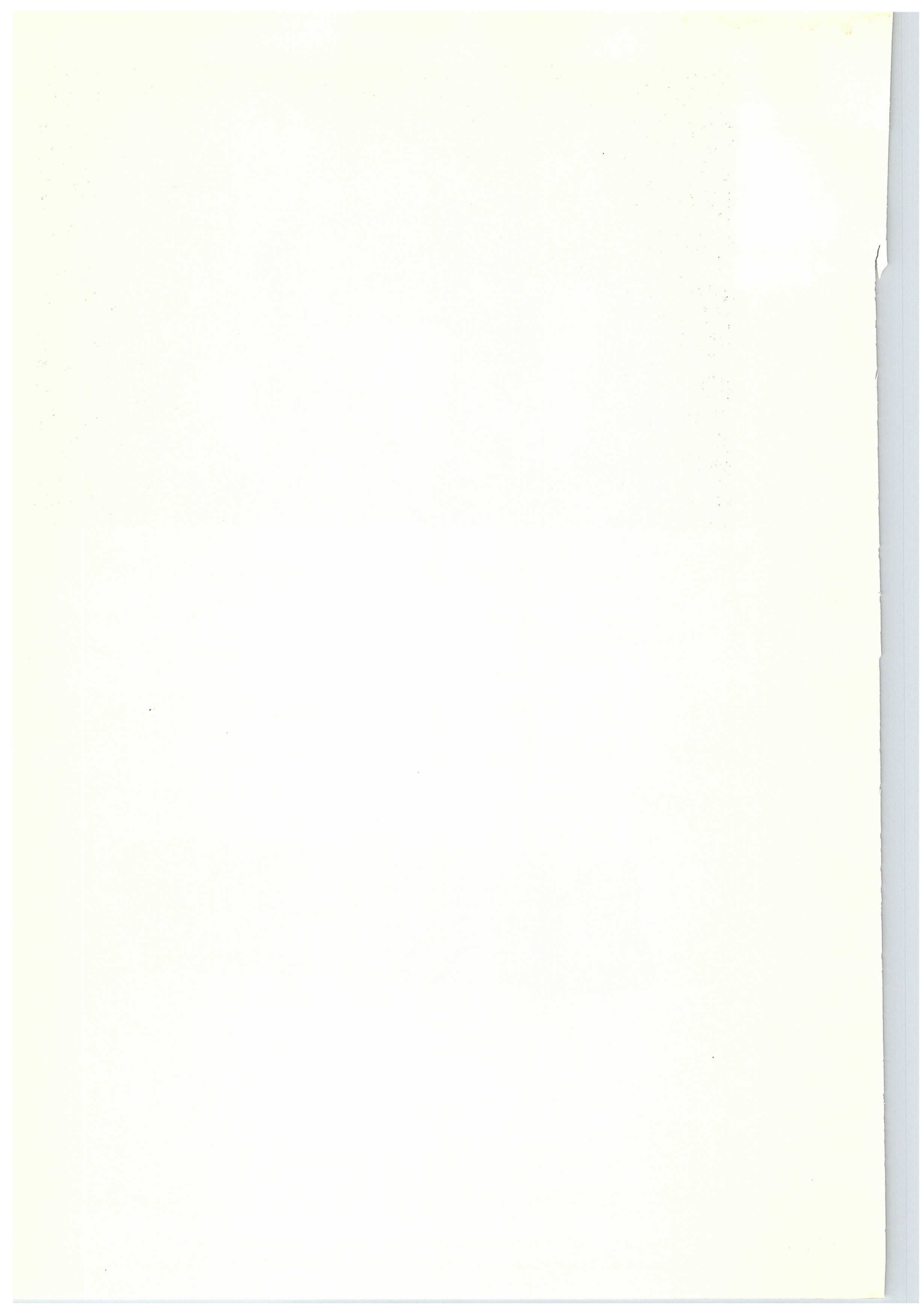

Bilde nr. 4. Reg.nr. 30 (boplasslag fra yngre bronsealder)
 Fra venstre til høyre, øvre rekke: 2 overflateretusjerte kvartsittspisser, flintavslag med sirkulær retusj.
 Nedre rekke: Flintflekke, kvartsittavslag og kvartskjerne, alle med bruksretusj..

Bilde nr. 5: Reg.nr. 30 (boplasslag fra yngre bronsealder)
 Kvartsittstykke, hvor den ene breisida er slipt.

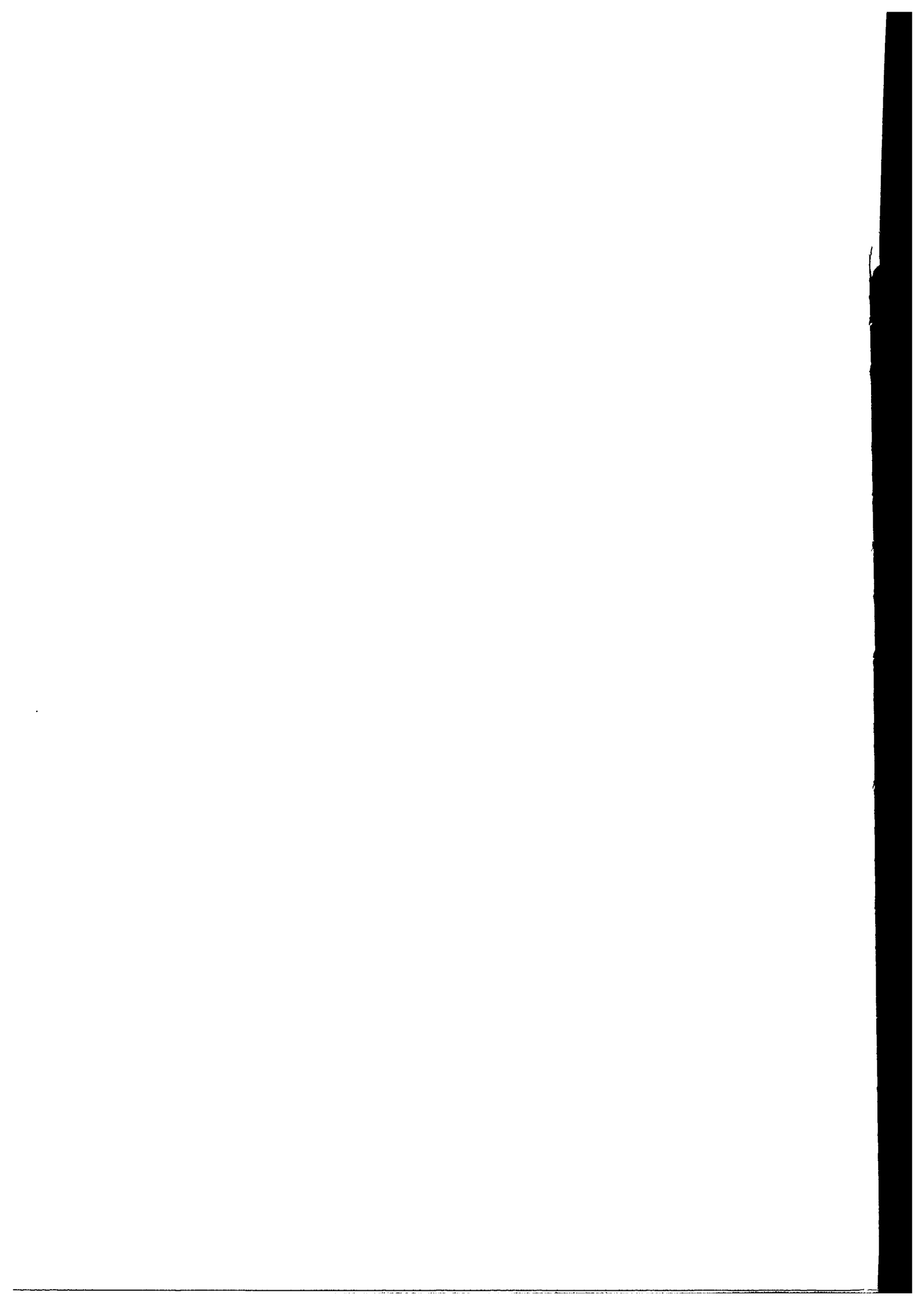
Bilde nr. 6. Reg.nr. 44. Bildet viser boltlås, bryne og kniv.

FOTOLISTE

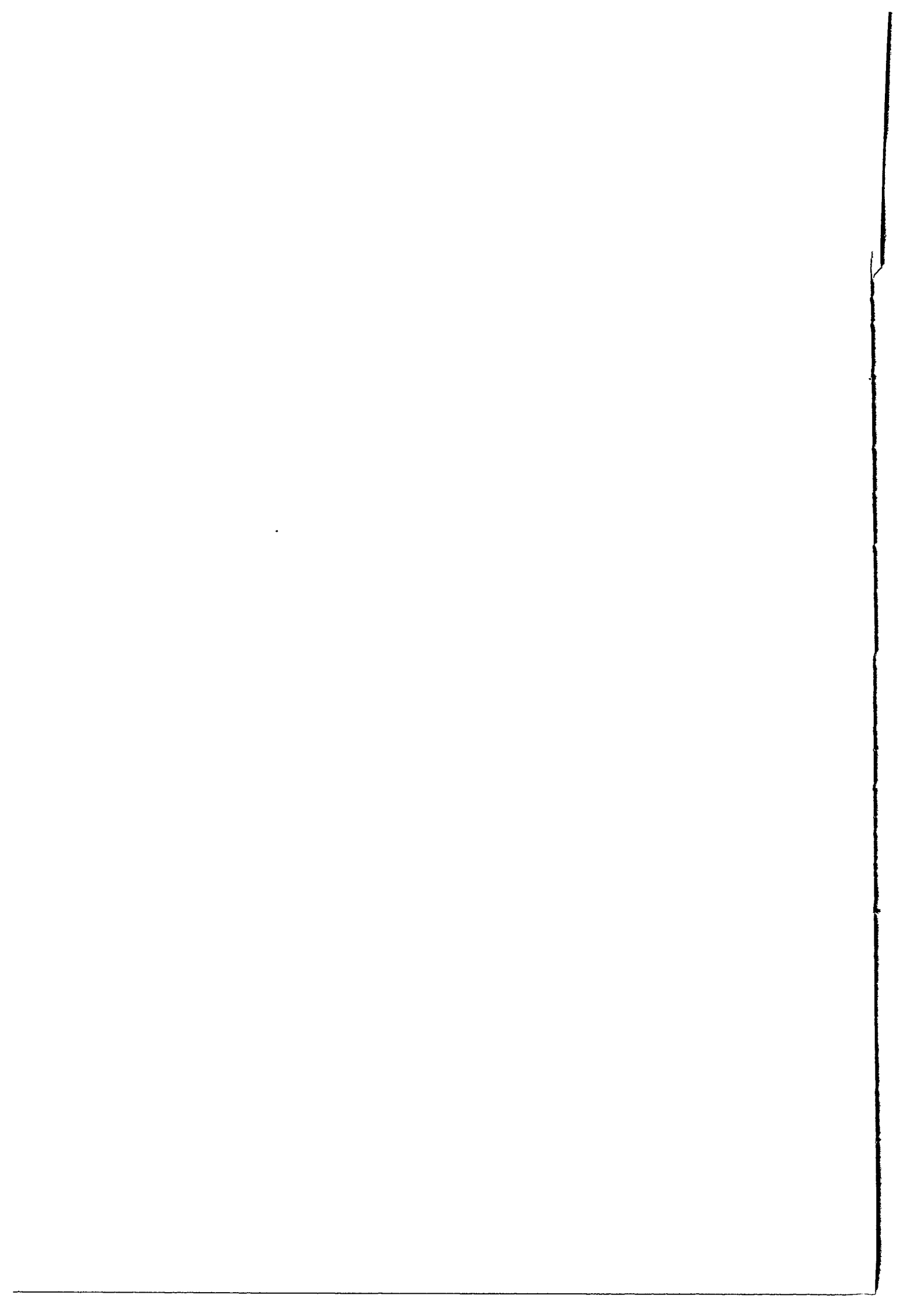
Film nr. L 2815.5 Filmtype: Agfaphan 400

Neg.nr.	Reg.nr.	Motiv	Retning
10	30	"stolpehull" 99-100x, 97-98 y. linjalen viser 15 cm	SSØ
12	30	"-	S
14	30	"-	N
16	30	"-	NNØ
18	30	"-	NØ
20	37	under utgraving	N
22	30	Nordgående sjakt, 100,50-111<, 97-98 y, ferdig utgravd	N
24	30	"-	N
26	30	"-	S
28	30	Under utgravning	V
30	30	"-	V
32	30	"-	V
34	30	95-99x, ferdig utgravd	S
36	30	"-	S
38	30	"-	S
40	30	"-	S
42	30	"-	V
44	30	"-	V
46	30	"-	V
48	30	situasjonsbilde	SSV
50	30	kullgropa	Ø
52	30	østgående sjakt 99.25-100.25x 96.5-103y	V
54	30	"-	V
56	30	"-	Ø
58	30	"-	Ø
60	30	oversiktsbilde over deler av feltet	ØNØ
62	30	"-	ØNØ
64	30	østgående sjakt, 99.25- 100.25y	Ø
66	30	hjørnet ved 100,25x, 96,5	SØ
68	30	situasjonsbilde	S
70	30	oversiktsbilde over deler av feltet	NV

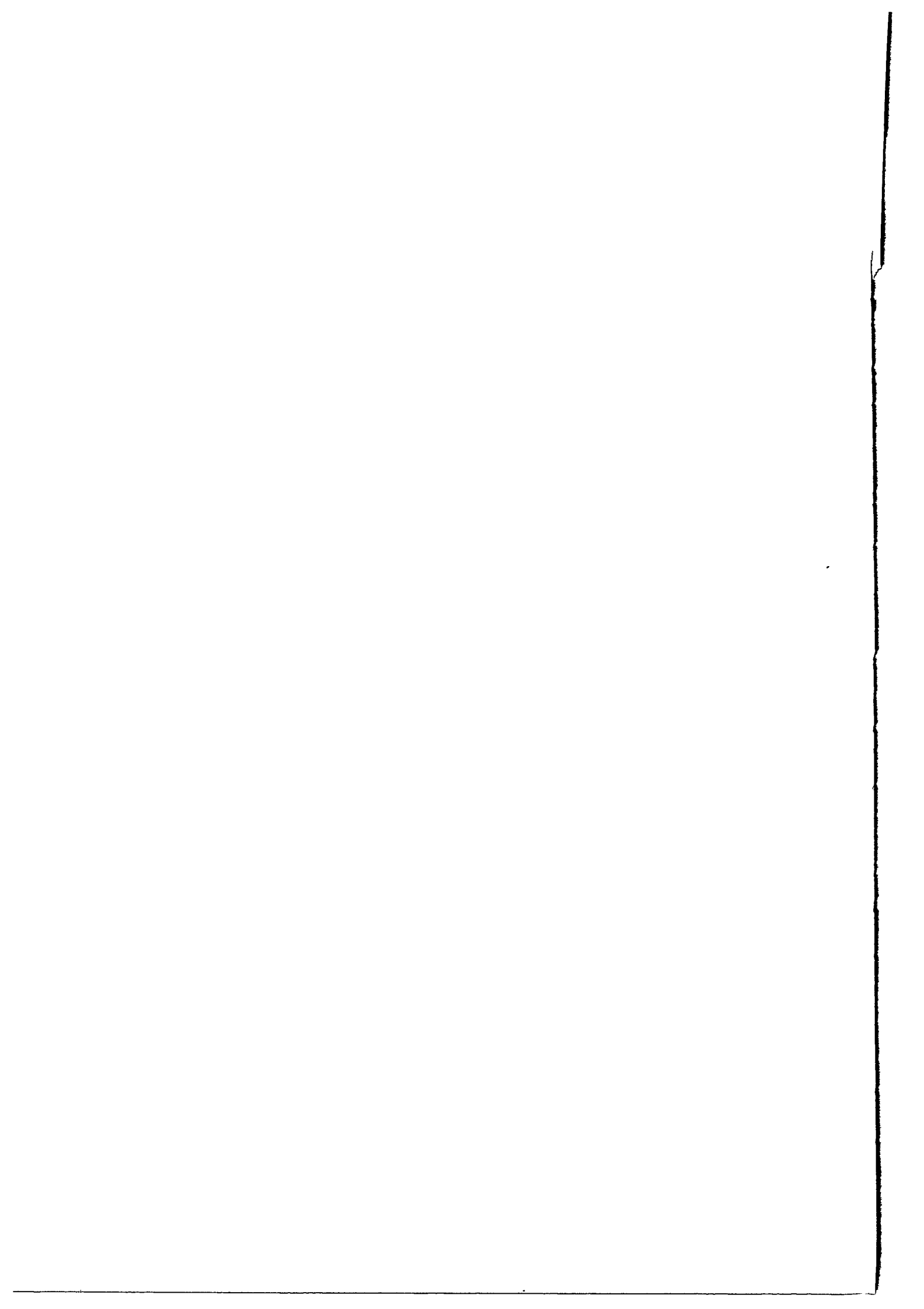
Film nr. L 2816. Filmtype: Agfaphan 400

Neg.nr.	Reg.nr.	Motiv	Retning
0,2,4	37	"vold" i rute 102-103x, 100,3-101.3y. Viste seg å være natur	
6	37	Under utgravning	N
8-22	30	utgår	
24-28	30	profil 97.20-100.25,x96,5y. Begynner fra S	Ø
30-36	30	situasjonsbilder	
38-54	30	profil 100.25x/96,5-103y. Begynner fra V	S
56-64	30	97x,92-96,3y	S
66-70	30	97x,93-96y	S

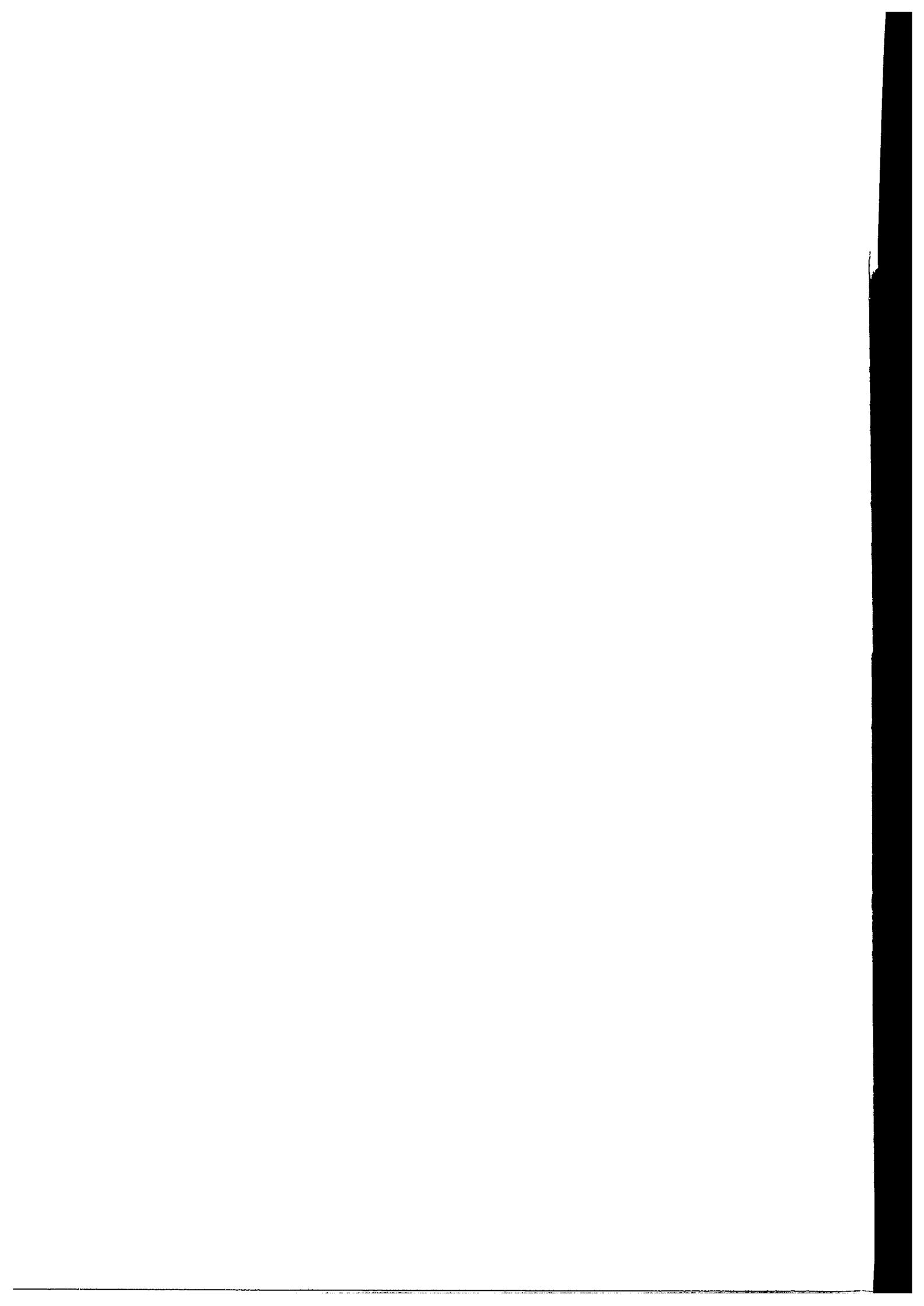
Film nr. 2823. , Filmtype: Agfaphan.

Neg.nr.	Reg.nr.	Motiv	Retning
0-10	37	Profil, 100-103,15x, 100y. Be- gygger fra S	V
12-22	37	Profil, 100-103,15x, 100y. Be- gygger fra N	V
24-26	37	gropa	N
28-30	37	gropa	S
32-46	44	oversiktsbilder av tufta, under utgravning	N
48	44	109-111x, under utgravning	Ø
50	44	108-111x, "-	Ø
52	44	104-107 "-	Ø
54	44	107-104x "-	Ø
56	44	101-104x "-	Ø
58	44	100-103x "-	Ø
60	44	103-105x "-	V
62	44	105-107x "-	V
64	44	107-109x "-	V
66	44	109-111 vestlig del u.utgravning	V
68	44	109-111x, østlig del "	
70	44	tuftas avgrensning mot S	S

FOTOLISTE, Film nr. L 2824.

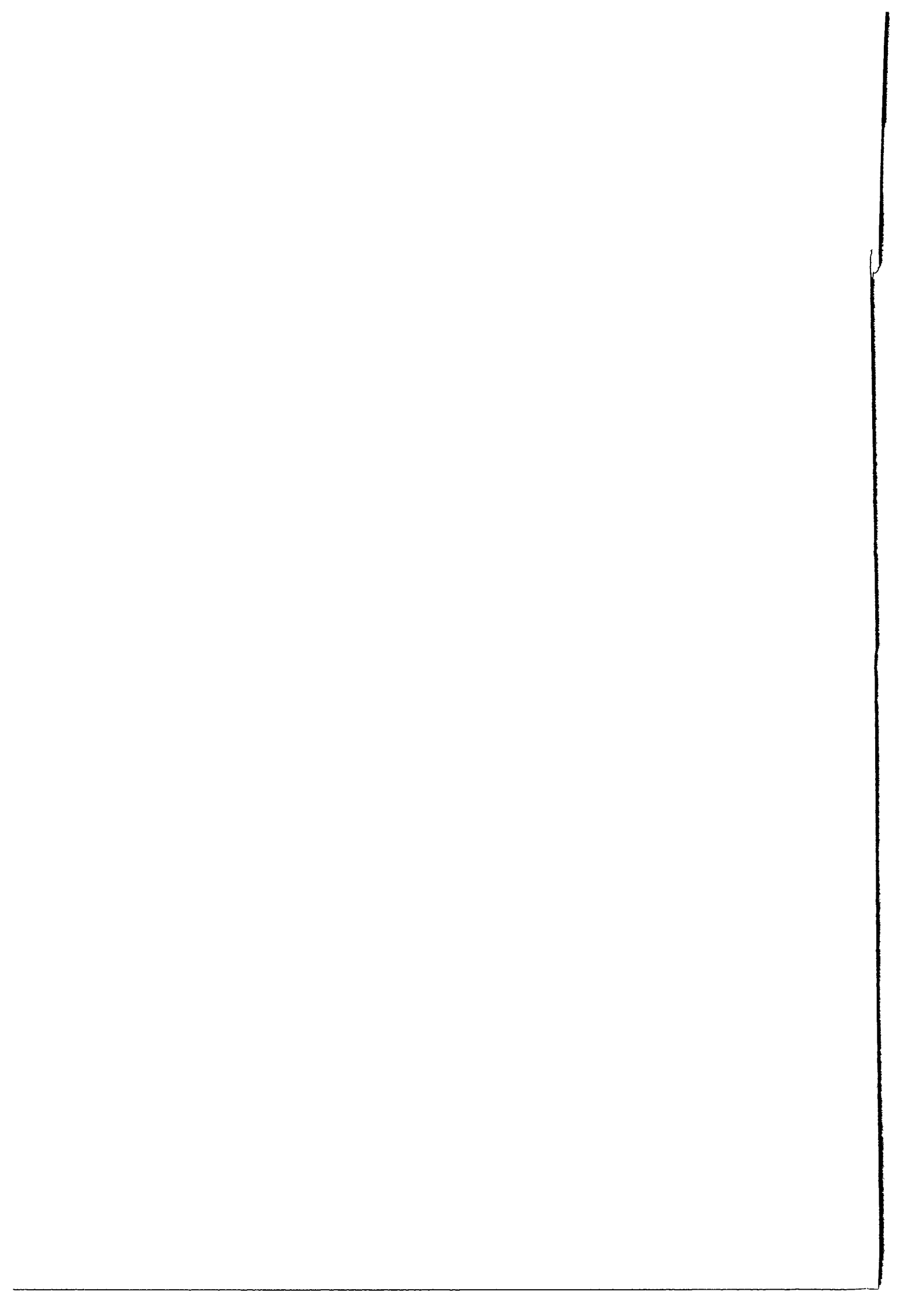
Neg.nr.	Reg.nr.	Motiv	Retning
2-3	R 44	Tuft I kjeller	S
4-5	"	" "	V
6-7	"	" "	N
8-9	"	" "	Ø
10-11	"	" peisparti	Ø
12-13	"	" "	Ø
14-15	"	" "	Ø
16-17	"	" peisoverfl.	N
18-19	"	" "	N
20-21	"	" " etter at hellene var fjernet	S
22-23	"	" N-vegg m/peismur	V
24-25	"	" kjeller	Ø
26-27	R42	" situasjonsbilde	N
28-29	"	Oppmuring foran Bergåkeren	Ø
30-31	"	- " -	Ø
32-33	"	Bergåkeren	V
34-35	R44	situasjonsbilder	
36-37	"	-"-	
38-29	"	-"-	
40-41	"	Tuft I	Ø
42-43	"	"	Ø
44-45	"	"	Ø
46-47	"	"	Ø
48-49	"	" V-vegg	S
50-51	"	" -"-	SY
52-53	"	Tuft II	Ø
54-55	"	"	Ø
56-57	"	" Ø-vegg	N
58-59	"	Tuft I,II, V-vegg	N
60-61	R42		Ø
62-63	"	"	SØ

Fotoliste forts.

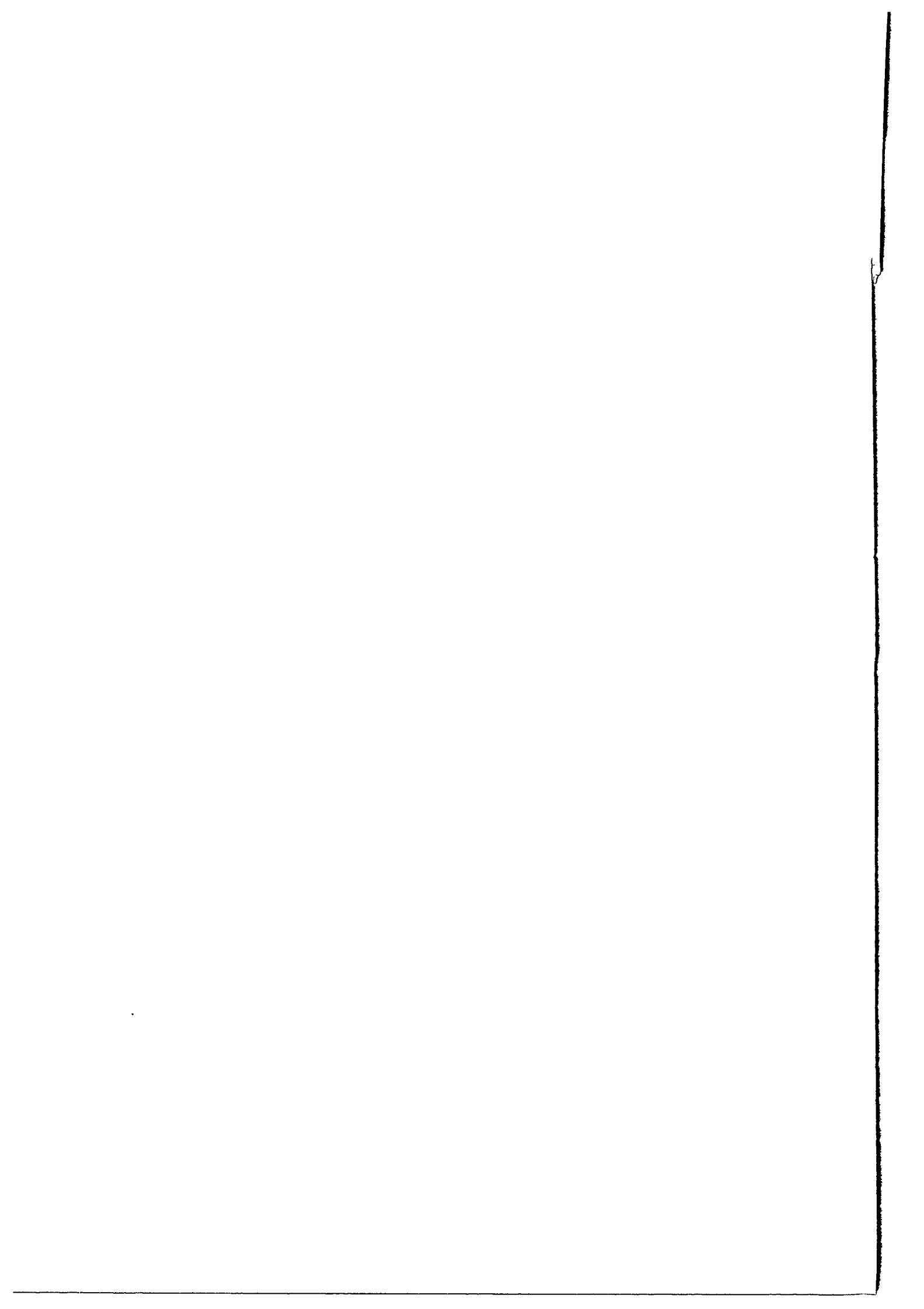
Film nr. L 2824.

Neg.nr.	Reg.nr.	Motiv	Retning
64-65	R44	Tuft I,II	SØ
66-67		"	NV
68-69		"	NØ
70-71		"	SØ
72-73		situasjonsbilder	
74-75		-"-	

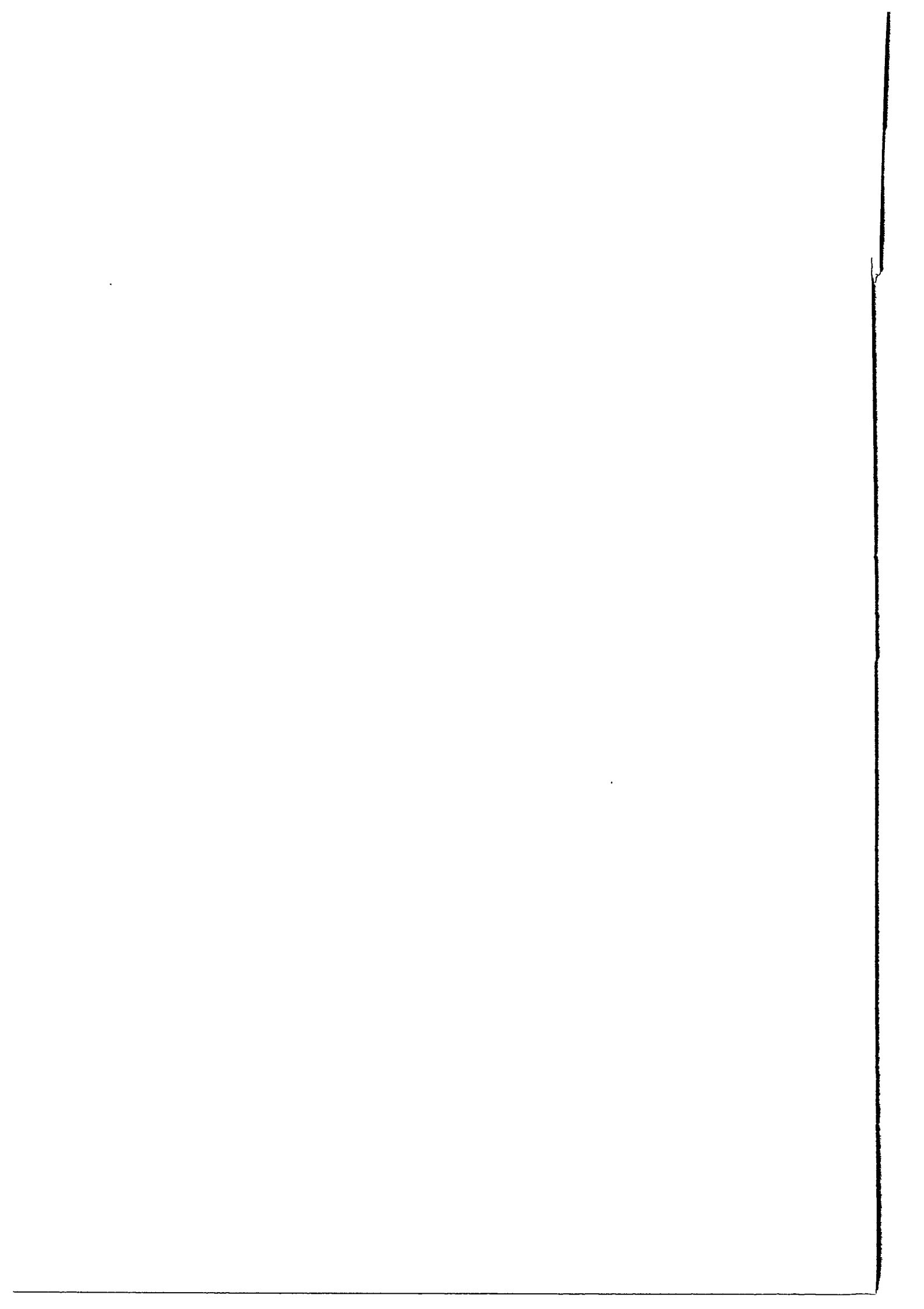
FOTOLISTE, Film nr. L 2825.

Neg.nr.	Reg.nr.	Motiv	Retning
86-87	R 44	før utgravning	S
88-1	"	"	S
2-3	"	"	N
4-5	"	Tuft I	SØ
6-7	R43	"	S
8-9	"	"	V
10-11	"	"	N
12-13	"	"	Ø
14-15	"	"	S
16-17	"	"	N
18-19	"	"	Ø
20-21	R 44	Tuft I, S-del	Ø
22-23	"	"	Ø
24-25	"	"	Ø
26-27	"	"	SØ
28-29	"	"	SØ
30-31	"	Tuft II	SØ
32-33	"	"	Ø
34-35	"	"	Ø
36-37	"	" N-del	V
38-39	"	" "	V
40-41	"	" "	V
42-43	"	Tuft I	V
44-45	"	" V-mur	V
46-47	"	Tuft I S-vegg	V
48-49	"	" V-vegg	V
50-51	"	" S-vegg	V
52-53	"	" "	S
56-57	"	Tuft I, kjeller	S

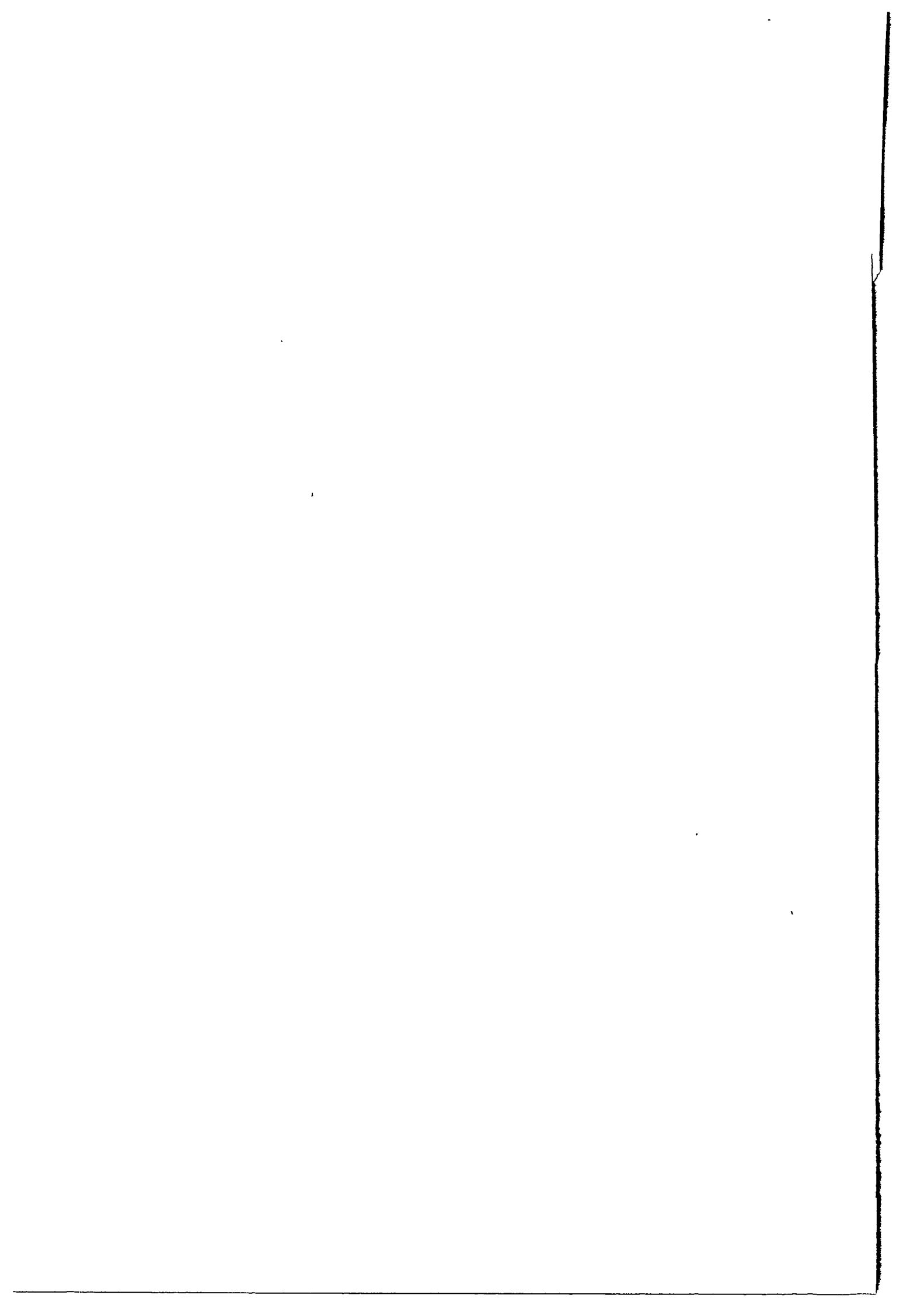
Film nr. L 2825 forts.

Neg.nr.	Reg.nr.	Motiv	Retning.
58-59	R 44	Tuft i kjeller	S
60-61	"	" "	SØ
62-63	"	" "	?
64-65	"	" "	?
65-67	"	" "	S

Film nr. L 2826. Filmtype: Agfaphan 400

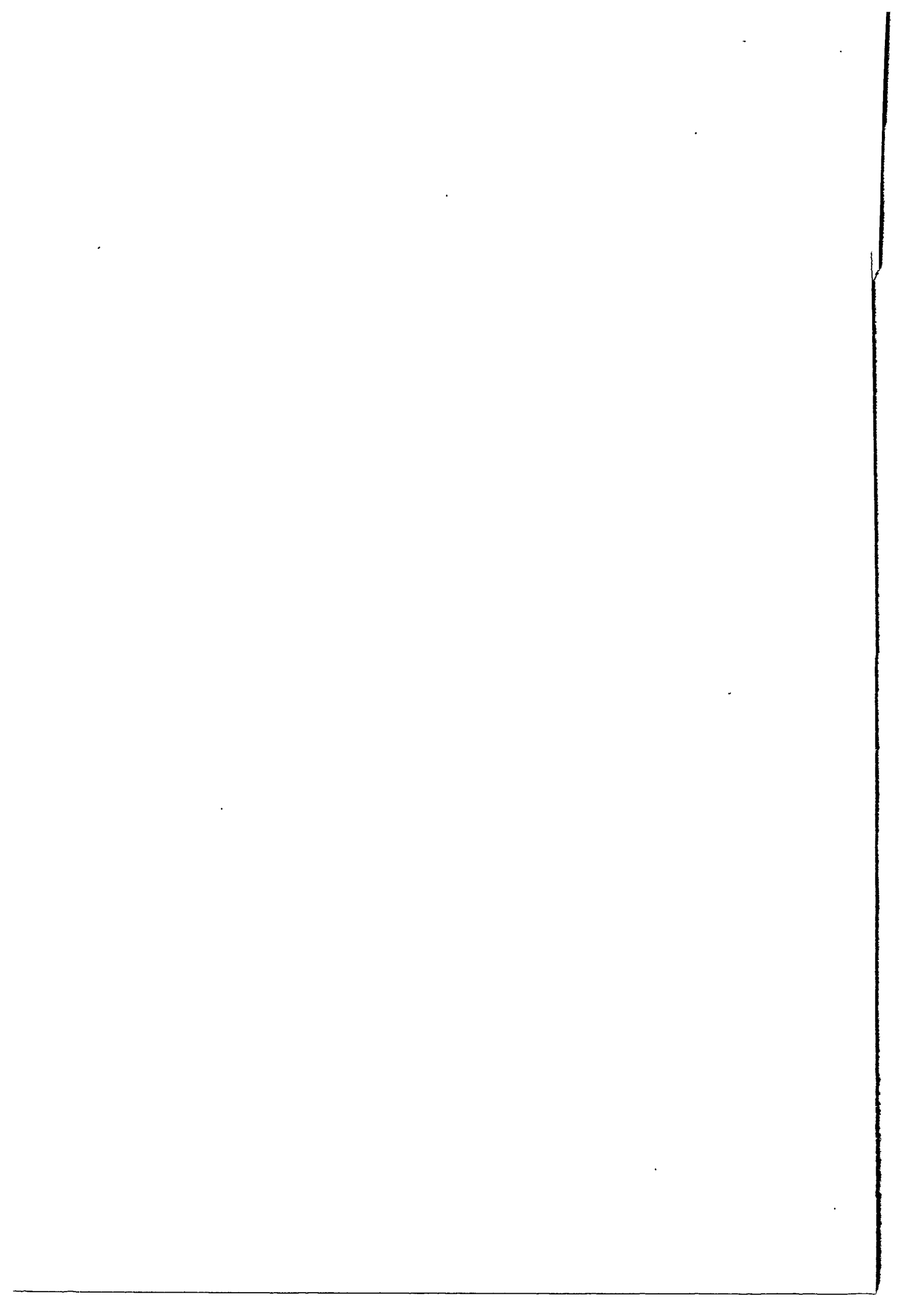
Neg.nr.	Reg.nr.	Motiv	Retning
2-6	44	Søndre del av tufta	Ø
8-12	44	nordre del av tufta	Ø
14-38	44	oversiktsbilder	N
40-46	30	oversiktsbilder fra omlag 93.5-99x, 94-102y	V
48-50	30	oversiktsbilde over boplassområdet sydøstlige del	VNV
52-54	30	oversiktsbilder	S
56-60	30	nordgående sjakt, 100.50-111x, 97-98y	S
62-64	42	røysa er avtorvet	V
66-70	42	"	S

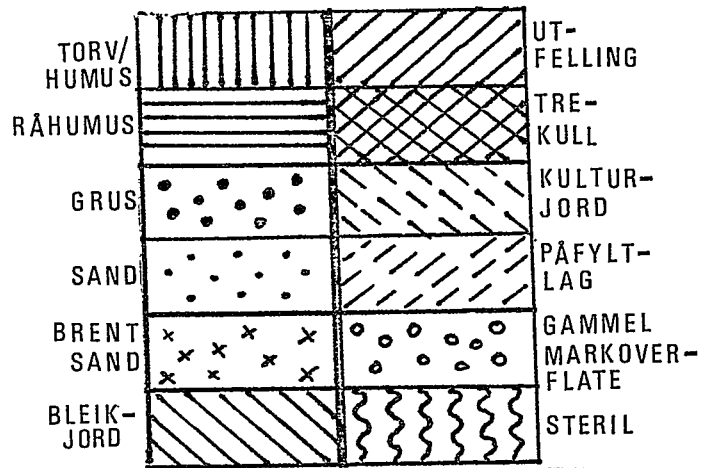
Film nr. L.2827

Filmtype Agfaphan 400

<u>Neg.nr.</u>	<u>Reg.nr.</u>	<u>Motiv.</u>	<u>Retning.</u>
0	R.38	Gropa før utgraving	SSV
2	R.38	" "	SSV
4	R.38	" "	SSØ
6	R.51	Objektet før utgraving	NV
8	R.51	" "	SØ
10	R.51	" "	SØ
12	R.51	" "	V
14	R.51	" "	V
16	R.51	" "	V
18	R.43	Røysa før utgraving	SØ
20	R.43	" "	SØ
22	R.43	" "	SV
24	R.43	" "	SV
26	R.43	" "	Ø
28	R.43	" "	Ø
30	R.43	Røysa etter avtorving	SV
32	R.43	" "	SV
34	R.43	" "	VNV
36	R.43	" "	NNØ
38	R.43	" "	NNØ
40	R.43	Østlige delen av røysa er fjernet	S
42	R.43	" "	S
44	R.43	" "	Ø
46	R.43	" "	Ø
48	R.43	" "	S
50	R.43	" "	S
52	R.37	Profil 100-101x, 102,3y	V
54	R.37	Profil 100-101x, 102,3y	V
56	R.37	Profil 101-102x, 102,3y	V
58	R.37	Profil 101-102x, 102,3y	V
60	R.37	Profil 102-103x,102,3y	V
62	R.37	Profil 102-103x	V
64-70	R.37	Oversiktsbilde av deler av utgravingsarealet	V-lig retnir

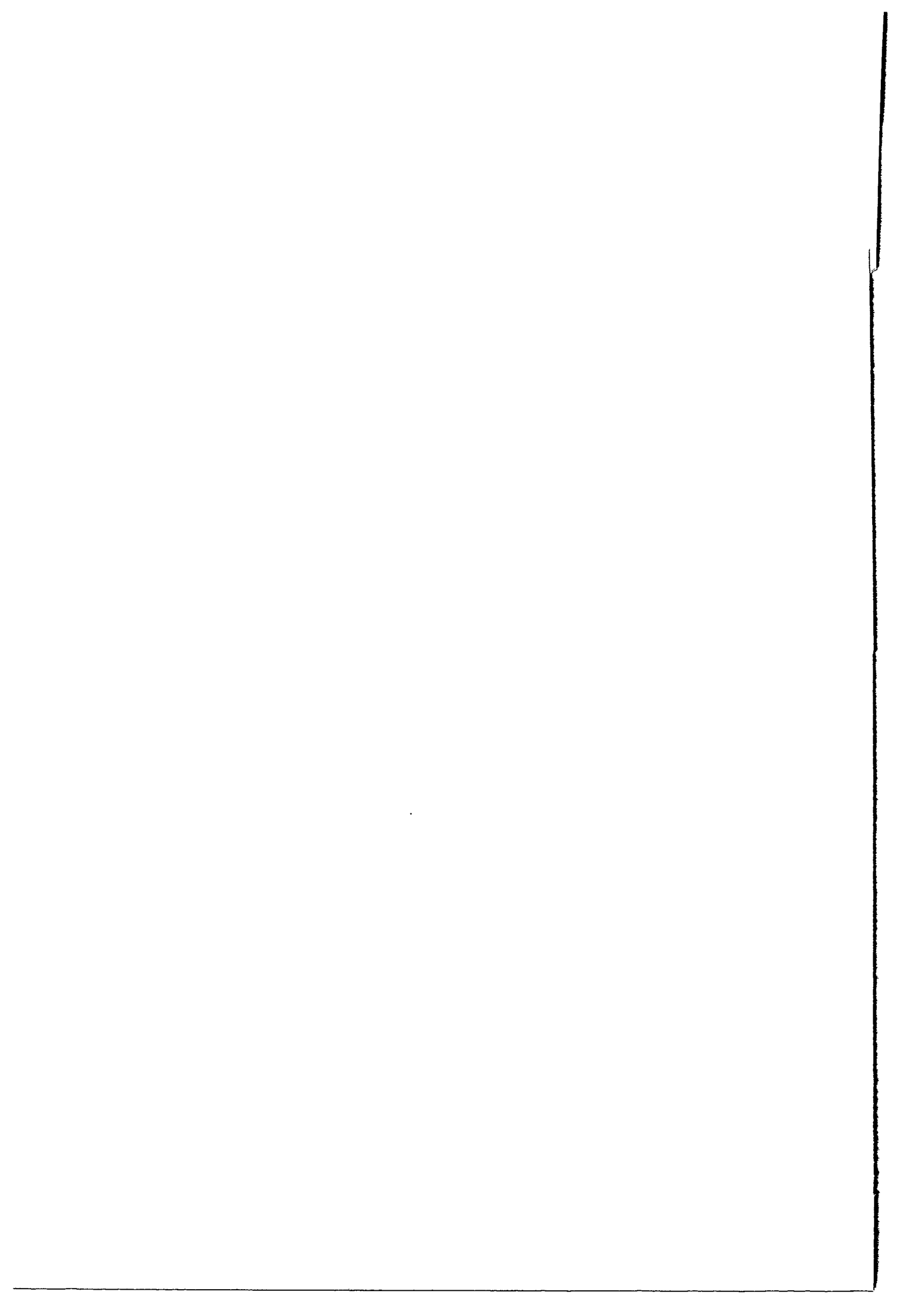

Tegnforklaring til profiler

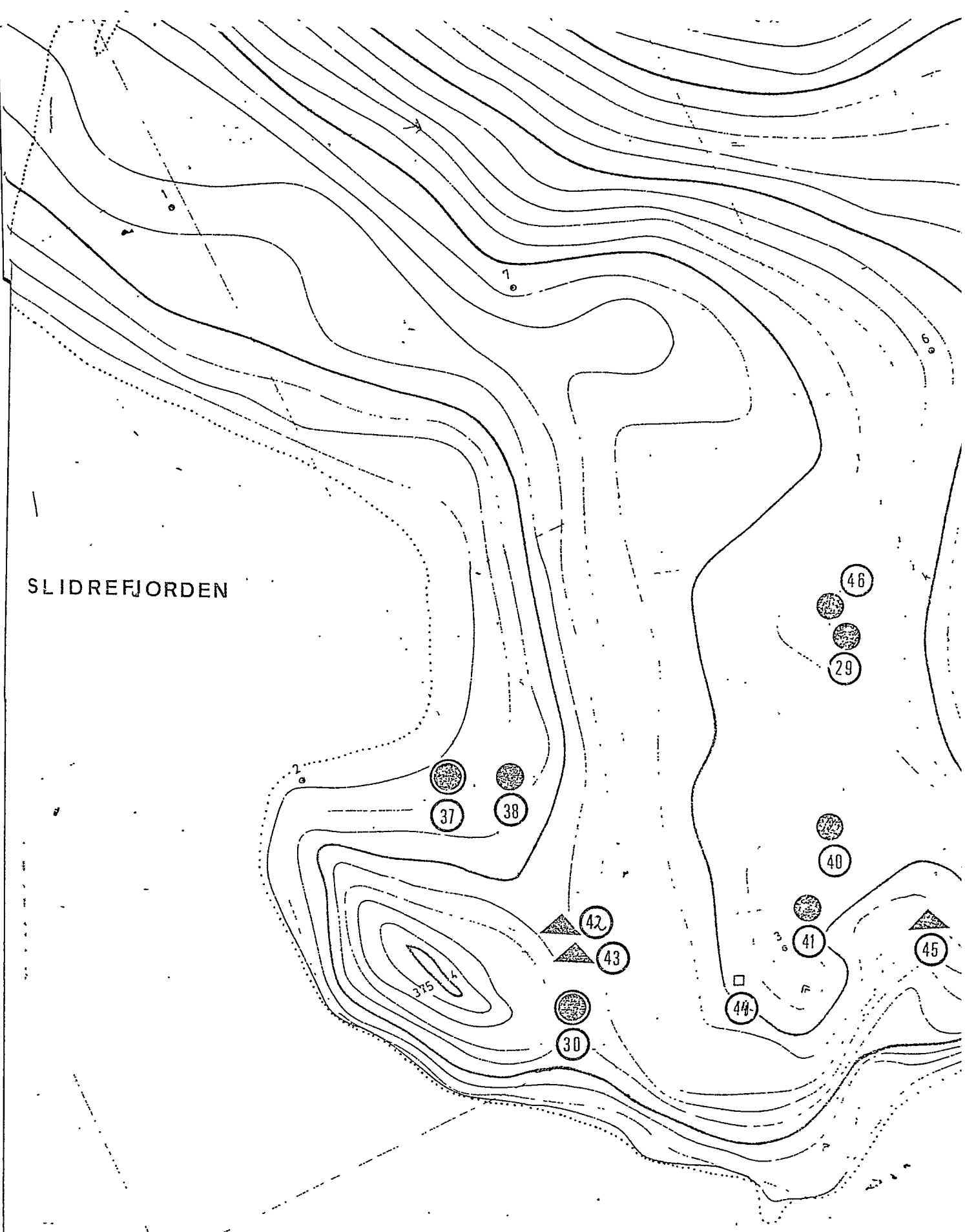

TEGNFORKLARING TIL KARTSYMBOLER

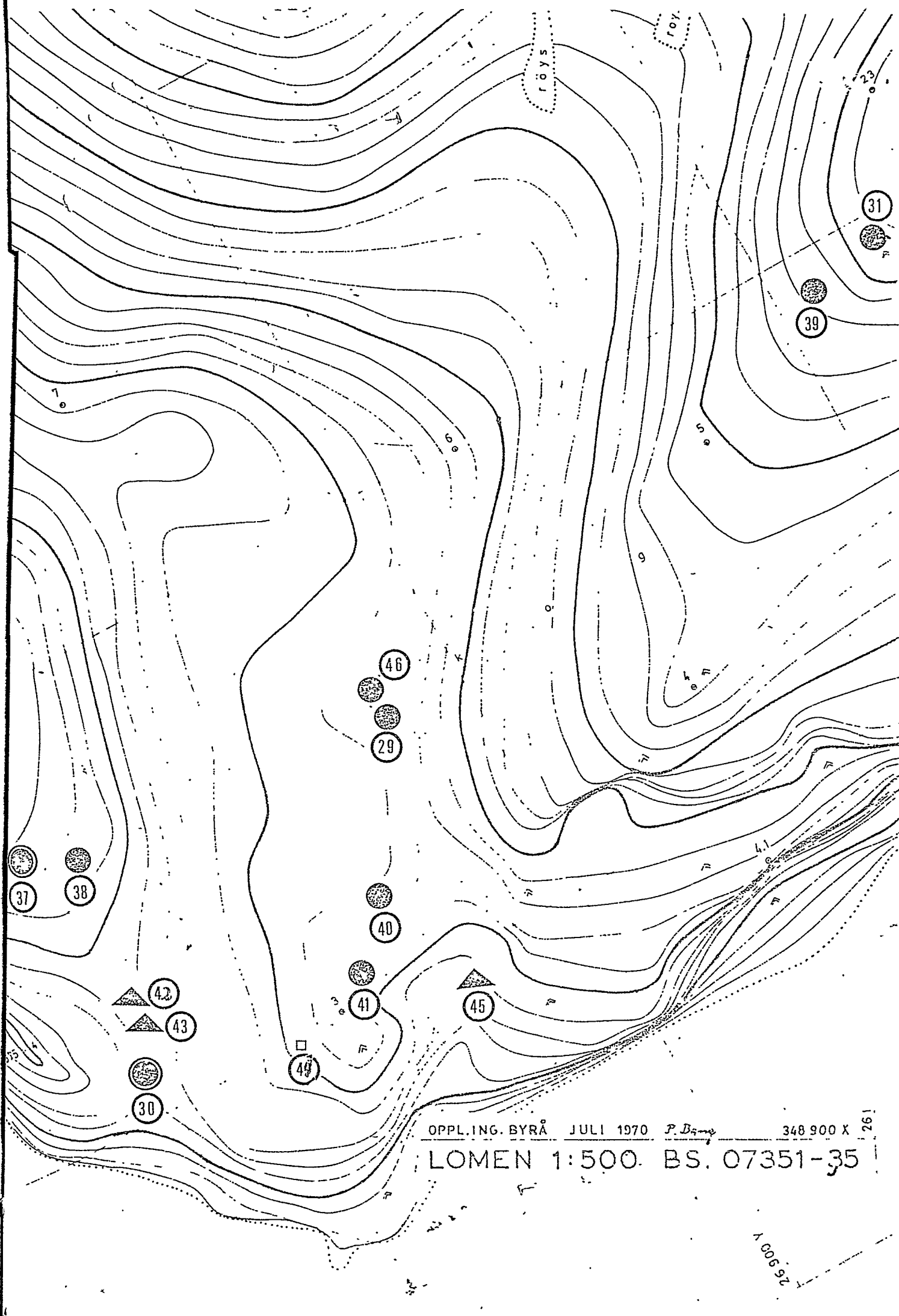
- ① Reg. nr.
- Trekullmilegrop
- Grop med kull
- Hustuft
- Flere hustufter
- ▲ Rydningsrøys
- ▲ Felt med rydningsrøys
- ++++ Veifar
- Boplassområde

SLIDREFJORDEN

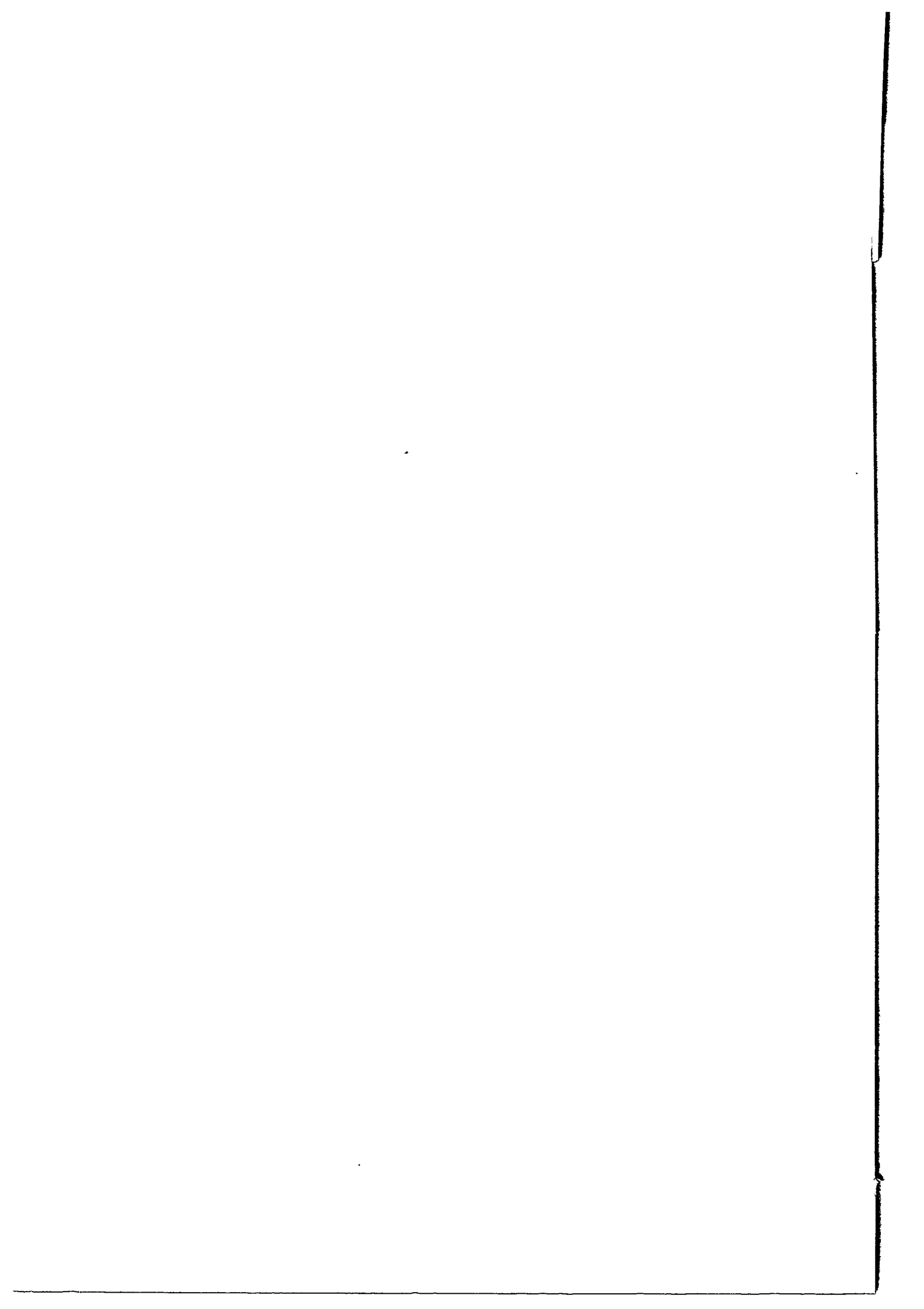
OPPLING, BYRÅ JULI 1970 *P. Bang* 346 900 X
LOMEN 1:500 BS. 07351-35

OPPLING. BYRÅ JULI 1970 P. B. 348 900 X 261

LOMEN 1:500. BS. 07351-35

26 900 X

Litteraturliste

- Berglund, Joel 1982
Kirkebjergget - A Late Bronze Age Settlement at Voldtoft,
South-West Fünen. Journal Danish Archaeology Vol 1
- Bloch Nakkerud, Tom 1983
Kullgropen i jernvinna øverst i Setesdal.
Upublisert magistergradsavhandling v Universitetet i Oslo
- Bårdsgård, Inger Johanne 1982
Boligsituasjonen i Rogaland i bronsealder og førromersk
jernalder. Nicolay nr 28 Oslo 1982
- Davidsen, Karsten 1982
Bronze Age houses at Jegstrup, near Skive Central Jutland.
Journal of Danish archaeology, Vol 1.
- Hougen, Bjørn 1958
Fra seter til gård. Oslo 1958
- Johansen, Øystein 1981
Metallfunnene i Østnorsk bronsealder.
Universitetets Oldsaksamlings Skrifter, Ny rekke nr. 4.
- Lomborg, Ebbe 1977
Bronzealderbopladsen på Skramlebæk radiostation.
Antikvariske studier Nationalmuseet nr. 1.
- Magnus, Bente og Myhre, Bjørn 1976
Forhistorien, Norges Historie. Bind I. Oslo 1976
- Martens, Irmelin 1973
De yngste steinbrukende kulturer i Sør-Norges fjell-
strøk. Noen aktuelle problemer omkring kronologi og
kulturforhold. Tromsø Museum Skrifter Vol. XIV, Tromsø.
- Poulsen, Karin Løkkegaard 1978
Eisenzeitliche Muschelhaufen in Dänemark.
Offa Band 35, Neumünster
- Schaller, Eva 1984
Endringer i organiseringen av ressursutnyttelsen i de
sørnorske fjellstrøk i steinalderen?
Magistergradsavhandling under utarbeidelse v Universitetet
i Oslo
- Skjølsvold, Arne 1970
To keltertids hustuffer fra Ognå i Rogaland. Viking
Bind XXXIV Oslo.
- Slomann, Wenche 1977
Valdres i Bronsealderen. T.V.H. Årbok 1977
- Strömberg, Märta 1954
Bronzezeitliche Wohnplätze in Schonen.
Medd. från Lunds Universitets Historiska Museum, Lund.
- Thrane, Henrik 1971
En bronzealderboplads ved Jyderup Skov i Odsherred.
Nationalmuseets Arbeidsmark 1971, København.

